

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI**

HİMMETZÂDE AHMET CEZBÎ DİVANI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Mahnaz ROOHİ MALEKY

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK

ANKARA-2012

ONAY

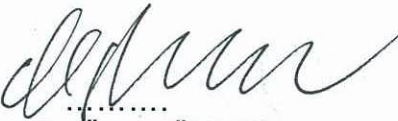
Mahnaz ROOHİ MALEKY tarafından hazırlanan “Himmetzâde Ahmet Cezbî Divanı” başlıklı bu çalışma, 15.06. 2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Eski Türk Edebiyatı bilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ahmet MERMER (Başkan)

Prof. Dr. İ. Hakkı AKSOYAK (Danışman)

Doç. Dr. Ömer ÖZKAN

ÖNSÖZ

Klasik Türk edebiyatı Osmanlı Devleti'nin gelişimine paralel olarak 13. yy'da başlayıp 19. yy'a kadar varlığını sürdüren, kendine has üslubu, dili ve anlayışı olan zengin bir edebiyatın adıdır. 19. yy'dan sonra gerek toplumsal bazda gerekse fikri sahadaki çözülme ve Batı'ya yönelişin neticesinde Klasik Türk edebiyatı ardında birbirinden değerli sanatçılar ve onların kıymetdâr eserlerini bugüne miras bırakarak ömrünü tamamlamıştır.

Bu incelemenin konusu olan Himmetzade Ahmet Cezbî, 18. yy.ın sonlarında dünyaya geldiğini tahmin etmekteyiz. Hayatı hakkında kaynaklarda sınırlı bilgiler vardır. Köprülü Mehmet Paşa'nın damadı, baba tarafından Himmetilik tarikatının müessisi Bolulu Himmet Efendi'nin anne tarafından Siyavuş Paşa'nın torunu olduğunu söyleyebiliriz. Kaynaklarda tarikaten Nakşibendi ve Bayrami olduğu ifade edilmektedir. 1245 (m. 1829)'te vefat ederek Aksaray civarındaki Taşkasap'taki Nakşibendi dergahına defnedilmiştir.

Himmetzade Ahmet Cezbî'nin hayatı, edebi kişiliği incelenmeye çalışılmış ve şairin divanı transkribe edilmiştir.

Üç ana bölümden oluşan bu çalışmanın birinci bölümünde şairin hayatı, eserleri ve edebi kişiliği hakkında bilgi verilmiş; ikinci bölümde şairin kullandığı nazım biçimleri, aruz kalıpları ve redifler incelenmiş bununla birlikte şairin dil özellikleri ortaya konulmaya çalışılmış ve üçüncü bölümünde ise Divan'ın transkripsiyonlu metni verilmiştir.

Şairin hayatıyla ilgili muhtelif kaynaklarda kısa bilgiler yer almaktadır. Bu çalışmanın Ahmet Cezbî'nin tanınması ve Türk edebiyatı içindeki yerinin tespiti hususunda katkı sağlamasını umuyorum. Bu çalışmada gözden kaçırmış olduğum hatalarım için şimdiden özür diliyorum.

Çalışmamın başlangıcından bu yana benden yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK'a teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR.....	v
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

HİMMETZÂDE AHMET CEZBÎ'NİN HAYATI, ESERLERİ VE EDEBİ KİŞİLİĞİ

1. AHMET CEZBÎ'NİN HAYATI.....	3
2. ŞAHSİYETİ.....	4
3. TARİKATI.....	7
3.1. Himmetiyye Tarîkatı Silsilesi.....	8
4. EDEBİ KİŞİLİĞİ.....	12
4.1. Nazireleri.....	14
4.2. Etkilendiği Şairler.....	15
5. DİL VE ÜSLUBU	16
5.1. Terkipler.....	19
6. ESERLERİ.....	20
6.1. Divan.....	20
6.2. Divançe.....	21
6.3. Risâle-i Âşkîyye.....	21

İKİNCİ BÖLÜM

DİVANIN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. DİVANININ ŞEKİL ÖZELLİKLERİ.....	23
1.1. Nazım Biçimleri.....	23
1.1.1. Münacatlar.....	23
1.1.2. Na'tlar.....	24
1.1.3. Kasideler.....	24
1.1.4. Murabbalar.....	25

1.1.5. Müseddesler.....	25
1.1.6. Tarihler.....	26
1.1.7. Gazeller.....	26
1.1.8. Nazımlar.....	26
1.1.9. Beyitler.....	26
1.1.10. Nazım Parçaları.....	26
1.2. Vezin.....	26
1.3.Redif.....	27
2. DİVANÇENİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ.....	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AHMET CEZBÎ DİVANININ METNİ

VE DİVANÇENİN METNİ

MÜNACATLAR.....	31
NA'TLAR.....	34
KASİDELER.....	42
MURABBALAR.....	84
MUHAMMESLER.....	108
MÜSEDDESLER.....	172
GAZELLER.....	184
NAZIMLAR.....	259
BEYİTLER.....	260
DESTANLAR.....	261
KOŞMALAR.....	266
Nazım Parçaları.....	270
Nazım Şekilleri Belirsiz Olan Kısım.....	277

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DİVANÇENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. DİVANÇENİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ.....	279
1.1.Nazım Biçimleri.....	279
1.1.1. Na'tlar.....	279
1.1.2. Kaside.....	279
1.1.3. Masnevi.....	280
1.1.4. Murabba.....	280
1.1.5. Gazel.....	280
1.1.6. Koşma.....	281
1.2.Nazım Parçaları.....	281
1.3. Vezin.....	281

1.4. Redif.....	281
2. DİVANÇE.....	283
2.1.Divançenin Metni.....	284
2.2. Kasideler.....	287
2.3.Murabbalar.....	293
2.4.Gazeller.....	297
2.5.İlahi.....	309
2.6.Koşma.....	330
2.7.Nazım Parçaları.....	331
SONUÇ.....	443
KAYNAKÇA.....	444
ÖZET.....	446
ABSTRACT.....	447

KISALTMALAR

a.g.e. : adı geçen eser

b. : İbn

bey.: Beyit

Bkz. : Bakınız

Böl. : Bölümü

c. : cilt

Des.: Destan

D.İ.A. : Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi

G.: Gazel

h. : hicrî

Haz. : Hazırlayan

Hiz. : Hazret-i

Kas.: Kasîde

Koş.: Koşma

Ktp. : Kütüphanesi

m. : mîlâdî

M.E.B. : Milli Eğitim Bakanlığı

Mes.: Mesnevi

Muh.: Muhammes

Mur.: Murbba

Mün.: Münâcat

Müs.:Müseddes

Naz.: Nazım

No : Numara

Nşr. : Neşreden

s. : sayfa

Sül. : Süleymaniyye

T.D.V. : Türkiye Diyanet Vakfı

t.y. : tarih yok

Ta.: Tarih

Top. : Topkapı Sarayı

vr. : varak

Yay. : Yayınları

GİRİŞ

HimmetZâde Ahmet Cezbî 19. yüzyıl Divan Edebiyatının ilk dönemlerinde yaşamış şairlerinden biridir. 19. yüzyıl Osmanlı Devleti'nde medeniyet değişiminin yaşandığı yüzyıldır. Devletin tüm kurumlarında hızla yenilikler yapılmış, milletin fikri yapısında da birtakım değişiklikler meydana gelmiştir. Bu yüzyıl mimariden, edebiyata ve sosyal hayattan ev içi düzene kadar Avrupai etkilerin görüldüğü bir yüzyıldır. Bu yüzyıl edebiyat tarihçilerince Batı tarzı Türk edebiyatının oluşmaya başladığı yüzyıl olarak kabul edilir. Buna rağmen eskinin etkilerini silmek görüldüğü kadar kolay olmamıştır. Şüphesiz bu yüzyılda 18. yüzyılda olduğu gibi bir Şeyh Galip çıkmayacaktı. Yine de bazı şairler geleneğin dünyasına uygun şekilde şiirlerini meydana getirmişlerdir. Bunlardan biri de Himmet Zâde Ahmet Cezbîdir.

Kaynaklarda doğum yılına dair herhangi bir bilgi bulunmayan şair 1829 yılında vefat etmiştir. Şairin, çalıştığımız 00486-001 no'lu yazma divanını Süleymaniye kütüphaneden bulduk ve ayrıca Topkapı sarayında H.1089-16 no'lu bir divançesini de tespit ettik. Divanın içerisinde müstakil ve şekliyle yazılmış Risale-i Aşkiye adlı bir mesnevi mevcuttur. Çalışmamızın ilk bölümünde şairin hayatı, eserleri ve edebi kişiliği, dili ve üslubu ile birlikte divanın nazım şekillerini inceledik ve metnin transkripsiyonu klasik tertibiyle verdik. İkinci bölümde yani divançe incelemesinde de şairin tüm bilgileri aynı olduğundan bunlara yer verilmedi sadece divançenin nazım biçimleri incelendi ve yine metnin transkripsiyonlu hali verildi. Üçüncü ve son bölümde şairin divanında geçen ve müstakil eseri olan Risale-i Aşkiye transkripsiyonlu olarak verildi.

Divanı'nda değişik nazım şekilleri ile yazılmış manzumeler bulunmaktadır. Bu doğrultuda şairin hayatıyla birlikte edebi kişiliğini, Divanı'ndaki şekil ve dil özelliklerini aydınlatmak da yine amaçlarınız arasında yer almaktadır. Bir şairin fikir ve his dünyasının anlaşılmasında ilk kaynak eserleridir. Şairin her yönüyle hayatı ve kendi hayatını yansıttığı

Divanını inceleyerek elde ettiğimiz malzemeler çerçevesinde, hayatıyla ilgili bugüne kadar söylenenlere yeni bilgiler eklemeyi de amaçlamaktayız.

Bu doğrultuda Himmetzâde Ahmet Cezbî ve onun Divanı belli bölümler altında incelenmiştir. Birinci bölümde; şairin hayatı, edebi kişiliği ve eserleri ortaya konulmuştur. İkinci bölümde; nazım şekilleri, vezin, kafiye ve redif kullanımı incelenmiştir. Son bölümde Divanın metni transkripsiyon işaretleri kullanılarak ortaya konulmuştur.

Bu çalışmada daha önce incelenmemiş olan Himmetzâde Ahmet Cezbî ilim alemine tanıtılması amaçlanmış, şairin Divanı mümkün olduğu kadar eksiksiz bir şekilde ortaya konulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

HİMMETZÂDE AHMET CEZBÎ'NİN HAYATI, ESERLERİ VE EDEBİ KİŞİLİĞİ

1.HİMMETZÂDE AHMET CEZBÎ'NİN HAYATI

Himmetzâde Ahmet Cezbî'nin doğum tarihi bilinmemekle beraber 1829'da öldüğüne göre muhtemelen 18.yy'ın ikinci yarısında doğmuştur. "Köprülü Mehmed Paşa'nın damadı, Sadrazam Siyavuş Paşa'nın torunudur."¹ Bazı kaynaklarda Cezbî'nin Bolulu Himmet Efendi'nin oğlu olduğu belirtilse de tarih kayıtları bu ihtimali doğrulamamaktadır. Himmet Efendi ile Cezbî'nin yaşadığı dönem arasında yaklaşık 250 yıl olmasından dolayı torunlarından olduğu söylenebilir.

Divançesinin girişinde şair "Sülâle-i Siyâvuş Pâşâ hafidi hâzret-i Himmet-zâde dîvânı es-seyyid Ahmed Cezbî..."² diyerek sülalesi hakkında bilgi vermiştir. Buna göre Cezbî Ahmet Efendi, Himmet Efendi ve Siyavuş Paşa'nın torunudur. Şairin kendi adını baba tarafına nisbet etmesi gerektiğinden Himmet Efendi'nin baba tarafından dedesi; Siyavuş Paşa'nın ise anne tarafından dedesi olduğunu söyleyebiliriz.

Kaynaklarda şairimizin ismi tam olarak Hafîd-i Himmetzâde Seyyid Ahmed Cezbi olarak geçmektedir. Himmetzâde denilmesi, dedesi Himmet Efendi'den kaynaklanmaktadır. Himmet Efendi onyedinci yüzyılda yaşamış ve Bayramiyye tarikatına mensup bir zattır. "Hüseyin Vassâf'ın anlattığına göre Himmet Efendi İstanbul'da, başında Bayramî taciyla ilk mürşidi Hüsameddin Efendi ile karşılaşınca gönlü kırılmasın diye hemen elindeki

¹ Büyük Lûgat ve Ansiklopedi, İkinci Cilt, İstanbul, s. 894.

² Cezbi Divançesi, 1b., Topkapı Sarayı Müzesi, Fatih, No: 34122.

havluyu dörtgen şeklinde katlayıp tacın üstüne örtmüştü. Duruma vâkıf olan Hüsameddin Efendi de “Oğlum Himmet tarik-i Bayramî’de bu senin ictihâdın olsun. ” diyerek onun gönlünü almıştır. Hüseyin Vassâf, Himmet Efendi’nin bu olaydan sonra Bayramiyye’nin Himmetiyye kolunun kurucusu sayıldığı ve Himmetiyye tacındaki dört terkinin havluyu dörtgen şeklinde katlayarak tacın üzerine koymasına işaret olduğunu söyler.”³ Himmet Efendi’nin bu makamından dolayı tekke ve zaviyelerin kapatıldığı 1925 yılına kadar ailesi Himmetzâde adıyla anılmıştır.

Köprülü Mehmed Paşa’nın damadı olan Cezbi, şairliğinin yanında III. Selim dönemi devlet adamlarındandır. “Tarikaten Bayramî ve Nakşibendî olan Cezbi, 1829 yılında irtihâl ederek Aksaray civârında Taşkasap’taki Nakşibendî dergâhına defnedilmiştir.”⁴

2. Şahsiyeti

Cezbî şiiirlerinden de anlaşılacağı üzere âşık bir zattır. Onun aşkı beşeri bir aşkla tarif edilemez. Cezbi bir mutasavvıf olduğu için hep ilahi aşkı terennüm eder. Gönlündeki aşkını şöyle anlatır.

Yanar ‘aşkıñ ile dîvâne gönlüm

Yine senden meded sułtânım Allah

Çu bilmem derd-i ‘aşkıñla ne oldum

Yine senden meded sułtânım Allah

(Mur.19-1)

Cezbî, çaresiz aşığa sevgiliye gidip varlığını onun yolunda feda kılmasını öğütler. Aşık derdinden usanan aşığa gönlünün tabibini bulmasını söylüyor:

³ Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 18. Cilt, Haz. Hilâl-Hüseyin Lâmekânî, İstanbul 1998, s. 57-58

⁴ Sadettin Nüzhet ERGÜN, Türk Şairleri, C. III, trh., yy., s. 1576.

Ey ‘âşık-ı bî-çâre yûri yâr yanınca
Maḥv eyle vücûdunda ne var oda yanınca

Ger ‘âşık iseñ yâre nedir sende bu ‘illet
Bul sen de ṭabīb-i dili ara uşanınca

(G. 66-1)

İlahi aşkını ifade sadedinde adı bir aşk efsanesinde geçen Mecnun ve Leyla’dan adeta istimdatta bulunuyor. Bir nevi bu sureta beşeri aşkı kendi ilahi aşkına bir ayna olarak kullanır. Kendisini, baştan sona santimental bir atmosferde geçen efsanedeki Mecnun’a benzetip yanıp yakılan gönlüyle de Leyla’yı arar. Görüldüğü gibi tasavvufi aşkı için Leyla’yı bir perde olarak görür. Bu perdede ise nur-ı yâri görmeyi arzu eder. Böylece Leyla, bir simge, bir remiz hüviyetine bürünür.

Ben Mecnûnum benim Leylâm ne yerde

- Ararım kimseler bilmez ne yerde
- Ki düşdüm böyle bir bî-çâre derde

Nümâyân âteşi bu cân u serde

Gezerim dâ’imâ deşt-i belâyı
Başımda yaptılar kuşlar yuvayı
Unutmuşken cemî‘î mâ-cerâyı
Yeñiden ḥasretiñ nârı ciğerde

(Mrb.18-I/II)

Şâir, divanında âşık bir zât olduğundan ve ne kadar hakiki bir aşka sahip olduğundan dem vurur. Öyle ki bu yolda Mansur gibi vücudunu feda etmeye çalıştığını belirtir. Zira aşk ona hayattır. Aşk yolunda ya Mecnun gibi

sahralara düşüp Leyla'yı aramaktadır ya da Mansur gibi Hakk'a kavuşup aşk yolunda kendini feda edecektir.

Âh kim Menşûr-veş etdi beni sulţân-ı ‘aşk
 ‘Aşk-ı muţlakdan göründü şûret-i akrâr Hû
 (G.62-4)

‘Urûc et ‘âlem-i ulviye suflâda karar etme
 Ene’l-Hağ şûretin ur Manşûr-âsâ yüz sürüp dâre
 (G.71-5)

Bu aşk, şâire o kadar güzel gelir ki, eğer yanarsa bu aşkın ateşi ona bir gülistân olacaktır. Cezbî de defalarca şiirlerinde bu ateşten bahseder.

Ol Halîl-asâ nâr-ı Nemrûd üstüne
 Cânib-i Hağdan aña tamu gül-zâr olur
 (G.39-2)

Bu aşk dairesinin dışında şair, kendisini hep günahkâr hisseder. Bu açıdan kendisini aşağılamaya çalışır. İçinde bulunduğu bu perişan hâlini şiirlerinde sık sık kullandığı “âciz”, “bîçâre” gibi kelimelerle dile getirir. Mahlas olarak daha çok “cezbi-i bî-çâre”yi kullanır. Tasavvuf yolunda kişinin kendini “acz ve fakr” makamında görmesi tevazu ile izah edilse de bu tür kelimeler, sahibinin gerçekte de biçareliğine işaret edebilir.

Çün ol bî-çâreyim kim nâ-tüvânım
 Ben ol ‘âciz ü bî-kes bî-nişânım
 Ben ol mücrim-i ğarîb-i dü cihânım
 Yine senden meded sulţânım Allah
 (Mur.19-III)

Bir siyāh-rū müznib ü mücrim benim
Yâ Resûlu'l-lâh meded senden meded

(Mur.8-I)

Benden artık yok cihānda pür-günāh
Bir kuluñ kim cürmile rûyı siyah

(Mur.8-II)

Cezbî-i bîçâreñe yâ Rab kerem kıl kıl ' atâ
Luţfuñ ümîdinde kalmış bir gedâdır âşkâr

(G.21-5)

3. Tarikati

Divanında geçen şiirlerinden hareketle Himmetzâde Ahmed Cezbî'nin, Bayramîyye kolundan ayrılan "Himmetiye" tarikatına mensup olduğunu ve onun bu tercihiinde Himmetiliğin müessisi olan Himmet Efendi'nin torunu olmasının etkili olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü Divan'ın pek çok yerinde Himmetî tarikatından etkilendiği anlaşılmaktadır.

İrmek isterseñ civār-i ' izzete
Sür yüzün hāk-i der-i kurbıyyete
Hāzret-i Himmetden iste himmeti
Himmete gel himmete gel himmete

(Mur.5-I)

Şāhbāzān-i ʔarīḳ-i Himmetiyiz Himmetî
Himmetî pīrānla bulduk serîr-i hıḳmeti

Himmetiyân içre bir gülşen-serây-i ‘ aşk olup
 Güller ile virdiñ el-ḥaḳ her ṭarîḳe zîneti
 Himmetîyiz Himmetîyiz Himmetîyiz Himmetî
 (Muh.28-I)

Himmetîlik hakkında kısaca bilgi verecek olursak şunları söyleyebiliriz. Himmetîyye; Hacı Bayram-ı Velî tarafından tesis olunan Bayramiyye tarikatının ana kollarından Şemsiyye-i Bayramiyye’nin şubelerinden biridir. Müessisi Himmet Efendi’ye nispetle bu adı almıştır.⁵ Şemsiyye’nin bu şubesi kuruluşundan tarikatların yasaklandığı 1925’e kadar İstanbul’daki Bayrami faaliyetini devam ettirmiş önemli bir şubedir.⁶ İnanç, tören ve tasavvuf anlayışı bakımından Bayramîyye tarikatının aynıdır. “Muhabbet”, “cezbe”, “sırr-ı ilâhî” gibi üç ana ilkesi vardır. Bu tarikatta da zikir-i ilâhî önemli bir yer tutar. Zikir; def, zil, kudüm gibi çalgılarla, ilahiler okumakla yapılır. Zikrin amacı, insanın kendi özünde Yaradan’ı görmesidir.⁷

3.1. Himmetiyye Tarîkatı Silsilesi:

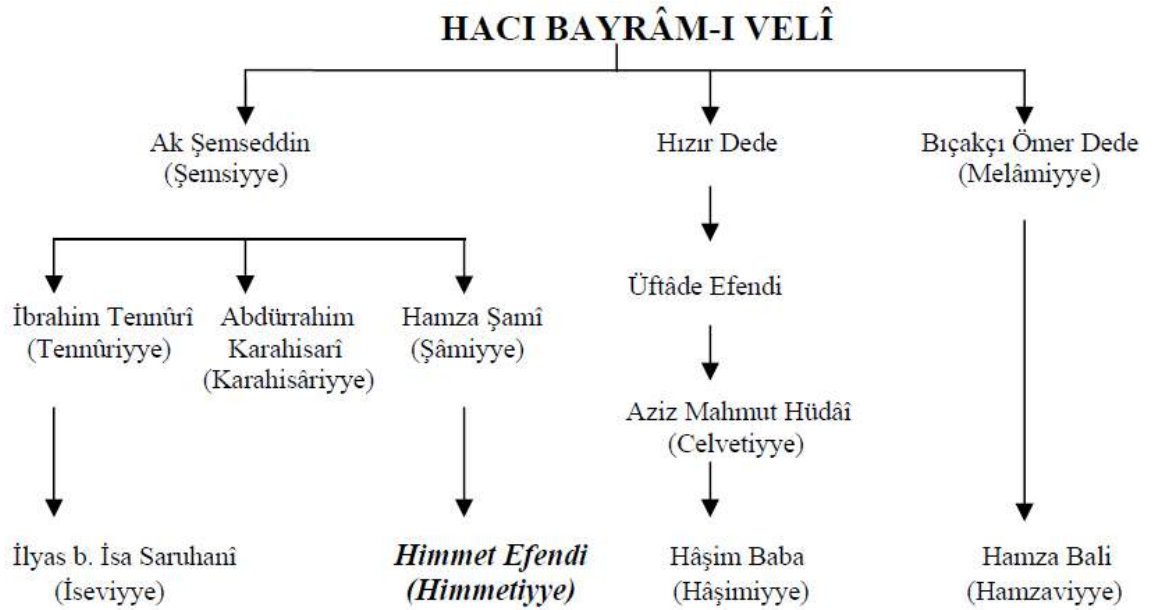
Burada Himmetîyye tarîkatı silsilesinin Hacı Bayrâm-ı Velî’ye ulaştığı yolu gösteren şema verildikten sonra Himmet Efendi’den günümüze kadar “Himmet Efendi Tekkesi”nde post-nişân olanların isimleri kronolojik olarak verilecektir:⁸

⁵ Ethem Cebecioğlu, *Hacı Bayram Velî*, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1.Baskı, Ankara 1991, s.130; Fuat Bayramoğlu, *Hacı Bayram-ı Velî, Yaşamı, Soyu, Vakfı* (I-II), T.T.K. Basımevi, Ankara 1983, II/223; Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü* (I-III), Milli Eğitim Basımevi, 3. Baskı, İstanbul 1983, I/842; Hüseyin Vassâf, *Sefîne-i Evliyâ*, II/595.

⁶ Reşat Öngören, *Osmanlılarda Tasavvuf*, İz Yayıncılık, İstanbul 2000, s.156.

⁷ “Himmetiye”, *Meydan Larousse*, (Komisyon) (I-XII), İstanbul 1971, V/862.

⁸ Fuat Bayramoğlu, *Hacı Bayram-ı Velî, Yaşamı, Soyu, Vakfı*, II/223; ayrıca bazı değişikliklerle beraber bkz., Mehmed Şükrî, *Silsilenâme*, vr. 21a; Hüseyin Vassâf, *Sefîne-i Evliyâ*, II/595.

Himmet Efendî'nin vefâtından sonra tekkenin postuna sırasıyla oğlu Şeyh Abdullah Efendi (1122/1710), Abdullah Efendî'nin oğlu Şeyh Abdussamed Efendi (1150/1737), Abdussamed Efendî'nin oğlu Şeyh Mehmet Nûreddin Efendi(1180/1766), M. Nureddin Efendî'nin oğulları Mehmet Mecdüddin Efendi ile (1215/1800) Şeyh Bahâeddin Efendi (1220/1805), M.Mecdüddin Efendî'nin oğlu Şeyh Mehmet Muhyiddin Efendi (1259/1843), M.Muhyiddin Efendî'nin oğlu Şeyh Kerâmeddin Efendi (1273/1857), Bahaeddin Efendî'nin oğlu Şeyh Abdulhay Efendi (1274/1858), M.Muhyiddin Efendî'nin oğlu M.Mecdüddin Efendi (1289/1872), Abdulhay Efendî'nin oğlu Şeyh Abdüşşekûr Mahfî Efendi (1303/1886) ve bu zâtın küçük kardeşi Mehmet Hüsameddin Efendi (m.1916) geçmiştir.⁹ Mehmet Zeki Pakalın, tekkenin son şeyhinin Doktor Abdullah Nasih Bey olduğunu kaydetmektedir.¹⁰

Şair, Divanında Himmetilikle ilgili şunları söyler:

Şâhbâzân-i ẓarîḳ-i Himmetiyiz Himmetî

⁹ M.Baha Tanman, "Himmet Efendi Tekkesi", *D.İ.A.*, İstanbul 1998, XVIII/58,59. Ayrıca bazı değişikliklerle beraber bkz., Mehmed Şükrî, *Silsilenâme*, vr. 21a; Müstakîmzâde, *Mecelletü'n-Nisâb*, vr. 441a.

¹⁰ Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, I/842.

Himmetî pîrânile bulduk serîr-i hikmeti
 Himmetiyân içre bir gülşen-serây-i ‘aşk olup
 Güller ile virdiñ el-ḥaḳ her ṭarîḳe zîneti
 Himmetîyiz Himmetîyiz Himmetîyiz Himmetî

(Muh. 28-1)

Benim pîrim bâğ-i Ḥaḳḳıñ bûlbûli
 Derer derviş ile her dâ‘im gülî
 Cedдини şorarsañ Muḥammed ‘Alî
 Benim pîrim Ḥacı Bayram-i Velî

(Koş.1-I)

Cezbî, Himmetiliğin kollarından biri olan Şemsiliğin müessisi Ak Şemseddin’e ve Halveti Şeyhi Yahya Şirvanî’ye de beyitlerinde yer verir.

Şeyḥ-i şānim Şeyḥ Yaḥyâdır ki Himmet-zâdeler
 ‘Aşk-i Ḥaḳda sırr-ı ‘aşk-i Allâha âmâdeler
 Giydirir ‘uşşâḳ-ı Ḥaḳḳıñ kimine aḳ sâdeler
 Çün bulardır ‘âlem içre şeyḥ-i Himmet-zâdeler
 Aḳ Şemse’d-din yolunda çün bulardır bî-behâ

(Muh.3-IV)

Cezbî’nin bazı beyitlerinden, Himmetiliğin yanı sıra Melamilik ve Hayderiliğe de meşreb olarak meyil gösterdiğini düşünmekteyiz:

Çün melâmet hırkasın giydim melâmîlerde ger
Ta‘n iderse ğam deĝil çün böyledir bâzâr-i dŭst

(G.15-4)

Melâmet hırkasın giydim kırıldı şîşe-i ‘ârım
Melâmetle bu yolda her şebim beytŭ’l-hazân itdi

(G.76-6)

Zâhidâ ben Haydariyem Haydariyem Haydarî
Hâydarîler bağınıñ oldum muhakkaķ reh-beri

(G.78-1)

Cezbî, Hz. Muhammed başta olmak üzere Ehl-i Beytten Hz. Fatıma, Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin ve çar-yâr ile on iki imama olan muhabbetini ifade eder:

Şeb-çerâĝ-i din-i Aĥmed a‘zam-i ‘ilm-i Hudâ
Nŭr-i kandîl-i fetîl-i bezm-i sırr-i Muştafâ

(Kas.3-1)

Çâr aşhâb-i Resŭl ya‘nî Ebŭ Bekir ‘Ömer
Daĥi ‘Osmân-i velî şâhib-i dŭldŭl Haydar
Seveni añları Allah u Resŭl daĥi sever
Bâreke’l-lah aña ol oldu Resŭle aşhâb
Na‘t-hâmdır anıñ haşre deĝin şeyhile şâb

(Muh.9-VI)

Şem‘-i ikbâl-i Hudâ pertev-i Mevlâ ‘Alî
Fer-i ĥurşîd-i vefâ mâh-i tecellâ ‘Alî

Necm-i eflāk-i seḥâ burc-i mu‘allā ‘Alī

Çerḥ-i devvār-i ‘aṭā server-i a‘lā ‘Alī

Cān u cānānım ‘Alī Ḥaydaru’l-yā ‘Alī

(Muh.11-I)

Ḥazret-i ḥayrū’l-beşer dūr-dānesi zehrâ’-i dīn

Ya‘nī kim ol Fâtima engüşter-i rûy-i zemn

Aşdef-i pâk-i dü gevher gevher-i ehlu’l-yaḳīn

Şeb-çerāğ-i ḥāne-i peygamber-i rûy-i zemīn

Pertev-endāz-i fetīl-i şem‘-i Rabbu’l-‘ālemin

(Muh.16-I)

Āstān-i gülşen-i gönümde miḥmānım Ḥasan

Bülbül-i gülşen-serāy-i nağme-güyānım Ḥasan

(Kas.12-1)

Ḥüseyin ḥazretiniñ mâtemidir uşbu şühûd

Ne ‘aceb ṭāle‘imiş tîr-i kazâ etdi eşer

(Kas.23-2)

İmām-i Ca‘fer-i şādık Ḥudā dergāhına lāyık

Mezheb ü meşāribde o şāhid-i iktidāmız var

(Kas.8-5)

4. Edebi Kişiliği (Şairliği)

Cezbî, Divânı’nda dil ve üslup bölümünde bahsedeceğimiz gibi anlaşılır, sade bir dil kullanır. Terkiplerinde birçok teşbih sanatı kullanmış; ama diğerlerine de yer vermiştir. Şiirlerinde telmihleri daha çok Hallac ve Hz. İbrahim Peygamber’le ilgilidir. Mansur’un dara asılmasından ve Hazreti

İbrahim'in ateşte yanması ve o ateşin gülistana dönüşmesinden sıkça bahseder.

Edebî açıdan dikkat çeken diğer bir yönü de Arapça'yı iyi bilmesi ve şiirinde Arapça kelimeleri ustalıkla kullanmasıdır. Arapça'nın yanı sıra Farsça bilgisi de şairin iyi bir eğitim aldığını göstermektedir. Daha önce belirttiğimiz gibi sözcüklerin Türkçe, Arapça ve Farsça karşılıklarını aynı birimde kullanmaktan çekinmemiştir.

Cezbî'nin üslubunda dikkati çeken hususlardan birisi de halk söyleyişlerine, mahallî ifadelere de şiirlerinde yer vimesidir. Zira koşma nazım şekliyle veya hece ölçüsüyle yazmış olduğu şiirler Divan'ı içinde hiç de azımsanmayacak miktardadır. Hatta bu şiirlerinde halk söyleyişleriyle şiir söylemiş kimi şairlerin etkisini bulmakta zorlanmayız. Bir Yunus Emre, bir Eşrefoğlu ya da Nesimi gibi şairler bunlardan birkaçıdır. Hacı Bayram velî çok yakın bir ifadeyle söylemiş olduğu

“Nâgeân bir şâra vardum

Ol şârı yapılr gördüm” diye başlayan şiirinin bir benzerini de Cezbî divanında buluruz.

Bir şehre uğradı yolum

Çârşû bâzâr anda kamu

Çârşû bâzâr ehli cümle

Dükkânlarıñ açar kamu

...

Ol şehir bir minârede

Güyâ ki bir kınâdede

Cezbî dahı ol arada

Erenlere uyar kamu

(Koş.2)

4.1. Nazireleri

Nazîre:

“Sevilmiş bir şairin şiirine, aynı vezin ve kafiye de olmak üzere yazılmış benzer şiir” anlamına gelen nazire, Divan Edebiyatı’nda çok kullanılmıştır. Şairler şiire konu bakımından yenilikler getiremeyince aynı konuyu daha güzel işleyebilmenin yollarını aramışlar, bunun sonucu olarak da bir kuyumcu titizliği ile işlenmiş, her kelimesi üzerinde ayrı ayrı durulmuş, manaca dolgun, fazlalıklardan arınmış, şiirler ortaya çıkmıştır.¹¹ Nazire tanımlarında bazı farklı görüşler olmasına rağmen iyi bir nazirenin tanımında şu üç unsurda ittifak edilmiştir:

1. Örnek alınan şiirle, yani zemin şiirle veya model şiirle vezin birliği,
2. Zemin / model şiirle kafiye, varsa redif birliği,
3. Zemin şiirle söyleyiş (edâ), anlam ve hayal benzerliği.”¹²

“Nazirecilik geleneği, divan şiirinin varlığını sürdürdüğü bütün asırlar boyunca önem ve tesirinden bir şey kaybetmeden devam etmiştir”.¹³ Geleneğin bir şairi olan Ahmet Cezbî de nazire yazmaktan geri kalmamıştır.

Dedesi Bolulu Himmet Efendi’nin:

Bakçeciğe dikedüm idi

On güne dek bitdi kabak¹⁴

¹¹ İsen 1997: s.326.

¹² Köksal 2006: s. 31.

¹³ Köksal 2006: s. 119.

matlılı gazeline:

Bağçeciğe dikküm idi bir kabak
 Geldi zühûra ne iri ne ufağ
 (G.46-1)

diye başlayan gazeli nazire olarak yazmıştır.

4.2. Etkilendiği Şairler

Cezbî’de yukarıda dil ve üslup kısmında da bahsettiğimiz üzere şairlerinde Yunus Emre gibi mutasavvıf şairlerin tesiri görülmektedir.

Ey bu dili yâd iden ğussadan âzâd iden
 Luğf ile âbâd iden çağırırım Hû diyü

Çağırırım yâr seni ‘aşk ile her bâr seni
 Dâr-be-diyâr seni çağırırım Hû diyü

(G.65-1/2)

Dağlar ile taşlar ile
 Çağırırım Mevlâm seni
 Seherlerde kuşlar ile
 Çağırırım Mevlâm seni

Sular dibinde mâhiyle
 Sahralarda âhû ile

¹⁴ Bolulu Himmeti, Divan-ı Himmet, Millet Ktp., Ali Emirî Nüs., vr. 5a.

Abdal olup yâhû ile

Çağırayım Mevlâm seni¹⁵

Bu şiirde Yunus tarzı hissedilmektedir. Cezbî bir çokları gibi onüçüncü yüzyılda yaşamış olan büyük mutasavvıf şa'ir Yunus Emre den hem şekil hem de hasasiyet bakımından bazı şiirlerinde etkilenmiştir. Cezbî 'yi de kısmen Yunus Emre muakkiplerinden sayabiliriz. Cezbî'nin yukarıdaki şiiri ile Yunus Emre'nin aşadaki şiiri bu benzerliği ortaya koymaktadır.

5. Dil ve Üslubu

Cezbî Divan'ında şair, genelde sade ve akıcı bir dil kullanmayı tercih etmiştir. Bazen beyitlerde dörtlü ve üçlü Arapça ve Farsça terkiplere rastlanmasına rağmen Divan'ın bütününde genel olarak anlaşılır bir dil kullanmıştır.

Cezbî, Divan'ında sanat göstermeye hevesli değildir. Yukarıda belirttiğimiz gibi terkiplerinde bile doğrudan bir anlatımı yeğler. Bu terkipler genelde sade tamlamalar ve teşbihlerden oluşmaktadır.

Ey gönül 'âşık iseñ bād-ı şabādan al haber

Var belā-ı derd-i 'aşkı mā-cerādañ al haber

(G.29-1)

Açup yelken dümen tut doğru var 'ömrüñ hebā itme

Yanaş bād-ı muvāfık ile varup mülk-i ezkāre

(G.71-19)

¹⁵ <http://www.antoloji.com/cagirayim-mevlam-seni-siiri/> erişim tarihi: 10.05.2012

Cezbî, Divan'ında bazen bir beyitte aynı kelimenin eş anlamını Arapça-Farça, Türkçe-Farsça, Türkçe-Türkçe ya da her üç dili de kullanmaktadır.

vārımı **yağmaya** virdi gonçe-i gül-zār Hū

Açılacak gülşen-i gönölümdeki esrār Hū

Gāret ister bu serāy-ı gönölümü Tātār-i ‘aşk

Çünkü ‘aşk menşūrını şundı baña serdār Hū

(G.62-1/2)

Dilā gel pāk-i tām-i **kalb** olup dönder **yürek** yāre

Düşürme gel televvünle **gönül** şeh-bāzın ağyāre

(G.71-1)

Gizleden Hāk sırrımı her dīde-i huffāşdan

Anıñ için gösterir **şüret yüzüm** ‘ayyāşdan

(Muh.1-IV)

Sil **süpür çārüb**-i zıkrı’l-lāh ile kalb hānesin

Nūr idüp kıl āşinā-yi ‘aşk gönül dīvānesin

(Muh.2-IV)

Cezbî, terkiplerde özellikle teşbihlerde Farsça ve Arapça kelimeler ve simgelere biraz daha fazla yer vermiştir. Aşağıdaki gazellerde Farsça, Arapça ve Türkçe terkiplerin birlikte kullanıldığını görüyoruz.

Ey gönül ‘āşık iseñ bād-i şabādan al haber

Var belā-yi derd-i ‘aşkı mā-cerādañ al haber

Fâş-i esrâr eyleme nâ-maḥreme ‘aşk neydiğin

Gir yola **Manşûr-veş dâr-i belâdan** al haber

(G.29-1/2)

Ben o **Mecnûn-i vişâl-i** yârim ey zâhid bu gün

Dâğ-i ‘aşk-i yârde bu **âteş-i Leylâ** nedir

Yakdı yandırdı vücûdum mülkünü edşâr-i ‘aşk

Bî-vücûdum ben bu gün ‘âlemde vâveylâ nedir

(G.37-2/3)

Cezbî, otuz bir beyitlik mesnevisinde Arapça kelimelerle, Kuran ayetleri ve hadislere işaretlerde bulunur. Bu mesnevîde her beyitte bir ayet ya da bir hadisi iktibas ettiği için fazlaca Arapça kelime kullanılmış olsa da mesnevinin genel olarak anlaşılır bir dile sahip olduğunu tekrarlamalıyız.

Es-selâm ey pertev-i ḥurşîd-i Nûn vel-Ḳalem

Es-selâm ey mazḥar-i tevḥîd-i ‘irfânü’l-himem

Şöyle tefsîr itdi pîşânında Ḥaḳ nûr âyetin

Nûr vechin gösterir şol maṭla‘ -i mâhiyyetin

Âftâb-i şu‘le-i esrâr-i Ḥaḳsıñ ḥâliyâ

Şu‘le-dâr itdi cemâliñ nûr-i zât-ı Kibriyâ

Kim açıkdır sofre-i ḥân-i kerem-baḥşâyışiñ

Cūdile ‘ālemde şâyân itdi Hâk âlâyişîñ

Çünkü kerremnâ ile ta‘zîm oldu âdemî

Âdem ile feyz-yâb itdi Hudâ her ‘âlemi

...

(Mes.1/2...)

Cezbî'nin dilinde girift anlamlılık, derin hayaller, katmanlı söz sanatları yoktur. Yani söz sanatları oldukça yalın ve anlaşılırdır. Basit teşbihler, telmihler, mecazlar, teşhislerle örülü divanında nükte mahreçli söz sanatlarına rastlanmaz. Bunun nedeni, pek tabii ki Cezbî'nin sanat yapmaktan ziyade sanatı fikirlerini ve duygularını ifade etmede bir araç olarak kullanmasıdır.

5.1. Terkipler

Cezbî, Divanı'nda genelde Arapça-Farsça terkipleri sıkça kullanmıştır. Özellikle üçlü ve dörtlü terkipler yoğun şekilde kullanmıştır.

İkili terkipler:

Boynu anîñ ki bûse-geh-i Muştafâ idi

Tîğ-i cefâ ile aña niçün ‘azâb ola

(G.8-4)

Üçlü terkipler:

Mürîd-i hânkâh-i ‘aşk olanlarda hicâb olmaz

Olar **mestâne-i bezm-i Hudâdır** neş’e-yâb olmaz

(G.41-1)

Dörtlü Terkibler:

Hey meded ey ‘itr-i m̄a-verd ü müşg-i yāsemin
 Hey meded ey **sünbül-i pür-büy-i reyḥānım** Ḥasan

(Kas.12-3)

Beşli terkilbler:

Şeb-çerāğ-i ḥāne-i peygamber-i rūy-i zemīn
 Pertev-endāz-i fetīl-i şem‘-i Rabbu’l-‘ālemin

(Muh.16-I)

Altılı terkilbler:

Şeb-çerāğ-i din-i Aḥmed a‘zam-i ‘ilm-i Ḥudā
 Nūr-i **ḳandīl-i fetīl-i bezm-i sırr-i Muṣṭafā**

(Kas.3-1)

6. ESERLERİ

6.1. Divan

Çalışmamızı Himmetzâde Ahmet Cezbî'nin Süleymaniye Kütüphanesi 00486-001 no'lu kayıtlı Divanı üzerinde yaptık. Kaynaklarda Ahmet Cezbî'nin Topkapı Sarayı Müzesi'nde mürettep bir divanının mevcut olduğu ifade edilmektedir.¹⁶ Fakat yapmış olduğumuz araştırmalar sonucunda Topkapı Sarayı Müzesi'nde sadece şairin Divançe'sine ulaşabildik.

Çalışmamızda esas aldığımız Divan toplam doksan altı varak olup üç kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısmı (1-50) varak arası kaside, gazel, mesnevi, muhammes, müseddes vs. gibi farklı nazım şekillerinde yazılmış şiirlerinden oluşmaktadır ki şiirler dağınık bir şekilde verilmiştir. İkinci kısım

¹⁶ “Cezbî Ahmed”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, “(Komisyon), (I-VIII), Dergâh Yayınları, İstanbul 1977, II/62; “Cezbî Ahmed Efendi”, Atilla Özkırımlı, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, (I-V), Cem Yayınevi, İstanbul, 1984.

(50-70) varak arası gazelliyat başlığı adı altında toplanmış olup çoğunlukla gazellerden müteşekkil olmakla birlikte muhammes, murabba gibi farklı nazım şekillerinde yazılmış şiirleri de ihtiva etmektedir. Ayrıca bu kısımdaki gazeller de alfabetik olarak düzenlenmemiştir. Divan'ın üçüncü yani son kısmında ise kaynaklarda "Risâle-i Aşkîyye" olarak geçen¹⁷ geçen mesnevi nazım şekliyle yazılmış şairin diğer bir eseri yer almaktadır. Risale-i Aşkîyye müstakil bir eser olmasına rağmen Cezbî Divanı'nın içinde yer aldığı için bu mesneviyi de çalışmamıza dâhil ettik.

6.2. Divançe

Ahmed Cezbî'nin ikinci eseri, Topkapı Sarayı Müzesi, Fatih H. 1608'de kayıtlı Divançe'sidir. Bu Divançe onaltı varaktan oluşmaktadır. Divançe Sülale-yi Siyavuş başlığıyla, Sultan Selim Gazi Han'a medhiyesiyle başlar. Bu medhiyeyi çoğunlukla gazel olmak üzere kaside, murabba, mesnevi gibi farklı nazım şekillerinde yazılmış muhtelif şiirler takip eder. Divançe'de dikkati çeken önemli bir husus ise Şâir'in Divançe'sinde Divan'a nazaran aruzu daha iyi kullanmış olmasıdır. Ayrıca Cezbî Divanı'nda yer alan şiirlerden herhangi birinin Divançe'de mevcut olmaması bize bu eserin müstakil bir eser olduğunu düşündürmektedir. Gerek dil gerekse üslubu açısından Divançe'nin Divanı'na nazaran daha başarılı ve daha profesyonelce yazıldığını söyleyebiliriz. Bütün bunlar Divançe'nin Divan'dan sonra tertip edildiğini düşündürmektedir.

6.3. Risâle-i Aşkîyye

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün kalıbıyla yazılan mesnevi, dokuzyüz otuz dokuz beyitten oluşmaktadır. Eser Besmele'nin yorumu, Allah'a münacat ve Hz Muhammed'e övgü ile başladıktan sonra sırasıyla Hz Ali, Hz Hasan, Hz Hüseyin ve on iki imamın methiyesiyle devam etmektedir. Ahmed-i Cezbî bu

¹⁷ Özkırımlı, *a.g.e.*, s. 62; Sadettin Nüzhet Ergun, *Türk Şairleri* (I-III), İstanbul t.y., III/1076.

eserinde, aşkı “hayvanî, mecazî ve hakikî” olmak üzere üç kısma ayırmakta ve hepsinin sırasıyla açıklamaktadır. Bunu yaparken de ya Hz Yusuf ile Züleyhâ, Leyla ile Mecnûn gibi tanınmış kıssalar ya da kısa hikâyeler anlatarak mecazî aşktan hakikî aşka geçişi ve bunun gerçek, doğru yol oluşunu anlatmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

DİVANIN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. DİVANIN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

1.1. Nazım Biçimleri

Himmetzâde Ahmet Cezbî, Divan'da yer alan şiirlerini diğer şairler gibi Divan edebiyatının çeşitli nazım şekilleriyle yazmıştır. Divan'da şiirlerini klasik tertibe göre yazmamıştır. Cezbî Divanı, gazellerle başlayıp hece vezniyle yazılmış bir şiirle devam etmektedir. Şiirler klasik tertibe bağlı olmadan karışık bir şekilde Divan'da yer almaktadır. Tarafımızdan Divan klasik tertibe göre düzenlenmiştir. Himmetzâde Ahmet Cezbî Divânı'nda yer alan nazım biçimleri, sayılarına göre değerlendirildiğinde yetmiş dokuz manzumeyle en sık kullanılan nazım biçimi gazeldir. Gazelleri, kırk beş manzumeyle muhammesler, yirmi beş manzumeyle kasideler, yirmi üç manzumeyle murabbalar, beş manzumeyle müseddesler, dört manzumeyle nazımlar, ikişer manzumeyle tarihler ve beyitler ve bunlara ek olarak iki menzumeyle destan ve beş menzumeyle koşma ve beş menzumeyle birlikte nazım parçaları izlemektedir.

Nazım biçimlerinin beyit sayıları dikkate alındığında gazellerin, beşyüz kırk sekiz beyitle en fazla yeri kaplayan nazım biçimi olduğu anlaşılmaktadır. Gazelleri, üçyüz yedi beyitle kasideler ve ikiyüz kırk dokuz bendle muhammesler izlemektedir.

1.1.1. Münâcâtlar

Divanda iki adet münâcât yer almaktadır. İlki onaltı beyitten ikincisi altı beyitten oluşmaktadır.

1.1.2. Na'tlar

Divanda altı adet na't yer almaktadır. Beyit sayısı altıyla yirmibeş arasında değişmektedir. Na'tlar Hz. Peygamber'e övgü içermektedir.

1.1.3. Kasideler

Divan'da, kaside formuyla yazılmış yirmibeş manzume bulunmaktadır. Bunların Divan'ın muhtelif kısımlarında yer almaktadır. Bu gruba giren yirmibeş manzumenin metinde geçen sıralama ve beyit sayılarına göre dökümünü şu şekilde göstermek mümkündür:

Sıra No.	Kaside Formunda Yazılmış Manzumeler	Beyit Sayısı
1	Hız. Hasan ve Hız. Hüseyin'e övgü	18
2	Hız. Hasan ve Hız. Hüseyin'e övgü	20
3	Çar-Yar'a övgü	5
4	Kerbela mersiyesi	10
5	İmam Hasan'a övgü	7
6	Hız. Ali'ye övgü	8
7	Hız. Ali'ye övgü	27
8	On İki İmam'a övgü	11
9	İmam Cafer-i Sadık'a övgü	7
10	Hız. Ömer'e övgü	14
11	On İki İmam'a övgü	11
12	İmam Hasan'a övgü	7
13	Hız. Fatıma'ya övgü	7
14	Bayramîlik tarikatine övgü	9
15	İmam Mehdî'ye övgü	21
16	Bayramîlik tarikatine övgü	15
17	İmam Takî'ye övgü	8
18	İmam Nakî'ye övgü	7

19	Hız. Ali'ye övgü	6
20	Hız. Ali'ye övgü	15
21	Hız. Ali'ye övgü	19
22	Hız. Ali'ye övgü	7
23	Hız. Hüseyin'e mersiye	8
24	Hız. Hasan ve Hız. Hüseyin'e mersiye	31
25	Hız. Hüseyin'e mersiye	26

Tablodan da anlaşıldığı üzere kasideler genel olarak beş ile otuz bir beyit arasında değişmektedir. Kasideler konu bakımından Hız. Peygamber, Hız. Ali, Hız. Hasan, Hız. Hüseyin, On iki İmam ve Çâr-Yâre övgü ile Hız. Hasan ve Hız. Hüseyin'e yazılmış mersiyelerden ibarettir. Birkaç kaside ise Bayramîlikle ilgilidir.

1.1.4. Murabbalar

Divan'da üç ile dokuz bendler arasında değişen toplam yirmi üç adet murabba vardır. Murabbalar tasavvuf başta olmak üzere münâcât, Hız. Muhammed, Hız. Ali, Bayramîlik ve Himmeti tarikatini öven şiirlerden meydana gelmektedir.

Divan'da kırk dört adet muhammes yer almaktadır. Muhammesler iki ile oniki bend arasında değişmektedir. Genel olarak muhammeslerde tasavvuf, münacât, na't, Hız. Ebu Bekir, Hız. Osman, Hız. Ali, Hız. Fatıma, İmam Bakır, İmam Cafer-i Sadık, Mûsî-i Rıza, On iki İmam, Himmetîlik ve Hacı Bayram-ı Veli'ye övgü ile Hız. Ali, Hız. Hüseyin'e mersiye konuları işlenmiştir.

1.1.5. Müseddesler

Cezbî Divanı'nda beş adet müseddes yer almaktadır. Müseddesler iki ile oniki bend arasında değişmektedir. Mühteve olarak müseddeslerde Hız. Ali, İmam Kazım, Hacı Bayram-ı Veli'ye övgü, Hız. Hüseyin'e mersiye ve tasavvuf konuları işlenmiştir.

1.1.6. Tarihler

Himmetzade Ahmet Efendi, Divan'da Şeyh Mustafa Efendi için beş beyitlik bir gazelle ve Cemaleddin-zade Efendi için de dokuz beyitlik bir gazelle bu şahısların vefatı üzerine tarih düşürmüştür.

1.1.7. Gazeller

Divan'ın hacim bakımından önemli bir kısmını oluşturan Gazeliyat kısmında seksen beş gazel yer almaktadır. Himmetzade Ahmet Efendi beş ile yedi beyitlik otuz yedi gazel yazmıştır. Yedi beyitten uzun olan gazellerin sayısı onaltıdır. En kısa gazeli üç beyit ve en uzun gazeli ise yirmi üç beyittir. Kırk yedi numaralı gazeli dedesi Himmet Efendi'ye nazire olarak yazmıştır.

1.1.8. Nazımlar

Divan'da dört bendden oluşan dört adet nazım yer almaktadır. Nazımlarda dünyanın faniliği, kulun acizliği gibi tasavvufi konular işlenmiştir.

1.1.9. Beyitler

Divan'da sadece iki beyit yer almaktadır.

1.1.10. Nazım parçaları:

Cezbî'nin Divanı'nda beyit sayısı üç ile otuz bir arasında değişen mesnevi kafiyesiyle yazılmış beş adet nazım parçası yer almaktadır. Biz bu divanı yeniden tertitlediğimizde bu nazım parçalarının türüyle ilgili tereddütte kaldık.

Bu nazım parçalarında genel olarak aşk, tasavvuf ve Hz. Peygamber'e övgü konusu işlenmiştir.

1.2. Vezin

Şiirin en önemli ahenk unsurlarından biri vezindir. Şairin kullandığı aruz kalıplarının şekillerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Vezinlerle İlgili Tablo

Bahirler	Vezinler	Ksd.	Naz Par.	Mrb	Muh	Müs	Trh	Gaz	Naz	B yt	Mün	N at	Top.
Hezec	Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün	4			1	1		17				2	25
Hezec	Mefâilün Mefâilün Fâilün							1					1
Hezec	Mefâilün Mefâilün Feûlün			9				5					14
Hezec	Mefâilün Mefâilün Mefâilün Fe'ylün				1							1	2
Hezec	Mefûlû Mefâilû Mefâilû Feûlün		1	1	2			8					12
Reme l	Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün	1											1
Reme l	Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün	11	4	5	23	3	2	37	2			1	88
Reme l	Fâilâtün Fâilâtün Fâilün			7	1								8
Reme l	Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün	8			15	1		4	1	1		1	29
Müns er	Fâ'ilün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün							1					1
Hezec	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün							1					1
Seri	Müfteilün Fe'ilün Müfteilün Fe'ilün							1					1
Rezec	Müstefilün Müstefilün Müstefilün Müstefilün										1		1

1.3. Redif

Manzume numarası	Nazım biçimi	Redif
1	Münâcât	senden kerem senden atâ
2	Münâcât	estağfiru'llâh tevbe
3	Na't	sin yâ Resûl-i Kibriyâ
4	Na't	yâ Resûlellâh
5	Na't	yâ Resûlellâh
4	Kaside	dir Hüseyin-i Kerbelâ

5	Kaside	Hasan bin Mustafa
6	Kaside	yâ Aliyyü'l-Murtaza
7	Kaside	Haydar
8	Kaside	mız var
9	Kaside	dır Cafer
10	Kaside	Ömer
11	Kaside	dır sevdiğim
12	Kaside	ım Hasan
13	Kaside	ı sensin yâ bint-i Resûle'llâh
16	Kaside	itdi
17	Kaside	ım Takî
18	Kaside	dır Nakî
19	Kaside	Ali
20	Kaside	Ali
21	Kaside	ım Ali
22	Kaside	dır Ali
25	Kaside	eyledi
4	Gazel	olsa
5	Gazel	olsa
6	Gazel	ım bana
7	Gazel	ım bana
8	Gazel	ım bana
9	Gazel	ara
10	Gazel	ola
12	Gazel	iz midir yâ Rab
14	Gazel	sın
15	Gazel	gözet
16	Gazel	i dûst
17	Gazel	i dûst
18	Gazel	aç
19	Gazel	aç
20	Gazel	dırdın mı hiç
23	Gazel	ım var
24	Gazel	ım var
25	Gazel	mız var
26	Gazel	ı var

27	Gazel	var
28	Gazel	im var
30	Gazel	dan al haber
31	Gazel	bize Bayramîler dirler
32	Gazel	söyler
33	Gazel	benzer
34	Gazel	Allahdır
35	Gazel	dir
36	Gazel	dır
37	Gazel	ıdır
38	Gazel	nedir
39	Gazel	imdir
40	Gazel	olur
41	Gazel	olmaz
42	Gazel	olmaz
43	Gazel	gönül sensiz karar etmez
44	Gazel	imiş
45	Gazel	imiş
48	Gazel	i aşk
50	Gazel	ım
51	Gazel	ıyım
52	Gazel	geldim
53	Gazel	itdim
54	Gazel	im
55	Gazel	olduğım mıdır suçum
57	Gazel	olmadan
58	Gazel	den
59	Gazel	olsun olmasun
60	Gazel	olsun
62	Gazel	dir bu
63	Gazel	hu
64	Gazel	ım hu
65	Gazel	karşu
66	Gazel	çağırırım hu diyü
67	Gazel	ınca
68	Gazel	unutma

69	Gazel	ımıza
70	Gazel	içinde
72	Gazel	Lâ ilâhe illallâh
73	Gazel	görindi
74	Gazel	görindi
75	Gazel	düşdi
76	Gazel	itdi
77	Gazel	dir Ali
79	Gazel	si

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HİMMETZÂDE AHMET CEZBÎ DİVANI'NIN METNİ

MÜNÂCÂTLAR

1¹⁸

Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün

- 1 Ey hâlik-i hayy-i ebed şânıñ dü ' âlemde bülend
Neyde yâ netsün derd-mend senden kerem senden ' aṭā
- 2 Ey pādşāh-i bī-zevāl senden irer küllī kemāl
Heb bendeleriñ bī-mecāl senden kerem senden ' aṭā
- 3 Var eyledüñ bu ' âlemi halk itdiñ cinn ü âdemi
Viridiñ hem revaḳ¹⁹ mâtemi senden kerem senden ' aṭā
- 4 Yok idi ' âlem-i âdem sen var idin o dem
Sīnemiz zaḥmına merhem senden kerem senden ' aṭā
- 5 Getürdüñ mülk-i ezelden çār ' anāşırla düzüp

¹⁸ Mün.1.43b-44a, vezin bulunmadı.

¹⁹ Vezin bozukluğu görünmektedir .

Yokdan gelüp oldun adam senden kerem senden ‘aṭā

- 6 Çok çok ‘ālemleri geçdüñ hevā ellerine göçdüñ
Kaṭre kaṭre zehir içdüñ senden kerem senden ‘âṭā
- 7 Karīb oldu bize ecel meşübāta virdik ḥalel
Bize ṭamumıdır maḥal senden kerem senden ‘aṭā
- 8 Gün ola gele ‘Azrā‘il ‘ömrüñ keşir gerek ḳalīl
Tevfīḳin bize delīl senden kerem senden ‘aṭā
- 9 Ey pādşeh-i şūhumuz luṭfuñdur senden umumuz
Çıkacak tenden rūhumuz senden kerem senden ‘aṭā
- 10 Düşecek firāşa tenim şolacak bu gül bedenim
Ḥālet-i nez‘imde benim senden kerem senden ‘aṭā
- 11 Ey pādşāh-i lem-yezel eyle müşkillerimi ḥal
İmānıma virme ḥalel senden kerem senden ‘aṭā
- 12 Tābūt u tene şir gele bi’l-ma‘iyye kefen bile
Ġuslum olunurken hele senden kerem senden ‘aṭā
- 13 Düşicek na‘şim ol rāha ḳonıcaḳ ḥāk-i siyāha
Yüzüm dönicek dergāha senden kerem senden ‘aṭā

- 14 Münkîr ü nekîr gelür su‘âl ü cevâb olur
Maḥşer ü mîzân kurulur senden kerem senden ‘aṭâ
- 15 Cehennem gelür kükreyü kanı benim issim diyü
Ehl-i maḥşer heb ditreyü senden kerem senden ‘aṭâ
- 16 Bu Cezbî yüzi kara şevâbı yok kime vara
Ancak ṭabuña yalvara senden kerem senden ‘aṭâ

2²⁰

- 1 Cümle zenûblerimle estağfiru’l-lâh tevbe
Her bir ‘uyûblarıma estağfiru’l-lâh tevbe
- 2 Benim nefsime uyan kaldım cürmile yayan
Söyledim ise yalan estağfiru’l-lâh tevbe
- 3 Bildim ḥaṭâ her kârım nefsdîr hevâ-dârım
Yok cürmümi inkârım estağfiru’l-lâh tevbe
- 4 Düşdüm nefsin damına yöneldim aḥkâmına
Evvel encâmına estağfiru’l-lâh tevbe
- 5 ‘İşyân ile pür özüm Ḥaḳ yanıında yok yüzüm
Evvel ü âḥîr sözüm estağfiru’l-lâh tevbe
- 6 Çünkü meşûbâtın az Cezbî kııl Ḥaḳḳa niyâz

²⁰Mün .2 .10b-11a

Dil levhine bunı yaz estağfiru'l-lāh tevbe

NA'TLAR

1²¹

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fe' ūlūn

- 1 Medh itdi seniñ şanıñı Allāhu Te' ālā
Sensin dü cihān milketine mihr-i tecellā
- 2 Kim ola bedel hüsni-i cihān-tābına şāhım²²
Ser-süre-i vechinde bu vechiledir imzā
- 3 Sen ma' na-i Qur'ān-i Hudāsın ey efendim
Yüz şahfile çār nüshada sensin yine imlā
- 4 Âdem-i şafî Şî't u Nūh cümlesi sensin
Ma' nen yine senden görünür Âdem ü Havvā
- 5 Heb cümle nebî vü velî bendeleriñdir
Sensin şeh-i kevnî²³ seniñ cümle-i eşyā
- 6 Kim dirse cenābına yol var dü cihānın

²¹ na't.1.49b-50a

²² Yazmada mısraın sağ tarafında “şāhım” kelimesi yerine “ey dil” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

²³ Yazmada mısraın sağ tarafında “kevnî” kelimesi yerine “kevineynî” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

Ahımdır o kim cān gözidir anıñ a‘ mā

- 7 Ādemde değıl mecma‘ -i maḥlūḳun²⁴ şāhım
Halk itmemiş emşālını Allāhu Te‘ ālā
- 8 Sensin güzeli cümle nebī vü şulaḥānıñ
Sensin çü o maḥbūb-i Hudā nūr-i mücellā
- 9 Sen şa‘ şa‘ a-i pertev-i nūr-i Mevlāsın²⁵ efendim
Nūr itdi cenābıñı seniñ ḥazret-i Mevlā
- 10 Nūruñla münevverdudur ey māh ḳamu ‘ ālem
Şanıñla nice mürde gönüller olur ihyā
- 11 Reşk itdi seniñ ḥüsn-i cihān-tābına māhım
Kim olmaya müştāk-i cemāliñ seniñ āyā
- 12 Heb cümle cihān ḥalkı senin mehdini eyler
Sultān-i nebīsin saña ḳul mecma‘ -i eşyā
- 13 Ey pādşeh-i mülk-i kerem eyleme maḥzūn
Bu bende-i müznibe ola yek nazarıñ tā

²⁴Yazmada mısraın sağ tarafında “maḥlūḳun” kelimesi yerine “maḥlūḳda da” ibaresinin kullanılabileceğı belirtilmektedir.

²⁵ Yazmada mısraın sağ tarafında “nūr-i Mevlāsın” ibaresi yerine “nūr-i Hudāsın” ibaresinin kullanılabileceğı belirtilmektedir.

- 14 Kim ola eḳālīm-i dilim luṭfile mesrūr
Ey pādşeh-i milket-i taḥt-i dil-i isrā
- 15 Medḥ itmede ‘ācizdir efendim seni diller
Medḥ itdi çü seniñ zātını Allāhu Te‘ālā
- 16 Bir dil kim ide midḥatın ey a‘lem ü ekrem
Olmazmı anıñ şānıñla ol iki dünyā
- 17 Luṭfuñla nazar kıl çü benim ‘āciz ü mücrim
Vīrān gönül tā kim ola luṭfuñla iḥyā
- 18 Sen rūḥ-i ten milket-i dünyā vü beḳāsın
Feyziñle şeref buldı ḳamu mürdeler iḥyā
- 19 Deryā-yi mürüvvetsin ey dāver-i şefḳat
Senden görünür sālīke her vechile ma‘nā
- 20 Mir‘āt-i Hudāsın ki seniñ sırrına irmez
Her ‘aḳl-i beşer ḳaşır olur sırrına ammā
- 21 Tut rūy-siyāḥ mücrimini şefḳati ister
Ey mücrime raḥm eyleyici şāh-i mu‘allā
- 22 Senden meded ümīdiñ ider müznib ü mücrim
‘Aşḳıñla hele sīne döğēr bülbul-i şeydā

- 23 Göster o güzel ḥüsn-i cihānını²⁶ bir kez
Zīrā ki ḥayālīñle hem oldı ḳad-i ednā
- 24 Sen ka‘be-i ḥuccāc-i ma‘nīsin efendim
Ṭavf eylesünmi seni yā aşğar kübrā
- 25 Bu Cezbī-i bī-çāreye şefḳat gözini göster
Luṭfuñla ola ḥazret-i Ḥaḳdan bize a‘ṭā

2²⁷

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Şems-i eflāk-i nebī mihr-i semevāt-i vefā
Çü seniñ şān-i şeref-dārını Ḥaḳ kıldı ‘alā
- 2 Şeh-i kevneynsin saña şehā varmı bedel
Oldı şānıñla seniñ nüh felek arz u semā
- 3 Saña bende olan olmazmı dü‘ālemde emīn
Yağar ise eger dü‘āleme her dürlü belā
- 4 Keff-i destīñ toḳunur olsa ger emrāz-i dile
Yaḳamı pādşāhım āteş-i dūzaḥ anı yā
- 5 Sen o sulṭān-i ‘aṭāsın ki seniñdir dü cihān

²⁶ Yazmada mısraın sağ tarafında “cihānını” kelimesi yerine “cihān-tābını” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

²⁷ Na‘t.2.50b-51a

Saňa ümmet olana Hâk ider imdād ‘atā

6 Nice kâbil kim idem sen şeh-i kevneyni şenā
Seni medh itmiş iken hâzret-i Hâk şâh-i revā

7 Lîk ‘âciz kûlunı nîm-nigâhıñla meded
Nazar-i şefkâte pādşehim eyle sezā

8 Olıcağ yevm-i cezā bakma yüzüm karasına
Kıl şefā‘ at baña öldüm ölmeye işim hayfā

9 Cezbî-i mücriminim pādşehim çünki seniñ
Beni redd itmeye eyā pādşeh-i rûz-i cezā

3²⁸

Na‘tu’n-Nebî ‘Aleyhi’s-selām

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Taht-i dilde serverimsin yā Resûl-i Kibriyā
Zât-i Hâkda gevherimsin yā Resûl-i Kibriyā²⁹

2 On sekiz biñ ‘âlem içre bî-bedelsin bî-meşel
Kim benim tâc-i serimsin yā Resûl-i Kibriyā

3 Bâğ-i zât-i Hâkda sensin perveriş olmuş dağ

²⁸Na‘t.3 .12b-13a

²⁹Yazmada mısraın sol tarafında bu mısra yerine “Zât-i Hâkda reh-berimsin yā Resûl-i Kibriyā” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

‘Ūd-i pāk-i ‘anberimsin yā Resūl-i Kibriyā

4 Z̤ulmet-i göñlümde senden ġayr yok bir z̤erre t̤āb
Āftāb-i enverimsin yā Resūl-i Kibriyā

5 Mescid-i iqlīm-i dilde huṭbe-yi Levlākile
Hem ḥaṭīb-i minberimsin yā Resūl-i Kibriyā

6 Cezbī-i bī-çāreñi red itme eyle merḥamet
Rāh-i Haḳḳa reh-berimsin yā ḥabīb-i Kibriyā

4³⁰

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1 Yüzüñ mir‘āt-i pāk-i kibriyādır yā Resūlu’l-lāh
Sözüñ la‘l-i nebāt-i enbiyādır yā Resūlu’l-lāh

2 Ruḥuñ gülzār-i bāğ-i ‘aden me‘vādan müsellemdir
Cebīniñ ‘arş-i ḥaṭṭ-i üstüvādır yā Resūlu’l-lāh

3 Ḳadiñ ṭubā-yi serv-i bāğ-i a‘lādan mu‘aẓẓamdır
Ki her vechiyle ḳaddiñ müntehādır yā Resūlu’l-lāh

4 Cemī‘-i enbiyā’u’l-lahda yokdur mişli aḳrāniñ
Çü zātın zāt-i Haḳda bī-behādır yā Resūlu’l-lāh

³⁰ Na‘t.4.7b-8a

- 5 Çün sen sulṭān-ı a‘ zamsın şefā‘ at kāni sulṭānım
Şefā‘ atde seniñ şāniñ ‘ alādır yā Resūlu’l-lāh
- 6 Şefā‘ at- ḥ‘āhım olmazsañ eger kim rüz-i maḥşerde
Yerim ṭamu-yi nār-i intihādır yā Resūlu’l-lāh
- 7 Hele her neyse Cezbī bendeni red itme bābından
Günehkārāna şāniñ pür-‘ aṭādır yā Resūlu’l-lāh

5³¹

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Firāqıñ āteşi düşdi bu cāne yā Resūlu’l-lāh
Kül oldum āteşiñle yana yana yā Resūlu’l-lah
- 2 Eger isnād ise ‘ aşkıñ seniñ yolunda sulṭānım
Kabūline muḥaḳḳaḳ ṭut baḥāne yā Resūlu’l-lāh
- 3 Bilürüm gerçi cürmüm ḥadden aşdı ṭağ u ṭaş almaz
Velī sensin mürüvvetde yegāne yā Resūlu’l-lah
- 4 Saña mağrūr olan olmaz dü ‘ ālem kimseye muḥtāc
Ki mişlin gelmemişdir dü cihāne yā Resūlu’l-lah
- 5 Çü sen sulṭān-i kevneysin seniñ şāniñdurur levlāk

³¹ Na‘t.5.7b-8a

Seniñle kim gele yâ imtihâne yâ Resûlu'l-lâh

6 Ki sen mir'ât-i Haşsıñ görünür seniñle mevlâ
Çü sırrıñ sırr-i 'aşka 'âşıkâne yâ Resûlu'l-lâh

7 Bu Cezbîye nazar kıl zerrece luţfuñla sultânım
Ki bâb-i luţfuñ açık 'âşiyâna yâ Resûlu'l-lâh

6³²

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

I

Yâ Muhammed na't okur ümmetleriñ heb adına
Dergehinde kıl kabûl red itme gel imdâdına
Dîniñiñ düşmânı mosko la'neti eţrâfımız
Kesdi râh-i ehl-i dîni gel yetiş feryâdına

II

Cümle aşhâbıñ ile gönder bize ol Haydarı
Bizlere imdâdla taḥlîş ide muḫtarları
Nâ-tüvân ü 'âciz ü bi-çâredir her birleri
Var iken zât-i şerîfiñ kimden istimdâd ola

III

Âstân-i devletinden ğayr varmı dâd ola
Kıl kerem maḫzûn olan diller ne kim var şâd ola

.....³³

³² Na't.647a.

³³ Yazmada son iki mısra yok.

KASİDELER

1³⁴

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Ol 'arūs-i çemen-i gülşen-i bāğ-i nebeva
Oldı bir bülbül ü tūṭī-i ḥarem-gāh-i Ḥudā
- 2 Pertev-i mihr-i Ḥudā ya' nī ol sünbül-bū
Nola oldı ise bir gonçe-i şad-berg-nümā
- 3 Çün odur gevher-i pākīze-i esrār-i Resūl
Sırr-i Ḥaḳ zübde-i evlād-i 'Alī vü Zehrā
- 4 Dü cihān içre bulunmazdı anıñ aḳrānı
Gelmedi mişli cihāna ger dinse sezā
- 5 İki 'ālem güzeli ol iki maḥbūb-i eḥad
Oldı bir serv-i būstān-i cenāb-i Mevlā
- 6 Nice medḥ itmeye nūruñ 'uyūn-i ḥāmem
Zāt-i vālāsını medḥ eyledi Ḥaḳ cell ü 'alā
- 7 Na't- ḥānı idi ol dilberin ins ü perī
Bāreke'l-lāhla meddāḥı idi arz u semā

³⁴ Kas.1.51b-52a

- 8 Bu Ḥasandır ki ḥasen-i ḥüsnle yektâ idi ol
Sever idi dü cihân faḥr idüp anı şenâ
- 9 Būse-gāh olmuş iken faḥr-i cihāna gül-fem
Nice cūr‘et idüben gördi ‘adū semme sezâ
- 10 Allah Allah ne ḳabāḥat ne ḥıyānetdir bu
Şoldurub bād-i sümūm gonçe-femi ḥayfâ
- 11 Nice ḥayf itmeye aşḥāb-i dil nâliş-i ū
Ki Ḥasan ḥazretidir pādşeh-i mülk-i serâ
- 12 Gitdi dünyādan o servī-i ḥarem-gāh-i Ḥudā
Nice yas tutmaya āh anlar içün bay u gedâ
- 13 Şu‘le-i nūr-i Ḥudā şa‘şa‘a-i ḥüsn idi
Ne ḳadar var ise nūr şāḥibi ol idi ziyâ
- 14 Kesmiş idi tîğ-i ser-tîzi çü ehl-i şanemi
Şeş-ber-i ḳuvvet-i bāzūsı idi ḳıldı güşâ
- 15 İki vechile o dārâ-yi ḥükm-i fâtih idi
Biri ḳal‘a-i nefsi biri iḳlīm-i ğazâ
- 16 İder idi o cihādını o dārâ hergiz
Biri ekber biri cihād-i şuğrâ

- 17 Mürşid ü sâlik-i dergâh-i Hudâ idi daḥi
Ka‘be-i vechi idi dergeh-i ḥacât-i du‘â
- 18 El açub dergehine Cezbî-i bî-çâre yûri
Seni redd eylemeye durma hemen eyle recâ

2³⁵

Ḥazret-i Ḥasan ve Ḥüseyn Rażiya’l-lâhu ‘Anhumâ

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Ol ‘arūs-i çemen-i gülşen-i esrâr-i Neba
Oldı bir bülbül ü tûṭî-i ḥarem-gâh-i Hudâ
- 2 Pertev-i mihr-i hüdâ feyz-i gülistân-i cihân
Nola oldu ise bir gonçe-i şad-berg-nümâ
- 3 Çün odur bülbül-i gūyâ-i gülistân-i Resûl
Yâ nice olmayalar sünbül-i bâḡü’s-sü‘edâ
- 4 Dü cihân içre bulunmazdı eşi aḳrânı
Gelmedi mişli cihân mülküne dinürse sezâ
- 5 İki ‘âlemde bular dilber-i mümtâzdırlar
Buları servî-i nûr itmîşidi cell ü ‘alâ
- 6 Nice medḥ itmeye ol nûr-i ‘uyûn ḥâme

³⁵ Kas.2. 33b-34a

Zāt-i vālāsını medḥ itmişken ol Mevlā

- 7 Esedu'l-lāhdır anıñ peder-i vālā-şanı
Bulamaz kuvve-i destinden anıñ kimse rehā
- 8 Nice 'ifriteleri itmiş idi ol şīr zebūn
Nice Dārā vü Sikenderler aña oldu gedā
- 9 Öyle bir pūr-şerefiñ naḳdidir ol iki gevher
Biri Ḥasandır anıñ birisi şāh-i şühedā
- 10 Na't- ḥ'ānıdır olarıñ melek ü ins ü perī
Bāreka'l-lāhla medḥinde anıñ arz u semā
- 11 Bu Ḥasandır ki hele ḥüsne mümtāz idi ol
Sever idi dü cihān faḥri ḥabīb-i Mevlā
- 12 Būse-gāh olmuşidi faḥr-i cihāna gül-fem
Nice cür'et idüben gördi Yezīd semme sezā
- 13 Allah Allah ne muşībet ne ḥiyānetdir bu
Şoldurub bād-i sümūm ile o zātı ḥayfā
- 14 Nice āh itmeye yanmaya yürekler aña kim
Öyle sulṭānı şehīd eyledi semm-i a' dā

15 Şu^ç le-i mihr-i Hudā şa‘şa‘a-i hüsni³⁶ idi

Ne kadar var ise nūr issi o nūr idi ziyā

16 Kesmiş idi tîğ-i ser-tîzi çü^ç araķı şanemi

Şeş-ber-i kuvve-i bāzūsı idi kal^ç a-güşā

17 İki vechile o dārā-i hüküm fātih idi

Birisi kal^ç a-i nefsi birisi idi ğazā

18 İder idi ol cihādını o dāver hergiz

Biri ekber birisi daħi ceħd-ı şuğrā

19 Mürşid-i sālîk-i dergāh-i hudā idi daħi

Harem-i vech idi ka^ç be-i huccāc-i recā

20 El açub dergehine Cezbî-i bî-çāre yûri

Seni redd eylemeye tā olıcaķ rûz-i cezā

3³⁷

Fā^ç ilatün Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilün

1 Şeb-çerāğ-i din-i Aħmed a^ç zam-i^ç ilm-i Hudā

Nūr-i kandîl-i fetîl-i bezm-i sırr-i Muştafā

³⁶ Yazmada mısraın sağ tarafında “şa‘şa‘a-i hüsni idi” ibaresi yerine “hüsn-i cihān-tābānı” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

³⁷ Kas.3.21b-22a

- 2 Rūṣenā-yi ʿālemi ser-meclis-i āṣḥāb-i dīn
Ol imām-i muttakī āṣḥāb-i dīne muḳtedā
- 3 Şāfiʿī ü Ḥanbelī ü Mālīkī bu çār-imām
İctihādile bulardur dīn yolunda mūntehā
- 4 Dīn-i pāk-i Muṣṭafāda işbulardır çār-imām
Çār-mezheb çār-melāʾik çār-yār-i müctebā
- 5 Ol imām-i aʿzam kim aʿzamıdır ʿālemin³⁸

4³⁹

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Server-i mülk-i leṭāfetdir Ḥüseyn-i Kerbelā
Dāver-i taḥt-i saʿādetdir Ḥüseyn-i Kerbelā
- 2 Tāc-dār-i taḥt-i iḳlīm-i veliyy-i etḳiyā
Tāc-dārān-i kerāmetdir Ḥüseyn-i Kerbelā
- 3 Mülk-i istiḡnā-i Ḥaḳḳıñ nāzenīnidir kim
Nāzenīn-i ḳaşr-i ḥācetdir Ḥüseyn-i Kerbelā
- 4 Beyt-i ḥācāt-i gürūh-i müznibān u mücrimīn
Şübhesiz sırr-ı münācâtdır Ḥüseyn-i Kerbelā

³⁸ Yazmada bu beyitin ikinci mısraı yok.

³⁹ Kas.4.50b-51a

- 5 Āh kim etdi ‘aduvvu’l-lāh aña bī-ḥadd ezā
Teşne-leb şāh-i şehādetdir Hüseyn-i Kerbelā
- 6 Ol ‘arūs-i bārgāh-i ḥazret-i Allāhdır
Her ‘arūsa ‘ayn-i āletdir Hüseyn-i Kerbelā
- 7 Nice ḥayret itmesün ‘ālem anıñ aḥvāline
Server-i rüz-i ḥarāretdir Hüseyn-i Kerbelā
- 8 La‘n-i Ḥaḳ ola Yezīd-i bed-‘anīde rüz şeb
Kıydı ol sultāna rāḥatdır Hüseyn-i Kerbelā
- 9 On sekiz bin ‘ālem içre bī-meşeldir ol velī
Her velīye bir ‘ināyetdir Hüseyn-i Kerbelā
- 10 Cezbī-i bī-çāre sensin mücrim ü müznib ğulām
Müznibīne pür-şefā‘ atdır Hüseyn-i Kerbelā

5⁴⁰

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Āftāb-i sırr-ı vaḥdetdir Ḥasan bin Murtażā
Nūr-i ‘ayn-i ehl-i ref‘ etdir⁴¹ Ḥasan bin Murtażā
- 2 Naḳd-i pāk-i Muştafā Zehrādır ol sultān-i din⁴²

⁴⁰ Kas.5.50a

⁴¹ Yazmada mısraın üst tarafında “ref‘ etdir” kelimesi yerine “ḥayretdir” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

‘ Āleme rah̄metdir⁴³ anıñ içün Ḥasan bin Murtaẓā

- 3 Merdüm-i çeşm-i Resūlu’l-lādır ol gevherin⁴⁴
Dīde-i Ḥaḡ-bīn-i şefkatdir Ḥasan bin Murtaẓā⁴⁵
- 4 Anların şān-i şeref-bahşāyişine cümle var
Oldi çün bir ḥūb-şūretdir Ḥasan bin Murtaẓā
- 5 Kim müşābihdi Resūlu’l-lāha şeksiz ol velī
Cümle ehlu’l-lāha devletdir Ḥasan bin Murtaẓā
- 6 Her kim itmez iktidā ol şāha bulmaz devleti
Muḡtedā-yi ḥāş-i ümmetdir Ḥasan bin Murtaẓā
- 7 Cezbiyā hergiz muḡabbetden ayırma kendini
Reh-ber-i dergāh-i Ḥazretür Ḥasan bin Murtaẓā

6⁴⁶

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

- 1 ‘ Āleme bir cān-i tensin yā ‘ Aliyyu’l-Murtaẓā
Cān u dilde pīrehensin yā ‘ Aliyyu’l-Murtaẓā

⁴² Yazmada mısraın sol tarafında “Zehrādır ol sultān-i dīn” ibaresi “ ve Murtaẓadır ol velī” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁴³ Yazmada mısraın sol tarafında “‘ āleme rah̄metdir” ibaresi yerine “bir sır-i ḥikmetdir” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁴⁴ Yazmada mısraın sağ tarafında bu mısra yerine “Nūr-i ‘ ayneyn-i Resūlu’l-lāhdır añlar şübhesiz” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁴⁵ Yazmada mısraın sağ tarafında bu mısra yerine “Nūr-i pāk-i şem‘ -i Rah̄metdir Ḥasan bin Murtaẓā” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁴⁶ Kas.6.30b-31a

- 2 Rûhsun her ҡalib-i bî-rûha şâhım şübhesiz
Çünkü rûhu'l-lâh sensin yâ ' Aliyyu'l-Murtaẓâ
- 3 Faḥr-i ' âlem bâğının bir ğonçe-i ra' nâsısın
Bâğ-ı dilde yâsemensin yâ ' Aliyyu'l-Murtaẓâ
- 4 Ƙâmetiñdir naḥl-i gül-zâr-i veliyy ü etḳiyâ
Serve-i bâğ-i ' Adensin yâ ' Aliyyu'l-Murtaẓâ
- 5 Bûy-i ' ûd u ' anber-âsândan göründi sırr-ı Haḳ
' Ūd-i mâ-verd-i Ḥotensin yâ ' Aliyyu'l-Murtaẓâ
- 6 Burc-i diller içre sensin pür-ziyâ-ender-ziyâ
Şems-i mihr-i encümensin yâ ' Aliyyu'l-Murtaẓâ
- 7 Ḥâce-i ' âlemsin sensin emîrû'l-mü'min
Server-i ehl-i sünensin yâ ' Aliyyu'l-Murtaẓâ
- 8 Cezbî-i bî-çârene ҡıl merḥametle bir naẓar
Cümleñiñ sulṭânı sensin yâ ' Aliyyu'l-Murtaẓâ

7⁴⁷

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- 1 Şeb-çerâğ-i ḥarem-i ḥâş-i tecellâ⁴⁸ Ḥaydar

⁴⁷ Kas.7.53b-54a

Güher-i kenz-i ‘aṭā la‘l-i mücellā⁴⁹ Ḥaydar

2 Tılsım-i rahme-i esrār-i ṭarīḳ-i vaḥdet

Fātiḥ-i Besmele-i ma‘na-i esmā Ḥaydar

3 Şāhbāzān⁵⁰-i āḳālim-i serīr-i vuşlat

Ya‘nī serdār-i ġazā server-i a‘lā Ḥaydar

4 Sūre-i Nūr u Ṭaha nokṭa-ı nüṣḥa-ı Ḥaḳ

Ümm-i Qurān-i Ḥudā⁵¹ neşr-i mu‘ammā Ḥaydar

5 Saṭr⁵²-i Besmelede daḥi ‘ayn-i ‘Alīdir ma‘nā

Ma‘na-i ‘ilm-i ledün nokṭa-i vālā Ḥaydar

6 Kuṭb-i eflāk⁵³-i semāt u nāsūt-i Ḥudā

Şems-i tābān-i şafā mihr-i tecellā⁵⁴ Ḥaydar

7 Gülistān-i ḥarem bāğ-i nebī vü ‘ālem

Lāle-i sünbül-i ter ġonçe-i ra‘nā Ḥaydar⁵⁵

⁴⁸ Yazmada mısraın üst tarafında “ḥās-i tecellā” ibaresi yerine “sırr-i peyamber” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁴⁹ Yazmada mısraın üst tarafında “mücellā” kelimesi yerine “mücevher” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁵⁰ Yazmada mısraın sağ tarafında “şāhbāzān” kelimesi yerine “tāc-dārān” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁵¹ Yazmada mısraın sol tarafında “ümm-i Qurān-i Ḥudā” ibaresi yerine “vā ḥalāş-i mu‘allā” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁵² Yazmada mısraın üst tarafında “saṭr” kelimesi yerine “bā”nın kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁵³ Yazmada mısraın sağ tarafında “kuṭb-i eflāk” ibaresi yerine “bürüc-i nāsūt” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁵⁴ Yazmada mısraın sol tarafında “şems-i tābān-i şafā mihr-i tecellā” ibaresi yerine “merkez-i dā’ire-i şems-i mücellā” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

- 8 Sofre-i ẖān-i ni‘am⁵⁶ ni‘metu’d-dīn-i kerem
Maḳdem-i cümle ni‘am ni‘met-i Mevlā Ḥaydar
- 9 Būy-i mā-verd ü ‘ūd-i ḥücerāt-i ‘urefā
‘Anber ü ‘ıtr⁵⁷-i ḳaranfil-i mu‘allā⁵⁸ Ḥaydar
- 10 Ḥāmil-i sırr-i nebī maḥfil-i aşḥāb-i ‘ulūm
Ser-ṭarīḳ-i dem ü devrān-i tevellā Ḥaydar⁵⁹
- 11 Mazḥar⁶⁰-i māye-i pūr-nūr-i ḥiṣāl-i ḥazret
Ya‘ni ḥüb-rüy-i ḥiṣāl ilen yektā⁶¹ Ḥaydar
- 12 Mürşid-i sālīk-i Ḥaḳ tekye-i tevḥīd-i ledün
sırr-i ṭarīḳ-i dem devrān-i müzāyā Ḥaydar⁶²
- 13 Rūḥ-i ebdān-i cihān ḳālib-i rūḥ-i ‘ālem
Dāver-i ins ü cān cennet-i ṭubā Ḥaydar⁶³

⁵⁵ Yazmada beyitin sağ tarafında bu beyit yerine “Bülbül-i gülşen-i şad-berg-i Resûl-i ekrem/Daḥi ṭūṭi-i ḥarem-gāh-i tecellā Ḥaydar” beyitinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁵⁶ Yazmada mısraın üst tarafında “ni‘am” kelimesi yerine “‘atā” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁵⁷ Yazmada mısraın üst tarafında “ıtr” kelimesi yerine “müşg” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁵⁸ Yazmada mısraın üst tarafında “mu‘allā” kelimesi yerine “muşaffā” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁵⁹ Yazmada mısraın sol tarafında bu mısra yerine “Ya‘nī her ‘ilm-i Ḥudā ilede yektā” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁶⁰ Yazmada mısraın üst tarafında “mazḥar” kelimesi yerine “dergeh” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁶¹ Yazmada mısraın üst tarafında “ilen yektā” ibaresi yerine “ilede bālā” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁶² Bu beyit sayfanın sağ tarafına 11. ve 12. beyitler arasında yazılıdır.

- 14 Reh-i ‘aşk menba‘⁶⁴-i ‘aşk ‘aşk-i ḥaḳīḳat⁶⁵ daḥi ol
‘Aşk-i muṭlaḳ daḥi ol⁶⁶ ‘aşk-i dil-ārā Ḥaydar
- 15 Kāf-i ‘anḳā-i ḥüküm ḥākim-i iḳlīm-i buṭūn
Sırr-i vaḥdetde mü‘aeyyid yed-i ṭulā Ḥaydar
- 16 Sāḡar-i bezm-i dil-i neş‘e bir neş‘e-i dilān
Sāḳī-i meclis-i rindān-i vefā yā Ḥaydar
- 17 Kevkeb-i burc-i meṭālī‘ daḥi ḥurşīd-i şeref
Felek-i evc-i vefā necm-i şüreyyā Ḥaydar
- 18 Fatih-i ḳal‘a-i Ḥayber ser-i meydān-i hūner
Ya‘nī damad-i Resūl şüher-i Zehrā Ḥaydar⁶⁷
- 19 Beyt-i ma‘mūr-i Ḥudā Mescid-i Akşā-ı himem
Münir-i resm⁶⁸-i hidāyetde hüveydā Ḥaydar
- 20 Mevc-i enhār-i ledün ḳulzüm-i enhār-i⁶⁹ ‘ulūm

⁶³ Yazmada mısraın sol tarafında bu mısra yerine “Ya‘nī her ḳālība bir rūḥ-i müzekkā Ḥaydar” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁶⁴ Yazmada mısraın üst tarafında “menba‘” kelimesi yerine “ma‘den” kelimesin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁶⁵ Yazmada mısraın üst tarafında “ḥaḳīḳat” kelimesi yerine “muḥabbet” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁶⁶ Yazmada mısraın üst tarafında “‘aşk-i muṭlaḳ daḥi ol” ibaresi yerine “daḥi ‘āşıḳlara ma‘şūk” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁶⁷ Yazmada mısraın sağ tarafında bu mısra yerine “Hem daḥi ḳātil-i ‘Antar ḡālib-i a‘dā Ḥaydar” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁶⁸ Yazmada mısraın üst tarafında “münir-i resm” ibaresi yerine “minber-i sırr” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

Her ‘ulūm içre⁷⁰ muḥakḳak hele deryā Ḥaydar

21 Şu‘ le-i şa‘ şa‘ a-i mihr ü burūc-i derecāt⁷¹

Mecma‘-i zulmeṭe bir pertev-i nūr-i cilā Ḥaydar⁷²

22 Nice medḥ itmeye ol dil-ber-i mümtaz-i cihān

Gelmedi cihān mülküne mişl-i ḥüsnā Ḥaydar

23 Laḥmuke laḥmī ile faḥr-i cihān itdi şenā

Vāriş-i ‘ilm-i nebī ile de a‘ lā Ḥaydar⁷³

24 Kuvvet ü kudret-i Ḥaḳ kuvvet bāzūsunda

Mazḥar-i ‘ayn-i ḥayāt müḥiyy-i mevtā Ḥaydar⁷⁴

25 Nüşa-i çār u yüz-şuḥaf beyyināt oldur

Yazılı ma‘na-i Furḳān-i muḳaṭṭā Ḥaydar

26 Bu türāb-i esed ü şīr aña laḳab olmuşdur⁷⁵

Çü odur kim esedu’l-lāh u ilyā Ḥaydar

⁶⁹ Yazmada mısraın üst tarafında “enhār-i” ibaresi yerine “deryā-yi” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁷⁰ Yazmada mısraın üst tarafında “içre” kelimesi, yerine “üzre” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁷¹ Yazmada mısraın sağ tarafında “ü burūc-i derecāt” ibaresi yerine “pertev-i şems-i zurefā” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁷² Yazmada mısraın sol tarafında bu mısra yerine “Mihr-i tābān-i hidā encüm-i şüreyyā Ḥaydar” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁷³ Bu beyit sayfanın sağ tarafına, 21. ve 22. beyitler arasında yazılıdır.

⁷⁴ Yazmada mısraın sol tarafında bu mısra yerine “Hele her kuvve-i kudretle reh-i bālā Ḥaydar” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁷⁵ Yazmada mısraın sol tarafında “aña laḳab olmuşdur” ibaresi yerine “laḳab olmuşdur aña” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

- 27 Yetişür Cezbî-i bî-çāreye ‘uḳbāda⁷⁶ penāh
Vāriş-i ‘ilm⁷⁷-i nebî Ḥaydar u Mevlā Ḥaydar

8⁷⁸

Mefā‘ īlūn Mefā‘ īlūn Mefā‘ īlūn Mefā‘ īlūn

- 1 Bi-ḥamdi’l-lāh behey zāhid Muḥammed Muştafāmız var
Ḳulı Mevlāsına ilter ‘Aliyyu’l-Murtaẓāmız var
- 2 Anıñçün çekmeyin ğam ta‘n-i aġyār olsada zīrā
Serīr-i ‘aşḳ içinde hem Ḥasan-ḥulḳī Rızāmız var
- 3 Anıñ ‘aşḳıyla düşdük biz hevā-yi ‘aşḳ-i cānāna
O sevdā ile bu dilde Ḥüseyn-i Kerbelāmız var
- 4 Anıñ dergāhına rāhı olanlar buldu cānānı
Ṭarīḳat taḥtınıñ şāhı bizim Zeynü’l-‘abāmız var
- 5 İmām Ca‘ferü’ş-şādıḳ Ḥudā dergāhına lāyık
Mezāhib ü meşāribde o şāha iḳtidāmız var
- 6 Ḳanat açdık biz ‘anḳā-i cihānız Ḳāf-i vālāya
Biz a‘lālardan a‘lāyız ‘Alī Mūsi’r-rızāmız var

⁷⁶ Yazmada mısraın sol tarafında “‘uḳbāda” kelimesi yerine “dādında” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁷⁷ Yazmada mısraın sol tarafında “‘ilm” kelimesi yerine “sırr” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁷⁸ Kas.8.31b

- 7 Ledünnî ‘ilminiñ kânı haqîkat sırr-i erkânı
Gönüller taht-i sulţânı taqî-i evliyâmız var
- 8 Tutan zevkile ol rāhı bulan şevkile Allāhı
Cihān iqlîminiñ şāhı Naqî-i pür-şafāmız var
- 9 Ol ‘asker ‘asker-i ‘asker o Haydar Haydar-i Haydar
‘Alî iqlîmine reh-ber bizim şāhib-livāmız var
- 10 İmām-i Mehdî-i hādî iden ‘uşşāka imdādı
Resûlu’l-lāhdır ecdādı imām-i intihāmız var
- 11 Müdāmā mâtem it Cezbî ki zîrā mah-i mâtemdir
Onulmaz dilde dā‘im zaḥm-i şerḥ-i mā-cerāmız var

9⁷⁹

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Şeref-i ṭālî‘ ile ehl-i velādır Ca‘ fer
Felek-i burc-i sa‘îdü’s-sü‘ edādır Ca‘ fer
- 2 Ca‘ feru’ş-şādık odur şıdqla dü ‘âlemde
Kim şadâkatde daḥi mihr-i Hudādır Ca‘ fer
- 3 Oldur âl-i ‘abā gülşeniñ ḥandânı

⁷⁹ Kas.9.54a

Açılır gül gibi gül-zâr-i şafadır Ca' fer

4 Ca' fer oldur kim anıñ sırr-i pâki ezher
Muhtedâdır o güzel kıble-nümâdır Ca' fer

5 Ka' be-i ehl-i sa' âdetdir o beyt-i a' zam
Zümre-i ehl-i dile hacc-i ' alâdır Ca' fer

6 ' Arafât-i cebel sırr-i mu' azzamdır kim
' Alem-i ma' na-i hacât-i du' âdır Ca' fer

7 Cezbî-i kemterine rahm ider ol şâh-i ' atâ
Server-i menzilet-i rûz-i cezâdır Ca' fer

10⁸⁰

Hzret-i ' Ömeru'l-Fârûk Raziya'l-lâhu ' Anhu

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

1 Pertev-i şem' -i Hudâ maẓhar-i ' irfân ' Ömer
Maḥrem-i sırr-ı Hudâ maḥzen-i bürhân ' Ömer

2 Nûr-i kandîl-i Hudâ şa' şa' a-i mihr-i şeref
Şems-i eflâk-i vefâ şu' le-i meydân ' Ömer

3 Kulle-i kâf-i hidâyet daḥi ' anḳâ-i tarîḳ
Merd-i meydân-i ' atâ server-i meydân ' Ömer

⁸⁰ Kas.10.17b-18a

- 4 Dīn-i Aḥmedde odur eşca‘ -i vādī-i hüner
Server-i cümle velī fātih-i el’ân ‘Ömer
- 5 ‘Alemī ṭabl nefīr şāhib-i vādī-i ġazā
Allah Allah hele her nuşrete şâyân ‘Ömer
- 6 Rāfızī nice ola münkir o sulṭān-i dile
Sīne-i mü‘mine her vechile imān ‘Ömer
- 7 Rūḥdur faḥr-i cihān ten gibidir çār-aşḥāb
Her ‘uzuv üzre döner her tene cānān ‘Ömer
- 8 Kankısın tarḥ idesin çār ‘uzuvunun naẓar it
Çār ‘unşur gibidir ‘āleme sulṭān ‘Ömer
- 9 Anı medḥ itdi Resūl ḥazreti bī-pāyān
Oldı gün gibi dü ‘ālemde nümāyān ‘Ömer
- 10 ‘Adl ü dād itmede yokdur aña aḵrān u bedel
‘Adl inşāfile de mihr-i dıraḥşān ‘Ömer
- 11 Kesdi şemşīr-i ġazā ile ol ehl-i şānemi
İki vechile mücāhid idi her ān ‘Ömer
- 12 Laḳabı fāriḳ idi ol idi fārūḳ-i cihān
Cümle aşḥābda odur fāriḳ-i devrān ‘Ömer

- 13 Hızr-i luḡmāni idi şāhib-i derdin o güzel
Cümle derd ehline edviye-i dermān ‘Ömer
- 14 Ol muḥibbī sev anı Cezbī-i bī-çāre yüri
Dil-i mecrūḥa odur merhem-i raḥmān ‘Ömer

11⁸¹

Der-Medḥ-i Devāzde Īmām-i Pāk Rāziya’l-lahu ‘Anhu

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Râh-i ‘aşḡ içre Muḥammed Muştafâdır sevdiğim
Şîr-i Ḥaḡ hem Murtaẓâdır sevdiğim⁸²
- 2 Ol Ḥasan ḥulḡ-i rızâdan dönmezim vallâh ben
Hem⁸³ Ḥüseyn ibn-i ‘Alî şeh-i Kerbelâdır sevdiğim
- 3 Ḥazret-i Zeynü’l-‘abâ⁸⁴ ahdım ol ikrârım ol
Kim Muḥammed Bâkirî ol merd⁸⁵-i vefâdır sevdiğim
- 4 Ca‘ feru’ş-şâdık gibi bir şâha itdim iḡtidâ
Ḳavl-i pâkinde sır⁸⁶-i şafâdır sevdiğim

⁸¹ Kas11.56b

⁸² Yazmada mısraın üst tarafında mısraın “Şîr-i Ḥaḡ damad-i Ḥazret Murtaẓâdır sevdiğim” olabileceği belirtilmektedir.

⁸³ Yazmada mısraın üst tarafında “hem” kelimesi yerine “kim” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁸⁴ Yazmada mısraın sağ tarafında “‘ahdım ol ikrârım var”ibaresi yerine “...den şöyle ikrâr eyledim” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁸⁵ Yazmada mısraın sol tarafında “Kim Muḥammed Bâkirî ol merd” ibaresi yerine “Ol Muḥammed Bâkirî mihr” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

- 5 Hem imām Kāzimiñ ḥubbına virdim bir sened
Dönmezim andan daḥi Mūsī Rızādır sevdiğim
- 6 Hem Ebū Bekr ‘Ömer ‘Oṣmānı sevdim cānla
Cümle aşḥāb-i ḥabīb-i kibriyādır sevdiğim⁸⁷
- 7 Ol Taḳīdir sırr-i ‘aşkı baña ta‘līm eyleyen⁸⁸
Anıñ içün dilde ol kân-i ‘aṭādır⁸⁹ sevdiğim
- 8 Hem⁹⁰ Naḳīdir sūre-i nūr-i hidāyetden eṣer
Server-i ser-çeşme-i ehl-i ğazādır sevdiğim
- 9 ‘Askerīdir nüṣḥa-i kübrā ma‘nen ‘Askerī
Sūre-i ihlāş-ı Ḥaḳda muḳtedādır sevdiğim⁹¹
- 10 Çār deh ma‘sūm-i pāk Mehdī-i hādī daḥi
Dīnim imānım kerem kânım Ḥudādır sevdiğim
- 11 Cezbiyā ben bu gün ‘aşk içre sultān olmuşum
Mehdī-i hādī gibi ṣāh-i livādır sevdiğim

⁸⁶ Yazmada mısraın sol tarafında “Ḳavl-i pākinde sırr” ibaresi yerine “Mezḥeb-i pākindeki sırr” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁸⁷ Bu beyit sayfanın sağ tarafında 5. ve 6. beyitler arasında yazılıdır.

⁸⁸ Yazmada mısraın sağ tarafında bu mısra yerine “Hem taḳīden ders-i ‘aşkı şöyle ta‘līm eyledim” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁸⁹ Yazmada mısraın üst tarafında “kân-i ‘aṭādır” ibaresi yerine “ṣāh-i ‘alādır” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁹⁰ Yazmada mısraın üst tarafında “hem” kelimesi “ol” kullanılabileceği belirtilmektedir.

⁹¹ Yazmada beyitin sol tarafında bu beyit yerine “Nüṣḥa-i kübrā Naḳīdir ‘Askerīdir sūresi/Ma‘na-i ser-levḥa-i ehl-i ṣafādır sevdiğim” beyitinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

12⁹²

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Āstān-i gülşen-i gönümde mihmānım Ḥasan
Bülbül-i gülşen-serāy-i nağme-gūyānım Ḥasan
- 2 Z̤ulmet-i dillerde z̤atındır ziyā-ender-z̤iyā
Ey sipihr-i pertev-i ḥurşid-i raḥşānım Ḥasan
- 3 Hey meded ey 'itr-i mā-verd ü müşg-i yāsemin
Hey meded ey sünbül-i pūr-būy-i reyḥānım Ḥasan
- 4 Būy-i müşg-i sırr-i Ḥaḥsın her dil bīmārına
Ey şifā-sāz-i dil-i mecruh her ānım Ḥasan
- 5 Sen devā-yi derd-i dillersin cenābıñdır ṭabīb
Ey kerem-kārā ṭabīb-i Hızır-i Luḥmānım Ḥasan
- 6 Bāb-i luṭfundan meded ümid ider 'āşıklañ
Ey çerāğ-ı şu'le-i tevḥīd-i 'irfānım Ḥasan
- 7 Ben o Cezbī-i ġarib-i bi-kesim kıl merḥamet
Ey mürüvvet ma' deni kân-i kerem cānım Ḥasan

13⁹³

⁹² Kas.12.22a

- 1 Derdimiñ dermānı sensin yā bint-i Resūlu'l-lāh
 Ğālemiñ sulṭānı sensin yā bint-i Resūlu'l-lāh
- 2 Ṭabīb-i ḥaste-gān-i rūz-i cezāsın efendim sen
 Bī-kes müznibīniñ Luḡmānı sensin yā bint-i Resūlu'l-lāh
- 3 Şefī' -i rūz-i maḥşersin şāḥib-i mizānsın daḥi
 Cümleñiñ o demde sāyebānı sensin yā bint-i Resūlu'l-lāh
- 4 Cānlar fidā yoluna deġil ki cümle mülk ü māl
 Cümleñiñ cān u cānānı sensin yā bint-i Resūlu'l-lāh
- 5 Nice medḥ itmeye ins ü cin sen şāḥ-i zenānı
 On sekiz biñ Ğālemiñ vird-i zebānı sensin yā bint-i Resūlu'l-lāh
- 6 Senden vücūda geldi iki gevher kim Ḥüseyn Ḥasan
 Nice gevher-i pākizeleriñ kānı sensin yā bint-i Resūlu'l-lāh
- 7 Sulṭān-i şefā' atsin efendim Cezbīye şefḳat it
 Mücrim müznibim mücrimlere dāru'l-emānı sensin yā bint-i Resūlu'l-lāh

14⁹⁴

Mefā' īlün Mefā' īlün Mefā' īlün Mefā' īlün

- 1 Şenā kıl dā'imā dil ol veliyy-i kemmil-endāmı

⁹³ Kas.13.57b, burada vezin bulunmamaktadır.

⁹⁴ Kas.14.42b-43a

Müsellemdir ʔarīḳat içre nām u şān-i Bayramī

- 2 Çü ehlu'l-lāh içinde birdir ol kân-i kerāmet kim
Yüceldüp ʔadrini 'ālī ider her şaḥs-i nā-kāmı
- 3 Nice olmaz aña sālīk olan merd-i İlāhī kim
Anıñ sırrı giderir cān u dilden cümle ālāmı
- 4 Çün oldur cümleten ḥuccāc-i rāh-i 'aşḳa beytu'l-lāh
Anıñ çün min 'arefdēn giydirir ḥuccāce iḥrāmı
- 5 ʔavāf eyler cemāl-i ka'be-i suveri ma'nide
Velīler zümresi cümle ider anıñla aḥkāmı
- 6 Muşarraḥdır anıñ ʔuṭbiyyeti tā baṭn-i māderde
Yedi yaşında ḥacc-i ma'nevīle kıldı ārāmı
- 7 Şeri'atde ʔarīḳatde ḥaḳīḳatde imām oldı
Ma'ārif milketinde ma'rifetle geçdi eyyāmı
- 8 Saḳāhum Rabbuhum ḥamrın içürdi cümle 'uşşāḳa
İrer her sālīkiñ anıñ içün 'aşḳa encāmı
- 9 Ḥayāti gibi ḥayy-i ma'nevīsi pūst-i ḳudretde
İder 'aşıḳlara ma'nī yüzünden nice ilhāmı

10 Açıkdır...⁹⁵

15⁹⁶

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 İmām-i mehdī-i hādī hidāyet kânıdır kânı
Sürilür âhîr anıñ resm-i pur-erkân-i ‘unvânı
- 2 Çekilür o dergâh-i ‘izzetde h̄‘ân-i bisyārī
Doyurur h̄‘ân-i elṭâf-i ‘adâlet ile insânı
- 3 Ne insân belki hayvân cin ü hem melâ‘ikler
Kamu maḥlûḳ ne var ise o sulṭânıñ du‘â- h̄‘ânı
- 4 Açılub luṭf-i Yezdānī seçilür sırr-i subḥānī
Urub deccâl-i şeyṭānī giderür ehl-i tuḡyānı
- 5 Zemân ol an olur hoş-hâl ‘iyân olur kamu aḥvâl
Eger dünyâ eger ‘uḳbâ bular vaḳtıñ Süleymânı
- 6 Mesîḥ ile olur hem-pâ düzülür ‘âlem-i dünyâ
Cenâb-i Haḳḳıñ ‘indinde yücelür ḳadr-i zî-şânı
- 7 Bulara baş eger âdem zemânında olur ḥâtem
Ki kâfirile fâsık fesâḳatde tutub kânı

⁹⁵ Bu beyit yazmada yok.

⁹⁶ Kas.15.62b-63a-63b

- 8 Yağın oldu dem-i ‘İsâ ‘alâmetler olup peydâ
 Kanı rahm ü mürüvvet kanı ahkâm-i Qur’ânî
- 9 Hacâlet tutdı dünyâyı kıyâmetden ‘alâmetdir
 Kanı seccâde-i dîn-i Muḥammedde bulan anı
- 10 Kanı ‘âkil kanı ‘âmil ‘ulûm-i dîn-i Aḥmedde
 Azaldı ümmet-i Aḥmed zer oldu ḥalkıñ îmânı
- 11 O demler dem idi gitdi cihânıñ ḥalkı pür gitdi
 Bağar kec ‘ayn-i dervîşe ki yokdur zerre ‘irfânı
- 12 Yalanları ıedüp pîşe düşüp bed bed endîşe
 Ne kâfir ne ḥod deccâl ḳalur gör sırr-i devrânı
- 13 Hele âlâyiş-i dünyâ temâm itdi bu dünyâyı
 Bozuldı ‘âlemiñ bu şûret ile ḳaşr-i eyvânı
- 14 Ḳapub tekyesini birbirleriniñ ‘âlemiñ ḥalkı
 Yağarlar ḥâne-i dîni olupen ‘ayn-i şeyṭânî
- 15 Tarîḳat dir iseñ ḳala bir adı tekye-i dilde
 Unutdular meşâyihler daḥi erkân-i pîrânı
- 16 Kanı seyr-i sülûk sâlik kanı erbâb-i istiḥḳāk

Ḳanı taṣfiye-i taḥliye-i ḳalb yâ ḳalb-i Ḥaḳḳānī⁹⁷

- 17 Uyan ġāfil o mehdī-i zemānīñ vaḳtidir geldi
Çıkar elbetde anīñ seyf-i bürrān-i Nerīmānı
- 18 Ne kāfir ne fāsik ḳalır olurlar tu‘ me-i şemşīr
Ḳurulur ‘ālem içre şol ‘ adālet ile dīvānı
- 19 Sürülür anda şer‘ -i pāk-i ḥazret-i Aḥmed
Görür ol günleri ol güne ḳalan nice seyrānı
- 20 Bilünür ḳadr-i āl-i Murtaẓā vü ḥazret-i Zehrā
Anlarıñ münkirine nā-sezādır Ḥaḳḳıñ iḥsānı
- 21 Gel itme Cezbī-i ‘āciz seni ġafletle nā-peydā
Recā ḳıl mehdī-i hādī-i Ḥaḳdan diñle fermānı

16⁹⁸

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Sülūk ehlin ‘ azīzler her biri bir mülke ḥān itdi
Serīr-i mülk-i Ḥaḳḳa şöyle kim şāḥib-ḳırān itdi
- 2 Cihād-i ekbere baş çekdi bu rāḥ-i ḥaḳīḳatde

⁹⁷ “taḥliye” kelimesi için yazmada mısraın sağ tarafında “ḳalb ḳanı yâ ḳalb” yazılıdır. Yani mısra “Ḳanı taṣfiye-i ḳalb ḳanı yâ ḳalb-i Ḥaḳḳānī” de olabilir; fakat her iki şekilde de mısra vezne uymuyor.

⁹⁸ Kas.16. 68a

Erenler içre cān u başlarını armağan itdi

3 Yuyub el cümle varlıqdan hemān var oldı Mevlāsı
Bu meydān içre aşhāb-ı cihādı imtiḥān itdi

4 Nice sırr-i ḥaḳīḳatden açub ebvāb-ı esrārı
Ḥaḳīre bu cihetden sırr-i ma‘ nāyı beyān itdi

5 Okıdık men ‘aref sırrın bu gün ḥāce-i ma‘ nādan
Rumūz-i Ḥaḳkı ḥaḳḳāniyetile rāygān itdi

6 ‘Urūc itdik semā-i evc-i ‘aşka pür-himmetle
İrüp vādī-i ‘aşka menzilim Bayramiyan itdi

7 Ṭarīḳ-i ‘ind-i Ḥaḳda rütbetim sırr-i ḥilāfetle
Maḳām-i ma‘nevīde sırrımı ber- ḥācegān itdi

8 Muḥaḳḳaḳ bilmez iken Ḥaḳkı ḥaḳkı bildirüp birden
Erenler himmetiyle bir nazarda müslümān itdi

9 Çü oldır gevher-i nā-yāb-i pīr-i ḥazret-i Himmet
Ma‘ānā nice şāhib-himmeti merd-i cihān itdi

10 Nazar kıl çeşm-i inşāfile gel ey dīde-i nem-nāk
Meni dīvān-i pür-āşārına ber-ter-cihān itdi

11 Ki benden söyliyēn oldır anıdır söyliyēn diller

Velî bu bendesin nuṭkı ‘ azîziñ pür-zebân itdi

12 ‘ Azîzim bî-behâdır ol Behâ’e’ d-dîn-i pür-himmet
Ki sırr-i Hakkı ‘ aşq ehline bir âb-ı revân itdi

13 Daî ol şeyh-i şânim Şeyh Yahyâ gibi zât olmaz
Nice dil mürdeyi sîrâb-i pâki zinde cân itdi

14 Hâkîkatden ma‘ânîler açub gül-zâr-i halvetde
Hâkîkat-bîne her bir nüktesin sırren ‘ iyan itdi

15 Uyandır sen de gel Cezbî dilün sırrı hâkîkatden
Ki zîrâ sırrını erbâb-i zevke armağan itdi⁹⁹

17¹⁰⁰

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1 Âstân-i dilde dâ‘im nûr-i raḥşânım Taḳî
Cân u tende şu‘le-gîr-i mihr-i tâbânım Taḳî

2 Hânedân-i Muşafâda çünki oldur muttaḳî
Mutteḳiyân içre birdir dürr-i bürhânım Taḳî

3 Her ‘ulûmuñ menba‘ı her bir fûnûnuñ ma‘deni
Bezm-i ‘aşkıñ maḥzeni şem‘-i şebistânım Taḳî

⁹⁹ Sül.69b-70a sayfaları tamamen silik olduklarından okunamadı.

¹⁰⁰ Kas.17.62a-62b

- 4 Sırr-ı ma‘nî-i ḥaḳīkat ser-ṭarīḳ-i ‘āşīḳān
 Āsmān-i şems-i vaḥdet şeyḥ şābānım Taḳī
- 5 Tāc-dār-i taḥt-i ‘ilm ü ma‘rifet sulṭān-i dīn
 Hem ṭabīb-i sırr-ı ḥikmet derde dermānım Taḳī
- 6 Āl-i evlād içre sensin muttaḳī-i mülk-i cān
 Sīnem içre berḳ uran her demde imānım Taḳī
- 7 Cedd-i vālāsıdır anıñ raḥmeten lil‘ālemīn
 Raḥmet-i Raḥmān-i ‘ālem sırr-ı seyrānım Taḳī
- 8 Cezbiyā ol zāte baş eḡ ol muḥibb-i Ḥaydarī
 Ḥaydarīler içre birdir pīr-i pīrānım Taḳī

18¹⁰¹

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Gevher-i gencīne-i esrār-i Mevlādır Naḳī
 Sırr-ı dilde şeb-çerāḡ-i cümle esmādır Naḳī
- 2 Zümre-i āl-i ‘abānıñ zübde-i a‘lāsıdır
 Āl-i evlād içre şeksiz merd-i vālādır Naḳī
- 3 Bār-gāh-i ‘ilm ü ‘irfān-i Ḥudāda ol velī
 Bir mükemmel ḳāfile-sālār-i ma‘nādır Naḳī

¹⁰¹ Kas18.62b

- 4 Kārbānı çekilür bir bir velāyet mülküne
Çün veliyyu'l-lāh içinde dürr-i yektādır Naķī
- 5 İncelā-yi şem' -i dildir her velī pervānesi
Bār-gāh-i ' ind-i Hāķda çün tecellādır Naķī
- 6 Bende-i hāş-i İlāhīdir o merd-i ma' nevi
Şuverī vü ma' nīde Hāķdan halka i' tādır Naķī
- 7 Cezbī-i bī-çāre dā'im Hāķķa eyle ilticā
Bār-gāh-i ilticāda şāh-i ' uzmādır Naķī

19¹⁰²

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Maṭlab u maṭşūd-i ' āem fātih-i a' lā ' Alī
Maṭhar-i ism-i mu' aṭṭam mecma' -i esmā ' Alī
- 2 Nūr-i zāt-i kibriyā yār-i ğār-i Muşţafā
Pādşāh-i etķiyā vü evliyā bālā ' Alī
- 3 Sırr-i hikmet kenz-i vaḥdet sırrı içre āşķār
Her ' ūlūmuñ menba' i gencīne-i Mevlā ' Alī

¹⁰² Kas.19.58b

- 4 Şāhib-i bürhān u kudret kân-i şefkat pür-himem
Ma‘ den-i resm-i ‘ aţâyâ kişver-i dārâ ‘ Alî
- 5 Āftāb-i neyyir nîz¹⁰³ bürüc-i mülke dîn
Şeb-çerāğ-i sırr-i şefkat gevher-i yektâ ‘ Ali
- 6 Cezbiyâ ol şîr-i Hakkıñ medh-i pâkiñ kıl müdām
Sâķî-i rûz-i kıyâmet sâğar-i şahbâ ‘ Alî

20¹⁰⁴

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

- 1 Dil ü cânımda benim mihr-i tecellâ ‘ Alî
Üstü hñânımda benim nûr-i mücellâ ‘ Alî
- 2 Men anıñ bendesiyim şah-i cihânımdır ‘ Alî
Çün odur pādşeh-i mülk-i tesellâ ‘ Alî
- 3 Feleğın cünbişi hem meclis hem sâğarıdır
Dağı pür-neş‘e-i rindân-i muşaffâ ‘ Alî
- 4 Kuţbıdır dâ‘ire-i cümle-i eflāk-i dilin
Dağı her burc u her kevkeb-i a‘ lâ ‘ Alî
- 5 Kālb-i ‘ uşşāķda dönen çerh-i muhabbet dağı ol

¹⁰³ Yazmada “nîz” şeklinde yazılan bu kelime hem beytin manası hem de vezin gereği doğrultusunda “münîr” olması ve beyitin “Āftāb-i neyyir-i münîr bürüc-i mülke dîn” şeklinde okunması gerekiyor.

¹⁰⁴ Kas.20.28-29b

Görünen âyine-i dilde dil-ârâ ‘ Alî

- 6 Bâreke’l-lâh aña kim hüsn-i cihân-tâbında
Virir ‘uşşâkına biñ şu‘le-i vâlâ ‘ Alî
- 7 Kim ola sevmeye ol cümleden a‘lâ güzeli
Cümle mahbûbda vü merğûbda yektâ ‘ Alî
- 8 Seven ol sevilen ol hem daği sevdirci ol
Alan ol hem viren ol ‘aşkile hem-pâ ‘ Alî
- 9 Hem odur meclis-i ‘uşşâkda olan keyf-i müdâm
Devr olan ehl-i dile sāgar-i şaḥbâ ‘ Alî
- 11 Nüşa-i dilde olan Besmele-i sırr-i Ḥudâ
Bâ’-i Besmelede nokṭa-i vâlâ ‘ Alî
- 12 Ma‘na-i nokṭa-i Ḥaḥ hem nüḡaṭ-i şâh-i nebî
Hel eta şânı ile ma‘na-i esmâ-i ‘ Alî
- 13 Ḳal‘a-i ḡâf ḥüküm-i dâ’ire-i resm-i ṭarîḡ
Ya‘nî iḡlîm-i dil-i ‘âleme ‘anḡâ ‘ Alî
- 14 Her veliyân-i Ḥudâya hem odur vird-i müdâm
Pey-rev-i pîrân-i Ḥudâ mürşid-i dānâ ‘ Alî
- 15 Baḡrden ḡaṭre gibidir ne ki var cümle velî

Cezbiyâ anlara nisbet ile deryâ ‘Alî

21¹⁰⁵

Ḥazret-i Şâh-ı Merdân ‘Alî Kerrema’l-lâh Vechehu

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Sırr-i Ḥaqq sırr-i Resûl server-i meydânım ‘Alî
Sûre-i Rabb-i Felâk nüshâ-i bürhânım ‘Alî
- 2 Beni gül vechine âşüfte iden bülbül-veş
Gonçe-i sümbül-i ter verd-i gülistânım ‘Alî
- 3 Şeref-i silsile-i âl ü âşhâb-i nebî
Kerem-i sırr-i ‘Alî sofre-i ‘unvânım ‘Alî
- 4 Fer-i ħurşîd-i seĥâ ‘âlem-i eflâk-i vefâ
Necm-i tâbân-i şafâ tâbiş-i ‘irfânım ‘Alî
- 5 Nola olduysa güzeller güzeli evvel mih-i dîn
Hall ola hüsn-i cihân-tâbla rahşânım ‘Alî¹⁰⁶
- 6 Harem-i cân u dilin çünkü ‘arûsudur o şâh
Kaşr-i eyvân-i dile zînet-i şâyânım ‘Alî
- 7 Ne ‘aceb ĥâlet olur ‘aşkı o mihr-i felekin
Felek-i dilde yanan şem‘ a-i süzânım ‘Alî

¹⁰⁵ Kas.21.20a-21b

¹⁰⁶ Beyitin iki mısraı da vezne uymuyor.

- 8 Kim ola virmeye dil ol güzel-i bî-bedele
Cümle ‘âlem güzeli bî-bedel cânım ‘Alî
- 9 Bâreke’l-lâh eyle medhinde anıñ dü cihân
Hele her medhe sezâ medhile el’ânım ‘Alî
- 10 Nazm-i evrâk-i dilim na‘t-i zebân-i suhanım
Ma‘na-i nüshâ-i tefsîr u divânım ‘Alî
- 11 Dehen-i dilde olan nuṭṭ-i dürer-bâr daḡi ol
Nefes-i dem deme-i her dem devrânım ‘Alî
- 12 Taḡt-i dilde olan ol hem daḡi ḡükm eyleyen ol
Daḡi fermân u hem ṭurre-i elvânım ‘Alî
- 13 Bâr-gâhında anıñ bendesidir cümle cihân
Ne cihân ḡalḡ olunan mecma‘-i ekvânım ‘Alî
- 14 Hem odur cümle cihân mülkine pâyende-i zât
Zât-i vâlâsı ile ‘âleme dermânım ‘Alî
- 15 Ḳurb-ı Ḥaḡdan görünen mihr-i tecellî daḡi ol
Li ma‘u’l-lahda olan şüret-i her ânım ‘Alî
- 16 Yâridir Ḥaydarîdir faḡr-i cihââ ḡazretiniñ
Server-i ehl-i ḡazâ fâtiḡ-i meydânım ‘Alî

- 17 Na‘t- ħ‘ānıdır anıñ na‘tın oğur insile cān
Bāreka’l-lah aña kim ħutbe-i devrānım ‘Alī
- 18 Şāriḥ-i mes‘ele-i ‘ilm-i ledün mürşid-i cān
Pīr-i dergāh-i Ĥudā reh-ber-i erkānım ‘Alī
- 19 İktifā eyle yeter medḥ o sulṭān-i dilin
Cezbiyā her ne kadar medḥ ise şāyānım ‘Alī

22¹⁰⁷

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Gülşen-i dilde müdām bülbül-i gūyādır ‘Alī
Sünbül-i bağ-i semen-būy-i tecellādır ‘Alī
- 2 Nice bīmār-dile Ĥızrile Luḫmān daḥi ol
Ten-i bī-rūḥa daḥi rūḥ-i mücellādır ‘Alī
- 3 Daḥi Cibrīl odur vaḥy içün aşḥāb-i dile
Da‘vet-i dīnile me‘mūr u müvellādır ‘Alī
- 4 Nice olmaya ‘Alī münṭaḥab-i faḥr-i cihān
Laḥmuke şān-i şerīfile tevellādır ‘Alī
- 5 Bāb-i ‘ilm olduğı ‘ālemde müsellemdir anıñ

¹⁰⁷Kas22.29b

Hele her ‘ilmile bir hâce-i dānādır ‘Alī

6 ‘İnd-i Hākda daḥi mergūb u maḥbūbdur o šāh
Çünkü damad-i Resūl şevher-i Zehrādır ‘Alī

7 Cezbiyā na‘tın oḳı şubḥ ü mesā dikkatle
Şeh-i kevneyn ile bir gevher-i yektādır ‘Alī

23¹⁰⁸

Merşiye-i Hāzret-i Hüseyn-i Şehīd-i Kerbelā Rāziya’l-lāhu ‘Anhu

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün

1 Āh meded ey dil yine geldi yine māh-i keder
Demidir ağlamanın ‘āşık olan sīne döğer

2 Hüseynin ḥazretiniñ mātemidir uşbu şühūd
Ne ‘aceb ṭālī‘ imiş ĩr-i ḳazā idi eşer

3 Dağ dağ itdi vücūdunu o şeh-bāz dilin
Hün-ālūde olan zulmet-i ser-tiğ-i keder

4 Süflī gözle hele böyle görülmüşmi ‘aceb
Bu Yezīd itdiğini šāh-i şehīde kim ider

5 Ne Neşārā vü Yehūd hem daḥi sâ‘ir milele
Nazar it ‘āḳil iseñ dikkatle eyle sefer

¹⁰⁸ Kas.23.37b

- 6 Haricî zümresine la‘ neti ez-cân u dil it
Hânedân yoluna bel bağla eyâ nûr-i başer
- 7 Bir ümem eylemedi âl-i nebîye bu işi
Allah Allah ne ğarîb vâkı‘ adır hükmi-i kader
- 8 Cezbiyâ ağla hemân mâtemiñ it şubh mesâ
Ağlayan ‘ aşık-i dil-hasteye Hâk rahmet ider

24¹⁰⁹

Mersiye-i Hâzret-i İmâm Hâsan ve İmâm Hüseyn Râziya’l-lahu ‘ Anhumâ

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

- 1 Diñle ey hâme-i nâzik-ter-i meddâh-i nebî
Yine medh eyle faşâhetle o şahib-himemi
- 2 Çün odur gonçe-i bâğ-i harem-i hâşş¹¹⁰-i Hudâ
Nice medh itmeye hâmem ol ‘ arûs-i çemeni
- 3 Medhîn Allah-i ‘ aẕîm itdi ol gonceleriñ
Kimde var kudret ide medh iki şehzâdeleri
- 4 Dü cihân milketiniñ şâh u şehzâdesidir

¹⁰⁹ Kas.34.35a-36b/ Bu şiir, sadece son beytinin ikinci mısraında “itmeyeler” kelimesi yerine “eylemeye” kelimesinin kullanılması kaydıyla Sül.64b-65a’da da geçmektedir.

¹¹⁰ Yazmada “hâvâşş” yazılmış; ama vezin gereği bu kelimenin hâşş olması gerekiyor.

Hem odur cümle cihân milketiniñ muhteremi

- 5 Nice kez gelmişidi hâzret-i Cibrîl olara
İtdi ced anlara Hâk hâzret-i hayrû'l-beşeri
- 6 Yâde geldikde ciğer-sûz olan vaḳ'aları
Enbiyâ zümresi tutmuşdu ezel mâtemini
- 7 Evliyâ zümresiniñ serveridir çünki bular
Daḥi ser-tâc u ser-defter-i merdû'l-medenî
- 8 Bilmedi ḳadr-i şeref-dârinı a' dâ Yezîd
O pelîd idiye ola Hâḳḳıñ la' nî¹¹¹
- 9 Nice ḳan ağlamasun anlar içün arz u semâ
Nice yas eylesün añlar içün ins ü perî
- 10 Nice ḍarb itmeye def gibi göñül sînesini
Yâ nice yakmaya dil milketi ' aşḳıñ şereri
- 11 Allah Allah ne ' aceb vâḳı' adır oldu aña
Şoldurub bâd-i semûm gül gibi nâzik bedeni
- 12 Çünki meh rûsı müşâbihdi Resûl hâzretine
Nice luḫfına sezâ görmeye Mevlâ seveni

¹¹¹ Vezne göre bu mısradaki hece sayısı eksik.

- 13 İki şehzâdedir anlar dü cihânıñ şerefi
Nice kılmaya fidâ añlara Hâk cân u teni
- 14 Feyz alur cümle ziyâ-kâr cemâlinden anıñ
Ma‘ den-i feyz-i Hudâdır dü cihânıñ şemeni
- 15 Görmemiş mişlin anıñ dinse sezâ çeşm-i cihân
Çü bulardır iki ‘ âlem güneşiniñ kameri
- 16 Şân-i vâlâlarıdır kâlib-i bi-rûha revân
Rûh-i ebdân-i cihân añla o dürrü’l-‘ Adeni
- 17 Nice la‘ n eyleme cân u Yezîde bu zebân
Yağdı yandırdı Yezîd Hüseyn ile Hasanı
- 18 Gıtdi dünyâdan o servî-i semen-büy-i cihân
Hayfa şad-hayfâ dinildi dünyâ-yi denî
- 19 Beyt-i ma‘ mârâ bedeldir iki şehzâde-i zât
Nice tavf eylemeye diller o beytü’l-hüzni
- 20 Nice olmaya bular ni‘ met-i elvîn-i Hudâ
Nice olmaya bular hâzret-i Hâkkın ni‘ amı
- 21 O Hasan hâzretidir semm-i Yezîdile şehîd
Oldu ol semm-i ‘ adû ol güzelin pîrehi

- 22 Hüseynin ḥazretiniñ tiğ-i Yezîd kâtilidir
Nice la' n itmeye ol ḥā'ine ol ḥalkıñ deheni
- 23 Ne 'aceb ṭali' imiş kevkeb-i naḥs-i feleki
Çıkdı zāhire бүтүнında olan gizli feni
- 24 Bir alay ebleh-i bed-ḥilḳat-i mel'ün pelîd
O güzel sîneye urdı nice yerden zaḥmı
- 25 Kerbelâ ḥâki kıızıl ḳanla ḳan oldu o gün
Çeşme-sâr oldu kıızıl ḳanla âh penbe teni
- 26 Oldı tûfândan eşedd ḳanla o vâdî-i belâ
Şuladı ḥâk-i şehîdânı zaḥm-ḥurdeleri
- 27 Haşre dek yan u yakıl mâtemile sende dilâ
Anıcaḳ şâh-i şehîdâna olan fitneleri
- 28 Nice tesmîm nice ḳatle sezâ gördi 'adû
İki şehzâde iken 'arşla kürs küpeleri
- 29 Buña ḥayretde ḳalur ḥaşre deġin ins ü melek
Nice taḳmaya belâ-keşleri resm-i reseni
- 30 Ḥâdim olmuşdi iki şâha hemân çâr melek
Çü bular idi Resûl ḥazretiniñ servileri

- 31 Cezbiyâ mâtem ile dergehiniñ bendesi ol
Belki redd itmeyeler dergeh-i Mevlâda seni

25¹¹²

Merşiye-i Hâzret-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Mâh-i mâtem geldi ey dil ‘ âlem efgân eyledi
Tâzelendi yareler zaḥmıñ nümâyân eyledi¹¹³
- 2 Ağz açub her gönçe-i zaḥm-i tîğ-i gaddârlar
Kıanlı göz yaşı gibi kıan dökdi tuğyân eyledi¹¹⁴
- 3 Bülbülün feryâdını gör şanma güldür maṭlabı
Matem-i şâh-i şehîdi ḥalka i‘ lân eyledi¹¹⁵
- 4 Erba‘ ĩne girdi dem-keş dem çeküp yâ Hû diyü
Ol Hüseyinñ ‘ aşkına derdiñ ferâvân eyledi¹¹⁶
- 5 Cümle ṭayrıñ râḥatı selb oldi gitdi ihtiyâr
Ol cihetden her biri çâk-i girîbân eyledi¹¹⁷

¹¹² Kas25.38b-39a

¹¹³ Yazmada mısraın sol tarafında bu mısra yerine “Geldi kedret gitdi lezzet ḥalkı giryân eyledi” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

¹¹⁴ Yazmada mısraın sağ tarafında bu mısra yerine “Bülbülün derd-i derûnı artdı giryân eyledi” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

¹¹⁵ Yazmada beyitin sol tarafında bu beyit yerine Şanma güldür derdi anıñ Kerbelâdır mâ-cerâ/ Kendi kendin maḥv ider şavtın ferâvân eyledi” beytinin kullanılabileceği belirtmektedir.

¹¹⁶ Yazmada beytin sol tarafında bu beyit yerine “Dem çeküb dem-keş Hüseyin-i Kerbelânıñ zıkr idüb/ Cümle kuşlar içre kendiñ şeyḥ-i ṭayerân eyledi” beytinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

- 6 İns ü cinn mār mūr ağlar döküp göz yaşını
Rûy-i arzı inledüp mânend-i tûfân eyledi¹¹⁸
- 7 Hâşıl-i aḥcār eşcār u nebâtât-i zemîn
Almayub ‘aynına bu dünyâyı zindân eyledi
- 8 Varmı mâtem etmeyeñ ‘âlemde âyâ kıl nazār
Göz yaşın döküp hevâ bu arza bârân eyledi
- 9 Ol dem içre bulanan ekfer daḥi inşâfla
Ağlayu terk itdi küfrün Haḳḳa ĩmân eyledi¹¹⁹
- 10 İtmedi aşlâ teraḥḥum ol pelidândan eşed
Ḳadr-i âl-i Muştafâyı yakdı vîrân eyledi
- 11 Ḳurretü’l-‘aynım didi ol şâha faḥr-i kâ’inât
Ol iki şehzâdeyi Haḳ sūr-i sulṭân eyledi
- 12 Bu ne cür‘etdir ‘adâvetdir Yezîdin itdiği
Ehl-i beytin sînesin yakdı perîşân eyledi

¹¹⁷ Yazmada beytin sol tarafında bu beyit yerine “Bülbülün derd-i derûnî tâzeleşdi şubḥ şâm/ Nâlesi ‘uşşâkı ol yüzden perîşân eyledi” beyitinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

¹¹⁸ Yazmada beyitin sağ tarafında bu beyit yerine “Baykuşa bu vaḳ‘ adır vîrâneyi mesken kılan/ Tûtî’i maḥbûs idüb güftârın insân eyledi” beyitinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

¹¹⁹ Yazmada beyitin sol tarafında bu beyit yerine “Ḳâf-i ḥüzne çekdi ‘anḳâ kendini ḥayret ile/ Çille-i ḥalvet maḳâmın tutdı iskân eyledi” beyitinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

- 13 Cism-i pür-nûrundan açdı şerhâler güller gibi
Akıdub al kıanlarıñ bir nehr-i ‘ummân eyledi
- 14 Şerhe gelmez mâddedir bu mâ-cerâ-yi Kerbelâ¹²⁰
Ehl-i îmânı bu yolda cümle hayrân eyledi¹²¹
- 15 Ağlasın gözler cihân giysün kıızıllar haşre dek
On sekiz biñ ‘âlemi ol dem¹²² kıızıl kıan eyledi
- 16 Görmedinmi âsmânıñ geh kıızıllar giydiğin
Ol Hüseyinîñ kıanıdır kim anı heftân eyledi¹²³
- 17 Olma mâ‘î hil‘ at-endâm ger muhibb-i âl iseñ
Döndi mâ‘î rengini bir ğayr-i elvân eyledi
- 18 Müctebâya iktidâ kııl gitdi zümrüd câmeler
Hil‘ at-i sebziyle gitdi kıurb-i Yezdân eyledi
- 19 Kim ki itmez iktidâ peygamberiñ evlâdına
Muķtedâsıñ ol iki ‘âlemde şeytân eyledi
- 20 Kim ki sevdi âlini ol hâzretin ez-cân u dil

¹²⁰ Yazmada mısraın sağ tarafında”şerhe gelmez”ibaresi yerine “şerh olunmaz” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

¹²¹ Yazmada mısraın sol tarafında bu mısra yerine ““Aşer-i mâtem geldi ol sırrı nümâyân eyledi” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

¹²² Yazmada mısraın sol tarafında “ol dem” ibaresi yerine “ol ğam” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

¹²³ Yazmada beyitin sağ tarafında bu beyit yerine “Görmemisin âsmânın hiç kıızıllar giydiğin/ Ol kıızıl kıandır semâvât anı kıaftân eyledi” beyitinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

Şöyle kim ol kendini maḳbūl-i Mennān eyledi

- 21 ‘Āşıkın ḳaydı deĝil dünyā vü uḫrā bir ṭaraf
Ḥubb-i āl-i Muşṭafāyı aldı ‘irfān eyledi¹²⁴
- 22 Çok ezālar itdi a‘ dā ḥānedān-i Aḥmede
Yine bu ef‘ āl ile da‘ vā-yi īmān eyledi
- 23 Yoĝmış īmāndan aşlā pelīdin behresi
Şem‘ e-i kīn-i derūnun yaḳdı sūzān eyledi
- 24 Nice yanmaz sīneler olmaz ḥarāb-ender-ḥarāb
Kim bu zulmi ḥānedān-i āl-i Süfyān eyledi
- 25 Kim siyehler giyinüp yasın ṭutar bu ne felek
Sen şanursun gün geçüp aḥşama devrān eyledi
- 26 Sende Cezbī mātem-i şāh-i şehīde ṭut yüzün
Kim ki yüz ṭutdu anı Ḥaḳ mihr-i tābān eyledi

MURABBALAR

1¹²⁵

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

I

¹²⁴ Yazmada beyitin sağ tarafında bu beyit yerine “Gerçi anın ḳanıdır ehl-i semānīn cāmesi/ Hem daḫi şāh-i şehīde anı bürhān eyledi” beyitinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

¹²⁵ Mur.1.3a-3b

Biz tarīkāt ehliniñ ednāsıyız
 Sırr-i ‘aşkıñ merd-i bī-pervāsıyız
 Qanda kim var ‘āşıkıñ me’vāsıyız
 ‘Aşk iliniñ gevher-i yektāsıyız

II

Mescid-i ‘aşka bu gün olduq imām
 Eş-şalā gelsün gelen her şubḥ u şām
 Penc vaqte eyleriz dā’im kıyām
 Kim kıyām āşḥābınıñ hem-pāsıyız

III

Çünkü geldiñ işbu fānī keşrete
 Keşret içre irmeğiçün vaḥdete
 Tut yüzün Cezbī cenāb-i ḥazrete
 Çünkü bāb-i luṭfunuñ şeydāsıyız

2¹²⁶

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ülün

I

Gönül şehbāzını kıılmağa āgāh
 Dirim her bir nefes her dā‘im Allah
 Cenāb-i ḥazrete bulmağa hem-rāh
 Dirim her bir nefes her dā‘im Allah

II

Giderim gerçi kim semt-i hevāya
 Yönelmişim hevā-yi bī-vefāya
 Velīkin yüz tutub bāb-i recāya

¹²⁶ Mur.2.8b

Dirim her bir nefes her dā‘im Allah

III

Ne deñlü cürm-i ‘ișyān ise bende
 ‘Aṭā baḥş ider elbet derdmende
 Taḥammül ḳalmayacıḳ cān u tende
 Dirim her bir nefes her dā‘im Allah

IV

Açılub perde-i bāb-i ‘ināyet
 Seçilüp gülşen-i bāğ-i hidāyet
 Olacuḳ ḥazret-i Ḥaḳdan ‘ināyet
 Dirim her bir nefes her dā‘im Allah

V

Benim Cezbī cihānda ḥarem-ālūd
 Siyeh-rüyem ne kim var bende mevcūd
 Umarım cürmümi ‘afv ide ma‘būd
 Dirim her bir nefes her dā‘im Allah

3¹²⁷

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

I

Göñül ‘aşḳ-i Ḥudānıñ māyesidir
 Göñül derd ehliniñ ser-māyesidir
 Daḫi tıfl-i derūnıñ dāyesidir
 Göñül ayrılma ‘aşḳdan ‘aşḳa yār ol

II

Göñül olma yūri bī-nām u bī-şān

¹²⁷ Mur.3.7b-8a

Yüzün tut ‘aşka ol ‘aşkile el-ân
 Hudāya ‘aşkdurur çün rāh-i erkān
 Göñül ayrılma ‘aşkdan ‘aşka yār ol

III

Ol ‘aşk bir gevher-i kenz-i Hudādır
 Anı bulan özinde müntehādır
 O gevher gevher-i āl-i ‘abādır
 Göñül ayrılma ‘aşkdan ‘aşka yār ol

IV

Göñül ol gevher-i ‘aşk ‘aşk-i Mevlā
 Kim anı göremez bil ‘ayn-i a‘mā
 Anı Hāḡ eylemez her şahse i‘tā
 Göñül ayrılma ‘aşkdan ‘aşka yār ol

V

Göñüldür gerçi ey dil nām u şanıñ
 Geçer ‘aşk ile her devr-i zemānıñ
 Bu Cezbīye ḡanı ‘ahd-i amānıñ
 Göñül ayrılma ‘aşkdan ‘aşka yār ol

4¹²⁸

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ülün

I

Göñül mir‘ātını eyle mücellā
 Uyan ḡafletden eyle Hāḡḡa zikri
 Bulam dirseñ eger sırr-ı tesellā
 Uyan ḡafletden eyle Hāḡḡa zikri

¹²⁸ Mur.4.8b

II

Seherde eyler iseñ āh efġān
 Açılur üstüne ebvāb-i Ġufrān
 Olam dirseñ daġi bir merd-i meydān
 Uyan ġafletden eyle Hākķa zikri

III

Çü ġafletdir iden insānı maķhūr
 Göñül olma ġazer kıl aña mecbūr
 Olam dirseñ eger kim sende maġfūr
 Uyan ġafletden eyle Hākķa zikri

IV

Nazar kıl Cezbiyā bu cümle eşyā
 İder zikri qarārı yokdur aşlā
 Görünsün dir iseñ didār-i Mevlā
 Uyan ġafletden eyle Hākķa zikri

5¹²⁹

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I

İrmek isterseñ civār-i ' izzete
 Sür yüzün ġāk-i der-i ķurbiyyete
 Ĥazret-i Himmetden iste himmeti
 Himmete gel himmete gel himmete

II

Himmetide açıluben bir gül ol
 Hākķa-i tevĥīd içre bülbul ol

¹²⁹ Mur.5..10a

Būy-i pāk-i ‘ aşkla hem sūnbūl ol
Himmete gel himmete gel himmete

III

Feyz-i bāb-i ma‘ nevīsidir gūşād
Feyzine gelmez anıñ dā‘im kesād
Gice gündüz nām-i Ḥaqqı eyle yād
Himmete gel himmete gel himmete

IV

Cān gözin Cezbī saña dā‘im uyar
Kalmasun qalbinde Haqdan ğayr var
‘ Aşq-i Ḥaqqı saña sen yār eyle yār
Himmete gel himmete gel himmete

6¹³⁰

Der-Medḥ-i Ḥazret-i Ḥabīb-i Ekrem Şalla’l-lahu ‘ Aleyhi ve Sellem

Mef‘ ūlū Mefā‘ ilū Mefā‘ ilū Fe‘ ūlūn

I

‘ Āşıqlara sensin güzelim Aḥmed-i Muḥtār
Kimdir kim ide şān-i şeref-dārını inkār
Ey şāh-i şeref-dār ey mazḥar-i esrār
Ḥaqqā ki seniñ zāt-i şerīfiñde şeref var

II

Esrār-i Ḥudā zāt-i şeref-dārına kōndı
Ol vechile ‘ ālemde güzel nāmıñ oqındı
Ey şāh-i şeref-dār ey mazḥar-i esrār

¹³⁰ Mur.6.13b-14a

Ḥaḳḳā ki seniñ zāt-i şerīfīñde şeref var

III

‘Ācizdir efendim seni kim dil ide taḳrīr
Yüz şuhaf u çâr nushada sensin yine tefsīr
Ey şāh-i şeref-dār ey mazḥar-i esrār
Ḥaḳḳā ki seniñ zāt-i şerīfīñde şeref var

IV

Medḥ itdi seniñ şānını Mevlā didi levlāk
Zīrā ki seniñ şānına var oldı nüh eflāk
Ey şāh-i şeref-dār ey mazḥar-i esrār
Ḥaḳḳā ki seniñ zāt-i şerīfīñde şeref var

V

Bir serve-i nūrsun bedel olmaz saña tūbā
Kim ğıbṭa ider ḳadrine her ḥalk olan eşyā
Ey şāh-i şeref-dār ey mazḥar-i esrār
Ḥaḳḳā ki seniñ zāt-i şerīfīñde şeref var

VI

Şānıñ ile ey şāh-i kerem mecma‘-i ‘ālem
Var oldı seniñ ḥürmetine cümle muḳaddem
Ey şāh-i şeref-dār ey mazḥar-i esrār
Ḥaḳḳā ki seniñ zāt-i şerīfīñde şeref var

VII

Hep böyle yazar nām-i kerem-kārını defter
Kim evvel ü aḥirde Muḥammeddir o dil-ber
Ey şāh-i şeref-dār ey mazḥar-i esrār
Ḥaḳḳā ki seniñ zāt-i şerīfīñde şeref var

VIII

Muhtâc-i kerem-baḡşın olup bayile ednâ
 Zerre ne ki luṭfuñ ümîdinde hüveydâ
 Ey şâh-i şeref-dâr ey mazḥar-i esrâr
 Ḥaḳḳâ ki seniñ zât-i şerîfiñde şeref var

IX

Bu Cezbî-i bî-çâreni kıl luṭfuña şâyân
 Her vech ile bu bendedir âlûde-i ‘isyân
 Ey şâh-i şeref-dâr ey mazḥar-i esrâr
 Ḥaḳḳâ ki seniñ zât-i şerîfiñde şeref var

7¹³¹

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

I

Dergehinde nice güller açılur
 Lâ-mekân illeri andan seçilür
 Dâne-i bārân-i raḥmet saçılur
 Ḥazret-i Sulṭân Ḥacî Bayrama gel

II

Meclisinde evliyâ vü enbiyâ
 Müctemi‘ dir sırr-i nûr-i Muṣṭafâ
 Râhıdır eṣer-i ‘Aliyyu’l-Murtażâ
 Ḥazret-i Sulṭân Ḥacî Bayrama gel

III

Ger Muḥammedden dilerseñ şefḳati
 Ḥânedâna kıl ziyâde ‘izzeti
 Ola dirseñ daḡi Ḥaḳḳıñ raḥmeti

¹³¹ Mur.7.15b-16a

Ḥazret-i Sultān Ḥacī Bayrama gel

IV

Böyle bil Cezbī o şāh-i ‘ālemi

Eyle dā‘im derd-i Ḥaḳla mātemi

Bul özinde sende sırr-ı ādemi

Ḥazret-i Sultān Ḥacī Bayrama gel

8¹³²

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

I

Bir siyāh-rū müznib ü mücrim benim

Yā Resūlu’l-lāh meded senden meded

Çünki sensin şāhib-i kenzü’l-kerem

Yā Resūla’l-lāh meded senden meded

II

Benden artık yok cihānda pür-günāh

Bir kuluñ kim cürmile rüyı siyah

Zāt-i pākindir baña pāyende-gāh

Yā Resūla’l-lāh meded senden meded

III

Sen şefā‘ at itmez iseñ baña ger

Nār-i ʔamudur baña dā‘im maḳarr

Zerre deñlü yok meşūbumdan eşer

Yā Resūla’l-lāh meded senden meded

IV

Nefs-i bed-aḳlāḳla ḥalim ḥarāb

¹³² Mur.8..21a-21b

Açmadım dergāhına bir laḥze bāb
 Līk sensin pādşāh-i müsteṭāb
 Yā Resūla'l-lāh meded senden meded

V

Çār-yāriñ ḥürmeti sen kıl 'aṭā
 Olmaz iseñ yāverim vāveyletā
 Cezbī-i müznib ḵuluñ eyler ricā
 Yā Resūla'l-lāh meded senden meded

9¹³³

Fā' iltün Fā' ilātün Fā' ilün

I

Ben serīr-i 'aşḵa mihmān olmuşum
 Hem-emīr-i merd-i meydān olmuşum
 Ḥükm idüp iḵlīm-i mülk-i ḥikmete
 'Ālem-i ma' nāda sulṭān olmuşum

II

Ehl-i 'aşḵa eylerim dā'im şalā
 Sır yüzünden eylerim ḥadsiz 'aṭā
 Çün 'ināyet itdi baña Kibriyā
 Sırr-i sırra bende pinhān olmuşum

III

Eylerim kendi özüm anda nihān
 Maḥv olur bende bi-küllī ad u şan
 Böyledir de'b ü uşul-i 'āşikān
 'Aşḵ bāzārında ḥayran olmuşum

¹³³ Mur.9..21b-22a

IV

Gerçi kim irdim hayât-i bâkiye
 Vireli her varlığım bu fâniye
 Dir iseñ ‘âşık bu sırr ammâ neye
 Ben dirim her sırra hâkân olmuşum

V

Kim hevâ-yi ‘aşka açdım per u bâl
 Dü cihân oldu baña zıll-i hayâl
 Ğam değil olsam bu yolda pây-mâl
 ‘Aşkla Cezbî sūzân olmuşum

10¹³⁴

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

I

Yağarsın kuşca cânın özge nâre
 Bulamazsın yine sen saña çâre
 Yazıklar saña hayf olmuş ne çâre
 Ne ağlarsın ne eğlersin ğamın ne

II

Ėarârın yok nedir geşt güzârın
 Nedir dīvâne bülbül gibi zârın
 ‘Aceb böylemidir leyl ü nehârın
 Ne ağlarsın ne eğlersin ğamın ne

III

El al Cezbî ednâdan edîb ol
 Çıkub dīvânelikden ‘andelîb ol

¹³⁴ Mur.10.23b

Gülistân-i hakikatde habib ol
Ne ağlarsın ne eğlersin gamıñ ne¹³⁵

11¹³⁶

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

I

Şöyle mestim ki ayılmaz gönlümüñ mestānesi
Sākī-i bezm-i Hudāda devr ider peymānesi
Nüş idüp oldum ezel şahbāsıñ dīvānesi
Açılacak her seher gönlüm gözi mey-ḥanesi

II

Ṭoğdı mülk-i cāne Ḥaḫdan ma‘ nevī bir āftāb
Oldı ol demden berü iklīm-i cāne fetḥ-i bāb
Ḥāce-ii ‘ ilm-i Hudādan keşf olacak dört kitab
Sırr-i ‘ ilm-i Allāhla nūr oldı dil virānesi

III

Ḳāf-i iklīm-i vilāyet mülkünün ‘ anḳāsıyız
‘ Aşḳ-i Ḥaḫḳuñ baş açık mecnūn-i vāveylāsıyız
‘ Āşık-i şādıkların bu yolda hem hem-pāsıyız
Oldı hādiden hidāyet olduk ‘ aşkıñ lānesi

IV

Cezbī gülzār-i ‘ aşḳa bülbül-i gūyā benim
Āh-i bī-pāyānla ferd-i bī-hemtā benim
Mekteb-i ‘ ilm-i Hudāda nüşḥa-i kübrā benim

¹³⁵ Yazmada mısraın sol tarafında bu mısra yerine “Göñül nolduñ nedir derd-i dilin ne” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

¹³⁶ Mur.11.24a

Çünkü oldum nokta-i sırr-ı Hudā bir dānesi

12¹³⁷

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I

Zāhidā merd-i Hudā elbetde var eksik değil
 Mazhar-i sırr-i Hudā elbetde var eksik değil
 Deme 'ālemde yok merd-i Hāk diyü keş zannı ko
 Reh-ber-i rāh-i vefā elbetde var eksik değil

II

Bir ara teslīm idüp her varını var bende ol
 Min 'aref sırrın duyub remz-i Hdādan zinde ol
 Nefsini bil Rabbini yoğ iseñ sen sende ol
 Bildirir seni saña elbetde var eksik değil

III

Qalbini āgāh idüp can dīdesin Hākdan uyar
 Yāk fetīl-i şem'-i 'aşkı kıl nazar dīdāra var
 'Āşık iseñ bülbül-āsā rüz şeb kıl āh zār
 'Āşıkıñ kalbinde zār elbetde var eksik değil

IV

Cān u dilden viridiñ olsun her nefes ezkā-r-i Hū
 Nūr-i zikru'l-lahile tā kim ola kalbin tolu
 Ğam yeme Cezbi zünūbile nola hālīm diyü
 Şāfi'-i rüz-i ceza elbetde var eksik değil

13¹³⁸

¹³⁷ Mur.12..25a

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I

‘ Āşık-i zārım işim zār u efgān
Dād elinden el-emān āh el-emān
Şol iki çeşmim döker kan üzre kan
Dād elinden el-emān āh el-emān

II

Ciğerim yandırdı yaqdı ‘ aşk odı
Āteş üzre sîneme āteş qodı
Āşık-i zārıñ cihāndan el yudı
Dād elinden el-emān āh el-emān

III

Qıl tarahhum hālime cānā benim
Rāzımı ifşāya yok bir hem-demim
Hāşılı rahm eyle sulţānım benim
Dād elinden el-emān āh el-emān

IV

Aç niqāb-i hüsn-i tābıñ göz göre
‘ Āşık-i dil-ḥaste varub yüz süre
Va' d-i vaşlıñ yokmu Cezbī-i kem-tere
Dād elinden el-emān āh el-emān

14¹³⁹

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I

Mazhar-i sırr-ı kerāmet şīr-i Mevlādır ‘ Alī

¹³⁸ Mur.13.25b

¹³⁹ Mur.14..58b-59a

Ma‘ den-i dürr-i velāyet kân-i ‘aṭâdır ‘Alî
 Her kim eyler iktidâ olur belâlardan emîn
 Kim sa‘ âdet milketinde mişl-i deryâdır ‘Alî

II

Gelmemiş mişli cihâna bir yaratmış anı Hâk
 Cümle aşhâbât içinde medhiñ eyler her varâk
 Bâreka’l-lâh aña kim eylerdi haşmıñ iki şak
 Lâ-fetâ şehrinde çün sulṭân-i zî-şândır ‘Alî

III

Hem anıñ meddâhıdır bu ‘arş u kürs-i âsmân
 Gelmeden bu ‘âleme bulmuşdı niçe nâm u şâân
 Na‘tın okur evvel ü âhır anıñ heb ‘âşıkân
 Ehl-i ‘aşka nüşâ-ı kübrâ-yi a‘lâdır ‘Alî

IV

Başmadan dünyâyâ pâyın nice bürhân eyledi
 Nâm-i pür-‘unvânını ‘âlemde şâyân eyledi
 Nice ‘ifriyâtı ol şâh bend-i Kirdâr eyledi
 Kim şeci‘-i ‘arşa-i meydân-i Mevlâdır ‘Alî

V

Hâk anıñ zât-i şeref-dârına verdi ref‘eti
 Anıñ içün Haydar-i kerrâr oldu şöhreti
 Aña hem Ebû Tûrâb diyü Muḥammed ḥazreti
 Kim buyurdu anıñ içün mişl-i deryâdır ‘Alî

VI

Çün konulmuş mâye-i zâtisine her bir fûnûn
 Bâb-i ‘ilm faḥr-i ‘âlemdir o merd-i çerḥ-i dûn
 On sekiz biñ ‘âlem içre oldurur nûru’l-‘uyûn

‘ Ālemin̄ görür gözi ‘ ayn-i tecellādır ‘ Alī

VII

Dergehiniñ bende-i kemter ġarīb-i nā-tüvān
 Nīm nigāh-i luṭfunuñ muḥtācıdır cümle cihān
 Sende Cezbī yüz sürüben dergehine bul emān
 ‘ İnd-i Hāḫda merd-i maḫbūl ü mu‘ allādır ‘ Alī

15¹⁴⁰

Müfte‘ ilün Müfte‘ ilün Fā‘ ilün

I

Dinlegil ey ādem-i pür-māye tāb
 Eylegil ol tıfl-i dilin neş’e-yāb
 Ādem iseñ ādem ile ādem ol
 İtme özin ġaflet ile sen ḫarāb

II

Ādem iseñ ādem olagör müdām
 Tā tuta dil-i tıfl tamāmen niṣām
 Hāḫka iriş Hāḫ ile Hāḫ ol temām
 İtme özin ġaflet ile sen ḫarāb

III

Zātını fıkır it seni bir ḫaṭresin
 Yā nice bir ḫatre-i bī-behresin
 Sen seni bil kim hele bir zerresin
 İtme özin ġaflet ile sen ḫarāb

IV

Geçdiñ idi sen nice biñ ‘ ālemi

¹⁴⁰ Mur.15.4b

Olduñ idi her definiñ a‘lemi
 Nice unutduñ ‘acebā ol demi
 İtme özin ğaflet ile sen ħarāb

V

‘Ākil iseñ ādemi taḥṣīle var
 Tā ḥalef eṭvārını tebdīle var
 Kendi özin ādeme tekmīle var
 İtme özin ğaflet ile sen ħarāb

VI

Ādem ide ādem ol ādem seni
 Maḥv ĩde tā kim yaḳa zāhir teni
 Açıla Cezbī saña Ḥaḳ revzeni
 İtmeye özin ğaflet ile sen ħarāb

16¹⁴¹

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

I

Tālib-i ḥaḳ iseñ maṭlab-i a‘lā‘yı gör¹⁴²
 ‘Āşık iseñ sen daḥı var bülbül-i şeydāyı gör¹⁴³
 Şorma ‘aşḳdan bī-ḥaberlerden ‘aşkıñ ḥāletin¹⁴⁴
 Var enīs-i ‘aşḳ olan Mecnūn-i vāveylāyı gör

II

Şāf idüp dil ḥānesin kıl bāb-i intisāb
 Geç ḳamu ālāyiş-i dünyāyı eyle feth-i bāb

¹⁴¹ Mur.16..1b

¹⁴² Mısra vezne uymuyor.

¹⁴³ Mısra vezne uymuyor.

¹⁴⁴ Mısra vezne uymuyor

Ḥāşılı bîdâr-i ‘aşk ol gide külliyeñ hicâb
 Âdem iseñ ‘aşkla var menzil-i vâlâyı gör

III

Bu zen-i dünyāya meyyāl olma ol andan berî
 Mekk-i bî-ḥaddiyle eyler nice şahşî ser-serî
 Ger açılsun dir iseñ dâ’im tecellîniñ deri
 Gir tecelli ‘âleminden kâmil-i dānâyı gör

IV

Kim ola qalbinde bir tıflî hidāyet saña yâr
 Tâ ola dil ḥānesi ḥālî¹⁴⁵ qala Perverdigâr
 Cān gözin aç kim olasın mazhar-i didâr-i yâr
 Ğafleti terk it hemān Cezbî ulu Mevlâyı gör

17¹⁴⁶

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

I

Mâ-sivāya dil virüp aldanma anuñ kāmına
 Nefse mağlûb olup olma zebûn aḥkāmına
 Nice rām-i dāne-i mekri ile eyler şaḳî
 Baḳma her vechile qallāşîñ gönül ibrāmına

II

Ṭālib-i Ḥaḳ ol eger kim çöleyim dirseñ necât
 Al ele ism-i celāli olma gel lu‘bile mât
 Hû vü Ḥaḳḳa hem-dem ol ḥaḳḳiledir her var u zât
 İrmek isterseñ dü kevnin ‘izzet ü ikrāmına

III

¹⁴⁵ “ḥālî” kelimesi aslen “hî” ile yazılırken yazmada “ha” ile yazılmış.

¹⁴⁶ Mur.17.3b-4a

Ḥayy idüp kendi özin ıayyūm ola her bir sözün
 Mā-sivādan dūr ola ḥāşıl seniñ bu cān gözin
 Zıkr ola leyālīñ¹⁴⁷ tefekkürle geçe her gündüzün
 Tā irince cān u dil menziliñ encāmına

IV

Pehlevān iseñ bu meydān içre nefse olma rām
 ıahr idüp a^ˆ dālarıñ ıahhārla tutsun niẓām
 Cezbīyā olmazdan evvel dāne-i ^ˆömrüñ temām
 Dān-sitānī-dil olup Ḥaydar diñilsün nāmına

18¹⁴⁸

Mefā^ˆ ilün Mefā^ˆ ilün Fe^ˆ ulün

I

Ben Mecnūnum benim Leylām ne yerde
 Ararım kimseler bilmez ne yerde
 Ki düşdüm böyle bir bī-çāre derde
 Nümāyān āteşi bu cān u serde

II

Gezerim dā'imā deşt-i belāyı
 Başımda yapıdılar ıuşlar yuvayı
 Unutmışken cemi^ˆ ī mā-cerāyı
 Yeñiden ḥasretiñ nārı ciğerde

III

Nice derbend var rāhı geçilmez
 Varub kārbanla dā'im göçilmez
 Ḥaber virmez bilen ili seçilmez

¹⁴⁷ Vezne göre “leyālīñ” kelimesindeki “iñ” takısı fazla.

¹⁴⁸ Mur.18.2b-3a

Hemānā cān u dil işbu kederde

IV

Bu dil ‘anķāsı uçdı dāğ bāğa
Düşürdi kendi kendini ırağa
Yüri Leylāña bakmam şol u şağa
Seni arar iken şām u seherde

V

Yüri Cezbī var ol ‘aşķa yār ol
Anıñ ‘aşķı ile şāhib-ķarār ol
Yine Leylā diyü ‘aşķa şikār ol
Tā bulunca Hāķı sende bu seferde¹⁴⁹

19¹⁵⁰

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

I

Yanar ‘aşķıñ ile dīvāne göñlüm
Yine senden meded sulţānım Allah
Çü bilmem derd-i ‘aşķıñla ne oldum
Yine senden meded sulţānım Allah

II

Senindir ğonçe-i bāğ-i gülistān
Senindir kūh-i şahrā vü meşistān
Senindir cennet-i tūbā-yi nīrān
Yine senden meded sulţānım Allah

III

Çün ol bī-çāreyim kim nā-tüvānım

¹⁴⁹ Vezne göre bu mısra da bir hece fazla.

¹⁵⁰ Mur.19.2b

Ben ol ‘āciz ü bî-kes bî-niṣānım
 Ben ol mücrim-i ġarīb-i dü cihānım
 Yine senden meded sulṭānım Allah

IV

İdüp tuġyān zenbim ḥadden aṣdı
 Görenler beni ol ḥālile ṣaṣdı
 Keremiñ bābına ‘ālem yapıṣdı
 Yine senden meded sulṭānım Allah

V

Cenābın var iken ey kân-i ṣefḳat
 Bu Cezbîye yâ kimler kıla raḥmet
 Seniñdir emr-i fermān-i meṣiyyet
 Yine senden meded sulṭānım Allah

20¹⁵¹

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

I

Mürüvvet ma‘deni cānım efendim
 Benim ser-tāc-i ‘izz-i bî-menendim
 Teraḥḥum eyle ben bî-kes ġarībim
 Eyā ṣāh-i cihānım dil-pesendim

II

Güneh-kārāne luṭfuñ bî-nihāye
 Cenābıñdır velī pāṣende ṣāye
 Dem-ā-dem yüz sürüp bāb-i recāya
 Ümīdile yüce iḥsāna geldim

¹⁵¹ Mur.20.4a-4b

III

Seniñ luṭfına yoḡdur ḥadd-i ḡāyet
 Budur seni Ḥaḡ eyledi ṣāh-i ṣefā¹⁵² et
 Benim bī-ḡāre kân içre nihāyet
 Efendim pādṣāhım ser¹⁵³-bülendim

IV

Benim Cezbī-i ‘āciz yüzi ḡara
 Var iken bāb-i luṭfuñ kime vara
 Olunmaz cürmile yürekde yara
 Mürüvvet ḡaşıllı bir ehl-i derdim

21¹⁵⁴

Mef‘ülü Mefā‘ılün Fe‘ülün

I

Ger ‘āşıḡ iseñ ‘āşıḡ
 Ey ‘aşḡ odına lāyıḡ
 Cān gözini¹⁵⁵ ḡıl uyanıḡ
 Allah diyelim Allah

II

Gel eyleyelim ‘uzlet
 Ref‘ ola nice ḡüdr̥et
 Keṣretde idüp vaḡdet
 Allah diyelim Allah

III

¹⁵² Vezne göre bu mısra da gece sayısında fazlalık var.

¹⁵³ Yazmada “ser” kelimesinin üstüne “ṣedde” konmuş; ama hem vezin hem de mana gereği bu kelimenin “sırr” okunması mümkün değildir

¹⁵⁴ Sül.2b.

¹⁵⁵ Kalptan dolayı gözni şeklinde okunmuştur.

‘Āşık iseñ ol bîdār
 Tutmaya dilin ağyār
 Ġaflet gözini uyar
 Allah diyelim Allah

IV

Cezbî dün gün zār ol
 Hem-bülbül-i pür-esrār ol
 Gel şāhib-i dîdār ol
 Allah diyelim Allah

22¹⁵⁶

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Fe‘ ulün

I

Tecellî-i cemāl isterse ‘āşık
 Fidā-yi cān u baş itsünde gelsün
 Ölüm dirse vişāl-i yāre lāyık
 Fidā-yi cān u baş itsünde gelsün

II

Şemeni bu yoluñ başile cāndır
 Anı sen şanma kim var-i cihāndır
 Bu yoluñ nehr-i şād-revānı kıandır
 Fidā-yi cān u baş itsünde gelsün

III

Bu yola kim gire böyle gerekdir
 Cemî‘-i varlığıñ yoğ eylemekdir
 Tecellî varlığıñ Hakkıñ dimekdir

¹⁵⁶ Mur.21.43a

Fidā-yi cān u baş itsünde gelsün

23¹⁵⁷

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün

I

Mürüvvet ma' deni cānım efendim
Benim ser-tāc-i 'izz-i bī-menendim
Teraḥḥum eyle ben bī-kes ġārībim
Eyā şāh-i cihānım dil-pesendim

II

Güneh-kārāne luṭfuñ bī-nihāye
Cenābıñdır velī pāşende şāye
Dem-ā-dem yüz sürüp bāb-i recāya
Ümīdile yüce iḥsāna geldim

III

Seniñ luṭfına yoḡdur ḥadd-i ġāyet
Budur seni Ḥaḡ eyledi şāh-i şefā' et¹⁵⁸
Benim bī-çāre kân içre nihāyet
Efendim pādşāhım ser¹⁵⁹-bülendim

IV

Benim Cezbī-i 'āciz yüzi ḡara
Var iken bāb-i luṭfuñ kime vara
Olunmaz cürmile yürekde yara
Mürüvvet ḥaşıllı bir ehl-i derdim

¹⁵⁷ Mur.1.4a-4b

¹⁵⁸ Vezne göre bu mısra da gece sayısında fazlalık var.

¹⁵⁹ Yazmada “ser” kelimesinin üstüne “şedde” konmuş; ama hem vezin hem de mana gereği bu kelimenin “sırr” okunması mümkün değildir

24¹⁶⁰

I

Âh kim bu ne hâlât-i cihân bu ne tecellî ‘acebâ
 İrdimi vaqt-i fenâ gelmedimi rûz-i vefâ
 Yâ bedelmi bizim ‘işyânımıza ey bâr-i Hudâ
 Dîn seniñ sen kerem it eyle meded kân-i ‘aţâ

II

Ğulda eksikmi günâh bakma bu yüzi kıarasına
 Ümmet-i fahr-i cihân darda yetiş çâresine
 Rağm ider elbet efendi olan âvâresine
 Dîn seniñ sen kerem it eyle meded kân-i ‘aţâ

III

Her ne deñlü ise ‘işyânı kuluñ eyler ‘aţâ
 Dîn seniñ ümmet-i Aḥmedde seniñ bâr-i Hudâ
¹⁶¹
 Dîn seniñ sen kerem it eyle meded kân-i ‘aţâ

MUHAMMESLER

1¹⁶²

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

I

Milket-i sırri serir-i ‘aşk içre âlemim

¹⁶⁰ Mur.14.46a. bu nazım şeklinde vezin bulunmamaktadır.

¹⁶¹ Yazmada bu mısra yok.

¹⁶² Muh.1.7a-7b

Sırr-i zāt-i ‘aşka çıkanı ezelden mähremim
 Ben o kenzim kim muṭalsem fetḥ olunmaz ḥaşre dek
 Şûretâ ümmî velî sîretde ferd-i a‘ lemim
 Kim ḥarâbât-i ‘âlem içre müsellemler âdemim

II

Ḥâ-i ḥikmetden açub dersin fûnûn-i vâkı̄t ile
 Okıyub ezberledim bâ-nokṭasın dikkât ile
 Nice seyrânlar görüp geçdim ‘aceb vahdet ile
 Şûretâ âdem velî sîretde ferd-i a‘ lemim
 Kim ḥarâbât-i ‘âlem içre müsellemler âdemim

III

Sırr-i ḥaḳdan bû alubgeldim bu mülk-i ‘âleme
 Âdem ile oldum âdem sırrla her bir deme
 Mâlik oldum Hızır-veş esmâ-i sırr-i a‘ zame
 Şûretâ âdemî¹⁶³ velî sîretde ferd-i a‘ lemim
 Bu ḥarâbât-i ‘âlem içre müsellemler âdemim

IV

Gizleden ḥaḳ sırrımı her dîde-i ḥuffâşdan
 Anıñ içün gösterir şûret yüzüm ‘ayyâşdan
 Cezbîyâ ḥavf eyleme ta‘n itsede ḳallâşdan
 Şûretâ âdemî¹⁶⁴ velî sîretde ferd-i a‘ lemim
 Bu ḥarâbât-i ‘âlem içre müsellemler âdemim

2¹⁶⁵

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

¹⁶³ Yazmada “âdemî” şeklinde yazılan bu kelimenin vezin gereği “âdem” olması gerekiyor.

¹⁶⁴ Yazmada “âdemî” şeklinde yazılan bu kelimenin vezin gereği “âdem” olması gerekiyor.

¹⁶⁵ Muh.2.9b-10a

I

Secde-gāh itdiñse zāhid sırr-i zāt-i Ḥazreti
 Bul özinde ‘ākıl iseñ bul şalat-i vaḥdeti
 Var ḥuzūr-i ḳalbe dā‘im tutma dilde keşreti
 Diñle nuṭḳum tut ḳulaḳ gel ḳıl teveccüh ‘āleme
 Ādem iseñ zāhidā uy ādeme gel ādeme

II

Sil süpür çārüb-i zıḳru’l-lāh ile ḳalb ḥānesin
 Nūr idüp ḳıl āşinā-yi ‘aşḳ göñül dīvānesin
 Zāyi‘ itme sen seni bil gözle ‘aşḳ mestānesin
 Diñle nuṭḳum tut ḳulaḳ gel ḳıl teveccüh ‘āleme
 Ādem iseñ zāhidā uy ādeme gel ādeme

III

Ḳıl şalat-i Ḥaḳla dā‘im gel özin iḥyā’-i tām
 Merdümī ḳalbin giye Ḥaḳdan libās-i iḥtişām
 Bul imām-i dā‘imūni iḳtidā ḳıl şubḥ u şām
 Diñle nuṭḳum tut ḳulaḳ gel ḳıl teveccüh ‘āleme
 Ādem iseñ zāhidā uy ādeme gel ādeme

IV

Şer‘-i dīn-i Aḥmedīniñ eyle zātın a‘lemi
 İr tarīḳat rāhına ol ‘ilm-i küllüñ maḥremi
 Kim ḥaḳīḳatden ire dā‘im saña ḳudret eli
 Diñle nuṭḳum tut ḳulaḳ gel ḳıl teveccüh ‘āleme
 Ādem iseñ zāhidā uy ādeme gel ādeme

V

Gevher-i zātın mücellā ḳıl eyā Cezbī-i zāt
 Nūrla pür-nūr ola zātın bula ḳayd-i ḥayāt

Bul özinde her cihetden sende Hakkānī şıfāt
 Diñle nuṭkum tut kulaḡ gel kıl teveccüh ‘āleme
 Ādem iseñ zāhidā uy ādeme gel ādeme

3¹⁶⁶

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

I

Niçe bir ‘arz ideyim dāḡ-i dil-i esrārım
 Bī-devā derd-i taḡassür ile ben bīmārım
 Nedir encām bu derdiñ neye varır kārım
 Hele her neyse fedādır saña cümle varım
 Baña raḡm eyle meded başın içün ḡünkārım

II

Çeşm-i inşāfile bir kez nazar eyle cānā
 Bī-mecāl itdi beni ‘aşḡıñ odı vāveylā
 Geçe mi rüz u şebim dām-i cefāda eyvā
 Hele her neyse fedādır saña cümle varım
 Baña raḡm eyle meded başın içün ḡünkārım

III

Kül olup yandı vücūd-i emti‘ a külli nāre
 Nideyim neyleyeyim derde bulunmaz çāre
 Yine olursa meded senden eyā meh-pāre
 Hele her neyse fedādır saña cümle varım
 Baña raḡm eyle meded başın içün ḡünkārım

IV

Baña güldürme meded pādşāhım aḡyārı

¹⁶⁶ Muh.3.13a-14b

Niçe bir ağlayayım eyleyeyim bin zārī
 Gāh ‘arz-i cemāl eyle gözüm envārı
 Hele her neyse fedādır saña cümle varım
 Baña raḥm eyle meded başın içün ḥünkārım¹⁶⁷

V

Naẓar it Cezbī pür-zārına ey gonçe-i fem
 Ḥaylī demdir bu yüzüm gülmedi bir kerre gülem
 Mültecā’-i dergāhım ey kân-i kerem¹⁶⁸
 Hele her neyse fedādır saña cümle varım
 Baña raḥm eyle meded başın içün ḥünkārım

4¹⁶⁹

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

I

Yüri ey merd-i Ḥudā mazḥar-i esmāsın sen
 Görinen āyine-yi dilde hüveydāsın sen
 Yazılı defter-i ma‘ nīde mu‘ ammāsın sen
 Sen özinden haber al ‘ālem-i kübrāsın sen
 Gözin aç ğafleti ḳo ‘arş-i mu‘ allāsın sen

II

Ne ki var zāhir u bātın görinen eşyāda
 Ne ki var nüh felek-i ‘arş-i mu‘ allāda
 Zātında koydı seniñ ḥazret-i Ḥaḳ ma‘ nāde
 Sen özinden haber al ‘ālem-i kübrāsın sen

¹⁶⁷ Yazmada bu mısra yazılmamış.

¹⁶⁸ Yazmada mısraın sol tarafında bu mısra yerine “El açub ḳapuña geldim meded ey kân-i kerem” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

¹⁶⁹ Muh.4.14b

Gözin aç ğafleti ҡo ‘arş-i mu‘allāsıñ sen

III

Bir kemāl ehline ir özini ‘irfān eyle

Bilüben min ‘arefi sen seni sulṭān eyle

Ne ki var ҡal‘a-i cismiñde müselmān eyle

Sen özinden Һaber al ‘ālem-i kübrāsıñ sen

Gözin aç ğafleti ҡo ‘arş-i mu‘allāsıñ sen

IV

Rāh-i zulmetde ҡalub sen seni pā-māl itme

Nefs-i bed-kāre uyub özini iġfāl itme

Vara gör mürşid-i Һaḳḳa hele ihmāl itme

Sen özinden Һaber al ‘ālem-i kübrāsıñ sen

Gözin aç ğafleti ҡo ‘arş-i mu‘allāsıñ sen

V

Ko fenā bezmini Cezbī sen seni pür-hüner it

Maḥv idüp māye-i bed-ḥilḳatini güher it

Eyme gel nā-ḥalefe boynını ğāyet Һazer it

Sen özinden Һaber al ‘ālem-i kübrāsıñ sen

Gözin aç ğafleti ҡo ‘arş-i mu‘allāsıñ sen

5¹⁷⁰

Na‘tu’n-Nebī salla’l-lahu ‘aleyhi ve sellem

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

I

Ey Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥtār Muḥammed

Ey pür-şeref-i ‘ālem-i devvār Muḥammed

¹⁷⁰ Muh.5.16a-17b-18a

Sensin dü cihân milketine mühr-i tecellî
 Ey kenz-i ma‘ânîde güher-dâr Muḥammed
 İklîm-i tecellîde şeref-dâr Muḥammed

II

Sen mekteb-i ‘irfân-i Hudâsın hele cânâ
 Senden görünür ‘âleme her ‘ilm-i mu‘allâ
 Sen hâce-i ‘âlemsin eyâ şâh-i tecellâ
 Ey kenz-i ma‘ânîde güher-dâr Muḥammed
 İklîm-i tecellîde şeref-dâr Muḥammed

III

Her saṭr-i ma‘ânîde daḡi cevher-i nûrsun
 Her ḳalb-i ma‘ârifde tecellî-i sürûsun
 Maḥbûb-i Hudâsın hele bir şâh-i faḡûrsun
 Ey kenz-i ma‘ânîde güher-dâr Muḥammed
 İklîm-i tecellîde şeref-dâr Muḥammed

IV

Her remz-i Hudâdan bulunan sırr-i mezâyâ
 Her bir ten-i bî-rûḡda olan rûḡ-i müzekkâ
 Sensin daḡi her sînede îmân-i mücellâ
 Ey kenz-i ma‘ânîde güher-dâr Muḥammed
 İklîm-i tecellîde şeref-dâr Muḥammed

V

Her zâkir ü mezkûrda olan zikr-i ma‘ânî
 Her ‘âbid ü zâhidde olan zühd-i nihânî
 Sensin güzelim ehl-i dilin cân u cihânı
 Ey kenz-i ma‘ânîde güher-dâr Muḥammed
 İklîm-i tecellîde şeref-dâr Muḥammed

VI

İmān u dil-i mecma‘ -i maḥlūk-i Hudāsın
 Hem pür-şeref cümle nebî vü ‘ulemāsın
 Hakkā ki Muḥammedsin efendim kudemāsın
 Ey kenz-i ma‘ ānīde güher-dār Muḥammed
 İklīm-i tecellīde şeref-dār Muḥammed

VII

Halk itdi seniñ zātını Hakk nūr-i celīden
 Gelmedi cenābına bedel cümle nebīden
 Sensin çü ‘Arabī vü Kureyşī vü Medīnden
 Ey kenz-i ma‘ ānīde güher-dār Muḥammed
 İklīm-i tecellīde şeref-dār Muḥammed

VIII

Cezbīye şehā luṭf-i ferāvānını göster
 Kim ‘‘āşık-i bī-çāreler ol luṭfunı ister
 Sen şāh-i cihānsın hele ‘ālem saña çāker
 Ey kenz-i ma‘ ānīde güher-dār Muḥammed
 İklīm-i tecellīde şeref-dār Muḥammed

6¹⁷¹

Hāzret-i Ebī Bekri’ş-Şiddīk rażiya’l-lāhu ‘anhu
 Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

I

Mah-i maḥşūd-i vefā ya‘ nī şiddīk
 Oldı maḥbūb-i Hudāya o güzel yār u refīk
 Nām-i vālāsıdır ol şāh-i dilin daḥī ‘atīk

¹⁷¹ Muh.6.17a

Böyledir bunda uşûl böyledir erbâb-i refîk

Çü Ebû Bekr ‘atîkdir odur ‘uşşâka şefîk

II

Nice bî-keslere eylerdi sa‘ âdetle nazar

Oluridi nazar-i pâke iren hıfz-i haţar

Cümle-i cân u dile çünki odur nûr-i başar

Böyledir bunda uşûl böyledir erbâb-i refîk

Çü Ebû Bekr ‘atîkdir odur ‘uşşâka şefîk

III

Faḥr-i ‘âlem yoluna ol mih-i merdân-i Hudâ

Ne ki vâ varı anıñ eyledi bi’l-cümle fedâ

Niçe medḥ itmeye ol şâh-i dili bay u gedâ

Böyledir bunda uşûl böyledir erbâb-i refîk

Çü Ebû Bekr ‘atîkdir odur ‘uşşâka şefîk

IV

Cezbiyâ şıdkile sen ḥubbını kıl cânı nihân

Kim odur ‘âşık-i dil-ḥasteye edviyye-i cân

Anı sūrî vü şenâ eyledi çün faḥr-i cihân

Böyledir bunda uşûl böyledir erbâb-i refîk

Çü Ebû Bekr ‘atîkdir odur ‘uşşâka şefîk

7¹⁷²

Ḥazret-i Ebî Bekri’ş-Şiddîk razîya’l-lâhu ‘anhu

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

I

Mâh-i eflâk-i sâ‘ âdet ol Ebû Bekri’ş-şefîk

¹⁷² Muh.7.17a-18b

Server-i merd-i ‘ināyet ya‘nî ol yâr-i ‘atîķ
 Bū Bekirdir kim ḥabîbu’l-lāha oldu refîķ
 Nām-i pâki anıñiçün oldu‘indu’l-lāh şadîķ
 Cümle aşḥâb-i Ḥudāya oldu ol şeyḥü’l-‘atîķ

II

Evvelâ taşdıķ iden oldur resûl-i ekremi
 Kesdi tîġ-i şıdķile ḳalbinde şekk-i mübhemi
 Tutdu anıñ şıdķı ser-tā-pā bu mülk-i ‘ālemi
 Nām-i pâki anıñiçün oldu‘indu’l-lāh şadîķ
 Cümle aşḥâb-i Ḥudāya oldu ol şeyḥü’l-‘atîķ

III

Dîn-i pâk-ıı Muştafâda oldu ol mâhu’z-ziyâ
 Oldı anıñ ile hbp zulmet-serâlar rûşenâ
 Yâr-i ġarım didi aña faḥr-i ‘ālem Muştafâ
 Nām-i pâki anıñiçün oldu‘indu’l-lāh şadîķ
 Cümle aşḥâb-i Ḥudāya oldu ol şeyḥü’l-‘atîķ

IV

Kim ki sevmez anı olur Ḥaḳķa ‘asî şubḥ u şām
 Alamaz iki cihānda ‘ind-i Ḥaḳda hîç merām
 Sev anı ger ola dîrsen dîn u îmānın temām
 Nām-i pâki anıñiçün oldu‘indu’l-lāh şadîķ
 Cümle aşḥâb-i Ḥudāya oldu ol şeyḥü’l-‘atîķ

V

Buġz idüp olma revāfîz mişl-i salîķ ḳıl ḥāzer
 Bū Bekirdir cümle aşḥâb içre zîrâ mu‘teber
 Şıdķına faḥr-i cihāne geldi Allāhdan ḥaber
 Nām-i pâki anıñiçün oldu‘indu’l-lāh şadîķ

Cümle aşhâb-i Hudâya oldu ol şeyhü'l-[‘]atîk

VI

Hem refîk-i gârdır ol şıdkile şâyandır

Cümleten şıdk ehline ol ma[‘]nî-i bürhândır

Semm-i mârile şehâdet mülkine sulţândır

Nâm-i pâki anıñiçün oldu[‘]indu'l-lâh şadîk

Cümle aşhâb-i Hudâya oldu ol şeyhü'l-[‘]atîk

VII

Cezbiyâ kıl intisâb ol merd-i pâk-i [‘]âleme

Ƙıl muhabbet [‘]âkil iseñ ol şadîk-i a[‘]zeme

Şaldı küfr ehlin anıñ şemşîr-i şıdkı mâteme

Nâm-i pâki anıñiçün oldu[‘]indu'l-lâh şadîk

Cümle aşhâb-i Hudâya oldu ol şeyhü'l-[‘]atîk

g¹⁷³

Ĥazret-i [‘]Oşmân razıya'l-lahu [‘]anhu

Fe[‘]ilâtün Fe[‘]ilâtün Fe[‘]ilâtün Fe[‘]ilün

I

Pertev-i nûr-i celî ĥazret-i [‘]Oşmân-i velî

O güzeller güzeli cümle velîler güzeli

Anı nûr eyledi çün ĥazret-i Mevlâ ezeli

Ref[‘] ider cümle gönülden o güzel her [‘]ileli

Çün odur şa[‘]şa[‘]a-i pertev-i mihr-i ezeli

II

Câmi[‘]-i sûre-i ĥazret-i Ƙurândır o şâh

Anı çün vâkıf-i sırr eyledi ol Rabb-i ilâh

¹⁷³ Muh.8.18a-19b

Maḥrem-i sırr-î Hudâdır o güzel eyle nigâh
 Ref' ider cümle gönülden o güzel her ' ileli
 Çün odur şa' şa' a-i pertev-i mihr-i ezeli

III

Hem ḥayā milketiniñ server-i sulṭânıdır ol
 Şühedā zümresiniñ defter-i dīvânıdır ol
 Cümle aşḥâb-i Resûlün gül-i ḥandânıdır ol
 Ref' ider cümle gönülden o güzel her ' ileli
 Çün odur şa' şa' a-i pertev-i mihr-i ezeli

IV

Yâr-i şâliş idi maḥbûb-i Hudâya çü bu zât
 Kerem-i cûd u seḥâsı idi bir nehr-i Fırât
 Ol idi ' âşık-i şâdıqlara hem ' ayn-i ḥayât
 Ref' ider cümle gönülden o güzel her ' ileli
 Çün odur şa' şa' a-i pertev-i mihr-i ezeli

V

Şem' -i Hâḫdır o güzel ehl-i dile ' ayn-i ziyâ
 Nice sevmeye anı bir kişi kim mü'min ola
 Se anı sevmeye anı sevmeyeni sende dilâ
 Ref' ider cümle gönülden o güzel her ' ileli
 Çün odur şa' şa' a-i pertev-i mihr-i ezeli

VI

Faḥr-i cihân sevgilisi ehl-i diliñ muḥteremi
 Çâr aşḥâbdır anı iki cihân şemeni
 ' Âşık-i şâdıḳ iseñ sende dilâ diñle beni
 Ref' ider cümle gönülden o güzel her ' ileli
 Çün odur şa' şa' a-i pertev-i mihr-i ezeli

VII

Cezbî bendesi ol mâ-ḥaşalı cümlesiniñ
 Bendesi bendesi ol cümle velî zümresiniñ
 Sende ol sâlik iseñ bendesi efkendesiniñ
 Ref' ider cümle gönülden o güzel her ' ileli
 Çün odur şa' şa' a-i pertev-i mihr-i ezeli

9¹⁷⁴

Ḥazret-i Ebî Bekri's-Şiddîk rażiya'l-lāhu ' anhu

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

I

Sırr-i Ḥaḳdır çü Ebū Bekir-i şiddîk-i ' âlem
 Kim odur mecma' -i ' âlemde şefîk-i a' zem
 Anı yaratdı anı sevdi Ḥabîb-i Ekrem
 Bâreke'l-lah aña ol oldu Resûle aşḥâb
 Na' t- ḥ'ânıdır anıñ ḥaşre deġin şeyḥile şâb

II

Cümle ' âlemde Ebū Bekir-i şiddîkdir nāmı
 Äıdk ile geçdi o sulṭân-i dilin eyyāmı
 Buldu sıddîk laḳabı ile nice in' āmı
 Bâreke'l-lah aña ol oldu Resûle aşḥâb
 Na' t- ḥ'ânıdır anıñ ḥaşre deġin şeyḥile şâb

III

Ḳaleme gelmez o sulṭânda olan ḥaşlet-i ḥûb
 Olan aḥlâḳ-i pesendîdesi ḥûb-ender-ḥûb
 Sev anı cân gibi cāndan hele oldur maḥbûb

¹⁷⁴ Muh.9.19b-20a

Bāreke'l-lah aña ol oldu Resūle aşhāb
Na' t- h'ānıdır anıñ haşre deĝin şeyhile şāb

IV

Her ne vechile olur ise şenāya şāyān
Aranır olsa cihān zātına olmaz aqrān
Çü odur maḥrem-i esrār-i ḥabībü'r-Raḥmān
Bāreke'l-lah aña ol oldu Resūle aşhāb
Na' t- h'ānıdır anıñ haşre deĝin şeyhile şāb

V

Ƙılma ārām oƙı her şām seher na' tın anıñ
Aña ta' zīmile geçsün hele bir ānıñ
Ƙulu ƙurbānı ol 'ākil iseñ ol sulṭānıñ
Bāreke'l-lah aña ol oldu Resūle aşhāb
Na' t- h'ānıdır anıñ haşre deĝin şeyhile şāb

VI

Çār aşhāb-i Resūl ya' nī Ebū Bekir 'Ömer
Daḥi 'Oṣmān-i velī şāhib-i düldül Ḥaydar
Seveni añları Allah u Resūl daḥi sever
Bāreke'l-lah aña ol oldu Resūle aşhāb
Na' t- h'ānıdır anıñ haşre deĝin şeyhile şāb

VII

Ʀutma Cezbī hele her nā-ḥalefe sem' -i dilin
Dir iseñ açıla tā haşre eĝin ĝonçe gülün
Baĝla ḥubbına ĝönül ḥazret-i şāh-i resūlün
Bāreke'l-lah aña ol oldu Resūle aşhāb
Na' t- h'ānıdır anıñ haşre deĝin şeyhile şāb

10¹⁷⁵

Ḥazret-i Īmām ‘Aliyyin Veliyyin Kerrema’l-lah Vechehu

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

I

Şeb-çerāğ-i sırr-i vaḥdet sırr-i Yezdānım ‘Alī

Şem‘ e-i iklīm ḥazret-i nūr-i Subḥānım ‘Alī

Reh-nümāy-i mülk-i ḥikmet rāh-ı Raḥmānım ‘Alī

Ya‘ nī ol şems-i hidāyet mihr-i ‘irfānım ‘Alī

Dīn īmānım Muḥammed şīr-i Yezdānım ‘Alī

II

Gevher-i kenzine ḥaḳdır ḥaḳīḳat ol velī

Anuñ içün fetḥ ider her müşkilāt-ı mücmeli

Āsmān-i ‘aşḳa irmişdir anıñ ḳudret eli

Ya‘ nī ol şems-i hidāyet mihr-i ‘irfānım ‘Alī

Dīn īmānım Muḥammed şīr-i Yezdānım ‘Alī

III

On sekiz biñ ‘ālem içre oldu mişl-i āftāb

Şerh ider şān-i şeref-dārıñ anuñçün dört kitāb

Nice itmez dergeh-i pākine ‘ālem intisāb

Ya‘ nī ol şems-i hidāyet mihr-i ‘irfānım ‘Alī

Dīn īmānım Muḥammed şīr-i Yezdānım ‘Alī

IV

Nūr-i zāt-i Ḥaḳdır Aḥmed pey-revidir Murtaẓā

Şu‘ besi dirsem sezādır hem Ḥasan-ḥulḳī rızā

İḳtidā ider aña dā‘im Ḥüseyn-i Kerbelā

Ya‘ nī ol şems-i hidāyet mihr-i ‘irfānım ‘Alī

¹⁷⁵ Muh.10.20a-20b

Dîn îmânım Muḥammed şîr-i Yezdânım ‘Alî

V

Bir vücûddur çün Muḥammedle ‘Aliyyu’l-Murtaẓâ

Laḥmuke laḥmî ḥadîsin diñle zâhid muṭlaḳâ

Bunda şekk itme ola dirsens şefî‘üñ Muştafâ

Ya‘nî ol şems-i hidâyet mihr-i ‘irfânım ‘Alî

Dîn îmânım Muḥammed şîr-i Yezdânım ‘Alî

VI

Ḳâb-i ḳavseyn burcunuñ ḥurşîdidir faḥr-i cihân

Mâhıdır vallah ‘Alî dirsem bu nuṭkum tût hemân

Bâb-i ‘ilmi şehr-i ḥaḳdır ol velî bil nâgehân

Ya‘nî ol şems-i hidâyet mihr-i ‘irfânım ‘Alî

Dîn îmânım Muḥammed şîr-i Yezdânım ‘Alî

VII

Cümle aşḫâb-i Ḥudâ necm-i hidâyetdir yûri

Cümleye eyle muḥabbet ‘âşık iseñ gel beri

Cezbiyâ eyle fedâ añlar içün cân u seri

Ya‘nî ol şems-i hidâyet mihr-i ‘irfânım ‘Alî

Dîn îmânım Muḥammed şîr-i Yezdânım ‘Alî

11¹⁷⁶

Ḥazret-i Ḥaydar-i Kerrâr ‘Alî

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilââtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

I

Şem‘ -i ikbâl-i Ḥudâ pertev-i Mevlâ ‘Alî

Fer-i ḥurşîd-i vefâ mâh-i tecellâ ‘Alî

¹⁷⁶ Muh.11.21b-22a

Necm-i eflāk-i seḥâ burc-i mu‘allā ‘Alī
 Çerḥ-i devvār-i ‘aṭā server-i a‘lā ‘Alī
 Cān u cānānım ‘Alī Ḥaydaru’l-yā ‘Alī

II

Ḳalem-i levḥ u kürs heft semāvāt u zemīn
 ‘Arş hem ferş-i Ḥudā südde-i a‘lā yaḳīn
 Şeb-i mi‘râc-i Resûl hem daḥi Cibrîl-i emīn
 Daḥi na‘elyn ile hem refref-i vālā ‘Alī
 Cān u cānānım ‘Alī Ḥaydaru’l-yā ‘Alī

III

Ne ki var ḥalk olunan cümle ‘Alī bendesidir
 O güzeller güzeli şāhımın efkendesidir
 Ehl-i Ḥaḳ zümresinin ḥāşıl-i pāyendesidir
 Hele dergāh-i ḥaḳīḳatde müvellā ‘Alī
 Şeref-i āl-i ‘Abā maḥrem-i Mevlā ‘Alī

IV

Nice aşḥāb-i Resûl nice veliyyānın o şāh
 Oldı ol reh-ber hem daḥi odur merd-i İlāh
 Vādī-i aḳrānı dıḳḳatla eyle nigāh
 Ḳurb-i Mevlāda odur bülbul-i gūyā ‘Alī
 Gül-i gülşende olan ḡonçe-i ra‘nā ‘Alī

V

Lā-fetā milketinin şāh-ı levendānesidir
 Ehl-i dil dergehinin gevher-i dūr-dānesidir
 Şühedā zümresi meyḥānesi peymānesidür
 Neş’e-i mey-kede bāde-i şaḥbā ‘Alī
 Menba‘-i kân-i ‘aṭā ma‘den-i esmā ‘Alī

VI

̖ul huvallahu ehad sũresiniñ maḥremidir
 Ma' na-i Besmeleniñ dāniş hem hem-demidir
 Cezbiyā bendeleri bendesiniñ bir kemidir
 Bā'-i Besmelede daḥi noḡta-i a' lā ' Alī
 Cümle ma' nide daḥi ma' nī-i ' uẓemā ' Alī

12¹⁷⁷

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

I

Behey ' aşık beri gel cām-i ' aşk-i pür-şafâyız biz
 Hemānā durma nüş it bade-i bezm-i ' alâyız biz
 Gel ey ta' ' ān ta' n itme gelüp dervîş-i pür-şevk ol
 Ki zîrā bende-i dergāh-i pāk-i Murtaẓâyız biz
 Mürîd-i ḥānḡāh-i Kibriyā vü Muştafâyız biz

II

El aldık mā-taḡaddüm Ḥaydariden Ḥaydarī olduk
 Gürūh-i āl-i evlādın ḡaḡīḡat reh-beri olduk
 ' Aliyyu'l-Murtaẓānıñ ḡanberiniñ ḡanberi olduk
 Ki zîrā bende-i dergāh-i pāk-i Murtaẓâyız biz
 Mürîd-i ḥānḡāh-i Kibriyā vü Muştafâyız biz

III

̖ırub şîşe-i nāmūsı bu rāh-i sırr-i ma' nāda
 ' Aceb abdāl-i ' aşkın şöyle kim dünyā vü ' uḡbāda
 Tehāşī itmeyiz yoḡ ḡavfımız sırr-i mu' ammāda
 Ki zîrā bende-i dergāh-i pāk-i Murtaẓâyız biz

¹⁷⁷ Muh.12.24b-25a

Mürid-i hânķāh-i Kibriyā vü Muşţafâyız biz

IV

Muhibb-i hānedānız Һamduli'l-lāh merd-i vālâyız

Ṭarīk-i 'abd-i Һaķda server-i pīr-i ma' nāyız

Fidā-yi cān u ser itmiş bu yolda ehl-i ma' nāyız

Ki zīrā bende-i dergāh-i pāk-i Murtaẓâyız biz

Mürid-i hânķāh-i Kibriyā vü Muşţafâyız biz

V

Nola ta'n itse münkir Һalka-i tevḥīd-i devrānı

Olur her devrimizde āftāb-i nūr-i Yezdānī

Ṭutar ta ḥaşre dek 'uşşāķ Cezbī işbu meydānı

Ki zīrā bende-i dergāh-i pāk-i Murtaẓâyız biz

Mürid-i hânķāh-i Kibriyā vü Muşţafâyız biz

13¹⁷⁸

I

Ey dil ālāyış-i dünyādan uşanmazsıñ

'İşyānla geçdi 'ömrüñ Һaķdan utanmazsıñ

Şol kim nevm-i teğāfüldür daḥi uyanmazsıñ

Yādına gelmez 'uķbā yā ki inanmazsıñ

Ḥayfā ki geçdi 'ömrüñ ğafletden uyanmazsıñ

II

Uruldı ṭabl-i rıḥlet gel ḥāzır baş ol

Muḥālifdir rāhıñ bir zāta ayaķdaş ol

İrmeden dest-i ecel sırrın ile sırdaş ol

Yādına gelmez 'uķbā yā ki inanmazsıñ

¹⁷⁸ Muh.13.25b-26a. Vezin bulunmadı.

Ḥayfâ ki geçdi ‘ömrüñ ğafletden uyanmazsıñ

III

Nefse uyuben gitdiñ bir rāh-i cefā-kāre

Döndürdü o gül yüzün ğonçe iken ḥāre

Diñle bu sözüñ ey dil bul özine bir çāre

Yādına gelmez ‘uqbā yâ ki inanmazsıñ

Ḥayfâ ki geçdi ‘ömrüñ ğafletden uyanmazsıñ

IV

Cezbî yûri olma zıkr-i Ḥudādan ğafil

Ġāfilmi olur bunda Ḥaqqā olan mā‘il

Geç ğaflet uçağın ol mülk-i bekāya mā‘il

Yādına gelmez ‘uqbā yâ ki inanmazsıñ

Ḥayfâ ki geçdi ‘ömrüñ ğafletden uyanmazsıñ

14¹⁷⁹

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

I

Sensin ey mihr- i vefâ cümle cihān mu‘ temedi

Ḳadr-i vālāñı bilen buldı ḥayāt-i ebedi

Görmeyen bulmayan¹⁸⁰ nūr-i ziyā-baḥşını ey mihr-i cihān¹⁸¹

Şeb-i zulmetde ḳalub zerre ziyā göremedi¹⁸²

Bî-kesim cürm-i hezārile meded ḥuṣ biyedî

II

¹⁷⁹ Muh.14.26b

¹⁸⁰ Vezne göre “bulmayan” kelimesi fazla

¹⁸¹ Yazmada mısraın sağ tarafında “mihr-i cihān” ibaresi yerine “māh-liḳā” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

¹⁸² Yazmada mısraın sol tarafında “zerre ziyā göremedi” ibaresinin yerine “māh yüzün göremedi” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

Zulmet-i zünbe düşen ‘âciz nâcâr benim
 Âb-i rûyunu saçan yirlere bî-‘âr benim
 Bâb-i ümmîde tutan yüzünü gâm-ğâr benim
 Nola hâlîm benim ‘işyânımıñ olmaz ‘adedi
 Zât-î pâkiniñ eger irmez olursa mededi

III

Hâşılı sensin âyâ şâh-i ‘atâ dâd- necât
 Zât-i vâlâ güheriñ ile bulundu derecât
 Olmasa zâtın eger merde bulurmıydı hayât
 Rûhsun her tene sensin dü cihânuñ senedi
 Bî-kesim cürm-i hezârile meded huz biyedî

IV

Hâk seni kıldı kerem kâni dil âvâzesine
 Merhem-i şefkatin ur bu ciğerim yaresine
 Cezbî-i bî-kesiniñ bakma yüzi karasına
 Şânına hazret-i Hâk didi güzel her ne didi
 Bî-kesim cürm-i hezârile meded huz biyedî

15¹⁸³

Na‘t-i Şerîf

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

I

Yâ Resûl-i mededî bî-kesinim huz biyedî
 Variken zât-i şeref-dârîñ ider kim mededi
 Kalmışım câh-i mezelletde ne yüz var varayım

¹⁸³ Muh15..26b-27a

Harem-i şefkatine bendene şun bir senedi
Sensin ey şāh-ı kerem ümmetiniñ mu‘ temedi

II

Sensin ol pādşeh-i mülk-i nebiyy-i şulehā
Maḥrem-i müznib-i bī-keslerine senden ‘ aṭā
Baḳma ‘ işyānımıza şefkatine eyle sezā
Enbiyā içre Hudā rahmet-i Haḳ seni didi
Sensin ey şāh-ı kerem ümmetiniñ mu‘ temedi

III

Sen şehā başın eğen oldu sa‘ ādetde müdām
Ḳurb-i ‘ izzetde bulub mertebe-i ḳaṭ‘ -i merām
Bilmeyen ḳadr-i şeref-dārını ey şāh-ı enām
İrmedi zerre ḳadar luṭf-i Hudāya ebedī
Sensin ey şāh-ı kerem ümmetiniñ mu‘ temedi

IV

Çünkü Levlāk dedi Haḳ şān-i şerīfīnde seniñ
Ḳāb-i ḳavseyne deġin irdi mübārek ḳademiñ
Kim ki muḥkem dil ile tıttı ‘ ināyet eteġiñ
Haḳ anı dār-i sa‘ ādetde girü eylemedi
Sensin ey şāh-ı kerem ümmetiniñ mu‘ temedi

V

Cezbī bendene ḳıl luṭfile bir kerre nigāh
Ḳadd-i pāyānı bulunmaz benim ‘ işyanımıñ āh
‘ Āciz-i bi-kesinim bende seniñ ey yüzi māh
Derdlinim padşehim bendene eyle mededi
Sensin ey şāh-ı rüsül ümmetiniñ mu‘ temedi

16¹⁸⁴

Ḥazret-i Fāṭimetü'z-zehrâ Raziya'l-lahu 'Anhâ

Fâ' lâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

I

Ḥazret-i ḥayrû'l-beşer dür-dânesi zehrâ'-i dîn

Ya' nî kim ol Fāṭime engüşter-i rûy-i zemn

Aşdef-i pâk-i dü gevher gevher-i ehlu'l-yaḳîn

Şeb-çerâğ-i ḥâne-i peygamber-i rûy-i zemîn

Pertev-endâz-i fetîl-i şem'-i Rabbu'l-'âlemîn

II

Kim ki sevmez ol meh-i vâlâyı olmaz ber-murâd

Kim seve ez-cân u dil alur dü 'âlem içre dâd

Çün odur eşmâr-i naḥl-i gülşen-i ḥayru'l-'ibâd

Şeb-çerâğ-i ḥâne-i peygamber-i rûy-i zemîn

Pertev-endâz-i fetîl-i şem'-i Rabbu'l-'âlemîn

III

Maḥrem-i esrâr-i Ḥazret gülşen-i esrâr-i zât

Zevce-i şîr-i Ḥudâ fevvâre-i 'aynu'l-ḥayât

Sâḳî-i 'aţşân-dil şaḥbâ-yi sırr-i mu'cizât

Şeb-çerâğ-i ḥâne-i peygamber-i rûy-i zemîn

Pertev-endâz-i fetîl-i şem'-i Rabbu'l-'âlemîn

IV

Gonçe-i sünbül-i ter-i bâğ-i Nebiyy-i muḥterem

Bülbül-i tûṭî-i iḳlîm-i gülistânü'l-kerem

ḳible-gâh-i mescid-i vâlâ-yi aşḥâbu'l-himem

¹⁸⁴ Muh.16.28a-28b

Şeb-çerāğ-i hāne-i peygamber-i rūy-i zemīn
 Pertev-endāz-i fetīl-i şem‘ -i Rabbu’l-‘ālemīn

V

Āftāb-i burc-i iḳbālu’ş-şeref ümmü’n-nisā
 Aḥter-i pür-nūr-i eflāk-i Muḥammed Muştafā
 Şāfi‘ -i rūz-i kıyāmet nūr-i ‘ayn-i evliyā
 Şeb-çerāğ-i hāne-i peygamber-i rūy-i zemīn
 Pertev-endāz-i fetīl-i şem‘ -i Rabbu’l-‘ālemīn

VI

Medḥin eyler ol şeref-baḥşāyişin bu cümle var
 Ümm-i ‘ālem bā‘iş-i sādātīdır ol ‘ālī-veḳār¹⁸⁵
 Cezbī-i bī-kes anuñla eyle da‘im iftiḥār
 Şeb-çerāğ-i hāne-i peygamber-i rūy-i zemīn
 Pertev-endāz-i fetīl-i şem‘ -i Rabbu’l-‘ālemīn

17¹⁸⁶

Hāzret-i Fāṭimetü’z-zehrā

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

I

Kenz-i dilde aşdef-i ‘irfānsın yā Fāṭime
 Şeb-çerāğ-i mecma‘ -i ekvānsın yā Fāṭime
 Sırr-ı dilde pertev-i Raḥmānsın yā Fāṭime
 Ser-ṭarīḳ-i mecma‘ -i nisvānsın yā Fāṭime
 Sūre-i ser-nüşa-i Furkānsın yā Fāṭime

II

¹⁸⁵ Yazmada mısraın sağ tarafında bu mısra yerine “Çün odur bir gevher-i kenīze-i ‘ālī-veḳār” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

¹⁸⁶ Muh.17.28b-29a

Sen gül-i şad-berg-i bāğ-i Muştafâsın Muştafâ
 Būy-i pakinden bulur dil-ḥasteler dā'im şifâ
 Senden oldı ol iki şad-berg-i naḳd-i Murtaẓâ
 Ser-ṭarīḳ-i mecma' -i nisvânsın yâ Fâtîme
 Sûre-i ser-nüşa-i Furḳânsın yâ Fâtîme

III

Ümm-i 'âlemsin eyâ ḥayrû'n-nisâ fahrû'n-nisâ
 Fahr ider zât-i şeref-dârîñla cümle evliyâ
 Duḡter-i pāk-i Muḥammed zevce-i şîr-i Hudâ
 Ser-ṭarīḳ-i cemî' -i 'âleme cānânsın yâ Fâtîme
 Sûre-i ser-nüşa-i Furḳânsın yâ Fâtîme

IV

Nüşa-i 'ilm-i İlâhımda varaḡsın sevdiğim
 Sûre-i ser-nüşa-i Rabbu'l-Felaḡsın sevdiğim
 Bâ' -i Besmelede daḡi bir sırr-ı Haḡsın sevdiğim
 Sen ma'ânen ma'na-i Ḳurânsın yâ Fâtîme
 Sûre-i ser-nüşa-i Furḳânsın yâ Fâtîme

V

Bî-bedelsin mâ-ḡaşal ey zübde-i sulṭân-i zen
 Yapılır vîrân ise 'aşḡıñ ile her cān u ten
 Zâhir oldı şulb-i pākinden iki dürrü'l-'Aden
 Çünkü ol dürrine sen bir kânsın yâ Fâtîme
 Sûre-i ser-nüşa-i Furḳânsın yâ Fâtîme

VI

Sensin ey maḡbûbe-i Mevlâ şefî'ü'l-müznibîn
 'Arz ider bî-kesliḡin sen mâha cimle mücrimîn
 Şefḡatin ister seniñ maḡlûḡ-i Rabbu'l-'âlemîn

Dār-i Hākdan ‘āleme ihsānsın yâ Fâtîme

Mâ-ḥaşalsın şāhib-i mīrānsın yâ Fâtîme

VII

Sevmeyen sen mihr-i tābānı eyā mihrü’z-zemān

Kuṭb-i ‘ālem olsa da bulmaz felâketden emān

Merdüm-i çeşm-i Resūlu’l-lāhsın ey ‘aşka kân

‘Aşk u şevku’l-lāhda sen sulṭānsın yâ Fâtîme

Dest-gīr-i zümre-i merdānsın yâ Fâtîme

VIII

Buğz iden sen mihr-i tābāna Hudādan dūr ola

Düşmenānın ḥor olup dā‘im muḥibbin nūr ola

Midḥatında ger ḥatā itdim ise ma‘zūr ola

Sen ‘aṭā tahtında ‘ālī-şānsın yâ Fâtîme

Tāc-dār-i ‘ālem-i nisvānsın yâ Faṭîme

IX

Şāhib-i meydān-i Haksın Hākka sensin āšnā

Şefkatin ile olur bī-çāre diller rūşenā

Cezbī-i ‘āciz daḥi eyler cenābından recā

Kim dil-i bī-çāreye dermānsın yâ Fâtîme

Sīne-i cān u dile ĩmānsın yâ Fâtîme

18¹⁸⁷

Hāzret-i ‘Alī Kerrema’l-lahu Vechehu

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I

Bendesiyim ol ‘Alīniñ zū’l-fikārı tende cān

¹⁸⁷ Muh.18.29a-29b

Düdül-i ser-i tîzin istersen bu cism-i nâ-tüvân
 Tâc-dâr şehriyâridir bu cism-i cânımıñ¹⁸⁸
 Ol ‘ Alîdir mişlini görmüş değil çeşm-i nihân
 Lâ-fetâ illâ ‘ Alî mülkünde oldur kahramân

II

‘ Ahd alub dest-i ‘ Alîden şöyle ikrâr eyledim
 Râh-i ‘ aşkından dönüş yok böyle bâzâr eyledim
 Mâ-ḥaşal her varlığım yolunda îşâr eyledim
 Ben ‘ Alîniñ dâmenin tutdum bu yolda râygân
 Ben ‘ Alîden dönmezim ‘ aşık-i ‘ Alîdir tende cân

III

Çâr-aşḥâba diyular anlara diriz çâr-yâr
 Ol Ebû Bekr ‘ Ömer ‘ Osmân ‘ Alîdir âşkâr
 Çâr-mezheb çâr-ḳuṭb çâr-‘ unsur çâr-yâr
 Çâr-yâr-i Muştafâya şad-selâm olsun ‘ iyân
 Bende-i âl-i ‘ abâyım dilde bu gevher nişân

IV

Yârim ol hem yâverim ol mülk-i dilde cânım ol
 Taḥt-i dilde ḥükm-i fermân eyleyen cânânım ol
 Reh-berim hem pîr-i erkânım daḥi bürhânım ol
 Böyle bil zâhid ‘ Alîdir şehriyâr-i mülk-i cân
 Bende-i âl-i ‘ abâyım dilde bu gevher nişân

V

Ḥaḳ budur kim ol ‘ Alîdir şîr-i Allah u Resûl
 Muûteḳiddir nuṭḳuma Vallâh aşḥâb-i ‘ uḳûl
 Böyledir diñle kelâmım böyledir de’b ü uşûl

¹⁸⁸ Bu mısra vezne uymuyor ve kafiye göre eksiklik var.

Böyledir levḥ-i mu‘ allāda o ṣāh-i dü cihān

Lā-fetā illā ‘ Alī sırrında oldur rāygān

VI

Ḥaydarīyim Ḥaydarıñda dil virdim hele

Virdi dil rāh-i ‘ Aliyyu’l-Murtazāda velvele

Ḥaḳ ‘ Alīmdir dāmenim virmez ‘ Alī elden ele

Ben ‘ Alīnūiñ bendesiyim kim ‘ Alīdir tende cān

Laḥmuke laḥmīye mazḥardır o pīr-i ‘ āşıḳān

VII

Ḥāce-i ‘ ilm-i ledünnīdir odur ümmü’l-kitāb

Her kim andan feyz alur olur dü ‘ ālem kām-yāb¹⁸⁹

VIII

Cümle aşḫāb içre birdir ol ‘ Alī ol velī

Anıñ içün fetḥ ider cümle göñülde müşkili

Cezbiyā ‘ ālī ider seni anıñ ḳudret eli

Ol ‘ Alī ol veliyyü’l-lāhdır her ‘ ilme kān

Dönmezim Vallāh ‘ Alīden ḥaṣre dek ey ‘ āşıḳān

19¹⁹⁰

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

I

Ḥarem-i dilde yanan ṣem‘ e-i envār ‘ Alī

Mülk-i göñlümde daḥi bir ṣeh-i devvār ‘ Alī

Şeref-i mecma‘ -i aşḫāb-i velī nūr-i celī

Tāli‘ -i burc-i şeref aḥter-i her bār ‘ Alī

Şeh-i iḳlīm-i kerem gonçe-i esrār ‘ Alī

¹⁸⁹ Son üç mısra yazmada yok.

¹⁹⁰ Muh.19.31b-32a

II

Şem‘ -i bezm-i fuḳarā mihr-i şebistān-i Ḥudā
 Merd-i iḳlīm-i ‘aṭā server-i meydān-i ğazā
 Ya‘ nī sultān-i sehā gevher-i kenzü’ş-şürefā
 Şems-i eflāk-i vefā tābiş-i her bār ‘Alī
 Şeh-i iḳlīm-i kerem ğonçe-i esrār ‘Alī

III

Feyz alur bende-i dergāhı anıñ añla işi
 Nūr olur maṭbaḥ-i vālā-şerefi hīme-keşi
 ‘Arabīdir o güzel hem medenī hem Ḳureşī
 Pāk-tīnet ile her milkete hūnkar ‘Alī
 Şeh-i iḳlīm-i kerem ğonçe-i esrār ‘Alī

IV

Laḥmuke laḥmī anıñ şâhididir hem şerefi
 Diñle bu nuṭḳı şaḳın diñleme her nā-ḥalefi
 Bilmek isterisin eger sır-i ‘Alīden ‘arefi
 Tut ḳulaḳ añla sözüm ḥace-i her bār ‘Alī
 Şeh-i iḳlīm-i kerem ğonçe-i esrār ‘Alī

V

Nice medḥ itmeyeyim ol gibi kenz-i keremi
 Oldu aşḥāb-i dilin nūkte-i beytü’l-ḥaremi
 Çü odur şevket-i iḥlāşile dil muḥteremi
 Āyet-i şun‘ -i Ḥudā sūre-i kerrār ‘Alī
 Şeh-i iḳlīm-i kerem ğonçe-i esrār ‘Alī

VI

Yücedir şān-i şeref-dārı anıñ ‘ind-i Ḥudā
 Yücelür mertebesi her kim aña bende ola

Vāris-i ʿilm-i nebī Besmele-i sırr-i Hudā
 Nuḳat-i nūn-i ʿaref ḥarf-i güher-dār ʿAlī
 Şeh-i iḳlīm-i kerem gonçe-i esrār ʿAlī

VI

Ṭotalı cümle cihān milketi uş böyle niḳām
 Kaʿbe-i vechi idi mecmaʿ -i zevvāra ʿAlī
 Ṭavf ider anıñ içün vechini dil şubḥla şām
 Kaʿbe-i ins ü melek ravza-i gül-zār ʿAlī
 Şeh-i iḳlīm-i¹⁹¹ kerem gonçe-i esrār ʿAlī

VII

Cezbiyā durma ṭavāf eyle müdām ol güzeli
 Diñleme gūşa alub her suḥan-i mübtezeli
 Böyledir bunda uşul-i ebedī vü ezeli
 Yār ʿAlī yāver ʿAlī sinede her var ʿAlī
 Şeh-i iḳlīm-i kerem gonçe-i esrār ʿAlī

20¹⁹²

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Feʿülün

I

Ḥaḳḳā ki dil iḳlīmine sultān ʿAlīdir
 İḳlīm-i muḥabbetde Selmān ʿAlīdir
 Her bir tene cān cānlara cānān ʿAlīdir
 Ḥaydardır o kim Ḥaydar-i Yezdān ʿAlīdir
 Her ḳalb ü dil-i ʿāleme imān ʿAlīdir

II

Ulyādır anıñ nāmı çü İncilde zirā

¹⁹¹Muh.19.32a-32b

¹⁹²Muh.20.32b-33a

Çār nüshada medḥ itdi anıñ zātını Mevlā
 Kim ola o sulṭān-i dili sevmeye āyā
 Ḥaydardır o kim Ḥaydar-i Yezdān ‘Alīdir
 Meydān-i muḥabbetde küheylān ‘Alīdir

III

Anıñla şereflendi nice zümre-i aşḥāb
 Feth oldu anıñ zātı ile best olan ebvāb
 Her zulmet-i bī-nūra odur mihr-i cihān-tāb
 Ḥaydardır o kim Ḥaydar-i Yezdān ‘Alīdir
 Her ḳalb ü dil-i ‘āleme īmān ‘Alīdir

IV

Anıñla şereflendi hele dīn-i Muḥammed
 Medḥ eyledi zīrā ki anıñ şānını Aḥmed
 ‘Ālemde ne kim var anı medḥ itdi ser-āmed
 Ḥaydardır o kim Ḥaydar-i Yezdān ‘Alīdir
 Meydān-i muḥabbetde küheylān ‘Alīdir

V

Vaşfinda anıñ şānını ‘āciz nice diller
 Zīrā ki anıñ mişlini hīç görmedi gözler
 Ol dil-bere dil virmeye cümle güzeller
 Ḥaydardır o kim Ḥaydar-i Yezdān ‘Alīdir
 Her ḳalb ü dil-i ‘āleme īmān ‘Alīdir

VI

Dergāh-i muḥabbetde gören gösteren oldur
 Her ‘ālem-i dilde alan hem viren oldur
 ‘Āşıqları ‘aşḳ milketine irgüren oldur

Ḥaydardır o kim Ḥaydar-i Yezdān ‘Alīdir
Meydān-i muḥabbetde küheylān ‘Alīdir

VII

Bir server-i ‘ālemdir o kim her dil-i āgāh
Allāha yakın olmağa tutdu anı hem-rāh
Şānına dinildi çü anıñ Ḥaydaru’l-lāh
Ḥaydardır o kim Ḥaydar-i Yezdān ‘Alīdir
Her kalb ü dil-i ‘āleme imān ‘Alīdir

VIII

Her leyl ü her rûzla sâ‘ât daḳīkāt
Oldur kim iderler o şehiñ şānını işbāt
Oldur daḡi aşḫāb-i dile kıble-i ḥacāt
Ḥaydardır o kim Ḥaydar-i Yezdān ‘Alīdir
Meydān-i muḥabbetde küheylān ‘Alīdir

IX

Cezbī çü ‘Alīdir güzeli cümle velīniñ
Ol bendesi kim ḥāmilidir sırr-i nebīniñ
Hem ḥācesidir ‘ālem-i ‘ilm-i ezeliñ
Ḥaydardır o kim Ḥaydar-i Yezdān ‘Alīdir
Her kalb ü dil-i ‘āleme imān ‘Alīdir

21¹⁹³

Fā‘ ilātün Fā‘ lātün Fā‘ ilātün Fā‘ lün

I

Yār-i ḡār faḡr-i ‘ālem ehl-i şıdḳıñ menba‘ı
Ya‘nī Bū Bekr ‘Ömer ‘Osmān ‘Alīdir āşkār

¹⁹³ Muh.21.33a-33b

Çār-yār ile buldu dīn-i Aḥmed i‘tibār
 Kıl şalāt-ender-selām ey ‘āşık-i Perverdigār
 Lā-fetā illā ‘Alī lā-seyfe illā zū’l-fikār

II

Hazret-i Şiddīkiñ şiddīk oldu şöhteri
 Anıñ içün evvelā taşdıķ itdi Hazreti
 ‘Adl idi her bir nefesde ‘ömrüñ māhiyyeti
 Hem hayā ile bil ‘Oşmānı kim oldu nām-dār
 Lā-fetā illā ‘Alī lā-seyfe illā zū’l-fikār

III

Şol ‘Alī kim lā-fetā iklīminiñ sulṭānıdır
 Sırr-i ‘aşkıñ kânı hem ‘aşıklarıñ imānıdır
 Mā-ḥaşal aşḥāb-i ‘aşkıñ derdiniñ dermānıdır
 Çar mezheb çār kuṭb çār melā‘ik çār yār
 Lā-fetā illā ‘Alī lā-seyfe illā zū’l-fikār

IV

Diñle nuṭkum dīde-i Haḳ-bīnin aç ey baḥtiyār
 Çār aşḥāba muḥabbet kıl gide dilden ğubār
 Añları sevdi Muḥammed didi Cezbī çār yār
 Sende sev olmak dilersen çār yāre özge yār
 Lā-fetā illā ‘Alī lā-seyfe illā zū’l-fikār

22¹⁹⁴

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

I

Ben ‘Alīniñ bendesiyim bendesidir cümle var

¹⁹⁴Muh.22.34a-34b

Bülbül-i gülzâr-i ‘aşk oldum anıñçün dilde zâr
 Hayret-ender-hayrete düşdi bu gönülüm âşkâr
 Tîğ-i ‘aşkıdır ser-i şabrım kesen ey bahtiyâr
 Lâ-fetâ illâ ‘Alî lâ-seyfe illâ zû’l-fıķâr

II

‘Âlemi burc-i gönülde mihr-i ‘aşkı şu‘le-ger
 Evc-i rahmetden gönül deryâsına rahmet eser
 Kevkeb-i seyyâre-i ‘aşkı anıñ dünyâ değer
 Tîğ-i ‘aşkıdır ser-i şabrım kesen ey bahtiyâr
 Lâ-fetâ illâ ‘Alî lâ-seyfe illâ zû’l-fıķâr

III

Sûre-i ihlâsıñ el-haķ ma‘na-i ra‘nâsıdır
 Şerh olunmuş ser-te-ser hem nükte-i fâhâsıdır
 On sekiz biñ ‘âlemiñ esmâ’-i müsteşnâsıdır
 Tîğ-i ‘aşkıdır ser-i şabrım kesen ey bahtiyâr
 Lâ-fetâ illâ ‘Alî lâ-seyfe illâ zû’l-fıķâr

IV

Qudret-i Haķ anda zahir oldu her dâ‘im ‘iyân
 Anıñçün oldu zât-i Haķdan her ‘ilme kân
 Bu sözüm vird-i zebân it ey mürîd-i nükte-dân
 Tîğ-i ‘aşkıdır ser-i şabrım kesen ey bahtiyâr
 Lâ-fetâ illâ ‘Alî lâ-seyfe illâ zû’l-fıķâr

V

Oldı Aḥmedden mezâhir ol ‘Aliyy-i sermedî
 Andan artık bilmedi bir kimse sırr-i Aḥmedi
 Çünkü Allâh u Resûl ol şâha arslanım didi
 Tîğ-i ‘aşkıdır ser-i şabrım kesen ey bahtiyâr

Lā-fetā illā ‘Alī lā-seyfe illā zū’l-fikār

VI

Zāt-i Hāḡdan bir ‘Alīdir ol ‘Aliyyu’l-Murtaẓā

Anıñıçün oldı Cezbī ‘ind-i Hāḡda mūntehā

Şanma ca‘lī nuṡkumı Hāḡla bu nuṡkum zāhidā

Tiḡ-i ‘aşkıdır ser-i şabrım kesen ey baḡtiyār

Lā-fetā illā ‘Alī lā-seyfe illā zū’l-fikār

23¹⁹⁵

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

I

El-meded āh el-meded ey ḡonçe-i gül-zār meded

El-meded āh el-meded ey bülbul-i pūr-zār meded

E-meded āh el-meded ey bāb-i ‘ilm-i şehir-i Hāḡ

El-meded āh el-meded ey ma‘na-i esrār meded

El-meded āh el-meded ey Ḥaydar-i Kerrār meded

II

Faḡr-i ‘ālemden göründi zātına sırr-i İlāh

Oldun anıñçün ḡarem-gāh-i Resūlu’l-lāha māh

Çün cenābındır cemī‘-i ‘āleme pāyende-gāh

El-meded āh el-meded ey ma‘na-i esrār meded

El-meded āh el-meded ey Ḥaydar-i Kerrār meded

III

İtmeyeñler ser-fürü sen şāha bulmaz devleti

Hāḡ seniñ şān-i şerīfñ kıldı ‘ālem ref‘eti

Bende-ii dergāh-i pūr-nūrundur Aḡmed ümmeti

¹⁹⁵ Muh.23.34b-35a

El-meded āh el-meded ey ma‘ na-i esrār meded
 El-meded āh el-meded ey Ḥaydar-i Kerrār meded

IV

Rāh-i Ḥaqqıñ rāhisin ‘āşıqlarıñ sulṭānısın
 Ehl-i derdin derdiniñ dermānısın¹⁹⁶
 Cümle aşhāb-i Resūlu’l-lâhıñ bürhānısın
 El-meded āh el-meded ey ma‘ na-i esrār meded
 El-meded āh el-meded ey Ḥaydar-i Kerrār meded

V

Senden aldı cümle ehlu’l-lâh serîr-i ‘izzeti
 Sensen aldı her dil-i āgâh rüsûm-i vaḥdeti
 Senden aldı sâlik-i Allâh olanlar şöhreti
 El-meded āh el-meded ey ma‘ na-i esrār meded
 El-meded āh el-meded ey Ḥaydar-i Kerrār meded

VI

Cümle-i esrār-i Ḥaqqıñ çünki sensin mazharı
 Sırr-i pâkin pâk-dil itdi ḥaqqıkat kanberi
 Âferîñ ey yâr-i ğâr-i ḥazret-i Peyğamberi
 El-meded āh el-meded ey ma‘ na-i esrār meded
 El-meded āh el-meded ey Ḥaydar-i Kerrār meded

VII

Mihr-i ‘âlemsin ziyâ-kârındurur her şu‘ le-dâr
 Senden aldı mihr-i ‘aşkı ‘âşıq-i Perverdigâr
 Lâ-fetâ illâ ‘Alî zâtında oldu âşkâr
 El-meded āh el-meded ey ma‘ na-i esrār meded
 El-meded āh el-meded ey Ḥaydar-i Kerrār meded

¹⁹⁶ Vezne göre bu mısradaki hece sayısı eksik.

VIII

Faḥr-i ʿālem eyledi tesmiyye Ḥaydar nāmını
 Māderinden aldı āġūşa güzel endāmını
 Dedi Ḥaydardır bu şundı saña ʿaşkıñ cāmını
 El-meded āh el-meded ey maʿna-i esrār meded
 El-meded āh el-meded ey Ḥaydar-i Kerrār meded

IX

Cezbī-i ʿāciz ḳuluñdur ḥazretinden itme red
 İrmez ise luṭfuna nola bu ʿāciz derd-mend
 Yā ʿAlī sensin benim ĩmānıma dāʿim sened
 El-meded āh el-meded ey maʿna-i esrār meded
 El-meded āh el-meded ey Ḥaydar-i Kerrār meded

24¹⁹⁷**Mersīye-i Ḥazret-i Şāh-i Merdān**

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Cānda cānānım Muḥammed nūr-i ĩmānım ʿAlī
 Sırr-i bürhānım Muḥammed dilde her ānım ʿAlī
 Sīne-i tende muḥabbet ile cānānım ʿAlī
 Zūʿl-fiḳār-i ġamzesiyle kesse gerdānım ʿAlī
 Çağırır yire dökülen ḳatre-i ḳanım ʿAlī

II

Ben ʿAlīniñ bendesiyim dilde bürhānım odur
 Bī-devā-yi derd-i ʿaşkıñ derde dermānım odur
 Taḥt-i dilde her bir nefes ḥükm iden sultān odur

¹⁹⁷ Muh.24.37b-38a

Z̤ū'l-fikār-i ġamzesiyle kesse gerdānım 'Alī

Çağırır yire dökülen kaṭre-i kanım 'Alī

III

Boynı bağıl āl-i evlādın kul kurbānıyım

'Aşk-i Hakkın anın için rûz şeb mihmānıyım

Ben 'Aliniñ bendesiyim 'aşkın bürhānıyım

Z̤ū'l-fikār-i ġamzesiyle kesse gerdānım 'Alī

Çağırır yire dökülen şol kıızıl kanım 'Alī

IV

Hāriciler zümresine şad-hezārān la'net it

Bende-i Haydar iseñ dergāhına var hıdmet it

Hānedān-i Muştafā vü Murtażāya hürmet it

Z̤ū'l-fikār-i ġamzesiyle kesse gerdānım 'Alī

Çağırır yire dökülen kaṭre-i kanım 'Alī

V

Çün tarīķ-i zıkr-i cehrīde 'Alī pīrānımız

Anın için şorulur tā haşre dek erkānımız

Çār-yār-i Muştafādır şöyle kim sulṭānımız

Z̤ū'l-fikār-i ġamzesiyle kesse gerdānım 'Alī

Çağırır yire dökülen şol kıızıl kanım 'Alī

VI

Düldül-i ser-tizle eyler cihād-i ekberi

Emrine itdi musahhar nice şāh-i kemteri

Gösterir sırrını andan kudret-i peygamberi

Z̤ū'l-fikār-i ġamzesiyle kesse gerdānım 'Alī

Çağırır yire dökülen kaṭre-i kanım 'Alī

VII

Cümle ‘âlem halkı eyler Haydarile iftiḥār
 Ol ‘Alīdir kim Muḥammed sırrı anda âşkār
 Lâ-fetâ illâ ‘Alī lâ seyfu illâ Zû’l-fiḳār
 Zû’l-fiḳār-i ğamzesiyle kesse gerdânım ‘Alī
 Çağırır yire dökülen şol kıızıl kanım ‘Alī

VIII

Mürşid-i ‘âlem Muḥammeddir ḫalīfe Haydarı
 Sâlikidir cümle ehlu’l-lâh o şâhın ekşeri¹⁹⁸
 Gör o şâhı kim nice fetḥ itdi bâb-i Ḥayberi
 Zû’l-fiḳār-i ğamzesiyle kesse gerdânım ‘Alī
 Çağırır yire dökülen kaṭre-i kanım ‘Alī

IX

Pehlevânân-i cihân oldur Ḥudâ arslanıdır
 Kim cihâdının muḥakkaḳ Haydar-i her ânidir
 Ehl-i ‘aşkıñ sinesi iklîminiñ îmânıdır
 Zû’l-fiḳār-i ğamzesiyle kesse gerdânım ‘Alī
 Çağırır yire dökülen şol kıızıl kanım ‘Alī

X

Evvel ü âḫir ‘Alīdir ol ‘Alīdir ol ‘Alī
 Cem‘ ider ḳudret gülün ol Haydarın himmet eli
 Ol ‘Alīdir cümle ehlu’l-lâhıñ el-ḫaḳ kemmilî
 Zû’l-fiḳār-i ğamzesiyle kesse gerdânım ‘Alī
 Çağırır yire dökülen kaṭre-i kanım ‘Alī

XI

Ḳuvve-i ḳudsiyyesi her şîre gerdân eydirir
 Darb-i şemşîri cihân ḫalkına Ḥaḳḳı bildirir

¹⁹⁸¹⁹⁸ Aslen “peltek s” harfiyle yazılan “ekşeri” kelimesi yazmada “sin” harfiyle yazılmış.

Pāk idüp z̤ulmet serāyın nūr-i ĩmān indirir
 Z̤ū'l-fıķār-i ġamzesiyle kesse gerdānım 'Alī
 Çağırır yire dökülen şol kıızıl ķanım 'Alī

XII

Sākī-i rūz-i cezādır ol 'Aliyyu'l-Murtaẓā
 Nūş iden cām-i 'Alīden Kevşerī bulur şafā
 Cezbī sākī dimiş aña Muḥammed Muştafa
 Z̤ū'l-fıķār-i ġamzesiyle kesse gerdānım 'Alī
 Çağırır yire dökülen ķatre-i ķanım 'Alī

25¹⁹⁹

Merşiye-i Ḥazret-i Şāh-i Şehīd-i Kerbelā

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

I

'Aşer-i Muḥarrem geldi yine ķan ağla gözüm
 Ḥazret-i şāh-i şehid pey-revi ol dīñle sözüm
 Ḥaşre dek gülmeye nā-şād ola 'ālemde yüzüm
 Şeb gibi giye siyehler iki 'ālemde özüm
 Ne revā ağlamaya dōkmeye ķan iki gözüm

II

Şeb-i z̤ulmet gibi z̤ulmet görünür çehre-i māh
 Nice giymeye gönül ķāmeti āhile siyāh
 Bürisi 'arz semāvātı bu dilden çıkan āh
 Şeb gibi giye siyehler iki 'ālemde özüm
 Ne revā ağlamaya dōkmeye ķan iki gözüm

III

¹⁹⁹ Muh.25.38b-39a

Gör o ğaddār felek neyledi ol şāha yūri
 Cevrile yakdı vü yandırdı o serv-i şeheri
 Aña ‘ aşık geçinen vir meyemi cān u seri
 Şeb gibi giye siyehler iki ‘ âlemde özüm
 Ne revā ağlamaya dökmeye kıan iki gözüm

IV

Cān deĝil ol şeh-i vālāya cihān cümle fidā
 Çünkü yasında anıñ cümle velī vü şühedā
 Dün gün sine döĝüp ağla müdām sende dilā
 Şeb gibi giye siyehler iki ‘ âlemde özüm
 Ne revā ağlamaya dökmeye kıan iki gözüm

V

Vaķ‘ a-i şāh-i Kerbelādır ne görülmüş ne olur
 Böyle bir cān bāzārı ne görölür ne kıırılır
 Buña mâtem diñilür haşre deĝin ne durılır
 Şeb gibi giye siyehler iki ‘ âlemde özüm
 Ne revā ağlamaya dökmeye kıan iki gözüm

VI

Bende-i āl-i ‘ abāyım Hüseyin bendesiyim
 O güzeller güzeli şāhımın efkendesiyim
 Her ne deñlü isede ol güzelin zindesiyim²⁰⁰
 Şeb gibi giye siyehler iki ‘ âlemde özüm
 Ne revā ağlamaya dökmeye kıan iki gözüm

VII

Tiĝ-i ser-tiz-i la‘ n dilde ‘ adū sīnesine
 Düşmüşüm ĝayretle şām u seher eñsesine

²⁰⁰Yazmada mısraın sağ tarafında bu mısra yerine “Mürde isem daĝı sīretde anıñ zindesiyim” mısraının kullanılabileceĝi belirtilmektedir.

Düſe yâ Rab ‘ adû ſîr-i Hudâ pencesine
 Şeb gibi giye siyehler iki ‘ âlemde özüm
 Ne revâ ağlamaya dökmeye kan iki gözüm

VIII

Ağla ey dîdelerim durma hemân şubh mesâ
 İki şehzâde içün dîdelerin kane boya
 Geldi eyyâm-i hüzün Cezbî sen gir bu yola
 Şeb gibi giye siyehler iki ‘ âlemde özüm
 Ne revâ ağlamaya dökmeye kan iki gözüm

26²⁰¹

Mersîye-i Şâh-i Şehîd-i Kerbelâ Raziya’l-lâhu ‘ Anhu

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

I

Âh kim şad âh dîdelerim giryân olsun
 Dem-i mâtem ile bu dîde kızıl kan olsun
 Çâk çâk olsun sine perişn olsun
 Hedm olup burc-i beden cümlesi vîrân olsun
 Niceler şâh-i şehîd yoluna kurbân olsun

II

Ehl-i ‘ aşk olana geldi dem-i mâtemdir bu
 Sîneler dağlayacak mâh-i Muḥarremdir bu
 Çağlayan seyl-veş her dîde ki demdir bu
 Çâk çâk olsun sine perişân olsun
 Niceler şâh-i şehîd yoluna kurbân olsun

III

²⁰¹ Muh.26.39b-40a

Ağla ey dil hezār dīdeler ağlar durmaz
 Nice demler ki aķar hāk-i belāya kurumaz
 Nice cānlar şatılur kimse hisābın şormaz
 Çāk çāk olsun sīne perişān olsun
 Niceler şāh-i şehīd yoluna kurbān olsun

IV

Āl u evlāde muḥibb iseñ eyā dīde-i cān
 Mātem it ağla mūdām dīdeleriñ tā ola ķan
 Hele ķan ağlamada añlar içün kevn ü mekān
 Çāk çāk olsun sīne perişān olsun
 Niceler şāh-i şehīd yoluna kurbān olsun

V

Dağlayub sīne ciğer başını yaķ eyle kebāb
 Ačila āl-i Muḥammedden seniñ üstüne bāb
 Cezbīyā şāhib ola tā ki saña çār-āşhāb
 Çāk çāk olsun sīne perişān olsun
 Niceler şāh-i şehīd yoluna kurbān olsun

27²⁰²

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I

Māh-i mātemdir yūri ' aşıķlarıñ feryādına
 Sūziş-i āhile yaķsın Hüseynin adına
 Ey sipihr-i bī-vefā netdiñ Resūl evlādına
 Raḥm idüp şāh-i şehīdiñ gelmediñ imdādına
 Añlanur kim teşnesin sende o şāhıñ ķanına

²⁰² Muh.27.43b

II

Ġonçe-i sünbül-i ter naḥl-i velī vü enbiyā
 Bülbul-i bāğ-i gülistān-i ‘Aliyyu’l-Murtaẓā
 Ceddi-pākidir anıñ zīrā Resūl-i Kibriyā
 Raḥm idüp şāh-i şehīdiñ gelmediñ imdādına
 Añlanur kim teşnesin āl-i Resūlūñ ẓanına

III

İtmediñ ḥürmet Resūl-i Kibriyānıñ āline
 Viridiñ a‘ dā destine gördüñ revā pā-māline
 Yuf saña yazık nola yarın seniñ aḥvālına
 Raḥm idüp āl-i Resūlūñ gelmedeñ imdādına
 Añlanur kim teşnesin sende o şāhıñ ẓanına

IV

Añlar içün ḥalk olundu yoğken bu cümle ẓan
 Her ne kim var ins ü cinn ‘arş u kürs ü āsmān
 Dinmedimi şānıña Levlāk o şāhıñ nāgehān
 Raḥm idüp şāh-i şehīdiñ gelmedüñ imdādına
 Añlanur kim teşnesin āl-i Resūluñ ẓanına

28²⁰³

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

I

Şāhbāzān-i ẓarīḳ-i Himmetiyiz Himmetī
 Himmetī pīrānla bulduḳ serīr-i ḥikmeti
 Himmetiyān içre bir gülşen-serāy-i ‘aşḳ olup
 Güller ile virdiñ el-ḥaḳ her ẓarīḳe zīneti

²⁰³ Muh.28.44a

Himmeti̇yiz Himmeti̇yiz Himmeti̇yiz Himmeti̇

II

Tāc-i pür-nūr üzre üç güldür ‘alāmet Himmete

İrgürür gül-büy-i pāk-i sālīkānıñ ref‘ete

Ma‘nevi̇ güldür açılmış āstān-i vaḥdete

Güller ile virdiñ el-ḥaḳḳ ehl-i Ḥaḳḳa zīneti

Himmeti̇yiz Himmeti̇yiz Himmeti̇yiz Himmeti̇

29²⁰⁴

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün

I

Ḳoma küffār eline bizlere vir nuṣretini

Bize yār eyle bu dem luṭfuñ irüp ğayretini

Virme a‘dā eline ḳullarınıñ ruḥṣatını

El aḳub dergehine cümle veli̇ vü ṣulaḥā

Nuṣretin itmededir ṣubḥ mesā saña recā

II

Urdı el ṣimdi ‘adū geldi girībānımıza

Çāremiz ḳalmadı ḳaṣd itmede imānımıza

Eyle imdād kerem ‘asker-i İslāmımıza

Ḥānedān ḥürmetine eyle eyler iseñ sen ‘aṭā

.....²⁰⁵

30²⁰⁶

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

²⁰⁴ Muh.29.46b

²⁰⁵ Yazmada bu mısra yok.

²⁰⁶ Muh.30.48a

I

Ey bülbul-i gülzâr-i semen-bûy-i haḳîḳât
 Elbetde seniñ ṭab‘ına ḳonmuş bu zarâfet
 Sen dil-berisin cümle cihân bâğının ammâ
 Ḳalbinde döner bir kederin var bu ne hâlet
 Bir dil-bere ‘âşîḳmısın ey nûr-i leṭâfet

II

Feryâdile itmekdesin ‘âlemleri bîzâr
 Sînenдеми var yoḥsa ‘aceb hâr olan aḡyâr
 Bî-çâre hele senmısın ol ‘âşîḳ-i ruḥsâr
 Ḳalbinde döner bir kederin var bu ne hâlet
 Bir dil-bere ‘âşîḳmısın ey nûr-i leṭâfet

III

Sen tekye-i ‘uṣṣâḳda bir pîr-i ḥafâsîn
 ‘Âşîḳları nerm eyleyici ehl-i vefâsîn
 Sen bezm-i muḥabbetde haḳîḳât ḳudemâsîn
 Ḳalbinde döner bir kederin var bu ne hâlet
 Bir dil-bere ‘âşîḳmısın ey nûr-i leṭâfet

31²⁰⁷

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

I

Raḥm it ey mâh-veşim bu dil-i sūzânımıza
 Çeşm-i inşâfla baḳ ḥâl-i perişânımıza
 Tîr-i müjgânına yüz virme tîr ḳâtil-i cân
 Ḳaşdı var gibi hele sîne-i ‘uryânımıza

²⁰⁷ Muh.31.49a

Kerem it başın içün girme güzel kanımıza

II

Gerçi kim bendenim ey dām-i cefā bilmemisiñ

Ağlarım hūn-i ciğer-gāhımı bir silmemisiñ

Reh-i ‘aşkında neler çekdiğimi görmemisiñ

Dest urur gibi ecel tā ki girībānımıza

Kerem it başın içün girme güzel kanımıza

32²⁰⁸

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

I

Eyle ey sālīk-i Hāk sen seni Hākka teşvīk

Olasın menzil-i ‘uşşākda daḥi ehl-i şefīk

Saṇa kıl bezm-i muḥabbetde hemān ‘aşkı refīk

Evliyā rāhına gir kim olasın merd-i şiddīk

Saṇa hem-pā ola Allāh-i veliyyu’t-tevfīk

II

Şem‘ -i Hākdan uyanub ḳalbiñ evi ola ziyā

Görüne cān gözine pertev-i esrār-i Hudā

Açıla dirsən eger kim saṇa dergāh-i şafā

Evliyā rāhına gir kim olasın merd-i şiddīk

Saṇa hem-pā ola Allāh-i veliyyu’t-tevfīk

III

Zıkr-i Mevlā ile gel şöyle kim ol mest ü ḥarāb

Ciğerin başı yanub tā kim ola mişl-i kebāb

Allah Allahile kıl dergeh-i Mevlāya şitāb

²⁰⁸ Muh.32.57a

Evliyā rāhına gir kim olasın merd-i şıddīķ
Saña hem-pā ola Allāh-i veliyyu't-tevfīķ

IV

Bakma ıa' ne yol al hemān Cezbī-i bī-çāre hemān
Reh-i ' aşķ içre olup sen dağı bir merd-i cihān
Böyledir dergeh-i ' aşķ içre hemān ' āşıķ olan
Evliyā rāhına gir kim olasın merd-i şıddīķ
Saña hem-pā ola Allāh-i veliyyu't-tevfīķ

33²⁰⁹

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

I

Şehsüvārān-i serīr-i ' aẓamet ya' nī ' Alī
Server-i sırr-i ħüküm merd-i ma' ānī velī
Mescid ü minber ' unvān-i Ĥudā nūr-i celī
Ĥuṭbe-i şāhib-i Levlāk o güzeller güzeli
Gelmedi zāt-i cihān-tābınıñ aşıā bedeli

II

Çünkü ol kâfile-sālār-i vel' iyyü's-sü' edā
O ' Aliyy o veliyy-i sa' d sa' idü's-sü' edā
Ya' nī ol şāhib-i Düldül dağı serdār-i ġazā
Ĥuṭbe-i şāhib-i Levlāk o güzeller güzeli
Gelmedi zāt-i cihān-tābınıñ aşıā bedeli

III

Kimdir ol kim aña yaş itmeye ' ālemde dilā
Aña pāş itmeyeni sevmez o maĥbüb-i Ĥudā

²⁰⁹ Muh.33.60a-60b

Sākī-i Kevşer-i rûz-i ‘atşân rûz-i cezâ
 Huṭbe-i şāhib-i Levlāk o güzeller güzeli
 Gelmedi zāt-i cihân-tābınıñ aşlâ bedeli

IV

İbn-i Mülcem gibi bir kâtil-i bed-ḥilkat-i dîn
 Göre itdiğini tâ yevm-i cezâda o la‘în
 La‘n-i Hâk ola aña ḥâşılı tâ ḥaşre değîn
 Huṭbe-i şāhib-i Levlāk o güzeller güzeli
 Gelmedi zāt-i cihân-tābınıñ aşlâ bedeli

V

Cezbî baş ey o sulṭân-i şehîd-i şühedâ
 Ger ölüm dir iseñ ‘âlemde o sulṭâna sezâ
 Âl ü aşḥâb-i Resûle şad selâmınıñ ola tâ
 Huṭbe-i şāhib-i Levlāk o güzeller güzeli
 Gelmedi zāt-i cihân-tābınıñ aşlâ bedeli

34²¹⁰

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

I

Ḥazret-i ḥayrû’l-beşer dūr-dānesi zehrâ-yi dîn
 Ya‘nî kim ol Fâtîme engüşteri mihrû’l-metîn
 Aşdef-i pâk-i dü gevher-i ehlü’l-yaḳîn
 Mazḥar-i sırr-ı kerâmet ḥazret-i zeynü’l-‘abâ
 Ol imâm-i ins ü cin naḳd-i ‘Aliyyu’l-Murtażâ

II

Kim ki olmaz ol meh-i vâlâya kûl bulmaz murâd

²¹⁰ Muh.34.60b-61a

Kuṭb-i ‘ālem olsa da olmaz iki ‘ālemde şād
 Çün odur bir ğonce-rūy-i gülşen-i ḥayru’l-‘ibād
 Maḥzar-i sırr-ı kerāmet ḥazret-i zeynü’l-‘abā
 Ol imām-i ins ü cin naḥd-i ‘Aliyyu’l-Murtaẓā

III

Maḥrem-i esrār-i Ḥazret maḥzar-i esrār-i Zāt
 Maḥdem-i nisvān-i ref‘et menba‘-i ‘aynu’l-ḥayāt
 Sākī-‘atşān şahbā-yi bezm-i mu‘cizāt
 Maḥzar-i sırr-ı kerāmet ḥazret-i zeynü’l-‘abā
 Ol imām-i ins ü cin naḥd-i ‘Aliyyu’l-Murtaẓā

IV

Ğonce-i sūnbül-i ter-i bāğ-i nebiyy-i muḥterem
 Būlbül-i ṭuṭī-i iḳlīm-i gülistānu’l-kerem
 Kıble-gāh-i Mescid-i Aḳşā-yi aşḥābu’l-himem
 Maḥzar-i sırr-ı kerāmet ḥazret-i zeynü’l-‘abā
 Ol imām-i ins ü cin naḥd-i ‘Aliyyu’l-Murtaẓā

V

Āftāb-i burc-i iḳbālū’ş-şeref ümmü’n-nisā
 Aḥter-i eflāk-i pür-nūr-i Muḥammed Muşṭafā
 Şāfi‘-i rüz-i kıyāmet nūr-i ‘ayn-i evliyā
 Maḥzar-i sırr-ı kerāmet ḥazret-i zeynü’l-‘abā
 Ol imām-i ins ü cin naḥd-i ‘Aliyyu’l-Murtaẓā

VI

Medḥiñ eyler ol şeref-baḥşāyişiñ bu cümle var
 Çün odur bir gevher-i kenīze-i ‘ālī-vaḳār
 Cezbī-i kes anıñile dā’imā kıl iftiḥār
 Maḥzar-i sırr-ı kerāmet ḥazret-i zeynü’l-‘abā

Ol imām-i ins ü cin naḳd-i ‘Aliyyu’l-Murtaẓā

35²¹¹

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

I

Pādşāh-i taḥt-i iḳlīm-i rüsüm-i evliyā

Şāh-rāh-i menzil-i ḥalvet-serāy-ı etḳiyā

Çār-kitāb-i sūre-i āyāt-i sırr-i ve’d-ḍuhā

Mazḥar-i sırr-ı kerāmet ḥazret-i zeynü’l-‘abā

Ol imām-i ins ü cin naḳd-i ‘Aliyyu’l-Murtaẓā

II

Lāmi‘-i dīn-i Muḥammed şāci‘-i meydān-i Ḥaḳ

Ḳandīl-i nūr-i raḥmet şem‘e-i Rabbu’l-felaḳ

Şu‘le-i sırr-ı şebistān-serāy-i ğarb u şarḳ

Mazḥar-i sırr-ı kerāmet ḥazret-i zeynü’l-‘abā

Ol imām-i ins ü cin naḳd-i ‘Aliyyu’l-Murtaẓā

III

Şāh-i iḳlīm-i vilāyet tāc-dār-i sırr-i zāt

Şāḥib-i nehr-i sa‘ādet Kevşer-i ‘aynu’l-ḥayāt

Cennet-i ṭubā-yi vaḥdet zümre-i ḥūru’s-şıfāt

Mazḥar-i sırr-ı kerāmet ḥazret-i zeynü’l-‘abā

Ol imām-i ins ü cin naḳd-i ‘Aliyyu’l-Murtaẓā

IV

Oldurur dā‘im siyādet mülkünün bir dānesi

Oldurur faḥr-i cihānı şem‘e-i pervānesi

Murğ-i lāhūt-i velāyetdir velīler lānesi

²¹¹ Muh.35.61a-61b

Mazhar-i sırr-ı kerāmet ḥazret-i zeynü'l-‘abā
Ol imām-i ins ü cin naqd-i ‘Aliyyu’l-Murtaẓā

V

Feyz-i ḥaqqıñ mazharıdır ol imām-i ḥüsn ü ān
Çünkü anıñla faḥr ider zīrā cemī‘-i ins ü cān
Ḥaḥ anı kılmış muḥaḥḥaḥ nūr-i ‘ayn-i ‘āşıḳān
Mazhar-i sırr-ı kerāmet ḥazret-i zeynü'l-‘abā
Ol imām-i ins ü cin naqd-i ‘Aliyyu’l-Murtaẓā

VI

Cezbiyā zeynü'l-‘abānın ol ḡulām-i kemteri
Nūr ider sırr-i ‘Alī ile cemī‘-i kemteri
Tut yüzüñ dergāhına gel gezme dā‘im serserī
Mazhar-i sırr-ı kerāmet ḥazret-i zeynü'l-‘abā
Ol imām-i ins ü cin naqd-i ‘Aliyyu’l-Murtaẓā

36²¹²

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

I

Mihr-i ‘ālem sırr-i ādem ol Muḥammed Bāḳirī
Nūr-i ‘ayn-i evliyā hem etḳiyālar serveri
Ol imām-i ins ü cin ‘āşıḳlarıñ ser-defteri
Pādşāh-i mülk-i vaḥdet ol Muḥammed Bāḳirī
Bār-gāh-i ḥazret-i Ḥaḥḳıñ muḥaḥḥaḥ Ḥaydarı

II

Kim anıñ bābında ḳuldur ḳul olur ‘ālem añā
Yücelür her bir nefes bir pāyesi ‘ind-i Ḥudā

²¹² Muh.36.61b-62a

Hem şefî^ç olur yarın aña Muḥammed Muştafā
 Pādşāh-i mülk-i vaḥdet ol Muḥammed Bâkiri
 Bār-gāh-i ḥazret-i Ḥaqqıñ muḥaqqak Ḥaydarı

III

Ma' na-i ' izz ü sa' âdet sûre-i âyât-i Ḥaḥ
 Sûre-i nûr-i hidâyet âyet-i Rabbu'lfelaḥ
 Menba' -i sırr-i velâyet hem imâm-i ğarb u şark
 Pādşāh-i mülk-i vaḥdet ol Muḥammed Bâkiri
 Bār-gāh-i ḥazret-i Ḥaqqıñ muḥaqqak Ḥaydarı

IV

Sen daḥi Cezbî o şāha eyle dā'im iktidā
 Ol imâm-i dü cihândır muḳtedâdır muḳtedā
 Ol sebebden bulasın Ḥaqqıñ ḥacîminden rehā
 Pādşāh-i mülk-i vaḥdet ol Muḥammed Bâkiri
 Bār-gāh-i ḥazret-i Ḥaqqıñ muḥaqqak Ḥaydarı

37²¹³

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I

Āftāb-i evliyā vü etḳiyā vü aşdıḳā
 Nûr-i kitāb sûre-i Nûr u Ṭaha ve'd-duḥā
 Ḥaydarîler bağınıñ ser-ğonce-i ra' nāsıdır
 Ğonce-i gülşen-serāy-i sünbül-i vaḥdet-nümā
 Ca' feru's-şādıḳ emîr-i evliyā vü aşdıḳā

II

Oldurur cümle velîler zümresiniñ kemmili

²¹³ Muh.37.62a

Her gürūhuñ muḳtedāsı ehl-i ‘aşkıñ ekmeli
 Hakkā irmişdir muḥakkak ol şehiñ vaḥdet eli
 Açılur eşhāra karşı ḥaydarîniñ gülleri
 Ca‘ feru’ş-şādık emîr-i evliyā vü aşdikā

III

Ma‘ na-i ‘ilm-i ledün ser-nüşa-i āyāt-i nūr
 Sırr-r Furkân-i mu‘ allā mihr-i eflāku’s-sürūr
 Mecma‘-i esmā-i Mevlā cennet ü riḍvān ḥūr
 Mazhar-i nūr-i nebî naḳd-i ‘Aliyyu’l-Murtaẓā
 Ca‘ feru’ş-şādık emîr-i evliyā vü aşdikā

38²¹⁴

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

I

Gülşen-i gönümde dā‘im verd-i ḥandānım Rızā
 Kim ‘Alî Mūsî Rızā sulṭān-i taḥt-i evliyā
 Āftāb-i ‘ilmü’l-esmā imām-i etḳiyā
 Cāmi‘-i esmā-i küll-i sūre-i ḳul ennemā
 Bülbül-i gül-zār-i vuşlat ol ‘Alî Mūsî Rızā

II

Ḳanda kim ḳılsa teveccüh rūḥ-i pür-ḳudsiyyesi
 Eyler iḥyā mürdeyi şol himmet-i ma‘ niyyesi
 Gül gibi eyler güşād ‘aşıklarîñ āyînesi
 Sırr-i Hakkdır sırr-i ‘aşkı gösterir ol reh-nümā
 Bülbül-i gül-zār-i vuşlat ol ‘Alî Mūsî Rızā

III

²¹⁴ Muh.38.62b-63a

Nūr-i ẓandīl-i cemālinden cihānı nūr ider
 Düşmeniñ ħor idüp dūstānını mesrūr ider
 Mest idüp ‘uṣṣāķı ṣaĥbā ile ma‘ mūr ider
 Ser-ṭarīķ-i ħānedān-i zāt-i pāk-i kibriyā
 Bülbül-i gül-zār-i vuṣlat ol ‘Alī Mūsī Rızā

IV

Ol ‘Alīdir kim elinde zū’l-fıķār-i Ḥaydarī
 Ma‘ nevi fetĥ eyler iķlīme nice biñ Ḥayberi
 Cedd-i Ḥaydardan açılmışdır aña Ḥaķķıñ deri
 Böyledir de’b ü usūl-i Ḥaydarīler dā‘imā
 Bülbül-i gül-zār-i vuṣlat ol ‘Alī Mūsī Rızā

V

Dār-i vuṣlatdır ‘Alī Mūsī’r-rızā Cezbī müdām
 Kıl teveccüh rüh-i ẓudsīsine anıñ ṣubĥ u ṣām
 İletür ‘uṣṣāķını Allāha zīrā ol imām
 Çünki ‘aṣķu’l-lāha olmuşdur imām ü pīṣvā
 Bülbül-i gül-zār-i vuṣlat ol ‘Alī Mūsī Rızā

39²¹⁵**Muhammes-i Cezbī**

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

I

Cānda cānānım Muḥammed nūr-i ĩmānım ‘Alī
 Sırr-i bürhānım Muḥammed dilde her ānım ‘Alī
 Sīne-i tende müsellemler rüh-i ebdānım ‘Alī
 Zū’l-fıķārıñ ġamzesiyle kesse gerdānım ‘Alī

²¹⁵ Muh.39.65a-65b-66a

Çağırır yire dökülen şol kıızıl kanım ‘Alî

II

Ben ‘Alîniñ bendesiyim sînede îmân odur
 Bî-devâ-yi derd-i ‘aşkıım derdime dermân odur
 Taht-i dilde her bir nefes hüküm iden sulţân odur
 Zû’l-fikârıñ ğamzesiyle kesse gerdânım ‘Alî
 Çağırır yire dökülen şol kıızıl kanım ‘Alî

III

Boynı bağılı âl ü evlâdıñ kulu kurbânıyım
 ‘Aşk-i Hakkıñ anın içün rûz şeb mihmânıyım
 Ben ‘Alîniñ bendesiyim ‘âşıkıñ îmânıyım
 Zû’l-fikârıñ ğamzesiyle kesse gerdânım ‘Alî
 Çağırır yire dökülen şol kıızıl kanım ‘Alî

IV

Hâriciler zümresine şad-hezâr la‘ net hezâr
 Bilmedi âl-i ‘abânıñ feyzini âşkâr²¹⁶
 Haydar-i kerrâr odur kim anındır zû’lfikâr
 Zû’l-fikârıñ ğamzesiyle kesse gerdânım ‘Alî
 Çağırır yire dökülen şol kıızıl kanım ‘Alî

V

Düldül-i ser-tîz ile eyler cihâd-i ekberi
 Emrine eyler musahhar nice şâh-i kemteri
 Gösterir sırrını anda kudret-i peygamberî
 Zû’l-fikârıñ ğamzesiyle kesse gerdânım ‘Alî
 Çağırır yire dökülen şol kıızıl kanım ‘Alî

VI

²¹⁶ Vezne göre mısrada hece sayısı eksik.

Cümle ‘âlem halkı eyler Haydar ile iftiḥār
 Ol ‘Alīdir kim Muḥammed sırrı anda āşkār
 Lā-fetā illā ‘Alī lā seyfe illā zū’l-fiḳār
 Zū’l-fiḳārın ḡamzesiyle kesse gerdānım ‘Alī
 Çağırır yire dökülen şol kızıl kanım ‘Alī

VII

Ḥāce-i ‘âlem Muḥammeddir ḥalīfe Haydarī
 Haydar oldur fetḥ ider ma‘nī-i ehl-i dilleri
 Gör o şāhı kim nice hedm itdi bāb-i Hayberi
 Zū’l-fiḳārın ḡamzesiyle kesse gerdānım ‘Alī
 Çağırır yire dökülen şol kızıl kanım ‘Alī

VIII

Pehlevān-i cihān oldur Hudā arslanıdır²¹⁷
 Kim cihādının muḥakkaḳ server-i sulṭanıdır
 Ehl-i ‘aşkıñ sīnesi iḳlīmīniñ imānıdır
 Zū’l-fiḳārın ḡamzesiyle kesse gerdānım ‘Alī
 Çağırır yire dökülen şol kızıl kanım ‘Alī

IX

Evvel ü āḫir ‘Alīdir ol ‘Alīdir ol ‘Alī
 Kim derer ḳudret gülün ol Haydarın himmet eli
 Çünkü merḡūb-i Hudadır ol velīler kemmili
 Zū’l-fiḳārın ḡamzesiyle kesse gerdānım ‘Alī
 Çağırır yire dökülen şol kızıl kanım ‘Alī

X

Ḳudret ü ḳudsiyyesi her şīr ü gerdān eydirir
 Darb-i şemşīr cihān halkına Ḥaḳḳı bildirir

²¹⁷ Vezne göre mısranın hece sayısı eksik

Pāk idüp z̤ulmet serāyın nūr-i ĩmān itdirir
 Z̤ū'l-fıķārın ģamzesiyle kesse gerdānım 'Alī
 Çağırır yire dökülen şol kıızıl ķanım 'Alī

XI

Sākī-i rūz-i cezādır ol 'Aliyyu'l-Murtaẓā
 Teşne diller bulur anın ile her dā'im şafā
 Cezbī ol bendesi ol Hāydar gel bī-riyā
 Z̤ū'l-fıķārın ģamzesiyle kesse gerdānım 'Alī
 Çağırır yire dökülen şol kıızıl ķanım 'Alī

40²¹⁸

Muhammes-i Dīger

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I

Ben 'Alīnīn bendesiyim ol 'Alīdir 'aşķa yār
 Sırr-ı Hāķdır mā-huve'l-Hāķ Hāydar-i Perverdigār
 Hem Hāsan hūķ-i rızādır 'ālem içre şehriyār
 Kim Hüseyn-i Kerbelādır Hāydarīden yādgār
 Lā-fetā illā 'Alī lā-seyfe illā z̤ū'l-fıķār

II

'Ābidīn hazretleridir dīde-i Hāķ-bīn-i cān
 Bāķirīdir bir zer-i hālīş Hudādan rāygān
 Ca' fer-i Şādıķdır 'aşķu'l-lāh içinde 'aşķa kān
 Ol Hüseyn-i Kerbelādır ehl-i 'aşķa tāc-dār
 Lā-fetā illā 'Alī lā-seyfe illā z̤ū'l-fıķār

III

²¹⁸ Muh.40.66a-66b

Ol ‘Alī Mūsī Rızādır ehl-i ‘aşķuñ ‘aşķıdır
 Hem dağı Kāzım şadāķat milketinin şıdkıdır
 Tāc-i ‘unvān evvel ol velīniñ haķķıdır
 Ol Hüseyn-i Kerbelādır mażhar-i dīdār-i yār
 Lā-fetā illā ‘Alī lā-seyfe illā zū’l-fiķār

IV

‘İnd-i Haķķa ķunki ‘Alīdır ‘Aliyyu’l-Murtażā
 Görinür andan anunķün sırr-i pāk-i kibriyā
 Ol Taķī vü bā-Naķīdır gevher-i āl-ı ‘abā
 Ol Hüseyn-i Kerbelādır mażhar-i dīdār-i yār
 Lā-fetā illā ‘Alī lā-seyfe illā zū’l-fiķār

V

‘Askerīdır server-i dīdār-i yār-i Haydari
 Mehdi-i hādīdurur cümle cihāniñ serveri
 Kim olur anuñ ķulı oldı Hudāniñ reh-beri
 Ol Hüseyn-i Kerbelādır mażhar-i dīdār-i yār
 Lā-fetā illā ‘Alī lā-seyfe illā zū’l-fiķār

VI

On iki sulţān-i ‘aşķa eyle dā’im iķtidā
 Cümlesinden görünür sırr-i ‘Aliyyu’l-Murtażā
 Haķķla haķdır bu sözim dinle sen de Cezbiyā
 Ol Hüseyn-i Kerbelādır mażhar-i dīdār-i yār
 Lā-fetā illā ‘Alī lā-seyfe illā zū’l-fiķār²¹⁹

41²²⁰**Muhammes-i Cezbī**

²¹⁹ Muh.40.66b-67a sayfalarında yer alan ve bu şiirden sonra geleb şiirin üzeri çizilip iptal edilmiş.

²²⁰ Muh.41.67a-67b

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I

Neyledim ey pādşehim ben saña

Düşdi bu dil âteşe vāveyletā

Yandı ḥarāb oldı bu dil āh vāh

Āh beni yaqdı ol 'aşkıñ odı

Āteş-i 'aşkıñ dile âteş qodı

II

Gördiceğim günden o pür-enveri

Şaldı muḥabbet odına kemteri

Oldum o demden beri ben serserī

Āh beni yaqdı ol 'aşkıñ odı

Āteş-i 'aşkıñ dile âteş qodı

III

Sevdim ā dil-ber seni sevdim seni

Yanica bir yağa bu âteş beni

Luṭfa sezā görmemisin sen beni

Āh beni yaqdı ol 'aşkıñ odı

Āteş-i 'aşkıñ dile âteş qodı

IV

İtmedin aşlā baña bir iltifāt

Āteş-i 'aşq buldı gönülde şebāt

Yadlara luṭf u keremiñ kat kat

Āh beni yaqdı ol 'aşkıñ odı

Āteş-i 'aşkıñ dile âteş qodı

V

Saña iderim dün ü gün ilticā

Vaşl-ı cihân tâbîn için hâliyâ
 Şân-i şerîfîn senüñ elbet sehâ
 Âh beni yakdı ol ‘aşkıñ odı
 Âteş-i ‘aşkıñ dile âteş kodı

VI

Başıma abdâl gibi giydim külâh
 Eyledim ‘aşkıñ ile ben ‘azm-i râh
 Bulmak için pādşehim seni âh
 Âh beni yakdı ol ‘aşkıñ odı
 Âteş-i ‘aşkıñ dile âteş kodı

VII

Cezbî-i nâ-çarına ‘âlî- veķâr
 Eyle güzel başıñ için i‘tibâr
 Yetdi tahassür dile leyl ü nehâr
 Âh beni yakdı ol ‘aşkıñ odı
 Âteş-i ‘aşkıñ dile âteş kodı

42²²¹**Muhammes-i Dîger**

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

I

Qıbleni ğayb itme ‘âşık kıble ‘aşku’l-lâhdır
 Qanda kim kılsañ teveccüh ‘aşk imāmu’l-lâhdır
 İki kaşı arasıdır âdemiñ şol secde-gâh
 Sâcid-i mescûde Hâkdan bir ulu dergâhdır
 Ma‘ na-i esmâ’-i âdem saır-i Bismi’l-lâhdır

²²¹ Muh.42.67b-68a

II

Gel imām-i ‘aşka kıl gel âdem iseñ iktidā
 ‘Aşk-i muṭlaḳdır velī enbiyāya intihā
 ‘Aşkile geldi cihāna Mustafā vü Murtaẓā
 Sācid-i mescūde Ḥaḳdan bir ulu dergāhdır
 Ma‘ na-i esmā’-i âdem saṭr-i Bismi’l-lâhdır

III

‘Allemu’l-esmāya maẓhar oldu âdem âdemī
 İki kaşı arasında buldı sırr-i âdemi
 Âdem iseñ sende bul sırrında ‘âşık ol demi
 Sācid-i mescūde Ḥaḳdan bir ulu dergāhdır
 Ma‘ na-i esmā’-i âdem saṭr-i Bismi’l-lâhdır

IV

Kıble-i Ḥaḳdan ayırma cān gözin ol yana baḳ
 İr şalat-i dā’imūne ma‘ na-i Qur’āna baḳ
 Ol ḫalvetile mükemmel şüret-i insāna baḳ
 Sācid-i mescūde Ḥaḳdan bir ulu dergāhdır
 Ma‘ na-i esmā’-i âdem saṭr-i Bismi’l-lâhdır

V

Bul özinde sen de Cezbī kıble-i Hū-gāhını
 Secde it dā’im gözet dā’im dil-i āgāhını
 Bulmaḳ isterseñ gönülde sen daḫi Allāhını
 Sācid-i mescūde Ḥaḳdan bir ulu dergāhdır
 Ma‘ na-i esmā’-i âdem saṭr-i Bismi’l-lâhdır

²²² Muh.43.68a-68b

Muhammes-i Cezbî

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

I

Câm-i ' aşkı nûş iden bir merd-i meydânîleriz
Hem tarîk-î bezm-i Hâkda çünki devrânîleriz
Devr idüp şol ka' be-i vech-i habîb-i ser-te-ser
Ma' nevî huccâc-i ' aşkı özge bayramîleriz
Hâk kı birler Hâk kı özler çünki devrânîleriz

II

Giydik ihrâmı çıkub dağ-ı tecelliden yaña
' Âzim olduk mîr-i hacc-ı ' aşkı itdik iktidâ
Hacc-i ekberdir bize şuver-i ma' na etkiyâ
Ma' nevî huccâc-i ' aşkı özge bayramîleriz
Hâk kı birler Hâk kı özler çünki devrânîleriz

III

Hâcı Bayram Velidir kıble-i haccâtımız
Anıñ içün gösterir Hâk râhını mir'âtımız
Böyle kondırmış muqaddemden teceliyyâtımız
Ma' nevî huccâc-i ' aşkı özge bayramîleriz
Hâk kı birler Hâk kı özler çünki devrânîleriz

IV

Halvetiyiz halvet itdik ol ' arûs-ı ' aşkile
' İde irdik eyledik ' idi libâs-i şevkle
Seyr-i lâhût u nâsût itdik el-hâk zevkle
Ma' nevî huccâc-i ' aşkı özge bayramîleriz
Hâk kı birler Hâk kı özler çünki devrânîleriz

V

Ta' n ҡo ҡa' n itme tahta dīn-i' aşıklara
 Anlar abdāl-i Hudādır atma dil-i şādıklara
 Zāhidā uy sen daḥi ol ' aşķile yanıklara
 Biz fetīl-i şem' -i ' aşķız şem' -i sūzānīleriz
 Biz mürīd-i pīr-i ' aşķız özge bayramīleriz

44²²³

Muḥammes-i Cezbi

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I

' Āşık-i Ḥaḳ ol olam dirseñ eger kim ҡalb-i şāf
 Min ' aref sırrın gözet gel itme göñlün inḥirāf
 Dik gözün mir'āt-i ҡible olasın tā kim mu' āf
 Cümle ma' şıyyetden ol gel sīnem-āsā sende şāf
 Eyle ḥuccāc-i ma' ānī ҡible-i vechiñ ṭavāf

II

Uyarub ' ayn-i derūnun nevm-i ḡafletten dilā
 Olma a' mā görine cān gözine sırr-i Hudā
 Sırr-i Ḥaydardan zuhūra geldi sırr-i evliyā
 Bende-i āl-i ' abā ol ol ma' āşīden mu' āf
 Eyle ḥuccāc-i ma' ānī ҡible-i vechiñ ṭavāf

III

Ḥacc-i ekber it ziyāret ҡıl cemāl-i ādemi
 Ādem iseñ ādemiyetle ol ādem-i ḥātemī
 Ґıl tevellā vü teberrā eyle dā'im mātemi
 Mātem it ҡan ağla dā'im ol ma' āsīden mu' āf

²²³ Muh.43.68b-69a

Eyle huccâc-i ma‘ânî kıble-i vechiñ tavâf

IV

Şeb çerâğ-i şem‘-i Hakkıñ ola gör pervānesi

Yan yakıl pervāne-āsā Hakkıñ ol dīvānesi

Bezm-i ‘aşkıñ olmak isterseñ dañi mestānesi

Mest-i mey-i ‘aşk olupen ol ma‘āsiden mu‘āf

Eyle huccâc-i ma‘ânî kıble-i vechiñ tavâf

V

Derd-i ‘aşka düş ol Cezbî gide dilden sivā

Zāhir ola sırr-i pür-nūrında sırr-i Mustafā

Dest-gîr ola eger dersen ‘Aliyyu’l-Murtażā

Matem it kan ağla dā’im ol ma‘āsiden mu‘āf

Eyle huccâc-i ma‘ânî kıble-i vechiñ tavâf

MÜSEDDESLER

1²²⁴

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I

Ser u sāmānım Muḥammed nūr-i ‘irfānım ‘Alī

Server ser-zümre-i aşḥāb-i bürhānım ‘Alī

Tālī‘-i ikbāl-i ‘ālem necm-i devrānım ‘Alī

Aḥter-i evc-i sa‘âdet mah-i her ānım ‘Alī

²²⁴ Müs.1.30b-31a

Ḳal‘a-i iḳlīm-i dilde şāh-i devrānım ‘Alī

Lā-fetā illā ‘Alī mülkünde ĩmānım ‘Alī

II

Müctemi‘ dir zāt-i pür-nūrunda sırr-ı Kibriyā

Anıñ içün oldu şehir²²⁵ bāb-i şehir-i ‘ilm-i enbiyā

Nice dinmez şān-i pür-envārına yā Lā-fetā

Ḥāmil-i sırr-ı Muḥammeddir ‘Aliyyu’l-Murtażā

Ḳal‘a-i iḳlīm-i dilde şāh-i devrānım ‘Alī

Lā-fetā illā ‘Alī mülkünde ĩmānım ‘Alī

III

Mülk-i Ḥaḳda şöyle bir serverdir ol sulṭān-i dīn

Hem seḥī‘ u hem secī‘ hem odur beytü’l-metīn

Dest-i vālāsındadır ḥükm-i semāvāt u zemīn

On sekiz biñ ‘āleme oldur emīrū’l-mü‘minīn

Ḳal‘a-i iḳlīm-i dilde şāh-i devrānım ‘Alī

Lā-fetā illā ‘Alī mülkünde ĩmānım ‘Alī

IV

Āstān-i mülk-i Ḥaḳda bī-meşeldir ol velī

Gelmemişdir bu cihān mülküne mişli evveli

Oldurur burc-i tecellīde daḥi nūr-i celī

Cümle aşḥāb-i Resūl itdi aña dā‘im belī

Ḳal‘a-i iḳlīm-i dilde şāh-i devrānım ‘Alī

Lā-fetā illā ‘Alī mülkünde ĩmānım ‘Alī

V

Ḳadr-i pür-nūrun bilen ‘āşık irer dergāhına

Dil viren ‘āşık olup irer rehu’l-lāhına

² Vezne göre “şehir” kelimesi fazla.

Kim ola eymeye boynun ol velîler şâhına
 Ehl-i Hakkı iletür dergâh-i ehlu'l-lâhına
 Kâl'a-i iklîm-i dilde şâh-i devrânım 'Alî
 Lâ-fetâ illâ 'Alî mülkünde îmânım 'Alî

VI

Her gazâda itdi seyfine gıdâ a' dâları
 Böyledir de'b-i 'Alî şayd itdi şad 'anķâları
 Fatih-i Hayberdir ol kim maḥv ider deryâları
 Nûr ider sırr-i ḥaķîķat ile dil-şeydâları
 Kâl'a-i iklîm-i dilde şâh-i devrânım 'Alî
 Lâ-fetâ illâ 'Alî mülkünde îmânım 'Alî

VII

Kimdir ol kim öyle bir sulṭânı cāndan sevmeye
 Kimdir ol kim rütbe-i vâlâsın anıñ bilmeye
 Yuf o nādâna o zât-i pâke gerdân eymeye
 Sînesin tîr-i muḥabbet ile dâ'im delmeye
 Kâl'a-i iklîm-i dilde şâh-i devrânım 'Alî
 Lâ-fetâ illâ 'Alî mülkünde îmânım 'Alî

VIII

Sîne-i mecrûḥuma bir rûḥ-ı a' lâdır o şâh
 Ol şeh-i vâlâya mülk-i göñlüm oldu taḥt-gâh
 Kıl fidâ cānın odur 'âşıqlara hem kıble-gâh
 Cezbî-i bî-çâre derd-i 'aşkla kıl âh u âh
 Kâl'a-i iklîm-i dilde şâh-i devrânım 'Alî
 Lâ-fetâ illâ 'Alî mülkünde îmânım 'Alî

2²²⁶**Merşīye-i Hāzret-i Şāh-i Şehīd-i Kerbelā Rāziya'l-lahu ' Anhu**

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

I

Āh kim geldi Muḥarrem düşdü dile bir nār
 Ağla ey dīde-i dil ḳan aḳıda dīde-i zār
 Nice ḳan ağlamaya çeşm-i felek ins ü perī
 Nice darb itmeye yasına seni şeyḥ-i kibār
 Kerbelā günleridir mātem olur leyl ü nehār
 Yine ḳan ağlamada dīde-i çerḥ-i devvār

II

İki şehzāde o kim hiç olamaz kıymet āña
 Oları eyledi Hāḳ mecma' -i maḥlūḳdan ' alā
 Mātem it añlar içün ağla mūdām sende dilā
 Kim ola ağlamaya añlar içün şubḥ u mesā
 Kerbelā günleridir mātem olur leyl ü nehār
 Yine ḳan ağlamada dīde-i çerḥ-i devvār

III

Sen ise ey bendesinin ağla dilā sende mūdām
 Sīne döğ ḳanlar aḳıd yaş yerine şubḥ ile şām
 İtbā' itmeñ ise şāh-i şehīdāna merām
 Mātem it cān u ciğer dağla o sulṭāna temām
 Kerbelā günleridir mātem olur leyl ü nehār
 Yine ḳan ağlamada dīde-i çerḥ-i devvār

IV

Ezelīden sen idin şāh-i şehīde bende

²²⁶ Müs.2.35b-36a-36b

Nice rāhat durasın ağlamayasın sende
 Cümle zî-rūḥla bî-rūḥla bu mâtemde
 İktidâ kıl olara ‘âķil iseñ her demde
 Kerbelâ günleridir mâtem olur leyl ü nehār
 Yine ķan ağlamada dîde-i ķerḥ-i devvār

V

Nice ağlamaya āḥ itmeye ‘uşşāķāñ
 Kerbelâ vārisi²²⁷ oldu ol kızıl ķanile ķan
 Reme-i ḥîz-i ‘adū eylemişidi tuġyāñ
 Nice başlar kesilüp cümlesi oldu bî-cāñ
 Kerbelâ günleridir mâtem olur leyl ü nehār
 Yine ķan ağlamada dîde-i ķerḥ-i devvār

VI

Yetmiş üç kimse ile şāḥ-i şehîd-i ‘ālem
 Kerbelâ içre çü anlar idi ālûde-i dem
 Nice ķan ağlamaya itmeye mâtem dîdem
 Buña tākātmi gelür şabr olunur mı ādem
 Kerbelâ günleridir mâtem olur leyl ü nehār
 Yine ķan ağlamada dîde-i ķerḥ-i devvār

VII

Aġla ey dîde-i dil dîde ķızıl kan olsun
 Dem-i mâtem gibi dil mâteme tūfāñ olsun
 Ḥubb-i evlād-i ‘Alî sînede îmāñ olsun
 Ḥānedāñ bendesine raḥmet-i Raḥmāñ olsun
 Kerbelâ günleridir mâtem olur leyl ü nehār
 Yine ķan ağlamada dîde-i ķerḥ-i devvār

²²⁷ Aslen “peltek s” harfiyle yazılan “vāris” kelimesi yazmada “sin” harfiyle yazılmış.

VIII

Ḥazret-i fahr-i cihānīñ çü bulardı naḳdı
 Nice itmeye aña sâlik olan feryâdı
 Çü muḥibbân olanın mâtem olur mu‘ tâdı
 Zâr zâr ağlamadır ehl-i dilin evrâdı
 Kerbelâ günleridir mâtem olur leyl ü nehâr
 Yine kan ağlamada dîde-i çerḥ-i devvâr

IX

La‘n-i Ḥaḳ ola pelîd ibn-i Yezîde her ân
 Tutmadı âl-i Resşl hürmetini ol nâ-dân
 Gelmedi ‘âleme anıñ gibi bir düşmen-i cân
 Ne Neşârâ vü Yehûdda ne daḥi Kıbtıyyân
 Kerbelâ günleridir mâtem olur leyl ü nehâr
 Yine kan ağlamada dîde-i çerḥ-i devvâr

X

Cezbiyâ mâ-ḥaşal-i vâkı‘ ayı yâde getür
 Yevm-i mâtemdir ol mâtemi âbâde getür
 Tâzele ḥüzn-i dili her dili nâ-şâde getür
 Def gibi sine döğüp sen seni feryâde getür
 Kerbelâ günleridir mâtem olur leyl ü nehâr
 Yine kan ağlamada dîde-i çerḥ-i devvâr

3²²⁸

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ iün

I

Ḥacı Bayram Ḥazret-i sulṭân itdim iḳtidâ²²⁹

²²⁸ Müs.3.42a-42b

Anıñ içün menzirim oldı ʔarīḳ²³⁰-i evliyā
 Ben²³¹ ʔarīḳat dergehinde bir²³² ğulām-i kemterim
 Dāmen-i pīre iriṣdikde oldum müntehā²³³
 Kim ‘azīzimdir benim bu yolda ʔuṭb-i evliyā
 Sırr-i ser-tācım ‘azīzim Şeyḫ Behādır bī²³⁴-behā

II

Ḥacı Bayram velīdir ol velīler serveri
 Nūr ider sırr-i ʔarīḳatde nice biñ kemteri
 Açılır her bendesine bāb-i ḥacātıñ deri
 Ḥazret-i Allāha oldur her ğürūhuñ rehberi
 Kim ‘azīzimdir benim bu yolda ʔuṭb-i evliyā²³⁵
 Ser-ʔarīḳ-i ḥalka-i sırr-i serir-i evliyā²³⁶

III

Āl-i evlād-i ‘Alīniñ²³⁷ rāhınıñ pīrānıdır
 Ehl-i aşkın şad kerāmāt ile²³⁸ bürhānıdır
 Zümre-i ehl-i ʔarīḳiñ mā-ḥaṣal sulṭānıdır

²²⁹ Yazmada mısraın sağ tarafında bu mısra yerine “Ḥazret-i Sulṭān Ḥacı Bayrama eyle iḳtidā” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

²³⁰ Yazmada mısraın üst tarafında “ʔarīḳ” kelimesi yerine “maḳām” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

²³¹ Yazmada mısraın alt tarafında “ben” kelimesi yerine “kim” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

²³² Yazmada mısraın üst tarafında “bir” kelimesi yerine “men” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

²³³ Yazmada mısraın sol tarafında bu mısra yerine “Ṭutdı dest-i dāmenim zīrā veliyy-i müntehā” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

²³⁴ Yazmada mısraın üst tarafında “bī” önekinin yerine “şeyḫ” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

²³⁵ Yazmada mısraın sağ tarafında bu mısra yerine “Cedd-i pākıdır anıñ zīrā resūl-i kibriyā” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

²³⁶ Yazmada mısraın sağ tarafında bu mısra yerine “Sırr-i ser-tācım ‘azīzim Şeyḫ Behādır Şeyḫ Behā” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

²³⁷ Yazmada mısraın sol tarafında “Āl-i evlād-i ‘Alīniñ” ibaresi yerine “Ḥānedān-i ehl-i beytin” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

²³⁸ Yazmada mısraın üst kısmında “kerāmāt ile bir” ibaresi yerine “kerāmāt ile hem” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmiştir.

Ḳuṭb-i ‘âlem Ḥacı Bayram-i veliyy-i müntehâ²³⁹

Kim ‘azîzimdir benim bu yolda ḳuṭb-i evliyâ

Sâlikidir dergehiniñ her gürûh-i evliyâ

IV

Şeyh-i sânim Şeyh Yaḥyâdır ki Himmet-zâdeler

‘Aşk-i Ḥaḳda sırr-ı ‘aşk-i Allâha âmâdeler

Giydirir ‘uşşâḳ-ı Ḥaḳḳıñ²⁴⁰ kimine aḳ sâdeler

Çün bulardır ‘âlem içre şeyh-i Himmet-zâdeler

Aḳ Şemse’-d-din yolunda çün bulardır bî-behâ²⁴¹

Kim ‘azîzimdir benim ser-tâc-i sırr-ı etḳiyâ²⁴²

V

Cezbî-i bî-kes ṭarîḳ-i ‘îd-i Ḥaḳda ol müdâm

Tâm ider nâḳıs ise anıñ sülûki şubḥ u şâm

‘Âşık-i şâdıklar eyler muḥaḳḳaḳ ber-merâm²⁴³

Ehl-i Ḥaḳḳıñ tâm ider noksânın ol pîr-i Mevlâ

Sırr-ı ser-tâcım ‘azîzim Şeyh Behâdır Şeyh Behâ²⁴⁴

Âftâb-i burc-i himmetdir o şeyh-i müntehâ²⁴⁵

4²⁴⁶

²³⁹ Yazmada bu mısra sayfanın sol tarafına yazılmış.

²⁴⁰ Yazmad mısraın üst tarafında “Ḥaḳḳıñ kimine” ibaresi yerine “Ḥaḳḳa şöyle kim” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

²⁴¹ Yazmada mısraın sağ tarafında bu mısra yerine “Cedd-i pâkidir anıñ zîrâ resûl-i kibriyâ ” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

²⁴² Yazmada mısraın sağ tarafında bu mısra yerine “Sırr-ı ser-tâcım ‘azîzim Şeyh Behâdır Şeyh Behâ” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

²⁴³ Yazmada mısraın sağ tarafında “muḥaḳḳaḳ ber-merâm” ibaresi yerine “ṭarîḳ-i Ḥaḳḳa râm” ibaresin kullanılabileceği belirtilmektedir.

²⁴⁴ Yazmada mısraın sağ tarafında bu mısra yerine “Ol veliyyu’l-müntehâdır hem imâm-i evliyâ” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

²⁴⁵ Yazmada mısraın sağ tarafında bu mısra yerine “Sırr-ı ser-tâcım ‘azîzim Şeyh Behâdır Şeyh Behâ” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

²⁴⁶ Müs.4.49b

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

I

Bu gün ey zāhid-i ḥod-bīn biz şāhib-merām olduk
 Sitān-i Muşţafā vü Murtaẓāda gül-sitān olduk
 Açılıb gonçe-i gül-zār-i vaḥdet gülşen-i dilde
 Erenler zümresinde perveriş-i dāstān olduk
 Mürīd-i ma' nevi-i ḥānḳāh-i na' t-i ḥ'ān olduk
 Cemāl-i yāre karşı bülbül-i āh u fiğān olduk

II

Anıñçün rüz u şeb āhım yağa bu çerḫ-i gerdūnı
 Bu sūz-i nāl-kārım inledir her ḳalb-i maḥzūnı
 Nedir bu dilde āteş yā nedir ḳalb-i diger-gūnı
 Nedir ol kim düşürdi dağ-i derde ' aşḳ-i Mecnūnı
 Mürīd-i ma' nevi-i ḥānḳāh-i na' t-i ḥ'ān olduk
 Cemāl-i yāre karşı bülbül-i āh u fiğān olduk²⁴⁷

5²⁴⁸

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

I

Bu gün ey zāhid-i ḥod-bīn biz şāhib-merām olduk
 Sitān-i Muşţafā vü Murtaẓāda gül-sitān olduk
 Açılıb gonçe-i gül-zār-i vaḥdet gülşen-i dilde
 Erenler zümresinde perveriş-i dāstān olduk
 Mürīd-i ma' nevi-i ḥānḳāh-i na' t-i ḥ'ān olduk
 Cemāl-i yāre karşı bülbül-i āh u fiğān olduk

II

²⁴⁷ Yazmada son iki mısra yok; ama müseddes olmasına istinaden yazıldı.

²⁴⁸ Müs.5.57a

Anıñçün rüz u şeb âhım yağa bu çerh-i gerdünü
 Bu sūz-i nāle-kārım inledir her ʔalb-i maḥzūnı
 Nedir bu dilde āteş yā nedir ʔalb-i dige-gūnı
 Nedir ol kim düşürdi dâğ-i derd-i ‘aşk-i Mecnūnı
 Mürīd-i ma‘ neṽ-i ḥānḳāh-i na‘ t- ḥ‘ān olduḳ
 Cemāl-i yāre ʔarşu bülbul-i āh u fiğān olduḳ²⁴⁹

6²⁵⁰

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

I

Ol imām-i Kāzım ol imām-i mestān²⁵¹
 Ol velīler serveri sālār-i cümle ‘āşīḳān
 İtmiş idi ḥaste diller aña dā‘im ser-fürū
 Bulmağičün kuvvet-i qudsiyyesinden tāze cān
 Ḥāzret-i Kāzım imām u kıble-gāh-i ins ü cān
 Mescid ü miḥrāb minber ol ḥaṭīb-i ‘āşīḳān

II

Şem‘ e-i nūr-i hidāyet pertev-i esrār-i dīn
 Hem şu‘ ā‘ -i āsmān u arz-i Rabbu’l-‘ālemīn
 Hem emīr-i rüz-i maḥşer dest-gīr-i müznibīn
 Ser-firāz-i merd-i ḥayret ol emīru’l-mü‘minīn
 Ḥāzret-i Kāzım imām kıble-gāh-i ins ü cān
 Mescid ü miḥrāb minber ol ḥaṭīb-i ‘āşīḳān

III

Āyet-i seb‘ u’l-meşānī sūre-i Furḳān Ḳāf

²⁴⁹ Bu son iki mısra aslen yazılı değil; ama müseddes olmasına istinaden yazıldı.

²⁵⁰ Müs.6.62a-62b

²⁵¹ Vezne göre mısranı hece sayısı eksik.

Nüşa-i esmā'-i 'ālem her ḥurūf-i nūn kāf
 Server-i bāğ-i velāyet ḡonce-i şad-berg-i şāf
 Her kim olur bendesi olur ma' āşīden mu' āf
 Ḥazret-i Kāzım imām kıble-gāh-i ins ü cān
 Mescid ü mihrāb minber ol secde-gāh-i sālīkān

IV

Reh-ber-i sırr-i tarīkat pīşvā-yi şeyḥ ü şāb
 Ma' den-i sırr-i ma' ārif hem-rümūz-i çār-kitāb
 Şems-i ma' nī-i sa' ādet āsmān-i āftāb
 Hem-bürūc-i bezm-i Ḥaḳda sāgar-i rengīn-i āb
 Ḥazret-i Kāzım imām kıble-gāh-i ins ü cān
 Mescid ü mihrāb minber ol secde-gāh-i sālīkān

V

Cezbiyā eyle muḥabbet cān u dilden ol imām
 Müşkilātın ḥall ider 'uşşāḳ-i Ḥaḳḳıñ bi't-temām
 Na' t- ḥ'ānı ol okı na' tıñ şubḥ u şām
 Dergehidir 'āşık-i şādıḳlarea dārü's-selām
 Ḥazret-i Kāzım imām kıble-gāh-i ins ü cān
 Mescid ü mihrāb minber ol secde-gāh-i sālīkān

TARİHLER

1²⁵²

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Göz yumub gitdi cihāndan merd-i pāk-i müntehā
 Zāt-i pür-nūrunda vardı Ḥaḳḳa düşdi iştiḥā

²⁵² Tar.1.44b

- 2 Çillesin taldurdu tekml̄ itdi ihfā zikrini
Hātm idüp vardı maḳām-i ḳurb-i Hāḳḳa intihā
- 3 Kime ḳaldı āh bu ḥānḳāh-i dehr-i dūn
Kimi gördüñ ḳaldı ḳanı evliyā vü enbiyā
- 4 Naḳd-i ehlu'l-lāh itdi dirsem sezādır zātına
Cedd-i pākidir anıñ zīrā Hüseyn-i Kerbela
- 5 Ḳurdu āḥir ḥaymesin birden civār-i raḥmete
Gūş idecek irci' i emrin varub Şeyḥ Muştafā

2²⁵³

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Merd-i pīr-i ma' nevi ser-zümre-i āl-i 'abā
Bende-i dergāh-i pāk-i sırr-ı zāt-i kibriyā
- 2 Pūst-nişīn-i ḥānḳāh-i ma' na-i 'uşşāḳiyān
Mürşid-i şuver-i ma' nī ehl-i 'aşḳa pīşvā
- 3 Ḥalvet-i vaḥdetde zikri her nefes Allāh olup
Lā idi 'ind-i şeref-baḥşında fikr-i mā-sivā
- 4 Faḳr-i faḥr-i sırrına mazhar olup her vechile

²⁵³ Tar.2.47b

Cümle aşhâb-i Resûlu'l-lâha itdi iktidâ

- 5 Böyle bir pîr-i mükemmel zâta hayfâ şâd-dirîğ
 Biñde bir gelmez bu zâtın mişli ' âlemden yaña
- 6 Cedd-i pâkini temennî itdi istimdâdını
 Oldı rûhâniyyeti râh-i Hudâya reh-nümâ
- 7 Dâne-i tesbîh-i ' ömrüñ çekdi zıkr-i Hâkla
 Koydı başın hırka-i vaḥdetde buldı şad-şafâ
- 8 ' Âlem-i lâhûta açdı ol hümâ-yi perrini
 Uçdı varub rahmet-i Raḥmâna kondı bî-riyâ
- 9 İrci' i emri iricek ḥaşılı dil sem' ine
 Bu Cemâle'd-dîn-zâde didi yâ Hû cân fidâ

GAZELLER

1²⁵⁴

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ülün

- 1 Tecellî-i cemâl-i zât-ı Mevlâ
 Derûnum ḥânesini eyler îhyâ
- 2 Göñül ister tecellî-i müdâmı

¹G.1. Sül.10b

Ki ola tā ki dil kenzi mücellā

3 Ne deñlü var ise ‘āşıklarından
Fidā-yi var idüp cān eyler ihdā

4 Cemāliñ ‘āşıkıdır cümle ‘ālem
Gerek kim şāh mīr ü bay u ednā

5 Efendim pādişāhım kıl ‘aṭālar
Cemāliñ ru‘yetiyle kıl tesellā

6 Ki selb oldu dilimden ḥāb u rāḥat
Benim bu derdle sırren ve cehren

7 Ṭabīb-i cümle dillersin devā kıl
Bu Cezbī derdmende rūz ferdā

2²⁵⁵

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Şem‘ -i ḥubb-i ḥānedān-i Muşṭafayım Muşṭafā
Nice yanmaz şem‘ ime pervane-i āl-i ‘ābā

2 Kerbelā vādīleriñ cevlan iden ‘uşşākı gör
Hīç teḥāşi itdimi bu yolda añlar ḥāliyā²⁵⁶

²⁵⁵ G.2.26a-26b

- 3 Sende gir o zühdi zāhid hānķāh-i māteme
Görünür andan cenāb-i Hāzrete bir reh-nümā
- 4 ‘Aşķla giren yorulmaz hānedān-i Aḥmede
Çün Hüseynile Ḥasandır ‘arş-i kürs-i istivā
- 5 Kurretü’l-‘ayn-i Resūlu’l-lāhdır ol şehzādegān
Anları sevdi sevin didi Resūl-i kibriyā
- 6 Anlara buğz eyleyen mel‘ūna la‘net ķat-be-ķat
Olmasun şefķat Resūlu’l-lāhdan rūz-i cezā
- 7 Biz muhibb-i hānedānız Cezbī ez-cān u dil
Sev iki şehzādedir naķd-i ‘Aliyyu’l-Murtażā

3²⁵⁷

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Kurb-i Hāķda olmak isterseñ eger kim bī-behā
Ol sülūk-i tām-i ehlu’l-laha gel āşnā
- 2 Bir ķuru da‘va ile bitmez seniñ sālīk işin
Ger emīr-i vaķt-i şāh ol ger faķīr-i māsivā
- 3 Cümle varlık imti‘ān mahv it gönülde ķalmaya
Gir ķarīķat yoluna ķalmaya senlik sende tā

²⁵⁷ G.3.26b

4 Bir erin tut dāmeniñ koyuvirme elden şöyle kim
Olasıñ dergāh-i Ḥaqqānīde Ḥaqla āšnā

5 Tut bu nuṭkum gel kulağ aşma kuru da' vāya kim
Şaşırır bu yolda Cezbī yolunı çok müntehā

4²⁵⁸

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Çeker kendine kāmīl bir mürīd kim māye-dār olsa
Uyarır nūr-i hikmetle dü çeşmi ḥāb-kār olsa

2 Eger tutduñsa bir dāmān-i üstādı şadākatle
Deler bir kılle anıñ kulağıñ kūh-sār olsa

3 Güneş nūri beğim ger zerre olsa yine bī-pervā
Bulur yol bir ağaç şad şad varakla sāye-dār olsa

4 Şuvadır bağbān u her olan her naḥl ezhārı
Eger kim ola naḥl bir mīve-dār-i nām-dār olsa

5 Çekerdim bende āgūş-i vişāle gerçi cānānı
Nola Cezbī vişāle zerre deñlü ihtiyār olsa

²⁵⁸ G.68.12b

5²⁵⁹

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Baña bu derd-i 'aşk bî-nihāye pāy-dār olsa
Enīnim bülbül-asā her cihetle āh zār olsa
- 2 Mekān itdim velī gülşen-liķā bir ğonçe-eṭvārı
Ḥarābī olmayub ol ğonçe bustānıñ qarār olsa
- 3 Giriftār-i belā-yi derd-i 'aşkım bî-qarārım ben
Tesellī-i vişal-i yār içün leyl ü nehār olsa
- 4 Açılsa gülşen-i gönlüm gülistān-i muḥabbetde
Ḳulüb-i bî-kesāne neş'e ol bahār olsa²⁶⁰
- 5 Te'essüf çekmez idim gerçi Cezbī 'aşk-i meh-rūdan
O māhım gösterüp yüz ebr içinde şu'le-dār olsa

6²⁶¹

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Kān-i 'aşkı buldurur bir gün benim āhım baña
Gösterür düst rāhımı gönlümde hem-rāhım baña

²⁵⁹ G.69.26a

²⁶⁰ Vezne göre mısra da hece sayısı eksik.

²⁶¹ G.4.23b

- 2 Ben o mecnûnumki aldım dūst peyāmıñ yok ğamım
Kūh-sār ise yerim gül-zār ider şāhım baña
- 3 Ta‘ nı ko zāhid bu gün ol leylanıñ Mecnûnunum
Tāk-i cennet görünür kül-ḥānesi çü gāhım baña
- 4 El virür baña ḥarābī menzilim cennet ise
Bir pula almam yeter ‘ālemde bir māhım baña
- 5 Her ta‘ alluḡdan çeküp Cezbī elim yuf eyledim
Luṭf u iḥsān eyledi zīrā ki Allāhım baña

7²⁶²

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Kān-i ‘aşkı buldurur bir gün benim rāhım baña
Dūst cemālīñ gösterir bu dildeki āhım baña
- 2 Bülbül-i gülşen-i serāy-ı ‘aşkı ey zāhid bu gün
Ḥāre irgürmez özüm bāğda hem-rāhım baña
- 3 Naḡd-i varım şarf idüp bu yolda īşār eyledim
Böylece ikrārı virdi her zemān şāhım baña
- 4 El virir baña gerekmez ḡaşr u bāğ u būstān

²⁶² G.5.53b

Dā'imā iskāndır ol yüce dergāhım baña

5 Şūretā bu mā-sivādan çekmez el dīvāne dil
Sīretā kayd u ta'alluḡ yok diyü māhım baña

6 Bāb-i luṭfundan ümīdi kesme Cezbi şubḡ u şām
Luṭf u iḥsān itdi dā'im ulu Allāhım baña

8²⁶³

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Bāb-i 'aşḡ-i Allāhı açdı şimdi rûzānım baña
Döndi döndürdi o şevḡ-i Allāhı her ānım baña

2 Halka-i tevḥīde çekdi tutdı destim dād-i Ḥaḡḡ
Zevḡi buldurdı vü seyr-i Allāhı seyrānım baña

3 Kātib-i levḡ-i ezel çün yazmış 'aşḡıñ āyetin
'Aşḡla gösterdi rāh-i Allāhı cānānım baña

4 Çünkü oldum ol cemālīñ 'āşīḡ-i āvāresi
Arttı derdim şaldı derd-i Allāhı bürhānım baña

5 Ben o şebbāz-i dil-i 'uşşāḡım ey zāhid hele
Ref' idüp dilden sivā'u'l-lāhı fermānım baña

²⁶³ G.6.52b

- 6 Çekmezim ğam güldürür gülmez yüzüm Cezbî müdām
Her cihetden gösterir Allāhı ĩmānım baña

9²⁶⁴

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Tālib-i Hāk iseñ 'āşık bir özi insān ara
Ġafleti terk it özinden sen saña cānān ara
- 2 Çāk idüp varlık libāsın maḥve vir her varıñı
Varlığından şoyunub öz cānına 'irfān ara
- 3 Bir erin ol bendesi teslīm olup ez-cān u dil
Kālib-i bī-rūḥa dā'im cism içinde cān ara
- 4 Ġavvās-i baḥr-i 'aşk-i Hāk olupen her 'aşr
Ka' r-i bī-pāyānı içre gevher u mercān ara
- 5 Sende Cezbî ādem iseñ öl kemāl-i zāta ir
Zāt içinde gizli ol gevherlere bir kān ara

10²⁶⁵

Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū Fā' ilün

- 1 Yā Rab neden ki böyle bu 'ālem ḥarāb ola
Baḥr-i zülāl-i āl-i Muḥammed serāb ola

²⁶⁴ G.7.8b

²⁶⁵ G.8.49a

- 2 Ol serv-i bŭstān-i velāyet dŭşŭp yire
Lāyıkmdır ki menzil-i anıñ türāb ola
- 3 Yā Rab nedendir ki ciğer-gŭşe-i Resŭl
Nār-i muşībete dōne dōne kebāb ola
- 4 Boynu anıñ ki bŭse-geh-i Muştafā idi
Tığ-i cefā ile aña niçŭn ‘azāb ola
- 5 Gŭl-zār-i fahr-i ‘āleme ol gŭl ki al idi
Hŭnile lāle-veş ne revā hŭzāb ola
- 6 Cāmı ıko i‘tirāzı ki Hakkıñ irādeti
Ola kim aña bu mŭcibb-i ecr u şevāb ola
- 7 Ferdevsde irŭp derecāt-i refi‘e
Kurb-i cenāb-i aqdesle kām-yāb ola
- 8 Cennāt-i ‘Aden içinde temāşālar itmeğe
Binŭp Burāka Cezbī ile hem-rikāb ola

11²⁶⁶

Mŭfte‘ ilŭn Mŭfte‘ ilŭn Mŭfte‘ ilŭn Fā‘ ilŭn

- 1 Nār-i ‘aşkıñ ile cānā cismimi kıldıñ harāb

²⁶⁶ G.9.11b

İdeli dergāh-i bāb-i ‘aşkına ben intisāb

- 2 Şöyle kim düşdüm hevā-yi ‘aşka ey sāhib-cemāl
Nolduğum bildirmedi baña derūnī ıztırāb
- 3 Derd-i ‘aşkıñ niceyi Mecnūn-veş ‘uryān idüp
Dökdü anıñ başına her lahzede kat kat türāb
- 4 İntisāb-i ‘aşk iden elbet seni seyrān ider
Āstānından tūlū‘ idince Cezbī āftāb

12²⁶⁷

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Baña bu ‘aşk bu sevdā ğayr bir hālet midir yā Rab
Müfīd olmaz āyā ‘ālemde bir şüretmidir yā Rab
- 2 Nedir bu bezm-i dehr-i bī-vefāda çekdiğim miḥnet
Bu miḥnetden nihāyet yārile ülfetmidir yā Rab
- 3 Gezerim her seḥer vādī-i ‘aşkı dolaşub kim²⁶⁸
O vādīde müzeyyen meclis-i ‘işretmidir yā Rab
- 4 Nedir ‘aqlım irişmez bilmezim ḥāl-i diger-gūnum
Hemān bu ‘ālem içre her demim ḥayretmidir yā Rab

²⁶⁷ G.10.11b

²⁶⁸ Vezne göre mısra da bir hece eksik.

- 5 Gelür Cezbî temâşâ-gâh-i vaşla cümle ‘ âşıklar
Ol ‘ uşşâka temâşâ-gâh olan vuşlatmıdır yâ Rab

13²⁶⁹

- 1 Olur²⁷⁰ ihlâş-i tāmîle ƣalbe ƣoğrı muħabbet
Envâr-i ilhāmîle ƣalbe ƣoğru muħabbet
- 2 İhlâş olup her biri olur²⁷¹ Hâƣƣıñ reh-beri²⁷²
Olanlar ‘ aşƣıñ eri bulur ‘ izz u sa‘ âdet
- 3 Nûrile pür-nûr olur her bir demi şûr olur
‘ Âşık²⁷³ mecbûr²⁷⁴ olur gider cümle kûdüret
- 4 Rûhı olur rûşenâ olur Hâƣƣa âşnâ
Cân gözin açan dilâ bulur dilde ģalâvet
- 5 Hâƣ²⁷⁵ olur her bir işi çıkarır bed-endîşî²⁷⁶
Olur Hâƣƣıñ dervîşî ‘ âlemden ider ‘ uzlet²⁷⁷

²⁶⁹ G.12.54b, bu kısmın vezni bulunmadı.

²⁷⁰ Yazmada mısraın sağ tarafında “olur” kelimesi yerine “şol” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

²⁷¹ Yazmada mısraın üst kısmında “olur” kelimesi yerine “olub” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

²⁷² Yazmada mısraın sağ tarafında “rehberi” kelimesi yerine “serveri” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

²⁷³ Yazmada mısraın üst tarafında “âşık” kelimesi yerine “âşıkla” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

²⁷⁴ Yazmada mısraın üst tarafında “mecbûr” kelimesi yerine “ma‘ mûr” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

²⁷⁵ Yazmada mısraın üst tarafında “Hâƣ” kelimesi yerine “Hâƣla” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

²⁷⁶ Yazmada mısraın sağ tarafında “çıkırır bed-endîşî” ibaresi yerine “göremez çâr şeşi” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

- 6 Uğraşma nefsiñ ile şaşırırsın yolunı
Yolun şaşırانlarıñ bulunmaz rūhı rāhat
- 7 Dervīş Cezbī aç²⁷⁸ gözin tā Hākka²⁷⁹ döne özin
Cemāl göre cān gözin sen saña eyle dikkāt²⁸⁰

14²⁸¹

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Muştafā u Murtaẓānıñ bezm-i a‘ lāsıñ gözet
Neş‘e-yāb-i zevk u şevk ol cām-i şaḥbāsıñ gözet
- 2 Sākī-i şaḥbā ‘ Alīdir Muştafā mey-ḥānesi
Niş idüp dest-i ‘ Alīden feyz-i ma‘ nāsıñ gözet
- 3 Şad-şalā ‘ uşşāka gelsün işte sāğar işte mey
‘ Āşık iseñ zāhidā ḳalbiñ mücellāsıñ gözet
- 4 Hāne-i ḳalbiñ mücellā itmeyenden olma gel
Gel bu vaḳt u sâ‘ atıñ encām u ferdāsıñ gözet

²⁷⁷Yazmada mısraın sol tarafında bu mısra yerine” ‘ Aşıkla her cünbişi olan ‘ aşıkā rahmet” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

²⁷⁸ Yazmada mısraın sağl tarafında “aç gözin” ibaresi yerine “Hāk sözün” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

²⁷⁹ Yazmada mısraın sol tarafında “Hākka” kelimesi yerine “Hākla o” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

²⁸⁰ Yazmada mısraın sol tarafında bu mısra yerine “Her dā‘imā cān gözin göre dīdār-i vuşlat” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

²⁸¹ G.13.54a

- 5 Gün olur geçmez ele fırsat bu sâ‘at bilmiş ol
Her demîñ her bir zamanîñ dâ‘im ifnâsîñ gözet
- 6 ‘Ayn-i ‘ibret ile her eşyâya eyle diğğati
Hâzret-i Âdemden al muhî vü mevtâsîñ gözet
- 7 Muştafâ u Murtaẓâdan ğayri yok ‘uşşâka yol
Gir yola ihlaşla râhîñ mu‘allâsîñ gözet
- 8 Başa varmaz her yol Allâhına iletmez seni
Hânedân-i Muştafânîñ hubb u ra‘nâsîñ gözet
- 9 Uyuma her bir nâ-ğalef güftârına bed-kar olup
Çâr-yâr-i Muştafânîñ semt-i ‘ulyâsîñ gözet
- 10 Cümle evlâd-i nebiye buğzı ko kıl iktidâ
Zâhir ü baṭın teberrâ vü tevellâsîñ gözet
- 11 Tṭut bu nuṭkum zâhidâ geç bakma Cezbî ‘âcize
Âdem iseñ hânedânîñ resm-i da‘vâsîñ gözet

15²⁸²

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Hâmdulî’l-lah kim açıldı ğonçe-i gül-zâr-i dūst

²⁸² G.14.22a

Çün göründü gözüme ol dilber esrâr-i dūst

2 Keşf olup her bir taraftan sırr-i zât-i ma'nevî
Kıpladı her yanımı şol pertev-i envâr-i dūst

3 Mihr-i tâbân-i vilâyet oldi dâ'im âşkâr
Eyledi dil-hânesin pür-nûr ol âşâr-i dūst

4 Çün melâmet hırkasın giydim melâmîlerde ger
Ta'n iderse ğam değil çün böyledir bâzâr-i dūst

5 Hîçe virdik 'âr u nâmûsı şalâdır 'şıkâ
Naqd alub sırr-i Ene'l-Hağdan diriz her bâr dūst

6 Âyet-i 'ilm-i ledünnî nüshasın ders eyledük
Şarf u naḥvi maḥv idüp itdik belî ikrâr dūst

7 Varlığım maḥv eyledüm şaldım fenâ şahrâsına
Ben o Cezbîyim baña dâ'im yeter didâr-i dūst

16²⁸³

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1 Ḥamdulî'l-lâh kim açıldı ğonce-i gül-zâr-i dūst
Çün göründi gözime ol Ḥaydar-i kerrâr dūst

²⁸³ G.15.53b-54a

- 2 Keşf olup ‘ilm-i ma‘ānī kenziniñ dūr-dānesi
Her cihetden şu‘lelendi pertev-i esrār-i dūst
- 3 Mihr-i tābā-i velāyet oldu dā‘im āşkār
‘Ālemi kıldı münevver ser-te-ser ikrār-i dūst
- 4 Hānedān-i ehl-i beytī dergehi ednāsıyım
Gösterir anıñ içün ħubbuñ baña her var dūst
- 5 Şem‘-i iqbāl-i hidāyet şu‘lelendi rū-be-rū
Gösterir sırr-ı kerāmetden yüzün āşār-i dūst
- 6 Āyet-i ‘ilm-i ledünnī nüşa-i āyāt-i nūr
Açdı dersin şöyle ta‘līm eyledi kerrār dūst
- 7 Kāf-i iğnā-i cihānım minnetim yok lāşeye
Gūşe-i mülk-i kanā‘atden gelür bīdār dūst
- 8 Olmuşım pīrāhen-i ğafletden ‘āri lāubāl
Çün kıyas-i ma‘nevīdir zīnet-i bisyār dūst
- 9 ‘Aşk-i şevk u zevk-i vuşlatdır ‘Alīden yādgar
İftihār u i‘tibārımdır benim bāzār-i dūst
- 10 Cümle varım eyledim Cezbī fidā dergāhına
Cān u başım neylerim yeter baña dīdār-i dūst

17²⁸⁴

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Cān gözin ey 'āşık-i miḥnet-zede cānāne aç
Cilvelendir şīvelendir zātını ol yana aç
- 2 'Aşık-i şevku'l-lāh olur 'āşıkların ser-māyesi
Ser-māye-i sırrındaki ser-māyeyi her āna aç
- 3 Çünkü bir ser-māyedir kim kenz-i Ḥaqqın gevheri
Gevheri gönlünde taḥşīl it mücellāyāne aç
- 4 Sil süpür kenz-i derūnun rengini kıl rūšenā
Reng ile ālāde olan ḡalbin dil-i 'irfāna aç
- 5 Kim ki açmaz mir'āt-i ḡalbin olmaz sīne şāf
Şafvetile tıfl-i gönlün dāye-i bürhāna aç
- 6 Besle bustānı mücellā sīne-i tenden anı
Zāhir ü bāṭın o tıflı dergeh-i pīrāna aç
- 7 Tā ola Cezbī mükemmel ṭola gönlün ḡānesi
Her cihetden sen özün şol ḡazret-i Raḡmāna aç

18²⁸⁵

²⁸⁴ G.16.54b

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Cān-i gözin ey 'āşık-i miḥnet-zede cānāna aç
Yek nazarla sen seni tefhīmle ol yana aç
- 2 'Aşık-i şevk-i Allâhdır 'āşıkların ser-māyesi
Māye-i zātındaki sırrı tıyub pīrāna aç
- 3 Çünkü bir ser-māyedir kim kenz-i Ḥaqqın gevheri
Gevher-i gönlünde taḥşil it mücellâyāna aç
- 4 Pīriden himmet çerāğın uyarub ez-cān u dil
Māsivā'u'l-lah yakub yandıran sūzāna aç
- 5 Sil süpür kenz-i derūnun rengini kılmā rüşenā
Rüşenā'-i dil ile cān u dilün her āna aç
- 6 Kim ki açmaz mir'āt-i ḳalbin olmaz sīne-şāf
Şafvet-i ḳalbile tıfl-i gönlünü 'irfāna aç
- 7 Tā toḥa Cezbī tecellī āftābı zātına
Nūr-i 'ayn-i zātını ol dergeh-i Raḥmāna aç

19²⁸⁶

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

²⁸⁵ G.17.24b

²⁸⁶ G.18.55a

- 1 Şem‘ e-i tevḥīd-i Ḥaḳḳı dilde yandırdınmı hīç
Ol çerāğ-i gön̄lünü andan uyandırdınmı hīç
- 2 Sālik-i tevḥid-i ‘ aşḳ iseñ riyā vü ‘ ucbu ḳo
Şıdk̄ u ihlāşile ‘ aşḳu’l-lāhı andırdınmı hīç²⁸⁷
- 3 Sīne-i cān u teni her bir nefes dil tıflına
Cur‘ a-i şaḥbā-i şevḳu’l-lāhla ḳandırdınmı hīç
- 4 Sil süpür dil-ḥānesin bu māsiva’l-lāhdan müdām
Nūr-i zıkr̄u’l-lāhı ḳalbiñe dadandırdınmı hīç
- 5 Hūy Hā ile²⁸⁸ bitmez işiñ zāhid seniñ
Pīr-i Ḥaḳdan naḳd alub özün inandırdınmı hīç²⁸⁹
- 6 Keşret-i zıkrile ḳıl terbiyeler dil tıflına
Kendine sermaye-i zıkr̄i ḳazandırdınmı hīç
- 7 Varlığıñ maḥv eyleyüp Cezbī fenā fi’l-lāha
Sen seni insan idüp Ḥaḳdan utandırdınmı hīç

20²⁹⁰

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

²⁸⁷ Yazmada mısraın sol tarafında bu mısra yerine “Zıkr-i Ḥaḳile gön̄l merdānesin andırdınmı hīç” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

²⁸⁸ Yazmada mısraın sağ tarafında “Hūy hā ile” ibaresi yerine “Ḥāy-i lafzile” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

²⁸⁹ Yazmada mısraın üst tarafında “özün inandırdınmı hīç” ibaresi yerine “aşḳa boyandırdınmı hīç” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

²⁹⁰ G.19.55a-55b

- 1 İtme gel her bir ıurı dā' vāya dā'im i' timād
Bunda gelmekden hemān Rabbini bilmekdir murād
- 2 Hüsni-zann it halka sū'iyet ne var kendinde bil
Nefs-i bed-kārınla ger kılmak diler iseñ cihad
- 3 Her kesin kadriñ bülend bil bed-naẓardan kıl hāzer
Neñ var anlardan cihān içre eyā fehmi it ziyād
- 4 Zāhid-i hōd-bīn gör kendin beğenmiş bī-hüner
Kimseniñ hālin beğenmez ğayre eyler istinād
- 5 Hāce-i cümle melā'ikin gör iblīs noldıĝın
Etdi Hāķ dergāhının merdūdı dā' vā-yi 'inād
- 6 Geç enāniyyet yüzünden secde-gāh it āдеми
Zātına kōndı ise zāhid seniñ 'aķl u me'ād
- 7 'İlm u zühdiñ şanma külliyyen seni ādem ider
Almayınca ādemoiyyet menziliñden zerre dād
- 8 Bī-'aded kākķar yatur ya' nī nemāz itdim şanur
Anı bilmez kim riyā vü 'ucbı eyler çok fisad
- 9 Yatuben kālmaķ velī a' lā nemāz itdiñse ger
İtmediñse ķalb-i iblīs oldı bī-şekk bunda şād

- 10 Şūrete bakmaz erenler s̄iret ehlin isteyüp
Kim şalāt-i dā‘imūn ister beğim her bir murād
- 11 Kim ki maḥv eyler cemī‘i varlığıñ ādem odur
Cümle ehlu’l-lāh zīrā maḥvı itmiş ictihād
- 12 Min ‘aref sırrın gözet Cezbī bilüben Rabbini
Varlığıñ külli fenā-ender-fenāda kıl mezād

21²⁹¹

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Ben bu ğaflet içre yā Rab qalmışım ḥayrān u zār
Cürmile rūy-i siyāhım itdi ‘aqlım tār u mār
- 2 Bilmezim ben kendimi yok zerre deñlü Ḥaḫḫa yüz
Bī-şu‘ūrum şöyle kim kārım derūnī āh u zār
- 3 Ben serāy-i miḥnet içre şöyle kim düşdüm ġarīb
Pay-mālim on sekiz biñ ‘ālem içre sāye-vār
- 4 Her kime derdim disem dirler baña dā‘im cünūn
Hey meded yokdur bu dehr içre benimle pāy-dār
- 5 Cezbī-i biḫāreñe yā Rab kerem kıl kıl ‘aṭā

²⁹¹ G.20.23b

Luṭfuñ ümīdinde ҡalmıř bir gedādır āřkār

22²⁹²

Mefā‘ īlün Mefā‘ īlün Mefā‘ īlün Mefā‘ īlün

- 1 Mürīd-i ḥānķāh-i ‘īd-i ‘aşķım dilde āhım var
Harem-gāh-i viřāl-i yāre ıoğrı bir nigāhım var
- 2 Semā‘ -zen-i Hū-gūyum gūyiyā burc-i melāmetde
şebim yok ḥamdu’l-lāh her dem devrimde māhım var
- 3 Ne ğam řimden girü zūlmetde olsa ‘ālem ü dünyā²⁹³
Ziyā’-i nūr-i ‘aynım āftābım pādřāhım var
- 4 Anıñ ḥūkmünde maḥķūm anıñ bābında zūrum
Benim ķaydımmı zāhid ger aransa çok günāhım var
- 5 Efendimden ümīdim kesmezim Cezbī efendimden
Çü tıtdım yüzümi cürmim ile dergāha rāhım var

23²⁹⁴

Mefā‘ īlün Mefā‘ īlün Mefā‘ īlün Mefā‘ īlün

- 1 Harem-gāh-i viřāl-i semt-i yāre ıoğrı rāhım var

²⁹² G.21.41b

²⁹³ Yazmada mısraın sağ tarafında “‘ālem ü dünyā” ibaresi yerine “‘aynıma ‘ālem” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

²⁹⁴ G.22.41b

Ben ol abdāl-i ‘aşkım işte başımda külāhım var

- 2 Tecerrüd ‘ālemiñ seyyāh olup kaldım melāmetde
Kırıldı şīşe-i ‘ārım velī dilde penāhım var
- 3 Ne ğam semt-i melāmetde ne deñlü çille-keş olsam
Hasūduñ gūlse rūyı baña nisbet benim āhım var
- 4 Baña āhım yeter ‘ālemde ḥandān olmadan zāhid
Seniñ var ise zūhdüñ aña karşı çok günāhım var
- 5 Ümīdim kesmezim ‘ālem tolu olsa günāhımla
‘Aṭālar baḥş ider Cezbī benim bir pādşāhım var

24²⁹⁵

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Behey zāhid bi-ḥamdi’l-lāh Muḥammed Muşṭafāmız var
Resūlu’l-lāha ilter ‘Āliyü’l-Murtażāmız var
- 2 Anıñçün çekmeyiz ğam ‘ālem-i şuveri ma‘nāda
Serīr-i ‘aşk içinde hem Ḥasan-ḥulķī Rızāmız var
- 3 Anıñ ‘aşkıyla düşdüñ gönçe-i gül-zār-i esrāra
O sevdāyile sevdā-yi Ḥüseyn-i Kerbelāmız var

²⁹⁵ Gaz.23.15b-16a

- 4 İmām-i ‘Âbidîniñ kavliyim kurbānıym ben kim
O şāh-i evliyā gibi bizim elde ‘asāmız var
- 5 İmām-i Ca‘ fer-i şādık Hudā dergāhına lāyık
Mezheb ü meşāribde o şāhid-i iktidāmız var
- 6 Anıñ dergāhınıñ varı bulanlar anda dīdārı
Ṭarīkat mülk-i enhārī o Kāzım-i hūdāmız var
- 7 Kānad açdıķ biz ‘anķāyız anıñ yanında dānāyız
Biz ednālardan ednāyız ‘Alī Mūsa Rızāmız var
- 8 Ledünnī ‘ilminiñ kānı haķīkat rāh-i erkānı
Göñüller taķt-i sulţānı taķiyy ü pür-şafāmız var
- 9 Ṭutan zevķile ol rāhı bulan şevķile Allahı
Dü ‘ālem burcunuñ māhı naķiyy ü evliyāmız var
- 10 Ol ‘asker ‘asker-i ‘asker o Ḥaydar Ḥaydar-i Ḥaydar
‘Alī iķlīmine reh-ber bizim şāhib-livāmız var
- 11 Daķi çārdeh-i ma‘ şūm-i Muḥammeddir aña ecdād
O mazlūmānla nā-şād olan hūzn-i beķāmız var
- 12 İmām Mehdī-i hādī iden ‘uşşāķa imdādı
Resūllu’l-lāhdır ecdādı imām-i intihāmız var

- 13 Dem-ā-dem mātem it Cezbī-i bī-kes māh-i mātemdir
Oñulmaz haşre dek bu zaḥm-i dilde mā-cerāmız var

25²⁹⁶

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey gönül bir derde hem-pā ol anıñ dermānı var
Zıkr-i Ḥaqqı pīşe kııl 'aşkıñ nice dükkānı var
- 2 Terk idüp ālāyiş-i ḥubb-i sivāyı Ḥaqqā ir
Lā-teḥaf kār-bān-i 'aşkıñ rüz şeb derbānı var
- 3 Ur amān diyü şeyātīn destini dāmānına
Kim o rāhıñ her nefes ḥükm eyleyen şeytānı var
- 4 'Aşk-ı muṭlaḳ ile ir dergāh-i vālā-şānına
Şanma kim bīhūdedir yüz biñ saña iḥsānı var
- 5 Kim ider sultān-i 'aşḳa her cihetden iktidā
Gülşen-i 'aşḳ içre anıñ āyet-i Qurānı var
- 6 Kim oḳur anı cemālinden bilür esmāsını
On sekiz biñ 'ālem içre rütbe-i 'ünvānı var
- 7 Ben o Cezbīyim şalā-ender-şalā 'āşıqlara
Rāh-i Ḥaqqā destim içre şāh-i 'aşḳ fermānı var

²⁹⁶ G.24.55b

26²⁹⁷

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Sīnem üzre tīg-i derd-i ‘aşkla bir yare var
Hīç oñulmaz bī-devā hem²⁹⁸ âteş-i âvāre var
- 2 Yağuben küllī kül itdi hānemānı cismini
Haşre dek sönmez dükenmez²⁹⁹ sūziş³⁰⁰ -i bī-çāre var
- 3 Yağdı yandırdı fetīl-i ‘aşkla şol vech-i yār
Böyle hūsn u ānla³⁰¹ gönümde ol meh-pāre var
- 4 Aşdı başımdan yüce deryā-yi ‘aşkı³⁰² şöyle kim³⁰³
Ben ğariķ-i ‘aşkım ammā ğayret her bāre var
- 5 Kim gönül ister bi-küllī maḥv ise Ceẓbī müdām³⁰⁴
Hīç dimezsın ķo ķamu ķaydı yūri dīdāre var

27³⁰⁵

²⁹⁷ G.25.12b (bu gazel 43b-44a da tekrar olunmuştur)

²⁹⁸ Hem, [pür]

²⁹⁹ Haşre dek sönmez dükenmez [Hīç dōğünmez ḥaşre dek bir]

³⁰⁰ Yazmada mısraın sol tarafında bu ibarenin yerine “Hīç dükenmez ḥaşre dek bir sūziş”ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

³⁰¹ Böyle hūsn u ānla [böyle hūsn anla]

³⁰² Yazmada mısraın sağ tarafında “deryā-yi ‘aşkı şöyle kim” ibaresi yerine “deryā-yi mevc-i ‘aşķ-i yār” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

³⁰³ deryā-yi ‘aşkı şöyle kim [deryā-i mevc-i ‘aşķ-i yār]

³⁰⁴ Şu beyit [43b-44a geçmemektedir.]

³⁰⁵ G.25.17a

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fe' ūlūn

- 1 Ben bende-i maḥbūb-i Ḥudāyım hünerim var
Ser-tā-be-ḳadem dilde ḥayālī fenerim var
- 2 Yandırdı beni şem' -i ruḥsār-i muḥabbet
Bu cān u cigerde nice biñ yarelerim var
- 3 İfşā idemem kimseye esrārımı ammā
Bir ḥaddi bulunmaz ne 'aceb derd-i serim var
- 4 Şaldı serimi çāresi yok özge ḥayāle
Her laḥze ḥayāl-i dil-i yāre seferim var
- 5 Bilmem ne ḥayāl oldu 'aceb ben beni bilmem
Dīvāna gibi ṭaḡlara düşsem de yerim var
- 6 Yandırdı sūtūn-i dili 'aşḳ āteşi ansız
Āteş-kede-i dilde hezār şererim var
- 7 Kim va' d-i vişāl itmiş iken Cezbi cānān
Va' dinde hilāf itdiğine çok ḥaberim var

28³⁰⁶

Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilūn

³⁰⁶ G.26.55b

- 1 Āh āh meded ey dil yine geldi mäh-i keder
Demidir ağlamaniñ ‘āşık olan sîne döğer
- 2 Hüseyn hâzretiniñ mâtemidir uşbu şühûd
Ne ‘aceb zâlim imiş tîr-i kazâ itdi eşer
- 3 Dâğ dâğ itdi vücûdunu o şehbâz-i diliñ
Hûn-âlûde olan zûlmile ol tîğ-i keder
- 4 Selefi gözle ‘aceb böyle görülmüşmi kazâ
Ne Neşârâ vü Yehûd ne dağı Kıbtî ider
- 5 Görmedi zât-i şeref-dârını dünyâda anıñ
Ne felek arz u semâ cinn ü melâ‘ik ne beşer
- 6 Nice kaçd itdi Yezîd Hüseyn ile Hasana
İki ‘âlem güzeli bî-bedel serv-i şehir
- 7 Gitdi dünyâdan o sünbül-i gül-büy-i cihân
Cezbiyâ mâtemiñ it mâtemile eyle keder

29³⁰⁷

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Ey gönül ‘âşık iseñ bād-i şabâdan al haber
Var belâ-yi derd-i ‘aşkı mâ-cerâdañ al haber

³⁰⁷ G.28.13a-13b

- 2 Fāş-i esrār eyleme nā-maḥreme ‘aşk neydiğin
Gir yola Maşūr-veş dār-i belādan al ḥaber
- 3 Varlığından al yu varlık kalmasun hīç arada
Varlığın maḥv eyleyen ehl-i vefādan al ḥaber
- 4 Āşnā-yi ‘aşk olan bilür bu sırr-i mübhemi
Sırr-i sırri irişen merd-i cefādan al ḥaber
- 5 ‘Aşk nedir keyfiyyet-i encām ne ‘aşıklarıñ
Bilmek isterseñ eger Cezbī behādan al ḥaber

30³⁰⁸

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Biz ol ‘uşşāk-i bī-bākız bize Bayramiler dirler
Reh-i ‘aşk içre çalanız bize Bayramiler dirler
- 2 Temūtuvā sırrına vāşıl vücūd yok bizde ve’l-ḥāşıl
Biziz ol baḥr-i bī-ḥāşıl bize Bayramiler dirler
- 3 Hevā-yi ‘aşkla şā‘im nevā-yi ‘aşkla kâ‘im
Ki zıkr-i Ḥaḳḳile dā‘im bize Bayramiler dirler
- 4 Biziz ol zümre-i rindān şerāb-i ‘aşkla mestān

³⁰⁸ G.29.44b

Bizimdir hulle-i merdān bize Bayramiler dirler

- 5 Nişīn-i keşver-i vaḥdet bize el virdi çün vuşlat
Biziz merdān-i Ḥaḳ himmet bize Bayramiler dirler

31³⁰⁹

Mefā' īlūn Mefā' īlūn Mefā' īlūn Mefā' īlūn

- 1 Zebānım zāhidā dā'im benim bil īn u ān söyler
Ne söylerse mu' ammādır ki Ḥaḳdan rāygān söyler
- 2 Faḳat dir bism-i bā'-i dilde maḥfīce rabṭ olmuş
O sırr-i Ḥaḳdır anı sırr ile diller nihān söyler
- 3 Ani bilmez muḥālifler derūnī āšnālarda
Müsellem sırr-i a' zamdır anı sırrım 'iyān söyler

32³¹⁰

Mefā' īlūn Mefā' īlūn Fe' ūlūn

- 1 Şehā şem' -i cemāliñ āšnāsı nā-yābe beñzer
Yanan pervāne-i bī-tābāne beñzer³¹¹
- 2 Nice yakmaz fetīli şem' -i ḥüsnüñ
Anı kim pertevi meh-tābe beñzer

³⁰⁹ G.30.45b

³¹⁰ G.31.1b-2a

³¹¹ Beyit vezne uymuyor

3 İki maḥmūr çeşmiñ üzre ebrū
 ̤amu ʿuṣṣāka bir miḥrābe beñzer

4 Durur el ̤avşurub dā'im nemāza
 O şāfī müjgenin siḥr-ābe beñzer

5 Urup sīne-i ʿuṣṣākı ider dāğ
 Görürsin sīneler serdābe beñzer

6 Anuñçün kim nihāyetdir muḥabbet
 Velīkin ḥaddi yoğ girdābe beñzer

7 Muḥabbet merdini bildiñse Cezbī
 Yolunda cān viren mızrābe beñzer

33³¹²

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1³¹³
 ̤anda kim bağsa göñül gözi kemālu'l-lāhdır

2 ʿAşğla her kim ̤ılır ünsiyyeti ol ʿind-i Ḥağ
 ʿĀlem-i ma' nīde ol kimse ricālu'l-lāhdır

3 Abdāl-i ʿaşğ olan bulur devā'-i ʿilleti

³¹² G.32.16b

³¹³ Yazmada bu mısra yazılı değıl.

‘Aşk-i Hâkdan dūr olanlar bir dili güm-rāhdır

- 4 Giyemez başına her bir kimse ‘aşkıñ tēcını
Tēc-i ‘unvān- i melāmet dilde dāru’l-lāhdır
- 5 Biz melāmet hırkasın giymiş ‘aceb abdāllarız
Başımızda ma‘nevī ol tēc ehlu’l-lāhdır
- 6 Biz şalat-i dā‘imūnı eyleriz dā‘im edā
Rek‘atiniñ her biri yüz biñ salatu’l-lāhdır
- 7 Zāhir u batında hākdır itmeyiz inkār biz
Münkir-i şavm u şalātıñ bil ‘aduvvu’lāhdır
- 8 Cezbī-i bī-çāre terk itme şalāt-i vaḥdeti
Ol şalātıñ bedeli zīrā cemālu’l-lāhdır

34³¹⁴

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Hāk-i pāy-i Murtażāya yüz sürenler ḥācıdır
Bende-i Ḥaydar olanlar ‘ālemiñ ser-tācıdır
- 2 Hānedān-i ehl-i beyte cān u başım olsun fedā
Ehl-i ‘aşkıñ añları sevmek düzülmüş tēcıdır

³¹⁴ G.33.16b

- 3 Biz gürūh-i ehl-i ‘aşkız dönmeyiziz ikrārdan
Böyle ikrārı olanlar her gürūhda nācīdir
- 4 Dār-i ‘aşk-i Murtaẓā vü Muṣṭafāya el uran
Ḥazret-i Maṣṣūr-āsā ‘āşıkıñ mi‘ rācīdır
- 5 Şol gümānı sīneden atdıķ Yezīde la‘ neti
Tīr-i la‘ nin ḥāricīler zümresi iḥrācīdır
- 6 Cezbī-i ‘āciz varub āşıkıların meydānına
Cān fedā eyler ‘aceb Maṣṣūr-veş Ḥallācīdır

35³¹⁵

Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilūn

- 1 Ḥāk-i pāy-i Muṣṭafāya yüz sürenler ḥācīdır
Cümle ‘ālem dü cihān sulṭānınıñ muḥṭācīdır
- 2 Murtaẓādır Muṣṭafā dergāhınıñ bir Ḥaydarı
Bende-i Ḥaydar olanlar ‘ālemiñ ser-tācīdır
- 3 Düşmenān-i ḥānedāna la‘ net it zāhid müdām
Düşmen-i Ḥaydar olanlar ḥānedān iḥrācīdır
- 4 Biz gürūh-i ehl-i ‘aşkız kim tevellā eyledük
Dönmeyiz ikrārımızdan zümre mezheb nācīdır

³¹⁵ G.34.33b-34a

- 5 Dār-i ‘aşk-i Murtażāya sīne gerdik cānile
Çün Ene’l-Ḥaḳ menzili ‘āşıkların mi‘ rācıdır
- 6 Şol gümānı sīneden atdıḳ çü tīr-i la‘ neti
Ḥānedānın ḥāricīler düşmen-i tārācıdır
- 7 Cezbī-i ‘āciz hezār-ender-hezārān la‘ net it
Ḥāricīniñ ehl-i diller cān alan Ḥallācıdır

36³¹⁶

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Kimdir ol kim bezm-i ‘aşkıñ sāḳī-i devrānıdır
Kimdir ol kim bāḡ-i ‘aşkıñ ḡonçe-i ḥandānıdır
- 2 Kimdir ol kim mey şunub ‘uşşāḳı eyler mest-i tām
Kimdir ol kim bādeniñ keyfiyyeti sekrānıdır
- 3 Kimdir ol kim ‘arz ider ‘āşıklara vuşlāt yoluñ
Kimdir ol kim ‘uşşāḳ anıñ ruḥsārınıñ ḥayrānıdır
- 4 Kimdir ol vechiñ müdām ‘āşıklara seyr itdiren
Kimdir ol kim ehl-i ‘aşkıñ dā‘imā seyrānıdır
- 5 Kimdir ol ‘āşıklarıñ meskānını vīrān iden

³¹⁶ G.35.13b

Kimdir ol ‘āşık larıñ ol hāneyi ĩmānıdır

- 6 Kimdir ol ‘āşık ları mescidde mebhūt eyleyen
Kimdir ol mey-hānede ‘uşşāķı nālān eyleyen

- 7 Kimdir ol Cezbī dil-i ‘āşık lara bürhān idüp
Zāt-i pāki on sekiz biñ ‘ālemiñ sultānıdır

37³¹⁷

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Sārhoş-i derd-i ‘aşķım bāde-i ħamrā nedir
‘Āşık-i şūrīdeyim başımdaki sevdā nedir
- 2 Ben o Mecnūn-i vişāl-i yārim ey zāhid bu gün
Dāğ-i ‘aşķ-i yārde bu āteş-i Leylā nedir
- 3 Yaķdı yandırdı vücūdum mülküni edşār-i ‘aşķ
Bī-vücūdum ben bu gün ‘ālemde vāveylā nedir
- 4 Ben dil-i şeydāyım ‘aşķım aşdı başımdan yüce
Çağlayu ‘ummān olan ‘aynımdaki deryā nedir
- 5 Līk dilim bilmezlere keşf eylemem esrārımı
Sırr-i ‘aşķa hem-demim ammā bu istiğnā nedir

³¹⁷ G.36.14a

- 6 Yāriñ görmek diler Cezbī cemāl-i ka‘besin
Arada bīgānelerde yā kırık da‘vā nedir

38³¹⁸

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

- 1 Şeb-tā-be-seher şeb-nem iden çeşm-i terimdir
Çidemlere çiler düşüren bu ciğerimdir
- 2 Şitāda yanan sebzeler evrākına döndi
Evrāk-i dili bī-fer iden derd-i serimdir
- 3 Yandı bu vücūdum kırık şahrālara döndi
Ey vāy beni bu hāle koyan heb kederimdir
- 4 Şol dil-bere dil virdiğimi duymasın ağyār
Zirā ki o cānāne nihānī seferimdir
- 5 Kaṭ‘ide diyü rāhımı havfım budur ancak
Ol ṭa‘n-i ‘adū olsa ne gelür giderimdir
- 6 Oldum bu gün aşhāb-i melāmet ile hem-dem
Bu kayd-i melāmet benim evvel kaderimdir
- 7 Ben şöyle ki abdāl-i cihānım dü cihānın
Kırmaḳ bu gün ol şişe-i ārı hünerimdir

³¹⁸ G.37.15a-15b

- 8 Bu ‘arşa-i meydân-i muḥabbetde bu Cezbî
Her reng ile âlûdelik elde siperimdir

39³¹⁹

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün

- 1 Hâḡ budur kim ehl-i Hâḡḡa cümle yâr ağyâr olur
Görinen her bir cihetden gözine dîdâr olur
- 2 Ol Ḥalîl-âsâ atılsa nâr-i Nemrûd üstine
Cânib-i Hâḡdan aña tamu ise gül-zâr olur
- 3 Yâ nice yanmaz yakılmaz ehl-i ‘aşḡ ol âteşe
Yâveri ‘aşḡ ehliniñ zirâ yine ol yâr olur
- 4 Kādîmî ‘aşḡ ehliniñ olsa iki ‘âlem ḡarâb
Ol ḡarâbât içre añlar yokluḡunda var olur
- 5 Sende Cezbî maḡv idüp varlık metâ‘ ın şöyle kim
Varlıḡıñ maḡv eyleyen ‘ind-i Ḥudâda var olur

40³²⁰

Mefâ‘ îlün Mefâ‘ îlün Mefâ‘ îlün Mefâ‘ îlün

- 1 Şeb-i rûy-i sefid-i gamda kimse neş‘e-yâb olmaz

³¹⁹ G.38.12b

³²⁰ G.39.41a

O kim nār-i muḥabbetde yana anda ḥicāb olmaz

- 2 Melāmet hırkasın giymiş ‘aceb abdāl-i ‘aşk olmuş
Gönül bir merd-i ağrebdır aña andan ḥiṭāb olmaz
- 3 Çü olmuş pehlivān-i menzil-i meydān-i ‘aşku’l-lāh
Fidā-yi cān ser itmişler ile intiḥāb olmaz
- 4 Ne ğam şimden girü ‘ālemde bī-pervā-yi ‘aşk olsun
Ḥarābāt ehline dergāh-i ‘aşkdan ğayri bāb olmaz
- 6 Elin çek zāhid-i ḥod-bīn bizim ‘aşka el kātma
Ciğer kanı gibi uşşāka meclisde şerāb olmaz
- 7 Kō dönsün sāğar-i bezm-i mey-i nā-yāb-i ‘āşıklar
İçilsün bādeler keyfiyyeti bizden hisāb olmaz
- 8 Biziz bu bezm-gāh-i ‘ālem-i ‘aşk içre ey Cezbī
Bize hem-pāye ‘anḳālar gerek zirā ğurāb olmaz

41³²¹

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Mürīd-i ḥānḳāh-i ‘aşk olanlarda ḥicāb olmaz
Olar mestāne-i bezm-i Ḥudādır neş’e-yāb olmaz

³²¹ G.40.41b

- 2 Ne deñlü ke's-i leb-rîz-i mey olsa nûş ider ammâ
Anıñ keyfiyyeti bî-reng olur bir bir hisâb olmaz
- 3 Ne dirlerse disünler iç şalâdır 'âşık 'uşşâka
Sipirdir sîneler tîr-i ta' nından ıztırâb olmaz
- 4 Bizi ta' n eylesün şûfî-i dūn kendi mezâkınca
Ki bu meclisde 'anķalar gerek öyle ğurâb olmaz
- 5 Tūtalım 'arşe dek başı ire şûfî-i nâ-dānîñ
Ne kayd ol kimse Cezbî 'ind-i Hâķda behre-yâb olmaz

42³²²

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Eyâ gül yüzli sulţānım gönül sensiz karar itmez
Tabîbim derde dermānım gönül sensiz karar itmez
- 2 Ne yerlerde karar itsem daħi seyr-i şikār itsem
' Acebmi āh zār itsem gönül sensiz karar itmez
- 3 Cihānîñ bağ u bûstānı daħi seyr-i gülistānı
Baña ' arz itseler anı gönül sensiz karar itmez
- 4 Görünmez gözime ' âlem olamam dā'imā hurrem
Çü sensin cümleden aķdem gönül sensiz karar itmez

³²² G.41.3b

- 5 Ȳarārım yok bu yerlerde ‘ aceb kim uğradım derde
 Fiğān idüp şehirlerde gönül sensiz Ȳarār itmez
- 6 Bu Cezbī şem‘ -i cānāne tutuşub mişl-i pervāne
 Düşüp nāre Ḥalīlāne gönül sensiz Ȳarār itmez

43³²³

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 ‘ Ālem içre görünen bu gözüme cānān imiş
 Ȳanda kim kılsam teveccüh dūst yüzi seyrān imiş
- 2 Nūr-i vechinden ziyālandı derūn-i dīdeler
 Hey o nūr iss iki ‘ ālemde bir sultān imiş
- 3 Sāye şalmış nūrunuñ bir zerre-i dü ‘ āleme
 Görünen ‘ ālem yüzünde zerre-i raḥşān imiş
- 4 Vaşf olunmaz nūr-i vechi her ne deñlü vaşf ise
 On sekiz biñ ‘ āleme ol pertev-i Raḥmān imiş
- 5 Cezbiyā ol bendesi cānānınıñ ez-cān u dil
 Bendeler bābında anıñ vālih u ḥayrānımiş

44³²⁴

³²³ G.42.23b

- 1 Üç yüz altmış altı şehir cümlesi bir mekân imiş
Ol bir mekân içre hezâr nice yüz biñ devrân imiş
- 2 Ol devrân içre çok devrân ‘âciz ta‘rîfine insân
On sekiz biñ kevn ü mekân zerre gibi nihân imiş
- 3 Ol şehre uğradı yolum bilmez iken sağ u şolum
Sidreye irişdi yolum levh u kalem ‘iyân imiş
- 4 ‘Âşık aña o devrânı levhe kalem yazmış anı
Her hüruf tutmuş cihânı her noktası Kurân imiş
- 5 ‘İlmu’l-lâh aña nâm ma‘nî yüzünde bi’t-temâm
Bir ferd olmuş aña imâm nemâzları bürhân imiş
- 6 Bu sözlerim âdem bilür âdem olmayan ne bilür
Dîdâr-i Hâkdan sürülür inkâr iden şeytân imiş
- 7 Cebrâ‘îl Mîkâ‘îl anda İsrâfîl ‘Azrâ‘îl anda
Mes‘ûl hem sâ‘îl anda bir birine yârân imiş
- 8 Kurâ vü ovaları³²⁵ kûh-sâr yuvaları
Çâr-güşe kuvâları hayvân ile insân imiş

³²⁴ G.43.55b-56a, vezin bulunamadı.

³²⁵ Yazmada mısraın sağ tarafında “kurâ vü ovaları” ibaresi yerine “kurâyâ vü ovaları” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

- 9 Ḥalīl ü hem Fir^ʿavn anda Fir^ʿavn-i bī-vücūd anda
 Şaķī vü hem mes^ʿūd anda Mevlā³²⁶ olan cānān imiş
- 10 Emr idici ins ü cāne seyfini boyayan ķana
 Cezbī bu cümle cihāne ādem olan sultān imiş

45³²⁷

Fā^ʿilātün Fā^ʿilātün Fā^ʿilātün Fā^ʿilün

- 1 Şöyle kayd olmuş bu levḥ-i sīnede her bir varak
 Vaşf ider ma^ʿnī-i āyāt-i cemāliñ sırr-i Ḥaķ
- 2 Sūre-i seb^ʿu'l-meşānī āyet-i nūru'd-ḍuḥā
 Üstüvāsı Ḳul huvallāhu aḥaddir ḥāle³²⁸ baķ
- 3 Ḥaķla nuṭķum zāhidā sırr-i cemāl-i Allāhı gör
 Sırr-i Ḥaydardan eger kim aldıñ ise bir ramak
- 4 Tabḥ idüp şol maṭbah-i dilden ḥaķīķat ni^ʿmetin
 Sor piyāl-i şevķle bezm-i Ḥudādan bir ṭabak³²⁹
- 5 Nūr ola ^ʿuşşāķa ḥ^ʿān-i lezzet aluben zāt
 Zātına zāhid ķonulsun zāt³³⁰-i Ḥaķdan bir ķulaķ

³²⁶ Yazmada mısraın alt tarafında “Mevlā” kelimesi yerine “Mūsī” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

³²⁷ G.44.56a

³²⁸ Yazmada mısraın üst tarafında “ḥāle” kelimesi yerine “sırta” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

³²⁹ Yazmada mısraın sol tarafında bu mısra yerine “Aldır piyāl-i bāde-i şevķiñle bezminden ṭabak/ķabak/ayak” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

- 6 Sem‘ -i cānīñ açılıb gūş eyle sırr-ı vaḥdeti
Keşretilme itme gel tıfl-i derūnuñ iki şaḳ
- 7 İr maḳām-i vaḥdete terk³³¹ eyle senden senliḡi
Cezbī ger ister iseñ ḳala ancak dilde Ḥaḳ

46³³²

Müfte‘ilün Müfte‘ilün Fā‘ilün

- 1 Baḳḳeciḡe dikdim idi bir ḳabaḳ
Geldi zuhūra ne iri ne ufaḳ
- 2 Ol ḳabaḡı paṭlıcana aşladım
İtdi ḳabaḳ baḡrımı āh iki³³³ şaḳ
- 3 Ṭabḥına ben canla itdim şürū‘
Gördüm anı yine ḳabaḳdır ḳabaḳ
- 4 Rūz u şebān dikdim o ḳabaḡa göz
Düşdü ‘ aceb beynimize iftiraḳ

³³⁰ Yazmada mısraın üst tarafında “zāt” kelimesi yerine “sırr” kelimesinin kullanılabileceḡi belirtilmektedir.

³³¹ Yazmada mısraın üst tarafında “terk” kelimesi yerine “maḥv” kelimesinin kullanılabileceḡi belirtilmektedir.

³³² G.45.56a-56b

³³³ Yazmada mısraın sağ tarafında “baḡrımı āh iki” ibaresi yerine “yürekliḡim iki” ibaresinin kullanılabileceḡi belirtilmektedir.

- 5 Aşlı kabağ hiç o olurmu kavağ
Her ne kadar sa‘ yile kursorũ tuzak
- 6 Özini tutdum kabağın hāşılı
Oldı kabağdan gül seyre bak
- 7 Niçe kabağ virdi özünden özi
Oldı ma‘ nen³³⁴ o kabağ yüzi ağ
- 8 Himmet-i himmetle kabağ oldi nūr
Özi anıñ nūr imiş tut kulak
- 9 Şaçma-i güftarını zāhid tehi
Ol kabağı kabağ iden cāne³³⁵ bak
- 10 Cezbī-i ‘āciz kabağı al ele
Sofre-i ehl-i dile şun bi çarak³³⁶

47³³⁷

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Gösterüp burc-i esedden yüzine serdār-i ‘aşk

³³⁴ Yazmada mısraın sol tarafında “ma‘ nen” kelimesi yerine “ma‘ ānen” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

³³⁵ Yazmada mısraın sol tarafında “cāne” kelimesi yerine “hāle” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

³³⁶ Yazmada mısraın sol tarafında “çarak” kelimesi yerine “çanak” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

³³⁷ G.46.56b

- Döndürüp çerh-i ebeden sırrını her bār ‘aşk
- 2 Terk idüp geçdim cihāndan ‘izz ü zilletden daḥi
Cümleten yağmaya virdi varlığım devvār-i ‘aşk
- 3 Ḥubb-i Ḥaḳdan ğayrıyı şaldım fena şahrāsına
Böyle ‘ahd itdi benimle server-i bāzār-i ‘aşk
- 4 ‘Aşka uydum ‘aşkla hem-pāyım ey zāhid bu gün
‘Aşkla tutdı elim zīrā benim ikrār-i ‘aşk
- 5 ‘Aşkla tutan qarārı gülmez aşla ḥaşre dek
Hiç ayılmaz ağladır ‘aşıkları ol zār-i ‘aşk
- 6 Benliğin alub ider ‘ālemleri rüsvā anı
Ḳays-āsā inledir her bir dili dil-dār ‘aşk
- 7 Zindeyi bī-rūḥ idüp meyyit mişāl ider hele³³⁸
Ḳabr-i şuverīye³³⁹ açar āhın³⁴⁰ anın cebbār-i ‘aşk
- 8 ‘Aşka şal her bir nefes şol murğ-i dil dīvānesin³⁴¹
Ḳāf-i ‘aşku’l-lāhı zīrā gösterir tekrār-i ‘aşk

³³⁸ Yazmada mısraın sol tarafında “hele” kelimesi yerine “daḥi” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

³³⁹ Yazmada mısraın üst tarafında “şuverī” kelimesi yerine “ma‘nī” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

³⁴⁰ Yazmada mısraın sol tarafında “āhın” kelimesi yerine “rāhın” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

³⁴¹ Yazmada mısraın sağ tarafında “şol murğ-i dil dīvānesin”ibaresi yerine “ dil murğuñ ey zāhid müdām” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

- 9 Ben o Cezbîyim bugün ‘aşkla geldim ‘âleme
 ‘Âlem içre çünkü oldum ‘âşık-ı dîdâr ‘aşk

48³⁴²

Mef’ülü Mefâ’îlün Mef’ülü Mefâ’îlün

- 1 Peymâne-yi ‘aşkıñ eya şâh-i ‘arefnāk

.....³⁴³

- 2 Bir cür’ a-i ‘aşkıñ içen mest-i müdāmıñ
 Eyler mi bu dehşetile³⁴⁴ kendini idrāk

- 3 Ben bende-i bî-çârenim ihsânına geldim
 Ey kân-i kerem eyle bu Cezbîyi feraḥ-nāk

49³⁴⁵

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Xamer-ṭal’ aṭ perî-rû fitne-gîr-i çeşm-i fettânım
 Ne feleğîñ âftâbısın ki tutduñ dehri sulṭânım

- 2 Saña ins ü perî bende ne kim var cümle efkende

³⁴² G.47.16b

³⁴³ Yazmada bu mısra yazılı değil.

³⁴⁴ Yazmada mısraın sol tarafında “bu dehşetile” ibaresi yerine “bu hey’etile” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

³⁴⁵ G.48.49a

Müsellem bendenim bende eyā cān u cihān-bānım

- 3 Cemālīñ tıtdı āfākı düşürdi cümle ‘uşşākı
Hevā-yi derd-i ‘aşkıñda geçer her devr-i devrānım
- 4 Ben ol mecnūn-i ‘aşkıñ bend olup zencīr-i cānāne
Ki mecnūn adı kayd oldı benim her saṭr-i dīvānım
- 5 Melāmet tācını giydim hīlāfet taḥtına geçdim
O demde ‘aşka yār itdi ḳalbimde īmānım
- 6 Sen ol sulṭān-i a‘zamsın kerem ḳıl bāb-i luṭfundan
Ġarīb ü bī-kesim bārī yapılsun ḳalb-i vīrānım

50³⁴⁶

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Derd-i ‘aşka çāre istersen būy-i kānıyım
Ben o derdiñ çāre-sāzī mülkiniñ Luḳmānıyım
- 2 Gel devā’-i derd-i ‘aşkı ḡayre itme ilticā
Ol devā tertībiniñ bāzārınıñ dükkānıyım
- 3 Gel ḥaḳīḳatden ḥabīr ol açma rāzın kimseye
Ben o rāzın vāḳıfı hem defter ü dīvānıyım

³⁴⁶ G.49.4b-5a

- 4 Şalma gel dil zevrağın baħr-i ħayālī ħayrete
Gel beri ŧek itme ol baħriñ daħi ‘ummānıyım
- 5 Kān-i himmetdir bizim sālārımız himmet dile
Himmetiden himmet al ol himmetin bürhānıyım
- 6 Gel bu inkārı ҡo zāhid ir serir-i vaħdete
Ol serir-i vaħdetin ŧubḥ u mesā miħmānıyım
- 7 Yaķımaķ³⁴⁷ ister özin pervāne-āsā ‘aşķile
Nār-i ‘aşķıñ ben daħi bir āteŧ-i sūzānıyım
- 8 Yandı iķlīm-ī vüçüdüm ҡalmadı bir zerre var
Hep hevā-yi ‘aşķa ŧavruldı anıñ ħayrānıyım
- 9 Taḥt-gāh-i ‘aşķa Cezbī ileliden ‘aşķ cülūs
ŧöyle bil kim taḥt-i ‘aşķıñ bir yüce sulṭānıyım

51³⁴⁸

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Fe‘ ulün

- 1 Seniñ ŧol ŧem‘ -i ruḥsārında ŧāhım
Yanar pervāneyim pervāne geldim
- 2 Siyeh-rū mücrim ü müzniblerinden

³⁴⁷ Aslen “yaķmaķ” olan bu kelime vezne göre “yaķımaķ” ŧeklinde okundu.

³⁴⁸ G.50.14a

‘ Aceb dīvāneyim dīvāne geldim

3 Ȳarārım yok bu bāğ-i bī-vefāda
Derūnī derdime dermāne geldim

4 Ȳabībisin cemī‘ -i ḥastegānın
Saña yüz uruben iḥsāne geldim

5 Benim müflis ü bīçāre vü bī-kes
Ġarībim sen gibi sulṭāne geldim

6 Değilmi şān-i pākin ḥalka raḥmet
Efendim raḥmet-i raḥmāne geldim

7 Bu Cezbī bendeñe eyle mürüvvet
Ȳapunda luṭf-i bī-pāyāne geldim³⁴⁹

52³⁵⁰

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1 Ben bu ‘ aşk içre özüm āteş-i sūzān itdim
Yağuben mülk-i dili şöyle ki vīrān itdim

2 Ȳalmadı zāhir ü bātında benim ḥiç varım
Gevher-i ‘ aşkı hemān cānıma pinhān itdim

³⁴⁹ Yazmada mısraın sol tarafında bu mısra yerine “El açub dergeh-i ġufrāna geldim” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

³⁵⁰ G.50.40b-41a

- 3 Yoklayub görme benim zāhirimi varla gel
Varlığım ‘ aşka verüp cümle perişān itdim
- 4 Māsivāu’l-lāhı yuyub kalbim ondan bi’z-zāt
‘ Aşk-ı muṭlak ile bir nūr-i dıraḥşān itdim
- 5 Uyarub şem‘ -i dili ḥaşare deḥin sönmeyerek
Bir yanar ehl-i dile şem‘ -i fūrāzān itdim
- 6 Ḥüzn-i Ya‘ kūba giriftār olalı ḥāşılı dil
‘ Aşkımı Mısr-i dile Yūsuf-i Ken‘ ān itdim
- 7 Giremez kimse benimle o güzel arasına
Ezelī anıñla böylece peymān itdim
- 8 Qo ne dirler isede tudum anıñ dāmenini
Mā-taḫaddüm ben anıñ zātına ĩmān itdim
- 9 Dönmezim yok dönüşüm Cezbī ol şāh-i dile
Baş eḡüp şehir-i dili cümle müselmān itdim

53³⁵¹

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 ‘ İlm-i ‘ aşkı isteriseñ gel beri kim a‘ lemim

³⁵¹ G.52.48b

Ben bu ‘ilmiñ kânyım her bir ‘ulāma maḥremim

- 2 Hānķāh-i Himmete gel şıdķile himmet dile
Himmetiyān içre mende bir mürīd-i aķdemim
- 3 Ka‘be-i iķlīm-i vech-i ādemi gel ķıl tavāf
Ol tavāf-gāh içre men sākī-i bi‘r-i zemzemim

54³⁵²

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilatün Fā‘ ilün

- 1 Mübtelā-yi derd-i cānān olduğumıdır suçum
Ol cihetden ben perişān olduğumıdır suçum
- 2 Ben o mecnūnum ki maḥv u şaḥv bilmem neğdüğün
Şūret u sīretde ḥayrān olduğumıdır suçum
- 3 Zāhidā taş atma sīnem mā-taķaddüm yaradır
Yaralanmışlarda dāstān olduğumıdır suçum
- 4 Kanda kim ķılsam teveccüh baña cānānım yeter
Cān içinde gizli cānān olduğumıdır suçum
- 5 Ben Ḥalīl-i nār-i ‘aşķım düşmişim bir nāre ben
Nār-i ‘aşķ içre gülistān olduğumıdır suçum

³⁵² G.53.4a

- 6 Hâşılı meydân-ı ‘aşkıdan yok dönüş ‘ahdim
Cezbîyim merd-i meydân olduğumıdır suçum³⁵³

55³⁵⁴

Müfte‘ilün Fâ‘ilün Müfte‘ilün Fâ‘ilün

- 1 Kaşlarınıñ karası aldı beni ey cevân
Yağdı gönül mülküni âteş-i ‘âşkıñ bu ân
- 2 Hey ne imiş kaşlarınñ fitne imiş işleriñ
Cünbiş-i revişleriñ verdi özümnden nişân
- 3 Özümü pür-nâr idüp rûz u şebim zâr idüp
Âh beni nâ-çâr idüp kalmadı hiç ad u şan
- 4 Benliğimi aldı yâr ‘aşkına kılub dūçâr
Düşdi dile âh u zâr hâlim oldi yaman
- 5 Göriceğimden o dem gitdi şu‘ûrum neydem
Saña direm hey dedem saña fidâ işte cân
- 6 İster iseñ gel beri gezme dedem ser-serî
Saña koyam bir sere mâye-i zâtın hemân
- 7 Gel baña bir bûse vir şulana ağzım benim
Zevkile dola tenim haşre değin nâgehân

³⁵³ Beytin iki mısraı da vezne uymuyor. Hece sayılarında eksik var.

³⁵⁴ G.54.42b-43a

- 8 Göriceğın her kese dime baña ҡor bu kes
Lāfla bitmez ҡabaҡ olsa daħi bātıncān
- 9 Bāğçevānın kāmili kāmil olur bil anı
Ekdiği tuħmı anıñ aşla olur fidān
- 10 Mezra‘ ını boş ҡoma tuħmile pür it anı
Mezra‘ a-i dil beğim bula dü ‘ālemde şān
- 11 Şarrāfı gör zer ile sīmi bilür fenniyle
Her görinen şarrāfı bilme anı pīr-i fān
- 12 Kāmile kendin yudur bir iki ıtutam ҡodur
Tā doğuben bir veled anıñile o yılan
- 13 Gel beri bir kez ҡoyam ħāne-i ҡalbin yuyam
Dāne-i bārānla sen daħi dā‘im şulan
- 14 Nehr olupen aķa gör ҡalb evine baķa gör
Tıfl-ı dile şoķa gör cānib-i Hāķdan nişān
- 15 Yār eteğın yaķala ur özüñi şaykāla
Tā olıcaķ mūncelī şāf ola mirāt-i cān

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Zāhidā dem urma 'aşqdan 'aşqa mecbūr olmadan
Hem-enīs-i 'aşq olup 'aşkile dem-ħor olmadan
- 2 Evvelī ol derd-i 'aşk-i yārın dīvānesi
Kim hevā-yi nefis-i bed- ħ'āhile mekdūr olmadan
- 3 Ĥāne-i dilden süre gör gide nefis-i bed-rūsūm
Āsūde olsa ger ĥāne-i dil.....³⁵⁶ olmadan

Gazel-i mutavvel

57³⁵⁷

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Herçi bād ābād ĥarābātileriz tā aneden
Böyle geldik 'ālem-i terkībe vahdet-ħāneden
- 2 Yandırub mülk-i vücūdı nūr-i zāta irmeğe
Böyle ta' līm eyledik şem' e yanan pervāneden
- 3 Nāle vü feryādı mu' tād itmeği her bir nefes
Gülşen-i 'aşq içre gördük murğ-i pür-efgāneden
- 4 Pīşe kıldık şūretā bintu'l-'ineb mekkāresin

³⁵⁶ Kelime okunamadı.

³⁵⁷ G.56.58a

- Lîk ‘ ayyāşımı aldık ezel mey-hāneden
- 5 Kayd-i farğa düşmeyüp olduk aşamm-i ta‘ ‘ āne biz
Ders-i ‘ aşkı okuduk çünkim mu‘ allīm-hāneden
- 6 Āşiyān-i ‘ aşka ‘ anķāyız şalā murgāna kim
Per gidüp minķār-i ķadrin dāne alsun lāneden
- 7 Bāde virdik fikh u naḥvi mantıķu’ t-ṭayrı bile
Ezber itdik nüṣḥa-ı maḥvı dil-i pīşāneden
- 8 Mū-be-mū olduk giriftār-i belā-yi derd-i yār
Çekmeyiz bir müyumuz şimden girü her şāneden
- 9 Gāh nār u bād u ḥāk olduk gehī her bir nebāt
Gāh bārān olupen yağdık nice ābāneden
- 10 Gāh germ ü serd olup geldik hevā-yi ‘ aşkla
Her şıfatdan naķd alub geçdik niçe kāşāneden
- 11 Ādem olduk şübhesiz şaçdıķ teselsül tuḥmını
Nice ādemler getürdük mülk-i ferzendāneden
- 12 Şīt olupen ḥalkı da‘ vet itdik ādem ḥükmüne
Ehl-i şirkiñ³⁵⁸ küfr ü şirkin³⁵⁹ pāke her bir cāneden

³⁵⁸ Yazmada mısraın üst tarafında “şirkiñ” kelimesi yerine “pākīn” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

- 13 Nûh olup keşti-i tûfânı şaldık hayrete
Çây ağıdı arayub bulduk demi tûfāneden
- 14 Hem daḥi dāver olup āhenleri mûm itmeğe
Şöyle mu‘ ciz-gîr olup geldim ma‘ ādin-ḥāneden
- 15 Gāh Süleymān-i zemān olup hükûmet tahtını
Bāde emr ittik getürdi ‘ālem-i ğam-ḥāneden
- 16 Gāh İskender olupen kıldık sefer-ender-sefer
Vādī-i Ye‘cûc sedd itdik bu gün her yaneden
- 17 Emr olunduk hem Ḥalīliyyetle Nemrūd üstine
Lîk atıldık³⁶⁰ nār-i Nemrûda yed-i tuġyāneden
- 18 Āteşi gül-zār idüp geçdik riyāz-i emne biz
Çünkü dürc itdik künûz-i ḳalbe şad dūr-dāneden
- 19 Hem Kelīm-āsā varub Tūr-i tecellīden yana
Dest-i bî-envārımız nşr eyledik nūrāneden
- 20 Gāh Hızır u gāh İlyās olupen geldik bu gün
Baş çıkardık gāh gāh şad hırḳa-i merdāneden

³⁵⁹ Yazmada mısraın üst tarafında “şirkin” kelimesinin “nazal n” ile “şirkin” şeklinde kullanılabileceği belirtilmektedir.

³⁶⁰ Yazmada mısraın alt tarafında “atıldık” kelimesinin yerine “atılmadık” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

- 21 Ḳays-āsā vādī-i ḥayret-niṣ̄n olduḡ daḥi
 ‘Ayn-i Mecnūnuz deme Mecn̄sna vāveylā neden
- 22 Nāmdaṣ olup Muḥammedle ṣefā‘ et isteyü
 Ṣad ṣalātile selām itdik dil-i dīvāneden
- 23 Veys-i vaḡtiz ḥırḡa-i ṣad-pāre’i ḡıldık libās
 Hīḡe virdik ḥırḡa-i semmūre³⁶¹-i vīrāneden
- 24 Ḳār-yār olup Muḥammedde fidā-yi cān idüp
 Milket-i fāniyi terk itdik bu miḥnet-ḡāneden
- 25 Ḳār deh-ma‘ ṣūm-i pāk iḡün muḡabbet ṣem‘ esin
 Uyarub geldik muḡaḡḡaḡ himmet-i pīrāneden
- 26 Hem imāmīn³⁶² ‘aşḡını tezyīn idüp Cezbī dile
 Bāde-i rengīn nūṣ itdik döner peymāneden

58³⁶³

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 ‘Ārifīñ yanıñda birdir varı olsun olmasun

³⁶¹ Yazmada mısraın üst tarafında “semmūret-i” ibaresinin “y” harfi yazılarak “semmūreti” şeklinde kullanılabileceği belirtilmektedir

³⁶² Yazmada mısraın sağ tarafında “imāmīn” kelimesi yerine “imāmān” kelimesinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

³⁶³ G.57.47a

Her taraf dağ üsti bāğdır bāğ olsun olmasun

2 Añlara maḥşūş olup tecrīd-i şuver ma‘ neṽī
Hīç teḥāşī eylemezler yādı olsun olmasun

3 Bāğçe-i ḳalbi müzeyyen eylemiş envārole
Ḳadīmī şayfu’ş-şitā gül-zār olsun olmasun

59³⁶⁴

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1 Ḳo dönsün sāğar-i leb-rīz-i mey meclisde tāb olsun
Sirişk-i çeşm-i ‘āşık ehl-i ‘aşḳa bir şerāb olsun

2 İçilsün bādeler yansun kebāb-i sūziş-i diller
O keyfiyyetle aşḫāb-i muḥabbet neş’e-yāb olsun

3 Yeter ta‘n itdin ey şūfī-i bed-ḥū ehl-i şaḥbāyı
Biz aşḫāb-i ṭarīkiz bezmimizde şeyḥ u şāb olsun

4 Biz ol keyfiyyetile mestiz ammā kimseler bilmez
Bizim aḥvālımız aşḫāb-i ‘aşḳ içre ḥisāb olsun³⁶⁵

5 Yazılsun levḥ-i dillerde ‘aceb sırr-ı melāmetler
Mededin Cezbiyā ma‘ nī yüzünden feyz-yāb olsun

³⁶⁴ 58.41a

³⁶⁵ Yazmada mısraın sol tarafında bu mısra yerine “Bizim aḥvālımız ma‘ nīde şerḥ-i kitāb olsun” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

60³⁶⁶

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Cān u dilden zıkr-i Hakkıle derūnın kıl tolu
Hakdan artık ğayriye fānide dökme āb-i rū
- 2 İr şalat-i dā'imūne farz-ı hakkı kıl edā
Āb-i 'aşk-i Hakla aldınise ger evvel vuzū
- 3 Hakla hakdır sem'-i cāne al hakīkat sözlerim
Tālib-i didār-ı Hak ol kalma rāhından girü
- 4 Min-'araf sırrını fehm it Cezbī bil Rabbini
Ādem iseñ bunda sa'y it olma yarın kaygulu

61³⁶⁷

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Nazar it zāhid-i Hak şāh-i vilāyetdir bu
Reh-ber-i rāh-i Hudā kân-i hidāyetdir bu
- 2 Faḥr-i 'ālem aña laḥmuke didi ol Haydar
Cümle-i cān u dile 'ayn-i 'ināyetdir bu
- 3 Bāb-i 'ilm olduğuna şek olunur mu bi'z-zāt

³⁶⁶ G.59.8b

³⁶⁷ G.60. 23b-24a

Nüşa-i ‘ilm-i ledün hâce-i hâcetdir bu

- 4 İlticâ eyleyenin müşkilini hall eyler
Kenz-i pinhânı açan kufl-i kerâmetdir bu

- 5 Cümle aşhâb-i Hudâ buldı anıñla rif‘at
Dîn-i Aḥmedde hele ehl-i sâdetdir bu

- 6 Hem Ebū Bekr ü ‘Ömer ḥazret-i ‘Osmân u ‘Alî
Çār erkânla ‘âşıqlara âletdir bu³⁶⁸

- 7 Reh-i Allâh u Muḥammede delîl isterseñ
Tuta gör dâmenini cây-i selametdir bu

- 8 O ‘Alîdir o velîdir o güzeller güzeli
Cezbiyâ tut elini server-i ḥazretdir bu

62³⁶⁹

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Varımı yağmaya virdi gonçe-i gül-zâr Hû
Açılacak gülşen-i göñlümdeki esrâr Hû
- 2 Ğâret ister bu serây-i göñlümi Tâtâr-i ‘aşk
Çünkü ‘aşk menşûrını şundı baña serdâr Hû

³⁶⁸ Yazmada mısraın sol tarafında “âletdir bu ” ibaresi yerine “hüccetdir bu” ibaresinin kullanılabileceği belirtilmektedir.

³⁶⁹ G.61.3b

- 3 Kaldı benden eṣer kaldım daḥi ḥayrette kim
Bilmezim ben benliğim maḥv eyledi tekrār Hū
- 4 Āh kim Maṣṣūr-i ‘aşk itdi beni sulṭān-i ‘aşk
‘Aşk-i muṭlaḳdan görindi şūret-i iḳrār Hū
- 5 Gösterir Cezbī saña kılma te’essūf gün olur
Şeş cihetden şuver-i ma‘ nide yüz dīdār Hū

63³⁷⁰

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Benim bu tekye-i ‘aşk içre dā‘im āh zārım Hū
Gülistān-i muḥabbetde gül-i gül-zār ḥārım Hū
- 2 Dem-ā-dem gūşe-i ḥayretde dil-ārām yok ağlar
Yanar pervāne-āsā dilde varım şem‘ -i nārım Hū
- 3 Giderdim ḥānemānı cān u dilden gide ağyārı
Bi-ḥamdi’l-lāh ki her bir vaḥdetimde cümle kārım Hū
- 4 Hemānā şūretim ḥubbī hevā-yi nefsi ‘arz eyler
Velī sīretde yārım daḥi her leyl u nehārım Hū
- 5 Beni ḫann itme zāhid bir ḫurī lāf u güzāf eyler

³⁷⁰ G.62.8a

Zebānım gerçi āfākī gönülde i' tibārım Hū

- 6 Benim Cezbī-i pür-efgān gūlzār-i tarīkatde
Şebnem âh-i enīni yok şehirlerde kararım Hū

64³⁷¹

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün

- 1 Gel ey dil bülbüli şahrāya karşı
Figān it rüz şeb ferdāya karşı
- 2 Görürsün bülbül-i nālān u zāri
Neler söyler gül-i ra' nāya karşı
- 3 Şehirlerde olupen sende āgāh
Niyāz it derd ile Leylāya karşı
- 4 Ola kim rahm ide sen mübtelāya
Gerilmez sine derd-i sevdāya karşı³⁷²
- 5 Hemān tek eyle Cezbī cümle varı
Gözi yaşlı yüzi Mevlāya karşı

65³⁷³

Müfte' ilün Fe' ilün Müfte' ilün Fe' ilün

³⁷¹ G.63.8a

³⁷² Vezne göre mısra da bir hece fazla.

³⁷³ G.64.15b

- 1 Ey bu dili yād iden ğussadan āzād iden
Luṭf ile ābād iden çağırırım Hū diyü
- 2 Çağırırım yār seni ‘aşk ile her bār seni
Dād-be-diyār seni çağırırım Hū diyü
- 3 Cümle cihānı gezüp Hū diyü bağrım üzüp
Ben seni bende sezüp çağırırım Hū diyü
- 4 Şöyle ki arz u semā kalmadı şūretā
Cümle gezüp bu gedā çağırırım Hū diyü
- 5 Baħr ile berri geçüp kara’ı ağı seçüp
Dergāhına yapışub çağırırım Hū diyü
- 6 Çünkü seninim seniñ ile beni maħremiñ
Olmağışün hem-demiñ çağırırım Hū diyü
- 7 Hū ile Hağdır sözüm gör ki dü şağdır özüm
Görür oluncağ gözüm çağırırım Hū diyü

66³⁷⁴

Mef’ ulü Mefā’ ilü Mefā’ ilü Fe’ ulün

- 1 Ey ‘aşık-i bî-çāre yūri yār yanınca

³⁷⁴ G.65.3a

Maḥv eyle vucūdunda ne var oda yanınca

- 2 Ger ‘āşık iseñ yāre nedir sende bu ‘illet
Bul sen de ṭabīb-i dili ara uşanınca
- 3 Bu derddir o kim çāresi yok neyde ‘eṭibbā
Bir şürb-i şafā bul ara ağzın şulanınca
- 4 Bir şürb-i muşaffādır o üstādına maḥşūş
Nūş eyle elinden anı ḥaşre dolanınca
- 5 Zātında seniñ ‘aşk ger ise ‘illet-i ḥāsīñ
‘Aşk tuḥmını saḥaḳ eyle havānda ufanınca
- 6 Sükker-i muḥabetle anı şaḥf edüben ye
Āşār-i şifā zāhire çıkub ulanınca
- 7 Cezbī yūri sen daḥi özin pīre ulaşdır
Vuşlat ḥaberi sem‘-i derūna uzanınca

67³⁷⁵

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Ādemī ol ādemi bul dergeh-i ‘irfānında
Seni sende bul ara sen seni erkānında

³⁷⁵ G.66.11b-12a [bu gazel 58b-59a da tekrarlanmıştır]

- 2 Gör ne yazmış ezelî nüşâ-i vechinde seniñ
Gel oğu âdem iseñ sen seni vicdânıñda
- 3 Şanma zâhid anı kim kâl yaqûlile³⁷⁶ biter
Darb-i Zeyduni geç hâl-i perişânıñda
- 4 Okı bir mürşid-i Hâkdan seniñ ol zâtını sen
Bulasın min ‘arefe Rabbehu ‘unvânıñda³⁷⁷
- 5 Bilüben Rabbini sen nefsinı bildikde müdâm
Ola bu vech ile cümle³⁷⁸ cihân râbiṭa-i şânıñda
- 6 Kanda kim düşse³⁷⁹ naẓar celle vallâhi³⁸⁰ bâkı
Yek naẓar ile naẓar kıl naẓar im‘ânıñda
- 7 Rabbini bildiñ ise Cezbî-i bî-çâre eger
Sen seni şanma ba‘îd ḥazret-i Hâk yanıñda

68³⁸¹

Mef‘ülü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ülün

- 1 Ey dil naẓar it göñlüme âgâhı unutma
Sırrında olan âh-i seher-gâhı unutma

³⁷⁶ Kim kâl yaqûlile [değişiklik; anı kâle yekû]

³⁷⁷ Bulasın min ‘arefe Rabbehu ‘unvânıñda [Bula sen min ‘arefe rabbe-i ‘unvânıñda]

³⁷⁸ Ola bu vech ile cümle cihân [ola bu cümle cihâ]

³⁷⁹ Düşse [düşerse]

³⁸⁰ celle vallâhi [celledehu’l-lahu]

³⁸¹ G.67.23a

- 2 Sen bir güher-i zāt-i şeref-bağş-i Hudāsīñ
Ol gevher-i zātında ki her gāhı unutma
- 3 Şaykal ura aña açıla tā kim ola şāfī
Zīrā ki var ol dilde ki gümrāhı unutma
- 4 Tutmaya göñül mülkini şol leşker-i gümrāh
Cezbī hāzer it hāzret-i Allāhı unutma

69³⁸²

Fā' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fā' ilün

- 1 Raḥm it ey māh-veşim bu dil-i sūzānımıza
Çeşm-i inşāfla bak ḥāl-i perişānımıza
- 2 Tīr-i müjgānına virme tīr-i kātıl-i cān
Kaşdı var gibi hele sīne-i ' uryānımıza
- 3 Kerem it başın içün girme güzel xanımıza
Gerçi kim bendenim ey dām-i cefā bilmemisiñ
- 4 Ağlarım ḥūn-i ciğer-gāhımı bir silmemsiñ
Reh-i ' aşkında neler çekdigimi görmemisiñ
- 5 Dest urur gibi ecel tā ki giribānımıza

³⁸² G.70.24a

Kerem it başın için girme güzel kanımza

70³⁸³

- 1 Yokidi cemî[°] -i eşyâ ne kaçır u ne serâ
Ne cennet ü ne tûbâ gördüm o taş içinde
- 2 Bir cemâl-i bâ-kemâl bir serve-i nev-nihâl
Yok hiç hüsnüne zevâl ne sol o sağ içinde
- 3 Ol cemâl kim anda var cümle ° âlem aña yâr
° Âşık cân gözin uyar kalma kurağ içinde
- 4 Cümle mülküñ şâhıdır her bir vechiñ mâhıdır
Halkıñ kıble-gâhıdır pîr u uşâğ içinde
- 5 Her kim ol şâha uyar cân dîdesini açar
Cezbî sende aña var bağçe vü bağ içinde

71³⁸⁴

Mefâ[°] ilün Mefâ[°] ilün Mefâ[°] ilün Mefâ[°] ilün

- 1 Dilâ gel pâk-i tām-i kalb olup dönder yürek yâre
Düşürme gel televvünle gönül şeh-bâzın ağyâre
- 2 Hemân bir pîr-i kāmilden okı sırr-i kemâlâtı
Eger kim vâkıf olmak isteriseñ cümle etvâre

³⁸³ G.71.22a, vezin bulunmadı.

³⁸⁴³⁸⁴ G.72.5a-5b

- 3 Erenler şoḥbetin lâf u güzâf ‘addiyle ṭa‘n itme
Ki anlar vâkıfu’l-esrâr-i Ḥaḳdır düşme inkâre
- 4 Kemâlî nüshasından ders alub ‘allâme-i ser ol
İrem dersen eger ‘ilm-i kemâlâtile her vare
- 5 Çü sensin a‘lem ü ekrem çü sensin nüsha-i a‘zam
Ḥazer kıl virme murğ-i varını süflâ-yi idbâre
- 6 Özüñ pāk eyleyüp tevḥîd-i ḥaş-i Ḥaḳқа ‘ârif ol
Gele kâfir daḡi görürse vechiñ semt-i iḳrâre
- 7 Nâzar kılmaz erenler şûrete çün ḳalbe nâzırdır
Libâs-i ḳalbi peydâ eyle bakma tâc u destâre
- 8 Şular kim ḡırḳa-yi tâcile âlâyişler eylerler
‘Alâmetdir olarıñ her biri bir pîr-i muḡtâre
- 9 Eger kim şûret-âsâ şîretin tâcını giydiñse
İrersin ṭarfetü’l-‘ayn içre pîşiñ bâḡ-i gülzâre
- 10 Seniñ sen neydiḡin bildiñse ger her yerde âdemsin
Eger kim bilmediñse girme bî-ma‘nî bu bâzâre
- 11 Velî bir noḡṭadır aşlı dü-harfile müsellemdir
Bi-küllî ‘âlemiñ feyzi noḡṭadan irdi izhâre

- 12 O bir nokta nedir cān gözin açub anı fehmi eyle
Geçürme ‘ömrini ‘ālemde bihūde vü bī-çāre
- 13 Niçün geldiñ cihāne ne içün var olduğıñ añla
İresin gün-be-gün sâ‘at-be-sâ‘at sırr-ı Kerrāre
- 14 Özün pāk eyle nūr-i zıkr-ı zāt-ı Hākile her bār
İrem dersen eger kim her nefesde bāb-ı Ğaffāre
- 15 ‘Urūc it ‘ālem-i ‘ulvīye süflāda karar itme
Ene’l-Hāk şūretin ur Manşūr-āsā yüz sürüp dāre
- 16 ‘Anāşır hükmini қо rūḥ-i a‘zamdan ḥaber-dār ol
Ne kim nuṭṭ eyleriseñ ire nuṭṭuñ kūh-i eşcāre
- 17 İre gör birliğe ikiliği maḥv eyle kendinden
Gezüp durma hele ḥayvān-āsā dā‘im āvāre
- 18 Eger bilmek dilerseñ bu ledünnüñ sırrını sende
Hemān keşti-i cismin durma şal deryā-yi esrāre
- 19 Açub yelken dümen tut doğru var ‘ömrüñ hebā itme
Yanaş bād-i muvāfiḳ ile varub mülk-i ezkāre
- 20 Metā‘-i ‘aşkı taḥşīl eylemek sa‘yında ol dā‘im
Şaḳın emtā‘-i bī-ma‘nā-yi lebrīz itme enbāre

- 21 Erenler himmetin dā‘im taleb kıl cānib-i Hāḡdan
Ba‘īd olmak dilerseñ menzil-i a‘ māl-i eṣrāre
- 22 Beḡābi’l-lāha ez-dil ‘āzim ol bākī olam dirseñ
Erişdir özini sa‘ yile Cezbī semt-i dīdāre
- 23 Kemālāt ehli fikhı naḡvi bilmez maḡv oḡur anlar
Oḡu maḡv ‘ilmini sende varub ḡāce-i pūr-vare

72³⁸⁵

- 1 Rāh-i Hāḡḡa reh-nümā kenz-i ‘aşḡa pīşvā
Zulmet-i dile cilā lā-ilāhe illa’l-lāh
- 2 ‘Āṣḡ şarābın içiren rāh-i Hāḡḡı seçiren
Mā-sivādan geçiren lā-ilāhe illa’l-lāh
- 3 Gel ‘āṣıḡ zıkr idelim hem ḡaḡḡı fıkr idelim
Leyl ü nehār diyelim lā-ilāhe illa’l-lāh
- 4 Gel kardaş eyle mu‘ tād nām-i Hāḡḡı eyle yād
İden dilleri ābād lā-ilāhe illa’l-lāh
- 5 Disünler bize deli zıkr eyleyelim yezeli
İsm-i Allahıñ güzeli lā-ilāhe illa’l-lāh

³⁸⁵ G.73.9b-10a, vezin bulunmadı.

- 6 Aḳsun çeşminiñ yaşı kıla zıḳr ile savaşı
Rāh-i Ḥaḳḳıñ yoldaşı lā-ilāhe illa'l-lāh
- 7 Ḥaḳḳa doğru döndüren ṭamu oduñ söndüren
Dost yüzini gösteren lā-ilāhe illa'l-lāh
- 8 Cezbī aç dā'im gözin ğafletden uyar özin
Dā'im bu ola sözün lā-ilāhe illa'l-lāh

73³⁸⁶

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fe' ūlūn

- 1 Her ḳanda ki ḳılsam nazar ol yār göründi
Bu gözlerime mihr-i pūr-envār göründi
- 2 Göz ḥīrenür göremez ol yārdan artıḳ
Gūyā ki göze göz göre ruḥsār göründi
- 3 Bir göz ki göre nūr-i baṣīretle cemālī
Ol göze ebed görmeğe iḳrār göründi
- 4 Ey münkir-i ḥod-bīn nazar it cān gözün aç
'Āşıḳlara 'ālem güneşi ḥār göründi
- 5 Ḥār olmayacak gerçi gülün ḳadri bilinmez
Ḥār içre bu Cezbīye dīdār göründi

³⁸⁶ G.74.25b

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ülün

- 1 Meded 'aşkıñla sīnem yane düşdi
Serāy-i cān u dil sūzāne düşdi
- 2 Sürerim bülbul-āsā gülşen içre
Hemānā nāle vü efgāne düşdi
- 3 Şerāb-i 'aşkı nūş itdim ezelden
Göñül dīvāne vü mestāne düşdi
- 4 Göñül bahri taşub Cezbī cihāne
Bulunmaz sāhili 'ummāna düşdi

76³⁸⁹

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Seniñ 'aşkıñ eyā maḥbūb-i Hāḫ 'aşkıñ 'iyān itdi
Sirişk-i çeşmimi cūş itdirüp mānend-i kām itdi
- 2 Ciger ғанım piyāle taldurub şundukça 'uşşāka
Yed-i sāķī anı her birlerine armağan itdi
- 3 Anuñçün mest-i 'aşq olmuşları mecnūn idüp gūyā
Taķub zencīr-i çīn-i zūlfüne bīmār-i cān itdi

³⁸⁸ G.76.9b

³⁸⁹ G.77.27b-28a

- 4 ‘ Aceb abdāl-i ‘ aşkım bilmezim nem vardır ‘ âlemde
Meger kim menzirim ‘ uşşâk içinde rāygān itdi
- 5 Tıyurdu ‘ aşkıımı bilmezlere ol hūb-ruhsārım
O hāl-i dāne-i hūsnüyle gönlüm imtiḥān itdi
- 6 Melāmet hırkasın giydim kırıldı şīşe-i ‘ ârım
Melāmetle bu yolda her şebim beytü’l-ḥazān itdi
- 7 Qarār itmez dil-i şeydāsıyım Bi’l-lāh cānānıñ
Anuñçün her nefes her bir demim dām-i figān itdi
- 8 Ḥayāl-i fıkı-i dīdārile qalmışiken taḥassürde
Nihāyet Cezbī-i bī-çāresini şādmān itdi

77³⁹⁰

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Āftāb-i neyyir nīz³⁹¹ velāyetdir ‘ Alī
Çār-kitāb-i ma‘ na-i sırr-ı hidāyetdir ‘ Alī
- 2 Gelmemiş mişli cihāna ḥalk olaldan nüh felek
‘ İlm-i küllün mazḥarı kân-i sa‘ ādetdir ‘ Alī
- 3 Müşkilātın ḥall iden oldur cemī‘-i ‘ âlemiñ
Anıñ içün cümleye Ḥaḳdan ‘ ināyetdir ‘ Alī

³⁹⁰ G.78.59b

³⁹¹ Aynı şekilde yazılan bu kelimenin de “münir” olması gerekiyor.

- 4 Ḳudretin Ḥaḳ anda iẓhār itdi pür-ḳudretdir ol
 Ḳuvvet-i ḳudsīde hem bī-nihāyetdir ‘Alī
- 5 Bāb-i Ḥayberden tefekkür ḳıl anıñ her ḳudretiñ
 Gör o şīr-i Ḥaḳḳı kim merd-i şecā‘ atdır ‘Alī
- 6 Cān u dilden ḳıl muḥabbet Cezbiyā ol şāha kim
 Rūz-i maḥşer içre bir kân-i şefā‘ atdır ‘Alī

78³⁹²

Ḥazret-i İmām ‘Alī Rāziya’l-lahu ‘Anhu

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Zāhidā ben Ḥaydariyim Ḥaydariyim Ḥaydarī
 Ḥaydarīler bağıñıñ oldum muḥaḳḳaḳ reh-beri
- 2 Ḥaydar-i Kerrārla ‘ahdīm budur kim dönmezim
 Olmuşum meydān-i ‘aşḳıñ Ḥaydar-āsā serveri
- 3 Ḥāriciyān olsa ‘ālem ḥaḳḳı ḥavfım yok benim
 Çünki aldım ben ‘Alīden zū’l-fiḳār-i şep-peri
- 4 Ḳuvve-i bāzū-yi dilden kimseler bulmaz rehā
 Çünki teshīr eylemişdir taht-gāh-i Ḥayberi

³⁹² G.79.30a

- 5 Şad-şalâ ‘uşşâka gelsün bu benim meydânıma
Şöyle kim âlûde-i ‘aşkıyla görsün kem-teri
- 6 Dest-i sâķiden içenler bade-i peymānesin
Güyyā nūş eylemişlerdir şerāb-i Kevşeri
- 7 ‘Aşķile giren ‘Alī dergāhına kalmaz ġarīb
Çünkü oldur her cihetden āstān-i Ĥaydarī
- 8 Tālib-i ‘aşķ iseñ ey Cezbī anıñ ol bendesi
‘Aşķ-i Ĥakķı isteyen hīç dönmeyüp gelsün beri

79³⁹³

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 ‘Āşķ-i şādıķlara açıldı ‘aşķ mey-ķānesi
Şala gelsün gelen ayılamasun mestānesi
- 2 Zenicir³⁹⁴-i zülf-i ‘aşķ-i yāre ez-dil bend olup
Adını mecnūn kayd itsün anıñ dīvānesi
- 3 ‘Aşķla söyler ma‘ānī sırrını ‘uşşāķ-i zār
Añlaşılmaz ehl-i ‘aşķıñ şoķbet-i merdānesi
- 4 Bey‘ idüp eyler şalā ‘aşķıñ metā‘ıñ ‘āşķa
Ehl-i ‘aşķa töludur her gevher-i dūr-dānesi

³⁹³ G.80.10a

³⁹⁴ Aslen “zencir” olan bu kelime vezin gereġi “zenicir” şeklinde okundu.

- 5 Kimde kim var kâbiliyyet andan itmez Hâk dirîğ
Añlayub kâdrin u bilmez gevheriñ bîgânesi
- 6 Tıfl-i dilden al metâ‘ -i ‘ aşkı Cezbî şubh şâm
Beslemiştir şîr-i ‘ aşk ile o tıfli anesi

NAZIMLAR

1³⁹⁵

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Merhamet umma gönül bu gerdiş-i bî-dâddan
Kimse ma‘ mûr olmamıştır bu harâb-âbâddan
Kışsa-i İskendere bak hisse al Şeddâddan
Neyleti taht-i Süleymânı haber sor bâddan

2³⁹⁶

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

Ey şefî‘ -i ümem-i muznib-i pür-derd ü elem
Tut elim çâh-i mezelletde kalan bî-kesinem
Var iken zât-i şerîfîñ şâhib-i keremâ
Kime dâd eyleyelim ey şeh-i ümîd ü kerem

³⁹⁵ Naz.1.47a

³⁹⁶ Naz.2.47a

3³⁹⁷

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Ben bu gün bir düsta bey' itdim metā'-i varımı
 Kalmadı zerre metā' ım maḥve virdim kārımı
 Her ne var varlık o destiñdi anıñdır cümle var
 Mā-taḡaddüm böyle 'ahd itdim ḡamuya dādımı

4³⁹⁸

Sen sırr-i cenāb-i Kibriyāsıñ hem
 Zātını ḡalḡ itdi bir ṣāh-i kerem
 Dāverā itme redd cām ile maḡzūn
 Dil-i nā-ṣādım oña bāḡ-i İrem

BEYİTLER

1³⁹⁹

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Deme sen dönmedi maḡṣūd murād üzre felek
 Çıkmasan sen dā'ire üstüne uğrar dönerek

2⁴⁰⁰

Egerçi yazsa idi kātib-i sırr-i ṣeḡī

³⁹⁷ Naz.3.47b

³⁹⁸ Naz.4.47b, vezin bulunmadı.

³⁹⁹ Bey.1.47a

⁴⁰⁰ Bey.2.47b, vezin bulunmadı

Boş kese gibi alurdu vaşında tehi

Destanlar

1⁴⁰¹

4+4

I

Bir şehre uğradı yolum
 arşu bāzār anda amu
 arşu bāzār ehli cümle
 Dükkānlarıñ açar amu

II

Dolu dolu metā^ç var
 Her biri bir cāne yarar
 Nidā idüp münādīler
 Metā^ç larıñ şatar amu

III

Kimi köhne kimi cedīd
 Kimi gevher kimi adīd
 Kimisi yaş kimi adīd
 Heb ehlini arar amu

IV

Her biriniñ var kıymeti
 Kimiñ zā^çiddir rif^ç ati
 İtmeyen aña rağbeti

⁴⁰¹ Des.1.5b-7a-7b

Behāsını bozar kamu

V

Kimi sırça kimi gevher
 Kuyumcusu kendi düzer
 Kadrin bilmez ehl-i hüner
 Yol erinden azar kamu

VI

Ol şehriñ çok cünbişleri
 Câne yarar her işleri
 Hevâda uçar kuşları
 Hâk yoluna uçar kamu

VII

Ol şehriñ bi-ḥad bağçesi
 Gülleriniñ var gonçesi
 Ol gonçeniñ neticesi
 ‘Ud u ‘anber қоғар kamu

VIII

Ol bağçede var bir buñar
 Bāğile bŭstānın şular
 Hâkḳıñ cemālını arar
 Yâ Hŭ diyü çağlar kamu

IX

Ol şehriñ dildir şöhreti
 Kaşr u serādır zīneti
 Cümle olan cem‘ iyyeti
 Heb nŭrānī-nigār kamu

X

Nigārları heb zindedir
 Zindeleri bir tendedir
 Cümlesi bir bedendedir
 Nūr âyetin yazar kamu

XI

Ser-â-pâdır mey-ḥānesi
 Meclisinde mestānesi
 Nice yüz biñ dīvānesi
 Birbirine yarar kamu

XII

Ol meclisiñ bāde-keşi
 Durmaz aḡar gözi yaşı
 Tā ḡaşre dek böyle işi
 Hîḡ ayılmaz her bār kamu

XIII

Ḥāniḡāh u mescidleri
 Heb Ḥaḡḡanī sācidleri
 ‘Ābid u hem zāhidleri
 Nemāzların kılar kamu

XIV

Nār-i Nemrūd anda imiş
 Mancınıḡ mīzānda imiş
 Ḥalīl ad u şanda imiş
 Ol nār aña ḡülzār kamu

XV

Fir‘avnile Şeddād anda
 Mü‘min ile ilḡād anda

Hem Mūsa-i pūr-dād anda

Nūr-i tecellī-dār kamu

XVI

Nūr-i tecellīye varan

Tecellî sırrını gören

Ol sırr ile hemvār olan

Ol şehre şehriyār kamu

XVII

Ol şehir bir minārede

Gūyā ki bir kınādede

Cezbî daği ol arada

Erenlere uyar kamu

2⁴⁰²

4+4

I

Bir kūha oldı yolum⁴⁰³

İçi yılan çiyān tolu

Her cānibin tutmuş olar

Daği nice hayvān tolu

II

Ol kūhı döndüm dolandım

Cümle reng ile boyandım

Coşkun şu gibi bulandım

Her dalgası ‘ummān tolu

III

⁴⁰² Des.2-6b-7a

⁴⁰³ Vezne göre mısrada bir hece eksik.

Nice yüz biñ girdābı var

Mühlik-bi-ḥisābı var⁴⁰⁴

Nice nice ḥicābı var

Her birisi bürhān tolu

IV

Ba' zı ḥicābı nār imiş

Düşen aña yanar imiş

Ḥalīl olan arar imiş

Ol nār gülistān tolu

V

Var anıñ a' lā puñarı

Mevc uruben olur cārī

Her bir cānibe aqarı

Āb-i ḥayātı cān tolu

VI

Ḥayy-i ebeddir erkānı

Fevt olmaz nūş iden anı

Āb-i ḥayātın merdānı

İçi tışı ĩmān tolu

VII

Zāhid inkār itme zinhār

Bu sözlerim şahidi var

Münkiriniñ hezār hezār

İçi kamu şeytān tolu

VIII

Ḳavuşdum ḥaşıl bir ere

⁴⁰⁴ Vezne göre mısrada bir hece eksik.

Ḳulaḳ urdı bu ḥabere
 Bu yolları birden bire
 Geçirüben ‘iyān tolu

IX

Ol er bir yarar ādem idi⁴⁰⁵
 Ḥaḳ sırrına maḥrem idi
 Her bir demi bir dem idi
 Meclisinde ‘irfān tolu

XI

Bu Cezbī-i dil-āgāh
 Cānān illerine seyyāh
 Hezār hezār raḥmetu’l-lāh
 Seyr itdiḡi seyrān tolu

Koşmalar1⁴⁰⁶

4+4

I

Bir meclise düşdi yolum
 Devr eyleyüp peymānesi
 Tā ḥaṣre dek ḥiç ayılmaz
 Ol meclisiñ mestānesi

II

⁴⁰⁵ Vezne göre mısrada bir hece fazla.

⁴⁰⁶ Koş.1.9a

Sākīleri bir zāt imiş
 ‘Āşıklara mir‘āt imiş
 Cümlesi bir şifāt imiş
 ‘Aşk iledir dīvānesi

III

Şahbā ile pūr-nūr olur
 ‘Uşşāk ile cumhūr olur
 Añlar dā‘im maḥmūr olur
 Ma‘ mūr olur vīrānesi

IV

Gelsün gelen ol ḥāneye
 Keç bakmasun dīvāneye
 Şalā olur mestāneye
 İşte açık mey-ḥānesi

V

Cezbīye bu yeter müdām
 Nūş itmeye her şubḥ u şām
 Şunaḳları bir ṭolu cām
 Yüz biñ değer bir dānesi

2⁴⁰⁷

4+7

I

Benim pīrim bāğ-i Ḥaḳḳıñ bülbüli
 Derer derviş ile her dā‘im güli
 Ceddiñ şorarsañ Muḥammed ‘Alī

⁴⁰⁷ Koş.2.10a

Benim pîrim Hacı Bayram-i Velî

II

Bendeleriñ rāh-i Hakkā götürür

Her birinde kudret gülün bitirür

Tālib-i dīdār-i vaşla ırgürür

Benim pîrim Hacı Bayram-i Velî

III

Bayrāmīdir ehlu'l-lāhıñ ol 'iyān

Pîrim ider eşiğine baş koyan

Nûr olur zıkr-i tevhīdinde olan

Benim pîrim Hacı Bayram-i Velî

IV

Cezbî devrânında var sırr-i nihān

Devrān it dā'imā ğafletten uyan

Üç güldür tāk-i seri üzre nişān

Benim pîrim Hacı Bayram-i Velî

3⁴⁰⁸

I

'Aşk-i hākkı arayan

'Aşk yolunda yorılır mı

Deryā gibi taşub cūşān

Bir vechile durılır mı

II

Akub ırağ vü yakına

Sîne tutan 'aşk odına

⁴⁰⁸ Koş.3.3a-3b

‘ Āşık olan ma‘ şūķına
Göğüs gerüp kurulur mı

III

‘ Āşık olan kılur zārī
Maḥv ider dilden āğyārı
Ḥaḳķile olan bāzārı
Nefs iline sürilür mi

IV

Gel kardaş terk it keşreti
Hū ḥaḳ diyü bul vaḥdeti
Ḥaḳla tutan ünsiyeti
Ḳul şaluben şalınur mı

V

Ḥaḳķa irer ‘ aşķa uyan
Ḳalmaz mezelletde yayan
‘ Āşık olan bellü beyān
Gözsüzlere görünür mi

VI

Cezbīyā bu ola sözün
Ḥaḳile ḥaḳ ola özin
Görmekliḡe Ḥaḳın yüzüñ
Ġāfillerden şorılır mı

5⁴⁰⁹

6+5

⁴⁰⁹ Koş. 5.24a

I

Yitirüp ‘aqlını gitmiş şu‘ûruñ
 Göñül nolduñ ne dir derd-i dilinne
 ‘Aceb dūst bāğçesinden mi zuhûruñ
 Göñül nolduñ ne derd didi dilin ne

II

Ḳanı şol ‘aql-i rüşd-i ittiḥādıñ
 Ḳanı ‘aşq içre küll-i i‘tikādıñ
 Nedir ‘âlemde mecnûn oldı adıñ
 Göñül nolduñ ne dir derd-i dilinne

III

Sen ol bülbülmüsün bāğ-ı qarada
 Sen ol dīvānemisin bu arada
 ‘Aceb yārıñmı var yā māverāda
 Göñül nolduñ ne derd didi dilin ne

Nazım Parçaları1⁴¹⁰

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Es-selām ey pertev-i ḥurşīd-i Nūn vel-Ḳalem
 Es-selām ey mazḥar-i tevḥīd-i ‘irfānu’l-himem
- 2 Şöyle tefsīr itdi pīşānında Ḥaḳ nūr āyetin
 Nūr vechin gösterir şol maṭla‘-i māhiyyetin

⁴¹⁰Naz.1. 10b-11a-11b

- 3 Âftâb-i şu'le-i esrâr-i Hâksîñ hâliyâ
Şu'le-dâr itdi cemâliñ nûr-i zât-ı Kibriyâ
- 4 Kim açıkdır sofre-i h'ân-i kerem-bağşâyişîñ
Cûdile 'âlemde şâyân itdi Hâk âlâyişîñ
- 5 Çünkü kerremnâ ile ta'zîm oldu âdemî
Âdem ile feyz-yâb itdi Hüdâ her 'âlemi
- 6 Âdemîler içre çün kim âdem-i ma'nâsın
Kenz-i Hâkda ma'nevî bir gevher-i yektâsîñ⁴¹¹
- 7 Gâlib oldu cümle 'âlem üzre âdem cûdile
Kalb-i âdem anîñ içün toludur ma'bûdile
- 8 Ahsen-i takvîmde ahsen yaratmış Hâk seni
Olduñ anîñçün bu şadr üzre sa'âdet ma'deni
- 9 Ni'met-i el'tâf-i hüsn-i himmetindir âşkâr
Haydar-âsâ himmet-i vâlâna konmuş her ne var
- 10 Gülşen-i ihlâş-i kalbin nev-be-nevdir gonçesi
Sünbül-i seb'ü'l-meşânîdir gülüñ eylencesi
- 11 Şem idenler bûy-i gül-bûyun olur merdân-i Hâk
Nüşâ-i etvâr-i sâbi' den okur yüz biñ varak

⁴¹¹ Vezne göre altıncı beytin iki mısrasında da hece sayısı eksik.

- 12 Hānķāh-i Hākda el-ħaķ bulur ol ķurbiyyeti
 ķurb-i Hākda yā nice bulamaz ünsiyyeti
- 13 Zāt-i pākin mürşid-i ‘ālemdir ey şeyḥu’ş-şüyūḥ
 Şadr-i pür-nūrunda ‘ömrüñ ola tā mānend-i Nūḥ
- 14 Āferīn ey ma‘na-i ser-noķta-i ümmü’l-kitāb
 Vech-i pākinden zuhūra geldi nūr-i āftāb
- 15 Şeb-çerāğ-i ḥānedān-i Muştafāsıñ sen velī
 Pertev-i nūr-i cemāliñ zāt-i Hākdan mūncelī
- 16 Sālikān-i rāh-i Hākķı nūr ider māhiyyetin
 Sīm ider zerre teveccühde necāsı himmetin
- 17 Zulmet-i dünyāya çekdi himmetin ‘ālemi niķāb
 Zāhir oldu iki ķaşıñ arasından āftāb
- 18 Şaldı pertev ķâf-ber-ķâf oldu ‘ālem rūşenā
 Rūşenālıķdan zuhūra geldi sırr-ı Murtażā
- 19 Lā-fetā oldu anuñçün şanı oldu hel-etā
 Sırr-i pākīdir mübeyyen sende zāhir ḥāliyā
- 20 Naķş olunmuşdur cemāliñ levḥine āyāt-i cūd
 Noķtasından rūḥ alup iḥyā olur her bī-vücūd

- 21 Satr-i Bismil-lāhile şerh oldı şānın ser-te-ser
Böyle virdi sūre-i İhlās vechinden haber
- 22 Şeyh-muṭlaḳsıñ mürīdindir seniñ her bir velī
Kim uyanmışdır nüfusuñla velīler meş‘ ali
- 23 Tālibān-i Haḳḳa sensin reh-ber-i rāh-i ilāh
Kim yüzünden feth olur zirā ne kim var ḥānḳāh⁴¹²
- 24 Ḥānḳāh-i luṭfunuñ bu bende bir muḥtācıdır
‘İd-i Haḳḳıñ sālīki hem ḥalvetiden tācıdır
- 25 Pāsbān olsam nola bu tekye-i iḥsānına
Nā-sezā isem daḥi ger luṭf-i bī-pāyānına
- 26 Nā-sezā isem daḥi ger luṭf-i bī-pāyānına
‘Ācizāne yüz sürü geldim seniñ iḥsānına
- 27 Bir işāretiñle feth olur faḳīriñ müşkili
Çün cenābından müselleme açılır himmet güli
- 28 Himmetīler içre bir aḥḳer ġarībim rāygān
Bāb-i ümmīde sürüp rüyumı geldim nāgehān
- 29 Nā-murād itmek deġil şānıñ eyā ḳuṭbu’ş-şeref

⁴¹²Yazmada mısraın sol tarafında bu mısra yerine “Bir işāretiñledir şuver-i ma‘nī-i ḥānḳāh” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

Çün seniñ zāt-i şeref-dârında sırr-i min ‘aref

- 30 Tekye-i luṭfuñla ḥāşıl ey veliü’n-ni‘ metā
Bende-i bî-çāreni kılsañ nola luṭfa sezā

- 31 Her ne deñlü Cezbî lâyıḥ değılse kıl kerem⁴¹³
Cedd-i pākım ḥürmetine ey veliyy ü muḥterem

2⁴¹⁴

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ilün

- 1 Ey şa‘şa‘a-i nūr-i tecellî-i Ḥudā
Sensin güher-i kenz-i dil-i ehl-i vefā
- 2 Senden irişür ‘āleme her dürlü ‘aṭā⁴¹⁵
Sensin a şehim pādşeh-i taḥt-i recā
- 3 Her müznibe zātından irer luṭf-i ebed
Zirā ki cenābına bedel gelmedi ferd
- 4 Sensin a mehim raḥmet-i Raḥmāna sened
Levlākile Ḥaḫ kıldı seniñ şāniñ ‘alā
- 5 Ḥurşid-i dü ‘ālemsin eyā şāh-i cihān
Nūruñla ziyālandı ḫamu kevn [u] mekân

⁴¹³ Vezne göre mısırada bir hece eksik.

⁴¹⁴ Naz.2.40a

⁴¹⁵ Vezne göre mısırada bir hece eksik.

6 Sensin hele dil-ḥastelere rūḥ u revān

Rūḥ sön...⁴¹⁶

3⁴¹⁷

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Es-selām ey āftāb-i burc-i iḳbālu'ş-şeref

Es-selām nūr-i kitāb-i sırr-i pāk-i men 'aref

2 Es-selām ey ma' na-i İhlāş Nūn u Ve'l-ḳalem

Es-selām ey mürşid-i tevḥīd 'irfānu'l-himem

3 Şöyle tefsīr oldı pīşānında nūr-i āyetin

Nūr-i vechiñ remz ider sālīklere māhiyyetin

4 Şad hezār 'aşḳ olsun ol nām-i veliyyü'ş-şānına

Sālīkān-i Hāḳ eli baḡlı ṭurur dīvānına

5 Baṣ eyüp senden oḳur cümle ledünnī āyetin

Bildirirsin 'ilm-i külden sālīkiñ māhiyyetin

6 Fer'-i ṭurundan idersin her vücūdı intiḥāb

Zātına zīrā sülūkundan açıḳdır dōrt kitāb

7 On iki deryā-i bī-pāyānıñ irdiñ zātına

⁴¹⁶ Yazmada bu mısra yok

⁴¹⁷ Naz.3.40b-41a

Her birin sırrın görüp naķş eyledüñ mir'âtına

- 8 Gösteren sensin dil-i 'âşıqlara dâ'im anı
Zât-i pâkinden bulur sâlik olan ol ma' deni
- 9 Sen rümûz-i küllüñ olduñ mâ-taķaddüm mażharı
Anıñ içün açılır 'uşşâķa remzin manzarı
- 10 Feth olur nîm nigâhıñla cemî'-i müşkilât
Kim yüzünden 'âleme irer hayât-ender-hayât
- 11 Kıt b u ğavsısın cihânıñ bî-meşelsin bî-bedel
Cümle ehlu'l-lâh seniñçün kıydular baş üzre el

4⁴¹⁸

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Bir ğöñül her bir cihetle şöyle kim mażzûn ola
Zât-i Hâķķıñ irişüp luţfı ola memnûn ola
- 2 Şâf bir âyîne-i sırr-ı Hudâsıñ şu' le-dâr
Kim getürmez şâf olan âyîne kedretden ğubâr
- 3 Şâf-ender-şâf ola dâ'im ķalbin müdâm
Şafvetiñle şâf ola 'âlemde hâşıl hâş 'âm

⁴¹⁸ Mes.4.44b

5

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Yâ Resûlu’l-lâh bu gün ‘âşıkların dîvânıdır
Kim ki ‘âşıktır saña bu ‘âlemin sulţânıdır
- 2 Kim ki sevmez sen ḥabīb-i erkemi yüz cânla
Ol ‘indu’l-lâhdan⁴¹⁹
- 3 Çünkü zâtındır señin maḥbûb
Dil virüp sevmek seni ‘âşıklarıñ
- 4 Niceler ‘aşkıñ yolunda zâr ser-gerdân olur
Niceler ol âftâb-i vechiñ sūzânıdır
- 5 Cezbî-i bî-kes ġarîbe merḥametle kııl nazar
‘Aşkıñ ancak bî-kesânıñ derdiniñ dermânıdır

Nazım Şekilleri Belirsiz Olan Kısım

1⁴²⁰

‘Āşıka aşk-i Ḥudâ bir ulu dergâhdır
Dergeh-i dârus’s-selâma ‘aşk toġri râhdır
İktidâ kııl âdem iseñ
Geçmeden ‘ömrüñ teveccüh kııl özin âgâhdır

2⁴²¹

⁴¹⁹ Bu kısım Divanda eksiktir.

⁴²⁰ Sül. 1.16a.

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

1 Göñüller bucunuñ mäh-liķāsı
Muḥammed Muştafadır Muştafadır

2 Sa' ādet mülkünün şāhib-vefāsı
Muḥammed Muştafadır Muştafadır

3 İder imdādı her bir nā-tüvāna
Düşürmez ehl-i zenbi bī-kesāna
Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

3⁴²²

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I

Ten fidā hem cān fidā ol leyle-i mi' rācına
Yā Resūlu'l-lāh sensin server-i mi' rāc-i dīn
Da' vet itdi Haķķ seni dergāh-i ' izz-i pākine
Çünkü sensin yā Muḥammed raḥmeten li'l- ' ālemīn

II

Geldi Cibrīl-i emīn sen şāhıñ oldı hemdeşi
Çekdi pīş-i pākine oldı Burāķ anıñ eşi
Kudsa başdı pāyını taḥķīķ-i dü ' ālem güneşi
Merḥabā yā merḥabā ey şādīķu'l-va' di'l-emīn
Çünkü sensin yā Muḥammed raḥmeten li'l- ' ālemīn

⁴²¹ Sül. 2.48b.

⁴²² Sül. 3.48b

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DİVANÇENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. DİVANÇENİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

1.1. Nazım Biçimleri

Himmetzâde Ahmet Cezbî, Divançesi'nde çoğunluğu gazel olmak üzere Divan edebiyatının çeşitli nazım şekilleriyle şiirler yazmıştır. Divançe klasik tertibe göre oluşturulmuştur. Cezbî Divânçesi'nde yer alan nazım biçimleri, sayılarına göre değerlendirildiğinde 43 manzumeyle en sık kullanılan nazım biçimi gazeldir. Gazelleri, 6 manzumeyle kasideler, 4 manzumeyle na'tlar, 3'er manzumeyle mesneviler ve murabbalar, 1 manzumeyle de koşma izlemektedir.

Nazım biçimlerinin beyit sayıları dikkate alındığında gazellerin, 250 beyitle en fazla yeri kaplayan nazım biçimi olduğu anlaşılmaktadır. Gazelleri, 41 beyitle kasideler, 27 beyitle mesneviler, 25 beyitle na'tlar, 2 adet 5 bendlik ve 1 adet 8 bendden oluşan murabbalar izlemektedir.

1.1.1. Na'tlar

Divançede, na't formuyla yazılmış 4 manzume bulunmaktadır. Bunların Divan'ın muhtelif kısımlarında yer almaktadır. Ortalama 5-7 beyit arasında kaleme alınmıştır. Na'tlarda Hz. Muhammed övülmüştür.

1.1.2. Kaside

Divançede, kaside formuyla yazılmış toplam 6 manzume yer almaktadır. Bu gruba giren 6 manzumenin metinde geçen sıralama ve beyit sayılarına göre dökümünü şu şekilde göstermek mümkündür:

Sıra No.	Kaside Formunda Yazılmış Manzumeler	Beyit Sayısı
1	Hız. Ömer'e övgü	5
2	Hız. Osman'a övgü	5
3	Çar-Yar'a övgü	5
4	Hız. Peygamber'e övgü	6
5	Hız. Peygamber'e övgü	6
6	Hız. Humayuna övgü	14

Tablodan da anlaşıldığı üzere kasideler 5-14 beyit arasında değişmektedir. Kasideler konu bakımından Hız. Peygamber, Hız. Ömer, Hız. Osman'a övgü ve medh-i humayunî'den meydana gelmektedir.

1.1.3. Mesnevi

Divançede toplam 3 mesnevi bulunmaktadır. Bu mesneviler sırasıyla 12-7-8 beyitlerden meydana gelmektedir. Muhteva olarak Hız. Ali, Hız. Hasan ve Hız. Hüseyin'e övgü içermektedir.

1.1.4. Murabba

Toplam 3 murabba yer almaktadır. Bunlar 5-8 bendden oluşmaktadır.

1.1.5. Gazel

Divançede toplam 43 gazel yer almaktadır. Himmetzade Ahmet Efendi 5-7 beyitlik 32 gazel yazmıştır. 7 beyitten uzun olan gazellerin sayısı 4'tür. En kısa gazeli 4 beyit ve en uzun gazeli ise 9 beyittir. Muhteva olarak aşk ve tasavvuf başta olmak üzere Bayramîlik, zamandan şikayet gibi muhtelif konular işlenmiştir.

1.1.6. Koşma

Divançede tasavvuf muhtevalı 6+5 hece ölçüsüyle yazılmış 3 kıtalık bir koşma yer almaktadır.

1.2. Nazım parçaları

Bu kısımdaki özellikleri divan kısmındakilerle aynı olduğu için buraya alınmadı.

1.3. Vezin

Şiirin en önemli ahenk unsurlarından biri vezindir. Şairin kullandığı aruz kalıplarının şekillerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Vezinlerle İlgili Tablo

Bahirle r	Vezinler	Nat	Kas	Mes	Mrb	Gzl	Top
Hezec	mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün	3	3		1	12	19
Hezec	mefâîlün mefâîlün feûlün			3			3
Hezec	mefûlû mefâîlû mefâîlû feûlün					4	4
Remel	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	1	3		3	26	33
Remel	feilâtün feilâtün feilâtün feilün				2	2	5

1.4. Redif

Divançede kullanılan rediflerin dökümü aşağıdaki tabloda nazım biçimlerine göre tasnif edilerek sunulmuştur.

Manzume numarası	Nazım biçimi	Redif
1	Na't	dir
2	Na't	ın gerek
3	Na't	sin

4	Na't	yâ Resûlellâh
---	------	---------------

Manzume numarası	Nazım biçimi	Redif
1	Kaside	ı Ömerdir ha
5	Kaside	yâ Resûlellâh

Manzume numarası	Nazım biçimi	Redif
7	Gazel	a bâ'is
8	Gazel	ı gel iç
9	Gazel	aşk itdin mi hiç
14	Gazel	esed
15	Gazel	ı ahz
16	Gazel	olur
17	Gazel	Bayramî sakalardır
18	Gazel	ın mı var
19	Gazel	ımız
20	Gazel	eylerüz
21	Gazel	oluruz biz
23	Gazel	olmuş
24	Gazel	âteş
25	Gazel	a hâlis
28	Gazel	vâriz
30	Gazel	dir dağ üstü bağ
33	Gazel	yi aşk
34	Gazel	i aşk
35	Gazel	yi aşk
37	Gazel	geldik
40	Gazel	ını gel al
41	Gazel	eyledin

DİVANÇE

Sülâle-i Şiyāvūş⁴²³

Pāşā Hafīdi Ḥazret-i Himmet-zāde dīvānı es-Seyyīd Aḥmed-i Cezbī Mīr salṭanat-i dīn ü devlet-i āl-i ‘Oṣmān medḥ-i ḥazret-i sulṭān Selīm Ġāzī Hān

Ḥamd u sipās ṣenā’ vü medḥ-i lā-yu‘add ol ḥazret-i Raḥmān ve ol Dāver-i kevn ü mekân olan ḥazret-i Yezdāna ve maḥbûb-i bār-gāhı olan ḥabīb-i kibriyā ṣeffī’-i rūz-i cezā nigīn ü ḥātem-i nübüvvet ma‘den ü kân-i ṣefā‘at ḡonce-i bāḡ-i esrār-i ‘azimet kūnūz-i gevher-şān-i ṣefkāt ya‘nī ḥ’āce-i tercümān-i kâ’ināt ‘aleyh-i ekmelü’t-tahiyyāt efendimize şalāt ü selām ü taḥiyyat-i tām şān-i ‘azimet-i şerīflerine ta‘zīm ü tekrīm itmām u keşirü tamām olsun ki vekīl-i sidr-i aḥkām-ı şerī‘ati menba‘-i tām esrār-i ḥaḳīḳati olan dīn ü devlet ‘aleyhi ‘Oṣmānī ser-levḥa-i güzīde-i merd-i ḥāḳānī sülâle-i āl-i şānı zāhirü’l-kuṭb-i ‘ālem şehinşāh-i ‘ālī-i ekrem derece-i pāk-i velayet ṣemere-i eşcār-i ‘adālet ma‘denü’l-‘ilm ve’l-hilm ve’l-kerem ya‘nī innā ce‘alnāke ḥalīfeten fī-ile’l-arz olan ‘ālī-i ‘ulüvvü’l-himem sāye-i ḥazret-i Raḥmān pertev-i luṭf-i ‘ināyet ü subḥān bāḡ-ı gül-‘izār-ı ḡonce-i şerī‘at dıraḥt-i sidr-i aḥkām-i ṭarīḳat olan es-sulṭān ibnū’s-sulṭānū’s-sulṭānū’l-ġāzī Aḥmed Hān salṭanatü’l-ebed şevketü’l-iḳbāl-ḳarāre ḥazretlerinin sāye-endāz-i berḳ-i ḥurşīd-tābānlarında ve vaḳt-i salṭanat-i ‘adl-i ‘ālī-şānlarında bu dīvān-i mürçe-i za‘f u nā-tüvānı ve lisān-i nāḳış u fakīrānı ḳalīlū’l-‘ilmle ḥazret-i Yezdān bu ‘abd-i pür-taḳşīr es-seyyīd Aḥmed-i Cezbī Mīr, çākerlerine iḥsān-i vesīle-i raḥmet içün bünyādını ḥattāt ḥattū’l-Muşṭafā Sāmiḥ taḥrīriyle ‘ācizāne sezā ve tesmiye-i ismini dīvān-i Cezbī müsemmasına revā görüp efser-i şehinşāh-i cihān-‘ālīniñ ‘uluvv-i ṭab‘-i müstaḳīm ‘aleyhlerinde ḳalbū’ş-şā‘īri min-ḥazā’inü’r-Raḥmān gevheri nümāyān oldıḡı ecilden emtiā‘-i kenz-i derūnumuz ḥāk-i pāy-i iksīr-i sa‘ādetlerine iḥdā‘-i fakīrāne armaḡan-i dervīşāne mezār-i sālīne cesāret olunub ebyāt-i nā-vezn nāḳış-i ḥaḳīrānemizle ilā-

⁴²³ 2b-3a-3b

yevmü'l-kıyām devlet-i şehinşāh-i 'adū-yi nuşret-kārın devām-i devlet-i 'aleyhlerine du'ā'-i hayrla na't-i şerīfe-i līsān-i nākış-ebyātlarımız tekml̄l̄n̄i ḥazret-i Rabbu'l-'allām iḥsān eyledi.

2.1. DİVANÇENİN METNİ

NA' TLAR

1⁴²⁴

Na't-i Ḥazret-i Peyğamber-i 'Ālem ü Cihān Şenā'-i Şāh-i 'Uluvv Sīret ü Şūret-i 'Ālī-Şān

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Şefā' at ıssı şāhib-merḥamet kenz-i hidāyetdir
Ḥabīb-i Ḥazret-i Ḥak cümleye Ḥakdan 'ināyetdir

2 Odur mir'āt-i zāt-i Ḥazret-i Allāh mu'ayyen hā
Anıñla gösterib sun' uñ cihāne kân-i rahmetdir

3 Kudūmi olmasaydı 'āleme kalmaz idi iḥyā
Cemī'-i 'ālemi 'āleme şem'-i vech-i 'izzetdir

4 Cemī'-i ehl-i edyānı kudūmuñla kılub iḥyā
Gelüp bā' iş-i rahmet oldu ḥalka bāğ-ı şefkatdir

5 Nice mücrime oldur merhem-i yaqū-yi Raḥmānī

⁴²⁴Na't.1.3b

Yüri Cezbî anıñ aḥkāmına şāh-i risāletdir

2⁴²⁵

Na‘t-ı Şerîf Harf-i Kāf

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Baḥr-i ‘iṣyānım şefā‘ at ıssı iḥsānıñ gerek

Şefkatile rüyuma bir kerre seyrânın gerek

2 Sen cihānıñ raḥmetisiñ buldı derd ehli devā

Rû-siyāhım ref‘ine şefkatle fermānıñ gerek

3 Red olur mı emr-i fermānıñ seniñ şāḥib-kerem

Bî-devā mücrimlere şāhā bu dermānıñ gerek

4 Dergeh-i ḥāşş-i Ḥudā ḥalḳ oldı şānıñla cihān

Dimedı mı Ḥaḳ saña levlāk-i mizānıñ gerek

5 Ehl-i ‘aşḳa ārzū-yi vech-i tābānıñ yeter

Gerçi bezminde kerem senden bu nālānıñ gerek

6 Gelmeseydin ger cihān bulmaz idik biz ḥayāt

Ḥamduli’l-lāh raḥmeti bî-ḥad firāvānıñ gerek

7 Ehl-i ‘iṣyānıñ güneh-kārıñ şehā Cezbî ḳulun

Nā-tüvānıñ rû-siyāhıñ şefkat-efşānıñ gerek

⁴²⁵ Na‘t.2.4b

3⁴²⁶

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Bürüc-ı âftâb u kı̇b-i kı̇vseyin-i risâletsin
Hürüc-i şem' -i dîn ü menba' -i esrâr-i Hâzretsin
- 2 Kudûmuñ rahmet-i li'l- ' âlemîn oldı seniñ şâhâ
Cihâne dest-gır-i nûr-ı rahmet genc-i şefkatsin
- 3 Cemî' -i mürselîn ümmetliğine oldular tâlib
Seniñ rağbet-nişiniñ hâzret-i Hâk kân-i ref' etsin
- 4 Cihânıñ şem' -i tâbı olmasun mı vech-i ruhsârıñ
Şehâ levlâk-i mazhar pâdşâh-ı kenz-i hikmetsin
- 5 Dü ' âlem oldı şerîf-i şerîfîñle seniñ ihyâ
Cemî' -i mürdeye rûh ziyâ ' -i ' ayn-i ' izzetsin
- 6 N' olur bî-çâre Cezbî nâ-tüvânıñ eyle sen teşhîş
Nigâh-i şefkatiñle rûz-i mahşer pür- ' adâletsin

4⁴²⁷

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Ziyâ ' -i pertev-i vechiñ ' ulâdır yâ Resûlu'l-lâh

⁴²⁶ Na't-3.4a-5b

⁴²⁷ Na't.4.5a-5b

Cihane şem‘-i tābīñ pür-zîyâdır yâ Resûlu’l-lâh

2 Cihân zulmetde idi bulmamışdı ay u gün revnağ
 ẖudūmüñle nice nūr oldu şâdır yâ Resûlu’l-lâh

3 Cemî‘-i ‘ âleme oldu vücūduñ pertevi ref‘ et
 Mu‘ âdil cismine varsa şalâdır yâ Resûlu’l-lâh

4 Seniñ zāt-i şerîfñ yâ ḥabībî nūr-i Hazretidir
 Anıñçün nūr-i cismiñ pür-vefâdır yâ Resûlu’l-lâh

5 Nice a‘ mā-yi nâ-binâ-yi ‘ aynı eyledi iḥyâ
 Tūlū‘ uñ ‘ âleme baḥt-güşâdır yâ Resûlu’l-lâh

6 Seniñ dergâhına cân u gönülden best olan mücrim
 Bulur dermânını raḥmıñ devâdır yâ Resûlu’l-lâh

7 N’ olur bî-çâre Cezbî pür-za‘ îfñ eyleseñ maḥrem
 Sitân-i pâkiñe cânım fidâdır ya Resûlu’l-lâh

2.2. KASİDELER

1⁴²⁸

Şenâ’ vü Medḥ-i Fârûḫ-i Püst-Nişîn-i Şânî-i Cihâr-Yâr-i Vefâ-dâr Ḥazret-i Risâlet
 Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

⁴²⁸Kas.1.3a

1 Hābībīñ yār-i ġārı hem hevā-dārı ‘Ömerdir hā
 ‘Ömerdir fark u farku’l-lāh kafā-dārı ‘Ömerdir hā

2 ‘Ömerdir qahramān-i dīn-i Aḥmed şāci’-i ādem
 ‘Ömerdir şāhib-i izhār dīn ārı ‘Ömerdir hā

3 ‘Ömerdir nā’il-i pūst-i şerī’ atda olup şānī
 ‘Adālet menba’ı şāhib-i hükm-kārı ‘Ömerdir hā

4 Bu çār merde zāhid keşr baqub rāfız-i fi’l olma
 Muḥabbetde kuşūr itme vefā-dārı ‘Ömerdir hā

5 Hābību’l-lāha maqbūl intisāb ister iseñ Cezbī
 Muḥabbet kıl Hudā yetişür eṭvārı ‘Ömerdir hā

2⁴²⁹

Bezm-i Maḥrem-i Bağ u Gülşen-i Risālet Ḥalife-i Şāliş Nūreyn-i Şāhib-Hüccet

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

1 Hāzret-i ‘Oşmān-i zī’n-nūreyndir qurb-ı Hudā
 Oldı bāb-i Hāqdan ‘Oşmāna nice dürlü ‘aṭā

2 Pūst-nişīn-i şāliş peygamber-i aḥkām-i dīn
 Hükmi-i şer’-i dīn-i Aḥmed’de olup şāhib-ridā

3 Eyledi elbās-i şer’ iyle müzeyyen ‘ālemi

⁴²⁹Kas.2.3a-3b

Dīn-i aḥkām-i Muḥammed'e olup nūr-ı zīyā

4 Oldı hūrşīd-i cihan ref' oldı zūlmet perdesi
Zūlmet ehline zīyā oldı cemāl-i bī-riyā

5 Şem'e-i bezm-i fetīl-i ḥubbuna Cezbī yūri
Eyleyüp pervāne dil murğūñ şaḡın olma cüdā

3⁴³⁰

Şenā' vü Medḥ-i Cihār-Yār-i Güzīn Evvel-i Ḳafa-dār-i Ḥazret-i Resūl Şiddīḳ-i Muṭahher

Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn

1 Çār-yār-i Ḥazret-i Peyḡamber-i 'ālī-cenāb
Evveli Bū Bekr-i Şiddīḳ Ḥudā kıl intisāb

2 Zāhidā aç 'ayn-i merd-i ḳalbini gör nice er
İt Raḥmānda ism-i pāk-i şādırını hisāb⁴³¹

3 Medḥ idüp her birleriñ gör rütbe-i şiddīḳayı
Rütbe-i fi'l-i risālet içre oldı āftāb

4 Buldı ol dergāh-i Peyḡamberde çün 'izzet veḳār
Eyledi Ḥaḳ cümle aşḡāb içre anı intiḥāb

5 Kıldı maḥbūbuna şādık yārānı Cezbī şaḡın

⁴³⁰Kas.3.3a

⁴³¹ Vezne göre mısra da hece sayısı eksik.

Çār ayırma Ĥudādan geldi zīrā dōrt kitāb

4⁴³²

Hazā Medḥ-i Ĥazret-i Perverdigār-i ‘ Ālem Devvār-i Ĥalk-i Pādšāh-i ‘ Ālī-Ekrem

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Ĥazret-i ‘ allām-i ālem bir aña olmaz zevāl

Andan artuḡ tañrı yoḡ olmaz añın-veş pür-kemāl

2 Evveli bir āḥiri bir yoḡ şerīki şânına

Ḳādir-i ḳayyūm-i ḳudret ḥayy sıfâtı heb fa‘ āl

3 Issı oldur var idi ‘ ālem gibi çoḡ ‘ ālemi

‘ Ayn-i vaḥidde aña ‘ aḳil ider mi ḳıl ü ḳāl

4 Ol ḥabīb-i müctebāyı zātına mir’āt idüp

Eyledi ol zāt-i nūrundan ziyā ḳıldı nihāl

5 Kendine maḥbūb var eyledi ālemleri

Şanına ol oldı gösterdi anıñla çün cemāl

6 İştıyāk-i vechiniñ Cezbī sen ol pervānesi

Şem‘ ine yan rüz u şeb oldur saña şāḥib-vişāl

5⁴³³

⁴³²Kas.4.2b

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Fetīl-i şem'-i ' aşkıñla melālim yā Resūlu'l-lāh
 Hārīk-i āteşiñle bī-mecālim yā Resūlu'l-lāh

2 Bu dil sa'y-i temāşā-yi cemāliñ ' aşıkı olan
 Kerem kıl iştiyākıñ hasb-i hālim yā Resūlu'l-lāh

3 Bu dil şem'-i cemīl-i enver-i vechinde pervāne
 Müdāmā hırkatiñle pāy-mālim yā Resūlu'l-lāh

4 Ne deñlü rû-siyāh-i mücrim isem bāb-i dergāha
 Qabūl it men güşād-i perr ü bālim yā Resūlu'l-lāh

5 Yarıñ rûz-i cezāda nār-ı tāmūdan işim düşvār
 Ki zenb-i elem-i bī-hadd ü bālim yā Resūlu'l-lāh

6 Şehinşāh-i ' adāletsin ğubār-ı pāyına Cezbī
 Ser-nigūn şefkatiñçün ' arz-ı hālim yā Resūlu'l-lāh

6⁴³⁴

Feth-i Bilād-ı Mısr u Kāhire Qaşide-i Sürūr-i Hümāyūn

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Bi-ḥamdi'l-lāh meserret oldı geldi revnağ-ı ' ālī

⁴³³ Kas.5.5a

⁴³⁴ Kas.6.7b-8a

Şalābet-dār-i İskender şehidir sūruñ icmālī

2 Virüp bu kahramān-i heft-iqlīm seyf-i kahhāra
Vücūd-i a‘ dāyı virdi seyfine ref‘ itdi izlālī

3 Hudā dem-be-dem mesrūr u handān eyle şāhı kim
Çü dil-şād eyledi sūr ile şimdi pīr eṭfālī

4 Cebīn-i pertev-i hurşīd beni tezyīn-i nūr eyle
Ola celle hümā-yi himmet-i Hāḡ ola eşkālī

5 Ferīdūn u Sikender tarz-i seyfiñ cümle a‘ dāya
Muserriḡ ile ṭola bāb-i fethi ṭuta aḡvālī

6 Kemān-i tīrini zarb eylesün a‘ dā-yi mevcūda
Süyūf u tob u tīriñ ede Hāḡ a‘ dāya iclālī

7 Bi-ḡamdan taḡt-gāh-i Yūsufi rabṭ itdi nuşretle
Süyūf-i pādşāhiñ oldı a‘ dā ḡāmet-i dālī

8 Muvaffaḡ olmamışdır selef-i ichād-i ‘ uzmāya
Bu ‘ ālī-i şehin-şāhī gibi kam oldı ef‘ āli

9 Şifāt-i aḡseni ef‘ āl-veş bir pāk-i aḡsendir
Sürūr-i ‘ āli-i nuşreti oldı Hāḡḡıñ inzālī

10 Sa‘ âdet tuḥmunı ıarla-i baḥt-âşânında⁴³⁵

Ḥudâ ḥayrile îsar itdire ḥoş ola aḥvâli

11 Dem-â-dem nuşret-i bî-ḥadd sürûrun eylesün yâ Rabb

Fütühât cânibine açıla ta perre vü bâlî

12 Hümâ-yi devleti sâyesini kim re’s-i ‘ âlemden

Berî itdirmeye Ḥaḳ ola ḥalkıñ pûte-i ḳâli

13 Daḥı ol şulb-i pâk-i cevher ü dūr-dânesin yâ Rabb

Ḳarîben eyle iḥsân sūr-ı tecdîde ola ḥâli

14 Devâm-i devleti Cezbî ola sūr-ı şerî‘ atla

Şerî‘ at ḥükmüne rabṭ ola ta ma‘ nâyı a‘ mâli

2.3. MURABBALAR

1⁴³⁶

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

I

Yandırır şem‘ ine anmaz o mehim nâle-veşi

Doğdurur burc-ı dilim üzre muḥabbet güneşi

N’ olur eylese beni ḥüclesiniñ bende-keşi

Yandırır ‘ aşḳına anmaz o mehim pür-âteşi

II

⁴³⁵ Vezne göre mısra da hece sayısı eksik.

⁴³⁶ Mur.1.7a

Şeb-i endām-i felek zulmet-i hasretde bu dil
 Yağdırır ‘ayn-i gönül bâre deng eyledi nîl
 Ma‘den-i kenz-i kerem merhametiñ halka sebîl
 ‘Abd-i ‘ișyânına kıl şefkatiniñ ola pişi

III

Sen kabûl eyle kapunda olayım bende gulâm
 Seni rahmet didi Hâk ‘âleme ey ‘âl-i hümâm
 Nâr-ı tamudan emân şânına kim buldı nizâm
 Kâmu devrân-i felek gelmedi sen şâhiñ eşi

IV

Kenz-i şefkat ma‘den ü kân-i kerem luğf-ı gani
 Eyledi Hâk seni zenb ehline şefkat ‘Adeni
 Keremiñ olmaz ise havfım odur bu bedeni
 Yağa sūzânına âyâ n’ola bi-çâren işi

V

Cezbiyâ sünnetini tut bedeli yokdur emân
 Harem-i hâşş-i Hudâ baħr-i kerem şâh-i cihân
 Didî Hâk şânına levlâke anıñ kevn ü mekân
 N’ola eylese beni hücreciniñ bende-keşi

2⁴³⁷

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

I

Dest-i hatt-ı dil ile kâmet-i mevzûn bulub
 Sâye-i zülf gibi olmadı cândan haremim
 Dest-i zâr-i dil anıñ dâmenini pekce tutub

⁴³⁷ Mur.2.16a-16b

Alup āgūşuma şānından ola muhteremim

II

Hele olmaya anıñ sīne-i şāfına şabūr
Rūy-i kândīl olur deyr-i muhabbetde sürūr
Virmemiş hāzret-i Hāḡ naḡşına bir yerde ḡuşūr
Virmedi bendesine al güle elden keremim

III

Ne yaman teng-i vaḡt vuşlat-ı yāri bulamam
Zer ü sīm yok nideyim kāfire men ḡul olamam
Ġonca-i kām-i dilim nāzik ü ter-dil şolamam
Līk cānımdan ‘azīz pūt-perestī şanemim

IV

Şanem-i derd-i dil ḡüccetimiñ oldur bir evi
Deyr-i ‘aşḡında tuḡar nice ḡönüller senevī
Kerem-i dest-i zerim yok ki tutam aña evi
Olma ḡile tābe-firāş bil benim oldur İremim

V

Dile zünnār-i zūlf best olalı rāhibiyim
Deyr-i cāzū-yi zemān ḡamzelerin şāhibiyim
Lāt u ‘Uzzāt ḡönül Meryem’iniñ ḡālībiyim
İnse dir yine Mesīḡ ḡak ide mercān serim

VI

Dil-i teşne-lebim lebleridir āb-i ḡayāt
Bulamazsam lebini dil bulamı şanki necāt
Ne diyem zūlf-i muḡarrā yine mirrīḡ-şıfat
Verir ol ḡamze-i ḡūn-rīze ammā nidem bu dem

VII

Ne maḥal var ki bulam bir kerecik aña vişāl
 Ne zer-i dest-i kerem var bulayım aña kemāl
 Hele dil-beste-i zülf-i siyehimdir o cemāl
 Nideyim cānıma Cezbî dile oldu elemim

3⁴³⁸

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

I

Beni şūrīde vü şeydā iden sensiñ şerīfim Hū
 DilimḲaysu'l-leyāl-i zülf iden sensiñ şerīfim Hū
 Beni nār-i muḥabbet pūtesinde ḳāl iden sensiñ
 Şerīfim dil-pesendim ser-bülendimsin şerīfim Hū

II

Şerīfim siz sır-ı Ḳur'an-i ekremden müsellemsiñ
 Ḥabībim nüṣṣa-i İncil-i a' lādan mükerrremsiñ
 Bu küncāh-i gönülden sūre-i Raḥmāndan aḳdessiñ
 Ki zīrā sūre-i enver-i cebīmsin şerīfim Hū

III

Şerīfim ḡonce-i gülşen-nümādan şimdi a' lāsın
 Müsellem ḥüsn ü tābıñ cümle cānān içre bālāsın
 Behiştten ḡüyyā 'azm itme bir eṣcār-i ṭübāsın
 Ḥaḳīḳat mişl-i nādir dürr-i levlāsın şerīfim Hū

IV

Şerāfet taḥtınıñ sulṭānısiñ eyle 'ināyetler
 Vişālīñle kerem ḳıl eyle cānā sen ri'āyetler
 O la' l-i nāb-ı ḥamr u sükker-āsādan seḫāvetler

⁴³⁸ Mur.3.16b-17a

Qılub teskîn-i qalb efzâ iden sensiñ şerîfim Hû

V

Seniñ teşne-lebiñdir Cezbiyâ şâhâ sen inşâf it

Kerem qıl âb u teskîn-i me'âbiñ sâğarıñ sâf it

Dilim qandır harâret-gîr-i 'aşqım haqqu'l-inşâf it

Hudâniñ 'aşqına ihdâ iden sensiñ şerîfim Hû

2.4. GAZELLER

1⁴³⁹

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Seniñ zâtıñ gibi ey şâh-i 'âlem gelmedi aşlâ

Seni Haq kendi nûrundan qılub şâh-i cihân ihyâ

2 Mübârek enverinden eyledi var cümle maḥlûkı

Ṭulû' uñ kıldı rahmet cümle ḥalka eyledi ra' nâ

3 Müzeyyen eyledi dünyâyı teşrîf-i şerîfiñle

Ḳudûmuñ kıldı Haq zînet-fezâ hem Âdem ü Havvâ

4 Cinânı kıldı terk 'azm-i ḳudûmuñçün qılub zerre

Haṭâsı 'afv olup tekrâr anı Haq eyledi bâlâ

5 Cenâb-i Haẓrete maḳbûl iden şân-i 'azîmiñdir

Ḥuşûşâ oldı taḥlîş Nûḥ seniñ şânıñ ile deryâ

⁴³⁹ G.1.8b

6 Yüzünde keşti-i tūfān güzer olmadı müsta ğraķ
Ya Yūnus baṭn-ı mähīde olup olmadı nā-bīna

7 Hudāya rūy-i ābīñ hürmeti kurb oldu İbrāhīm
Ziyān irmedi āteşden gülistān eyledi Mevlā

8 Kudūm-i pākini kıldı seniñ Haķ ‘āleme ref‘et
Seniñ ārzū-yi vaşlın olmayanı kıldı istiġfā

9 Cebīn-i pertev-i vechine pervāneñ olup Cezbī
Ġarīb aḥker keder-i vuşlatıñdır sizden istid‘ā

2⁴⁴⁰

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1 Hāme-i zīb-i ferim kudret-i taķdīr-i Hudā
Gülşen ü bā ğ-ı varaķ üzre ider dürlü edā

2 Geh ider cānib-i maṭlūba güzer maṭlab ile
Geh ider nuṭķ-ı diliñ vuşlat-i cānāne cüdā

3 Geh ider ‘āşık-ı bī-çārelerin ba ğrın hūn
Geh ider tūti-i lisānını dil-dāre fidā

4 Geh ider nazm-ı diliñ kāfiye-i resm-i dürüst

⁴⁴⁰ G.2.8b-9a

Geh ider meşreb-i şūrīde gibi şavt u şadā

5 Geh ider nazm-ı dūrer-bārını evrāka cihaz
Geh ider nefret ile fevķ-i varak ūzre edā

6 Geh ider maṭlab-i eyyām-i diliñ rāzın yād
Geh ider köhne lisānıñ dil ü cānına ğıdā

7 Geh ider kenz-i dūrer-bārını bī-hūde ğüşād
Geh olur ruķ‘ aya şeh vā‘ ız olur ğāh gedā

8 Geh ider kendini şah-i ‘āleme dīvān olur
Kurulub sidr-i varak ūzre eder emr-i edā

9 Geh ider şūret-i fakrī ile faḥr kaṭ‘ -i lisān
Geh ider nazm-i dūrer-bārını Cezbī ebedā

3⁴⁴¹

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Āftāb-i vuşlat-i vechiñ diler gönlüm ḥarāb
İtmek ister cān u dil dergāhına ta intişāb

2 Sen şeh-i peygamber-i ‘ālī-i ‘ālemsin şehā
Şānına oldu cenāb-i dergeh-i Ḥaḳdan ḥiṭāb

⁴⁴¹G.3. 9a-9b

3 İsmi ismiñle taḥrīr eyledi mir'āt idüp
Kendi vaḥdāniyyetiñ bildi seniñle mäh-tāb

4 Vechini kıldı nice ehl-i zünūbuñ raḥmeti
Gelmeseydin olmaz idi cümle 'ālem bī-ḥisāb

5 Şānına var oldı cümle ḥalk olan eşyā şehā
Eyledi maḥbūb seni zātına kıldı intihāb

6 Cümle maḥbūbundan evvel nūrunı tezyīn idüp
Eyledi aḥkāmını ḳandīl-i nūrunda ḥicāb

7 Sende tekmīl oldı cümle iḥsāniyyet aḥḳeriñ
Cezbiyādır ḥasretiñle cān u dilden bī-ḥitāb

4⁴⁴²

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Ben gülüm bülbül ne feryād u fiğānıñ rüz u şeb
Ḳılmamısın ḥalkı bī-zār itme ğe şeydā edeb

2 Cümle ṭayr 'irfānsıñ ṭayrāna sensiñ çün cünūn
Şüretiñ şūrīde rüy-i sīretindir pür-edeb

3 Hīç bilür mi sīretiñ nā-dān senin dirler dili
Şayd iderler ḥabse kes şavtın saña n'oldı 'aceb

⁴⁴²G.4. 9b

4 Yohsa gönlünden yine bir gınceni dil verdi ğin
Şavt-i nālān-i fiğānıñ ra‘ nādan mı sebep

5 Böyle Mecnūn-ḥāl olup dīvāne ismiñ söyle nūr
‘ Ākıl iseñ kıl ḥazer görmezmiñ ey gınce-leb

6 Şavtıñ içün şayda lāyık gördiler Cezbī diliñ
Kes fiğān itme şaķın nā-dānlar şaydında heb

5⁴⁴³

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1 Biz ol mest-i meyiz‘ aşķ ile kıldık dilleri iskāt
Bizimdir sāğar-i mey bizdedir ta‘ bīr-i teşbihāt

2 Şaşırmış rāhını bī-keslere mey-ḥāne-i ‘ aşķız
Bizimdir sāğar-i şaḥbā bizimdir dillere işbāt

3 Bizimdir gül-‘ izār-i bezm-i vuşlat bizdedir şem‘ i
Ḥudā biz ehl-i ‘ aşķız bezm-i elestden eyledik ḥacāt⁴⁴⁴

4 Cemāl-i pertev-i dil-dārı kıldık evveli ārzū
Biz ol ārzū-keşiz bizden hüveydā cümle teşbihāt

5 Müdām medḥ ü şenā-güyuz bizim dil-dārımız vardır

⁴⁴³ G.5. 9b

⁴⁴⁴ Vezne göre mısra da bir hece fazla

Anıñçün per-güşa pervāneyiz şem‘ inde tehlīlāt

6 İderiz rūz u şeb zıkr-i cemāli Cezbiyā dilden
Yanub pervāne-veş şem‘ inde oldı can u dil bī-tāb

6⁴⁴⁵

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Gülşen ü bā ğ-i muḥabbet üzre zārīñ bī-‘ abeş
Bülbül-i şūrīde-veş dil-dāra ikrārīñ ‘ abeş

2 Hār-ālūd olmuş ol zār itdi ğin ra‘ nā seniñ
Bezm-i ḥārīñ maḥremi dīvāne dil-darīñ seniñ

3 Raḥmı yok bī-mürüvvet ol ra‘ nānīñ olmaḵ ‘ āşıḳı⁴⁴⁶
... şeydā bī-zebān ğam-ḥāre efkārīñ ‘ abeş

4 Rūz u şeb pervāne-i şem‘ i olup efzūn-ı ‘ aşḵ
Dil-güzār-i āh u vāveylā’-i izhārīñ ‘ abeş

5 Ğonce-i şad-berg-i dīdārı şitādan maḥv olan
Bī-vefā-yi ğonce-i nā-dān olan yārīñ ‘ abeş

6 Geçirüp evḳāt-i ‘ ömrün zārile dīvāne dil
Yetişür bī-hūdeye ta‘ n dil-i āġyārīñ ‘ abeş

⁴⁴⁵G.6. 9b-10a

⁴⁴⁶Mısra vezne uymuyor.

7 ‘ Āķil ol ħabṭ it lisānıñ şayd ider nā-dān seni
Bilmeyen ħadrin seniñ Cezbī cefā-kārıñ ‘ abeş

7⁴⁴⁷

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1 Dilā sensiñ bu nāle vü efğānıma bā‘ iş⁴⁴⁸
Gice gündüz ğamıñ bu dīde-i giryānıma bā‘ iş

2 Gülistān-ı cemaliñde o yārin eyledi Mecnūn
Beni zālīm ħarāb itdiñ gülüp zātıma bā‘ iş

3 Dem-ā-dem cism cānım eylediñ ħırķat-füzūn oldun
Dilā sensiñ dem-i ħasret-güşād encāmına bā‘ iş

4 Ayırdıñ bezm-i yārdan sen beni nā-dān-i yār itdiñ
O meh-tāb-i revīş-i nūr olan sulṭānıma bā‘ iş

5 Sen olduñ evvel-i vāşıl sen itdiñ benden istigfā
Sen olduñ Cezbiyā şeydā-yi dil-i cānānıma bā‘ iş

8⁴⁴⁹

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Ey gönül dil-dār elinden bāde-i nārı gel iç

⁴⁴⁷ G.7. 10a

⁴⁴⁸ Vezne göre mısrada hece eksik.

⁴⁴⁹ G.8.10a-10b

Derdile dīvāne dil şaḥbā-yi dil-dārı gel iç

2 Bāde-nūş ol olma bī-hūdeye sen geşt ü güzer

‘ Ārif ol bezm-i Hudādan cām-i dīdārı gel iç

3 Ḥamr-i ‘ aşkı içmeyen nā-dān bilür mi neydi ğin

Ehl-i ‘ aşkı ‘ aşk ile ma‘ nā-yi esrārı gel iç

4 Sırr-ı Ḥaḥkḥı bilmek isterseñ varub ‘ āşıqlara

Dem urub dem-dār ol peymāne-i ārı gel iç

5 Mahv idüp ārı göñülden sür‘ at it mey-ḥāneye

Meydedir şem‘ -i liḳā esrār-i iḳrārı gel iç

6 Sākī-i kāmilden al Cezbī mey-i ḥamrāyı kim

Ser-ḥoş-i kāmīl ol nā-dāna inkārı gel iç

9⁴⁵⁰

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün fā‘ ilün

1 Ey göñül derd-i dil-i dil-dāra ‘ aşk itdiñ mi hīç

Gül-‘ izār-i bülbüli dīdāra ‘ aşk itdiñ mi hīç

2 ‘ Āşıḳ-ı şūrīde bülbüller gülistān içre hā

Nālesin gūş eyleyüp nā-çāra ‘ aşk itdiñ mi hīç

⁴⁵⁰ G.9.10b

3 Gerçi dileseñ gül-‘izār tende ‘aşkıñ var mıdır
 ‘Āşık-i gül-zār olan ğam-hāre ‘aşk itdiñ mi hīç

4 Ğam-güzār-i ğoncedir gülşenleriñ pervānesi
 Per-güşāy-i şem‘ olan dil-hāre ‘aşk itdiñ mi hīç

5 Reh-nümāy-i ‘āşık-i bī-çāredir bülbul olan
 Āstān-i ğonce-i esrāra ‘aşk itdiñ mi hīç

6 Nağd-i zārın Cezbī idüp bülbüleriñ al kārını
 Kār-i efgān ol velī ikrāra ‘aşk itdiñ mi hīç

10⁴⁵¹

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Bulmadım dünyāda zār-i ğamdan ašlā inşirāḥ
 Nār-i ‘aşkız dil-ḥarābız ‘aşk ile bulmaz felāḥ

2 Şöyle bir māh-likānıñ mübtelāsı renciyim
 Zülf-i çīn-i ‘ıtr u ‘anber-mūlarıdır şanki şāḥ

3 Eşcār-i cisminiñ mīveleri nergis-‘ayn
 Ğamze-i cādūları saḥḥār-i füsūn-ışılāḥ

4 Tūtī-i şekker-feşānıñ ‘āşıka baḥş-i ḥayāt
 Zūlmet-i āb-i ḥayātıñ kandan almış iftitāḥ

⁴⁵¹ G.10.10b-11a

5 Nev ki mu‘ ciz çün beyānım feth-i İskenderdurur
Ma‘ na-i sedd-i beyānım Cezbiyā cevşen silāh

11⁴⁵²

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1 İlāhī pertev-i luṭfuñla kıl bu bendeni ıslāh
Cebīn-i rū-siyāhım zenbim itmem ben nihān ısrāh

2 Seniñ dergāhına yokdur yüzüm men çāh-i ‘ işyānım
Eger olmazsa luṭfuñ olmazam bi’l-lāhi men iflāh

3 Düşürür sīne eyler meskenim yā Rab benim tamu
Bu şerr-i nefis-i emmāre ile der-gāhına yok rū

4 Varam dergāhına cān u gönülden eylerim ārzū
Ḥabībīñ hürmeti ol zaḥm-ālūdānına cerrāh

5 Gelür mi dalğa-i emvāce cūş eyler mi hīç deryā
Eser mi bād-i ḥālif olmadıkça senden istid‘ ā

6 Zebān-i nākış-i mūr-ı za‘ ifiñdir seniñ Cezbī
Ḳulun raḥm eyle senden ğayrı var mı eyleye raḥmı

7 Bu ‘ abd-ı ‘ āşiyāna sen kerem kıl ḥazretiñ ḥaḳḳı

⁴⁵²G.11. 11a

Ḥabībīñ keṣṭī-i vaşlına kıl bu çākerin mellāḥ

12⁴⁵³

Mefā' īlūn Mefā' īlūn Mefā' īlūn Mefā' īlūn

1 Şehā envār-i vech-i pākiñ itdi cümleyi nāsiḥ

Ne kim var şāḥib-i ferr oldı şāhā şānına rāciḥ

2 Cihāniñ nūrı sendendir sen olduñ anlarıñ tābı

Ḳudūmuñla Ḥaḳ itdi anları raḥşānına rāsiḥ

3 Ḥayāt oldı cemī' -i tāb-i nūr-i vech-i raḥşāniñ

Ḥuşūşā ferr-i la' l-i fem-i ğonceñ tābıdır sārīḥ

4 Nice meddāḥ fem-i la' l-tābiñ sū-be-sū Cezbī

İder evrāk-i ' acz-i nākış u lisān ile sārīḥ

13⁴⁵⁴

Me' ūlū Mefā' īlū Mefā' īlū Fa' ūlūn

1 Ḥamd ol şeh-i zī-şāna ki kıldı dil-ābād

Eyledi ḳalīl-i ' ilm ile bu bendeyi dil-şād

2 Kenzīne-i iḥşānına gör var mı nihāyet

Eyler kimini nārına lāyık kimiñ āzād

⁴⁵³ G.12.11a

⁴⁵⁴ G.13. 11b

3 Var mı anıñ emşâli ki fikr eyleye ‘âķil

Devvâr-i cihândır ķamu ‘âlem aña ĩrâd

4 Olmaz o virir cümleye rızķı anıñ ‘âlem

Yok bedel anıñ şânına ol eyledi ĩcâd

5 ‘Âlemleri ĥamd itmeyemi âdem ü ĥâķĩ

Anıñ gibi yek dâvere kim eyleye isnâd

6 Ma‘nâ-yi kemi ‘âķil olan itmeye Cezbĩ

Ŧut dâmen-i ĥubbuñ veire maŦlûbunu müjdâd

14⁴⁵⁵

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Ey gönül best eyle Raĥmâna diliñ rûzü’l-ebed

Eyleme ma‘nâ-yi nefsi zûlmet-i cisminde sed

2 Şĩr-i merd-i kâr-zâr ol şaĥn-ı merdu’l-lâhda sen

Cân baş oynad ki ol yâr âr-i cânâna esed

3 Kendini ķurtar gör nefsiñ elinden ķıl zebûn

Seyfiñ ezķâr eyle tâ ki ĥaşr ola cân u cesed

4 Rûz u şeb koyma şakın zıķr-i Ĥudâyı Cezbiyâ

Cân u dilden ola tesbĩĥiñ müdâm Rabbü’l-eĥad

⁴⁵⁵ G.14.11b

15⁴⁵⁶

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Zāhidā kıl dest-i dil-dārın dem-i cāmı aḥz

Şor mülük şorma piyāleñ kıl o gül-fāmı aḥz

2 Şöyle nūş eyle olup mestānesi ol sāğarıñ

Ta ḥayāli fikr-i dīdārıñ ile encāmı aḥz

3 Kıl cemāl-i tāb-i ra' nāsıñ ḥayālīñ şem' esi

Eyle tābānıñla ol şeydā-yi gül-endāmı aḥz

4 Eyle şem' inde anıñ pervānesi ol dā'imā

Yağ diliñ sūzān ol kıl nārıñ ile kāmı aḥz

5 Kām-yāb olmağ dilerseñ vuşlat-i cānān ile

Cān u dilden Cezbiyā kıl ' aşk-i aḥkāmı aḥz

16⁴⁵⁷

2.5. İlāhī

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Cān u dilden şem' ine dil bülbüli pervān olur

' Aşık-i üftādelersāhā saña ḥayrān olur

⁴⁵⁶ G.15.11b-12a

⁴⁵⁷ G.16. 5b

2 Şöyle vechiñ kim ziyâ'-i iyi günü ref' ider
Sende bu vech olıcak 'âlem saña kırbân olur

3 Varmıdır mu'âdili görse eger im'ân gözi
Küfr-gîr put-perest tâ mazhar-ı imân olur

4 Sen habîb-i Hazret-i Haksın saña kimdir bedel
Nisbet itse vechine vechi nice imân olur

5 Nisbet olmaz vechine ey zât-i pâk-i nûr-i Hâk
Hâk saña levlâk didi bilmek seni 'irfân olur

6 Dergeh-i pâkinde şâhâ 'alleme'l-insân olan
Ser virir itmez riyâ 'âlemlere sulţân olur

7 Cân u başından geçüp Cezbî yûri dergâhına
Ol habîb-i kibriyâdır gör nice divân olur

17⁴⁵⁸

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Tarîkat içre Bayramî gül-i gülşen-nümâlardır
Bezîm-i 'ârif-i 'irfâna Bayramî şakâlardır

2 Şakâ hem Rabbihim hamr-i müheyyâ bezm-i 'irfâna
Vişâl-i âb-i hamrî 'aşka Bayramî şakâlardır

⁴⁵⁸G.17. 12a

3 Țarīkat içre memdūh-i müsellim resm-i erkānī
Anıñçün halka-i tevḥīd-i Bayramī nidālardır

4 Țarīkat rāhına olmuş münādī dilleri çünkim
Nidā-yi zıkr-i Bayramī dile dilden recālardır

5 Şerīfū'l-aşl olup aşlen cemāl-i dīn-i dīdāre
Ta' aşşuq neşviñ itmiş halka-i tevḥīd-pālardır

6 Anıñçün şems-i dīn-i 'ālī-i nuşret olup gelmiş
Yed-i feyz-i ilāhī içre pūr-kām-i 'alālardır

7 Fütūh-i fetḥ-i nuşret tāt u dārı oldı gıñ ḥālā
Tefehhüm kıl cemāl ü dīn ü dīdāre liḳālardır

8 Gelüp Bayramiye himmet kılub tekml-i esrārı
Țarīkat pūtesinde ḥal iden himmet-güşālardır

9 Felekden naḳdīñ almış halka-i tevḥīd-i Ḥaḳ Cezbī
Muḥabbetden görünmüş sırr-i bürhān-i semālardır

18⁴⁵⁹

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Bülbülā feryād idersiñ derd-i dil-dārıñ mı var

⁴⁵⁹ G.18.12a-12b

Taht-ı gönlünde ‘aceb bir gizli hünkârıñmı var

2 Yoḥsa gülden mi seniñ feryâd u zârıñ rûz u şeb
Derd ile dîvâne dil gönlünde bir hârıñmı var

3 Hükûm idersiñ cümle tayra sen mi olduñ pādşâh
Yoḥsa ‘anḳâdan seniñ hükme emr-i kârıñmı var

4 Bilmemisiñ şayd-i nâ-dânı gülistân içresin
Şayd ider kılma figân şeydâ hevâ-dârıñmı var

5 Gülşen içre şavtını hoş ‘add idüp hoşnûd-i ḥalk
Şanma nâ-dân hoş olur cândan ḳafâ-dârıñmı var

6 İtme şeydâ yanaşur bî-hûdeye Cezbî figân
Ḥayf ider nâ-dân saña nâ-dân-i inkârıñ mı var

19⁴⁶⁰

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1 Biz deliyüz şûretâ sîrettedir bâzârımız
Bend-i dil-gîriz velî olmaz bizim âzârımız

2 Fehm ider ‘irfân-i dil urmaz bizim şeydâmızı
Nâ-tüvânız gerçi nâ-dân añlamaz esrârımız

3 Biz gürûh-i âbdâluz bizdedir zencîr-i ‘aşḳ

⁴⁶⁰ G.19.12b

Bend-i bendânız bilinmez gizlidir âşârımız

4 Biz fetîl-i şem‘ -i sūzânız söyünmez haşre dek
‘ Ârifânız yok bizim ‘ irfân ile hiç kârımız

5 Şanmasun münker bizi ki nâ-tüvân olmuş cihân
Biz cihân sulţânıyuz Cezbî n’ olur nâ-çarımız

20⁴⁶¹

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1 Sâlik-i merdân-i Haqquz merd-i da‘ vâ eyleriz
Rezm-i meydân içre dilden özge ğavġâ eyleriz

2 Baş u cānı terk idüp red etmeyiz perhâşımız
Merd-i meydân-i muḥabetde hüveydâ eyleriz

3 Kuvvet-i bâzû-yi şîr ü ‘ aşkız biz şimdi hâ
Pehlevân-i ḍarb-i ma‘ şûḡdan ne şekvâ eyleriz

4 ‘ Âşıkıñ cānı fidâ ma‘ şûḡanıñ rāhında tā
Baş virüp ḡanlar döküp merdân-i ğavġâ eyleriz

5 Rāh-i ‘ aşḡdan rūy-gerdân olma Cezbî hüner
Bāz-i ‘ aşḡ ol şaḡn-i ‘ aşḡa ‘ aşḡ-i Leylâ eyleriz

⁴⁶¹G.20. 12b

21⁴⁶²

Mef' ūlū Mefā' īlū Mefā' īlū Fe' ūlūn

1 Ḥayvānlarız şanma ki insān oluruz biz

Ġam-ḥāneleriz derd ile vīrān oluruz biz

2 İnsān olamaz nāṭıq-i ḥayvān olan insān

İnsānıñ özi olmasa sūzān oluruz biz

3 Şūretde velī ādemiz ḥayvānlar içre

Sīretde özü insān de ğil bī-şān oluruz biz⁴⁶³

4 Sa' y ile tutub dāmen-i insānı mükemmel

Ta' līm ile hā mekteb-i ' irfān oluruz biz

5 Var mekteb-i ' irfāna okı ' ilm-i ledünni

Zīr-āyine Cezbī ulu sulṭān oluruz biz

22⁴⁶⁴

Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn

1 Ey gönül bu mā-cerā-yi şoḥbeti kıldınmı pes

Pehlevān-i şīr-i ' aşqdan ülfeti kıldınmı pes

2 Qahramān-i kuvvet-i bāzū-yi ' aşkıız sū-be-sū

⁴⁶²G.21. 13a

⁴⁶³ Vezne göre mısrada hece sayısı fazla.

⁴⁶⁴G.22. 13a

Şahñ-i merdān-i muḥabbet-dāra olduñmı heves

3 Gir müdām bāzār-i rezm-i ‘aşka sen eyle şavaş
Tā varınca bāb-i ma‘ şūka döküp kan baş kes

4 Merdi ol meydān-i ‘aşkıñ terk idüp cān u teniñ
Kıl fidā rāhında ğaltān it seriñ bul dest-res

5 Mānşūr-i dār-ı dil-dār ol yūri Cezbī müdām
Eyle da‘ vā-yi ene’l-Haḡ kim gide cāna kafes

23⁴⁶⁵

Mef‘ ūlū Mefā‘ ĩlū Mefā‘ ĩlū Fe‘ ūlūn

1 Gördüm bugün ol dil-beri ammā beter olmuş
Artmış meh-i tāb-veş revîşi pūr-ḡamer olmuş

2 Vermiş kesemi yoşma kıyāfet boyı bālā
Mestāne gözün üstine ğamzı çatar olmuş

3 Ebrūları mānendi Nerīmān-i ḡavs-rū
Āmāde dile sīne-i dilden güzer olmuş

4 Rast oldu bu dem sīneme ol tır-i küşāsı
Geçdi dil ü cāne zaḡm andan eşer olmuş

⁴⁶⁵ G.23.13a-13b

5 Bend itme ğe dil murġunı ħurmuş nice dāmi
Çok dāne dōkersin didim ol meh-i bedr olmuş

6 Bilmezlenüp ol bendesini itmedi raħmı
Raħm eyle temennīsi nūkūldan ħaber olmuş

7 Ķoymadı raķīb arada sedd oldu peşimde
Yā Rab o mehiñ vaşlı yolundan keder olmuş

7 Dedim ki Muħammed Ħüseyn ‘aşķına dil-ber
Raħmıñla nigāh it dile zīr ü zeber olmuş

8 Ben bendesiyim māh-veşiñ eylerse de red tā
Dönmem girüye cān u dil aña nezr olmuş

9 Cezbī dile şun şorma piyāl-i leb-i la‘ liñ
Girdikçe ele dil dem-i a ğyār umar olmuş

24⁴⁶⁶

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1 Nedir cānā ser-i kūy-i muħabbetden gelen āteş
Nedir rāh-ı vişāl-i gül-‘ izārından gelen āteş

2 Ne āteş ki yaķar gerdūnı sōnmekden ba‘ id olmuş
‘ Aceb şem‘ -i cebiniñ mi şehā pertev şalan āteş

⁴⁶⁶ G.24.13b

3 Ya yoksa ḥasretiñden mi dile âteşlenür bilmem

Ya ‘aşkıñ ġālibinden mi baña oldu cihān âteş

4 Ya red it âteşiñ dilden ya sūzān eyle bu cismim

Ya vaşlıñ kıl kerem n’olsun rehīnde dil ü cān âteş

5 Şehā vaşlıñla teskīn eyle Cezbī âteşiñ dilden

Şehā-baḥş eyle olsun cān u dillerden nihān âteş

25⁴⁶⁷

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1 Dilā derd-i diliñ vir rüz u şeb dil-dārına ḥāliş

Çerā ġ it iştiyāk-i vuşlatıñ dāmānına ḥāliş

2 Şakın sen rüy-gerdān olma ṭavf ‘aşk-ı dil-ārāyı

Varub bezm-i raḳībe hem-dem-i mihmānına ḥāliş

3 Nedīm-i şem‘-i ruḥsār olmadan a ġyār o dil-cūya

Temennī rüy göster rüz u şeb sulṭānına ḥāliş

4 Göñülden çaḳ o tīr-i iştiyākıñ hā ḥulūşāne

Güz̄er-gāh-i derūn it bār-gāh-i şānına ḥāliş

5 Ricā-mend ol ḥulūş-i ḳalb ile Cezbī cinānıñdan

⁴⁶⁷ G.2513b-14a

Peyām al vaşlına vuşlat-güzār encāmına ḥālīş

26⁴⁶⁸

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1 Şehā şānıñla oldı āsmān u baḥr ü berr ü ‘arz
Seniñdir cennet-i Rıdvān seniñdir derd ile emraḡ

2 Seniñ āşüfte vü şeydālarıñdır emraḡ-i ‘aşkıñ
Seniñdir ‘aşq āteşi hem seniñdir ḥārķān-i ‘arz

3 Seniñdir ırķat-i ğavġā seniñdir āh-i vāveylā
Seniñdir gülşen-i a‘lā seniñdir nice kim var ‘arz

4 Cemī‘-i ḥalķ olan ‘ālem daḡı Ḥavvā ile Ādem
Seniñ zātıñdurur aķdem şehā Cezbī ķulun emraḡ

5 Vücūd-i nā-tüvānıñdır ki sensiñ merhem ü yaķu
Sitān-i pākine itmez mi mücrim ḥāletin tā ‘arz

27⁴⁶⁹

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1 Hāme-i derd-i zebān eyledi tezyīn-i bisāt
Levh varak üzre yürütdi dümeni ķıldı Fırāt

⁴⁶⁸ G.26.14a

⁴⁶⁹ G.27.14a-14b

2 Kıldı serîr-i varakın fevkine tezyîn-i dîvân
İtdi dürrer-bâr-i femîñ câh-i nazm-kârına şât

3 Gâh ider gül femini bûlbûl-i şûride-i dil
Gâh olur nefret ile kâfiyeniñ tengine mât

4. Gâh açılır gonca gibi gülşen evrâka gelir
Hayme-i levvâha kılur zînet ü hâş u nefrât

5 Gâh olur hâbî-i zebân gâh olur dürr-i suhan
Gâh şaşırır kendini bulmaz diline şahî-i neşât

6. Ki dili divâne olur hiç bulamaz kâfiyesin
Gâh müseyyeb geçirir vaktini Cezbî dili ât

28⁴⁷⁰

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

1 Şu' ud-i minberi ' ilm-i femâdır hâliyâ vâ' iz
Haķîkatde cemî'-i ' âleme kân-i ' alâ vâ' iz

2 Serîr-i minber-i ahkâm-i Aḥmedden gelüp hâlâ
Ziyâ'-i dîn-i ' âlem menba' -i ' ilm-i Hudâ vâ' iz

3 İder va' z u naşîḥat halka eyler da' vet-i ' uzma
Şerî' at râhına çünkim gelüpdür reh-nümâ vâ' iz

⁴⁷⁰G.28. 14b

4 İder emr-i Hudâyı halka ta' lîm kılmaz isti' māl
 ' Amel itmez kır'aât itdi ği ' ilme bilâ vâ' iz

5 Velî rütbe-i ' ilm-i vâ' ize do ğrısı söz olmaz
 ' Alemdir mâye-i Hâk vâriş-i peygamberâ vâ' iz

6 Eder kürşide aḥkām u naşîḥat diñlemez kendi
 Bo ğazlanmış cehūd olsa yer itmez bî-riyâ vâ' iz

7 Virir tâ yakîn dâ'im halka Cezbî vâ' iz u şûfî
 İder o ğlanı bulsa hîç dimez nâzırâ vâ' iz

29⁴⁷¹

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün

1 Ey nûr-ı ziyâ cümle cihân nûruna tâbi'
 Nûruñ seniñ ey meh bilürüm kim nice vâḳi'

2 Pertev-zede-i nûrunuñ eşmârdır ' âlem
 Nûruñla ṭolup ' arz u semâ eyledi câmi'

3 Vechini seniñ ' âleme kıldı âmehum beyt
 Hâk eyleye mi ' âşıkınıñ sa' yini zâyi'

4 Vaşluñla nice ḥasret-i nālân şeref-yâb

⁴⁷¹ G.29.14b

İtmek yaķuşur şānına raķm itmeye vāķi‘

5 Sen kenz-i kerem ma‘ den-i kāmsiñ seni Ḥallāk
Raķmet didi bu cümleye Cezbī seni vāsi‘

30⁴⁷²

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Ey gönül güç geçdi eyyām-i fiğān-i mā-cerā
Geldi eyyām-i şitā şiddetdedir da ğ üstü bāğ

2 Geçdi vaķtı gülşeniñ vīrānı terk eyle gel
Olsa olmaz meskeniñ firķatdedir da ğ üstü bāğ

3 Olmaz ey divānesiñüñ tūt yine a ğyāra sen
Nā-tüvān nā-ķār saña ḥayretdedir dağ üstü bāğ

4 Meskeniñ yok gül bilür ağyār bilür ḥārın bilür
Yār bilür nārıñ bilür ḥasretdedir dağ üstü bāğ

5 Gerçi feryādıñ seniñ aḥvāl-i yārıñ āşkār
Zār bilür kārıñ bilür hicretdedir dağ üstü bāğ

6 Geçdi vaķtıñ yetişür ḥabṭ-i lisān ol Cezbī
Redd ider ağyār geķer ‘ illetdedir dağ üstü bāğ

⁴⁷² G.30.15a

31⁴⁷³

Fā' ilātün Fā' ilātün Fān' ilātün Fā' ilün

1 Bülbulā şem' -i muḥabbet-kārını gel kıl firāğ

Yetişür bī-hūdeye zārından ol dā'im ırağ

2 Ma' na-i bī-hūdeye itme hebā hā cismini

Gitdi eyyām-i şitā bil mesken olmaz dağ u bāğ

3 Gūşe-i vīrāne şeydā red ider olmaz vaṭan

İstemez mihmān seni kılur yine yārdan ırağ

4 Geçdi feryād u figān u ' andelībiñ kalmadı

Şiddet-i vaqt-i şitā ma' şūḫuna kıldı yaşağ

5 Meskeniñ olsun seniñ gülşān-i ' aşk dönme şaḫın

Gülşeni terk eyle Cezbī gitdi gülşen geçdi çağ

32⁴⁷⁴

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Merdüm-i dil kıl müdām cānāniñ içün cāmı şāf

Eyle leb-riz-i mey-i peymāniñ olsun şāf şāf

2. Leşker-i mestiyyetiñ cānān içün tezyīn idüp

⁴⁷³ G.31. 15a

⁴⁷⁴ G.32.15a-15b

Bār-gāh-i vuşlat-i ma‘ şūkunı kılsun tavāf

3 Pāyına ğaltān olup ‘arz eylesün hācātını

Qoltuq itsün taht-gāh-i vaşlına cānāne şaf

4 Ārzū-yi vech-i tābān olduĝuñ ketm itmesün

Eylesün dil derdini taqrīr ol şāha bī-hilāf

5 İtmesün ve’l-hāşılī tutsun diliñ dāmanını

Qoyvirmesün Cezbī alınca kāmıñ eyler belki lāf⁴⁷⁵

33⁴⁷⁶

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün

1 Sidr-i gönölümde temekkün eyleyen sevdā-yi ‘aşk

Zīnet-efzā-yi dil-i şān eyleyen Leylā-yi ‘aşk

2 Gerçi mest eyler nice ehl-i dili nūş eylese

Ma‘ na-yī bezm-i elestden ‘azm iden şaḥbā-yi ‘aşk

3 Rūḥlarıñ taĝyīr ider bürhān-i ‘aşk çok ‘āşıkın

Maḥv ider cismiñ cihāndan şüret-i ma‘ nā-yi ‘aşk

4 Baḥr-i ‘aşka keştī-i sa‘ yiñ şalan ‘āşıklarıñ

Keştī-i vuşlat güzārıdır müdām deryā-yi ‘aşk

⁴⁷⁵ Vezne göre mısra da hece sayısı fazla.

⁴⁷⁶ G.33. 5b-6a

5 Cezbiyā var tekke-i ‘aşk içre sen eyle qarār
Virdiñ olsun derd ile leyl ü nehār Mevlā-yi ‘aşk

34⁴⁷⁷

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Cāna kār itdi müdām cānān-i ‘aşk
Eyledi şeydā dili bürhān-i ‘aşk

2 Şūretā şeydā velī sīretde gör
‘Ārifīñ ‘irfānıdır sultān-i ‘aşk

3 Şoldurur tağyīr ider şad-berg gülün
‘Āşıkıñ tebdīl ider Raḥmān-i ‘aşk

4 Cezbiyā şun sāğar-i ‘aşkı dile
Mesti ol mestiyledir ‘unvān-i ‘aşk

35⁴⁷⁸

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Cūş idüp mevc urdı dilden ‘aşk ile sevdā-yi ‘aşk
Rūz u şeb müjdād ḳalīl olmaz yine Leylā-yi ‘aşk

2 Sāḳi-i ‘aşk şunmak ister zāhidā gör sāğarıñ
Ḳılma redd bezm-i elestin ḥamrdır şaḥbā-yi ‘aşk

⁴⁷⁷ G.34. 6a

⁴⁷⁸ G.35.6a

3 Nûş iden gerçi olur mestānesi ol bādeniñ
Bāde virmez rāh-i vuşlatdır müdām ḥamrā-yi ‘aşk

4 Çünkü bāzār-i dil ü ‘āşıkların emtiā‘ dır
Sūka çıkdı vuşlat-ı dīdār için kālā-yi ‘aşk

5 Sūḳ-i ‘aşka gir metā‘-ı ‘aşk aḥz it Cezbiyā
Emti‘a ‘aşkdan hüveydādır saña Mevlā-yi ‘aşk

36⁴⁷⁹

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Ey gönül yakma şaḳıñ vīrānelerde sen ḥarāk
Geldi eyyām-i şitā varsa mekânıñ kıl yaraḳ

2 Yoksa şeydā meskeniñ dergāhıñ ol şermendisi
Açma zārıñ ḥalka tīr ü da‘vetiñ Ḥallāka çāk

3 Tā ḥulūş-i tām ile Rezzāk-i ‘ālem şanıdır
Bir sebeble ḥalk ider maḳşūd-i encāmına baḳ

4 Rūz u şeb koyma dilinden zıkr-i Ḥaḳḳı Cezbiyā
Tā virir maṭlūbunı müjdād ile Rabbü’l-felaḳ

37⁴⁸⁰

⁴⁷⁹ G.36.15b

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Şorarsan zāhidā il-i Ḥudādan 'azm idüp geldik
Şarāb-i erġuvān-ı aḥmer-i Ḥakdan ḵanūn geldik

2 Şaḵın sen şanma zāhid bāde-i engūr ile mestiz
Biz ol mestāneyiz ki bezm-i elest cāmıñ alub geldik

3 Velī şūretde mestiz sīret-i bī-dār-i 'irfānız
Bizi dīvāne şanma āteş-i 'aşḵa yanub geldik

4 Şemī' -i vech-i dil-dārın olup pervānesi ḥālā
Döner pervāneyiz şem' inde dīvāne olup geldik

5 Bize kār eylemez zencīr ü bend-i münkerā Cezbī
Biz ol zencīr ü bend-i nā-dānı ḵoyub geldik

38⁴⁸¹

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Dem-be-dem dil ile maṭlūbunı var Ḥaḵdan dilek
Ḳul olan insāna minnet eyleme Ḥaḵdan dilek

2 Öyle ol şāḥib-i kerem vūs' atdedir kenzīnesi
Açılır bir gün 'ināyet bāb u çekme hā emek

⁴⁸⁰ G.37. 6a-6b

⁴⁸¹ G.38.15b

3 Rûz u şeb pervâne-i şem^ç olup ezkârîñ it
 Qoyma dilden zîkrini zîkrindedir çarḥ-i felek

4 Öyle devvâr-i cihândır cümlesi kuldur aña
 Her biri Cezbî tecellîsindedir ins ü melek

39⁴⁸²

Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün

1 Ey dilâ şimden gerü eitme şaḡın sen kıl u kâl
 Kej-nigâh-i ^ç aynına bir gün irer Hâḡdan zevâl

2 Saña kim kaşd ideniñ bir gün irir dāmânına
 Tîr-i taḡdîr-i kaẓâ olmaz merāmıñla nihâl

3 Olmaz ol ḡam çekme tut dergâha rûyuñ zâkir ol
 Zîkriñ it bir gün olur saña irer şâḡib-vişâl

4 Gösterir gül rûyunı ketm eylemez best ol aña
 Rûy-gerdân olma Hâḡdan ḡayre Cezbî bul kemâl

40⁴⁸³

Mef^ç ülü Mefâ^ç ilü Mefâ^ç ilü Fe^ç ülün

1 Dest-i diline bâde-i gül-fâmını gel al
 Dil virme şaḡın yâ da bil encâmını gel al

⁴⁸² G.39.15b-16a

⁴⁸³ G.40.16a

2 Nûş eyle velî duymaya ağıyâr seni ey dil
Şekvâya gelür yâre o dāmānını gel al

3 Rabṭ eyle o ‘azm itmeğe hâ bezm-i ‘adūya
Bezminde olup neş’e-i ‘unvānını gel al

4 Revnaḳ-keşidir bezm-i diliñ meh yine Cezbî
Ol māh-veşiñ gizlice seyrānını gel al

41⁴⁸⁴

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün

1 Zülfüñ içre rûy-ı sad-bergiñ ne pinhān eyledin
Ehl-i ‘aşkıñ göñlüni cānā perişān eyledin

2 Zülmet-i ḥasretde nālānıñ seni ārzū ider
Yā nice ārzū-keşiñ ‘aşkıñla nālān eyledin

3 Çünkü pinhān eyleriden gül cemālin sen şehā
Yā niçün ‘âşıkların dārında ‘üryān eyledin

4 Gül cemāliñ ba‘ zıya seyr itdirüp kıldın cünūn
Ba‘ zıdan kıldın nihān ārzūya fermān eyledin

5 Ketm idüp kıldıñ nihān çok ‘âşıkıñdan vechini

⁴⁸⁴G.41. 6b-7a

Kimine açdın yüzüñ karşunda hayrân eyledin

6 Kimini kıldıñ sezâ Cezbî muḥabbet dârına

Bend idüp maḥv eyledin cismiñ ne seyrân eyledin

42⁴⁸⁵

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1 Mâh-tâb-i sâye-i pertev-şinâz-i dehr-i dūn

Eylediñ envâr-i vechiñle nice necmî cünūn

2 Vechiniñ pervâne şem' inde cevelâniñ müdām

Ki doğub gâhî niḡābile āfsūn⁴⁸⁶

3 Mest idüp karşunda hayrân eylediñ sen siḡr ile

Sāḡḡariyetle cemāliñ perteviñ kıldıñ füzūn

4 Yoksa zātınmı ' aceb nūr issi bî-tâb eylediñ

Nice hayrāniñ ziyā-kārıñla kıldıñ zebūn

5 Kimine yüz v,imedini ketm eylediñ sen meh vechini

Kimine açdıñ yüzün taḡtında etdiñ tā sūtūn

6. Yükleyüp emtā' -i ḡubbuñ Cezbiyā esb-i dile

' Azmiñ olsun cān u dil innā ileyhi rāci' ūn

⁴⁸⁵ G.42.16b

⁴⁸⁶ Vezne göre mısradaki hece eksik.

43⁴⁸⁷

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Dele mi derd-i derūnum ğamzeleriñ dele mi

Ḥasret-i vech-i vişāliñ hicr-i nārın ire mi

2 Gelişini sīne-i pākiñ gül-i şad-berg-nümā

Derd-i dil dürd ile ol ğoncelerinden dele mi

3 Tīr-i 'aşkıñ ile deldin sīnemi ey şanemā

Vereli āḫire zevķi dile virdin ele mi

4 Eyledin sīnemi nār āteş-i 'aşkıñla şehā

Nār-i 'aşkıñ mıdır āyā dil ü cānıñ ḫaremi

5 Ey şanem dūzaḥ-i 'aşkıñ dāmına bend oldı dil

Etdiğin cevır ü cefālar çākerine çile mi

6 Cezbiyā eyle müdām yāre teveccüh ki gülün

Şolmaya ola ğuşād ire Ḥudānıñ keremi

2.6. Koşma

1⁴⁸⁸

6+5

I

⁴⁸⁷ G.43.7a-7b

⁴⁸⁸ Koş.1.6b

Devr ider siyāb-i dūn u felekler
 Döner devrān ider hū diyerekden
 Yedi kat semāda olan melekler
 Döner devrān ider hū diyerekden

II

Tesbīh ider Hakkı bu cümle eşyā
 Cihānda ne deñlü var ise ihyā
 Hürşid-i āftāb necm-i süreyyā
 Döner devrān ider hū diyerekden

III

Zıkr ider Allāhı ne kim cümle var
 Heft ü zemīn içre olanlar izhār
 Cezbī cemāl-i yār olanlar her bār
 Döner devrān ider hū diyerekden

2.7. NAZIM PARÇALARI

1⁴⁸⁹

Damad-i Şehriyār Şīr-i Hudā Maẓhar-i Zū'l-Fikār Hiṭāb-i lā-Fetā

Mefā^ˆ ilün Mefā^ˆ ilün Fa^ˆ ulün

1 ^ˆ Alīdir cümle merdiñ ser-firāzı

^ˆ Alīdir cümle halkıñ şāh-bāzı

2 ^ˆ Alīdir maḥrem-i esrār-i Hazret

⁴⁸⁹ Mes.1.3b-4a

‘ Alīdir menba‘ -ı feth-i velāyet

3 ‘ Alīdir Ḥaydar-i Ḥaḳ merd-i ālem

‘ Alīdir pādşāh-ı şīr ü ādem

4 ‘ Alīdir kāşif-i esrāru’l-lāh

‘ Alīdir maḥremi çün kul huva’l-lāh

5 ‘ Alīdir lā-fetā sırrına mazhar

‘ Alīdir cümle düşmüşlere rehber

6 ‘ Alīdir şeyḥ-i pīr ü ehl-i telķīn

‘ Alīdir bāb-i ‘ilm-i sırr-ı rengīn

7 ‘ Alī damad-i şehriyār-i maḥbūb

‘ Alīdir cümle ehl-i dilden maṭlūb

8 ‘ Alīdir mazhar-i laḥmīke laḥmī

‘ Alīdir cümle ḥalkıñ cām-i cemiyy

9 ‘ Alīdir pādşāh-i şīr ü eşhād

‘ Alīdir cümle vīrān dile ābād

10 ‘ Alīdir maḥzen-i ṭarīķ-i esrār

‘ Alīdir maḥrem-i Ḥazret-i Settār

11 ‘ Alīyi sevmeyēñ didi peyember

Beni sevmez didi ol şāh-i ekber

12 ‘Alīdir Cezbiyā şem‘-i hidāyet

Yūri dergāhına sen bul sa‘ādet

2⁴⁹⁰

Ciğer-Gūşe-i Tevellüd ü Şulb-i ‘Alī Şehīd-i Sāgar-i Zehr-Nūş Velī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fa‘ūlün

1 Ḥasandır ğonce-i bāğ-ı nübüvvet

Ḥasandır murtażā-yi sırr-ı ḥikmet

2 Ḥasandır mīve-i eşcār-ı Ḥaydar

Ḥasandır zehr-ālūdāne reh-ber

3 Ḥasandır ser-firāz-i zehr-i işhād

Ḥasandır şāhid-i ma‘mūr-ābād

4 Ḥasandır āftāb-i felek-i ‘ālem

Ḥasandır māh-i dīn ü şems-i ādem

5 Ḥasandır ‘āleme sulṭān-i ‘ālī

Ḥasandır cümle ḥalkıñ perr ü bālī

6 Ḥasandır cümle eşhād āña server

Ḥasandır āl-i evlād-i peyember

⁴⁹⁰ Mes.2.4a

7 Ḥasandır Cezbiyā sulṭān-i eşhād
Fidā kıl cān u başıñ aña her bād

3⁴⁹¹

Ḡonce-i Bāḡ-i Şānī-i Ḥazret-i Ḥaydar Server-i Şahn-i Şehīd Kerbelā-yi Münevver
Mefā' ilün Mefā' ilün Fa' ulün

1 Ḥüseyindir dāne-i sulṭān-i 'ālem
Ḥüseyindir naqd-i pāk-i şulb-i a'zam

2 Ḥüseyindir efser ü tāt-i şehādet
Ḥüseyindir mīve-i eşcār-ı ḥazret

3 Ḥüseyindir Kerbelā sulṭān-i hālā
Ḥüseyindir cümle ehl-i dilde bālā

4 Ḥüseyindir cānib-i dergāha mergūb
Ḥüseyindir cümle ehl-i 'aşka maṭlūb

5 Ḥüseyindir çünki mengūş-i dü-'ālem
Ḥüseyindir şāh-bāz-i merd-i ādem

6 Ḥüseyindir kişver-i şāh-i şehādet
Ḥüseyindir enver-i māt-i sa'ādet

⁴⁹¹ Mes.3.4a-4b

7 Hüseyn dir Cezbiyā sen terk ü ar it

Rehinde cān u dilden intizār it

8 Gice gündüz Yezīde eyle la‘net

Ki kıldı āl ü evlāda ‘adāvet

Hazā Risāle-i ‘Aşkıyye li-Ḥazret-i Cezbī (70b)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Besmeleyle idelim feth-i kelām
Virelim nice dürer-bāra nizām
- 2 Bā-i Bismi’l-lāhdan bir tāt-i ser
Ḥazret-i Kur’ān üzre ser-te-ser
- 3 Nokta-i bādır cemī‘ kün fe-kān
Ol noktadır bā-i Bismi’l-lāh
- 4 Her geh Bismi’l-lāhi’r-Rahmāni’r-Rahīm
Dise ez-dil feth olur bābu’n-ni‘ām
- 5 Fātihādur hem daḥi ümmü’l-kitāb
Mündericdir anda her ma‘nāya bāb
- 6 Okı ihlās ile her dā’im anı
Feth ola her müşkilātın mahzeni
- 7 Cān u dil levḥine gel imzā kıl
Ben faḳitīñ rūḥuna ihdā kıl
- 8 Ola kim rahmet ide Rabbü’r-raḥīm
Medfenim ide benim dāru’n-na‘īm

- 9 Çünki Bismi'l-lāh itdiñ ibtidā
Oldur her bir zemān müşkil-güşā
- 10 Her geh Bismi'l-lāh itse hıfz-i cān
Olur anıñ mecma' -i kevn ü mekān
- 11 Elfidür bir sūre-i āyāt-i nūr
Nūr olur her kim ol elifle olur
- 12 Ol elfdir çünki haṭṭ-i istivā
Açılur anıñ ile bābu'r-recā
- 13 Lafzatu'l-lāh güldür ol gülşene
Sīn bülbüldür o būy-ī raḥşına
- 14 Hālarıdır bir künūz-i bā-kerem
Mīmleridir 'ālem içre muḥterem
- 15 Rāları raḥmet ilinin rehberi
Lāmları şāḥib -'ālemdir ekşeri
- 16 Yāsıdır anıñ kitāb-i bā-ḥiṭāb
Ma' na-i bā'ü'l-ḥurūf-i bī-ḥisāb
- 17 Nūndur bir ke's-i mā-i keşşeri (71a)
Nûş et o ke's-i şerāb-i gül-beri

- 18 Ol şarāb-i raḥmet-i raḥmāndır
Ol ḥayāt-ender-ḥayāt-i cāndır
- 19 Ḥamd u bī-ḥadd kim Ḥudāvend-i cihān
Yok iken kün didi var oldu hemān
- 20 Anıñiçün kim ḥabībīñ ol İlāh
Kıldı mir’at-i celī bī-iştibāh
- 21 Düstluğına var idüp bu ‘ālemi
Virdi mülk-i ‘āleme ol ādemi
- 22 Geldi ādemden hezārān enbiyā
Cümleden kıldı ḥabībīn müntehā
- 23 ‘Āşık oldu kendi nūr-i zātına
Koydı nām-i ‘aşkıñı mir’atına
- 24 Görinür mir’atdan rāh-i Ḥudā
Bulınur gülşen-serāy-i kibriyā
- 25 İdelüm bī-ḥadd şalāt şad-selām
Rūḥ-i pāk-i Muştafāya bi’t-temām
- 26 Olavüz dergāh-i pākide ḥadem
Kim diye yādın bize ḥāşşu’l-ümem
- 27 Ümmeti olan o zātın bī-gümān

Dü-cihān içre bulur şad ʿizz ü şān

28 Çün ḥabīb-i ḥāşş-i ḥazretīdir o şāh
Hem ḥarīm-i sırr-i vuşlatdır o şāh

29 Pādişāh-i enbiyā vü evliyā
Çünkü oldur muştafā vü müctebā

30 Cümlemiz bir bende-i fermānıyuz
Sāye-i luṭfunda hem mihmānıyuz

31 Virdi Ḥaḳ levlākle aña şeref
Dürr ü gevherle anıñdır her şadef

32 Gevher-i yektādır ol bī-behā
Çünkü oldur nūr-i zāt-i kibriyā

33 Gel ʿazīzim bulmaḳ istersen necāt
Rūh-i pāk-i Muştafāya kıl şalāt

34 Yā İlahī ol ḥabībīn ḥürmeti
Cümlemiz eyle Muḥammed ḥürmeti

35 Rāhımız eyle şırāt-i mustaḳīm
Kılma yā Rabbī yerim nār-ī caḥīm

36 Sen ʿaṭālar kânı bir maʿbûdsın

Her neye kılsam naẓar-ı mevcūdsın

37 Bî-şerîk ü bî-naẓîrsin yâ İlāh (71b)

Ehl-i cürme senden artık yok penāh

38 Nām-î pâkindir seniñ yâ Rabb-i ğafūr

Dāstān-i luṭfunı diller oḡur

39 Her ne deñlü var ise cürm ü günāh

Maḥv olur luṭfuñ ile bî-iştibāh

40 Reh-ber it tevfiḡini yâ Rabbenā

Ta olıcaḡ menzirim rûz-i cezā

41 Nefs elinden kıl meded taḡliṡ-i cān

Kim seniñ ḡükmündedir cümle cihān

42 Ġālib it bu bendeni ol nefis-i dūn

Destim içre ola her dā'im zebūn

43 Ḥubb-i zātın ile pür it cānımı

‘Aşḡla ḡandır dil-i vîrānımı

44 Dilde zikriñ ḡalbde fikriñ yār ola

Andan artık cümlesi aḡyār ola

45 Ḳāmiliniñ rāhına eyle delīl

İtme yā Rabb bendeni ħor u ħacīl

- 46 Āšnā-yi remz-i esrār ile gel
 Rūšenā-yi çeşm-i dīdār ile gel
- 47 Bendeyi kıl ġarķ-ı baħr-ı raħmetin
 Eyle yā Rabbī ġarībe şefķatin
- 48 Ben ġarīb-i bī-kesim yā Rabbenā
 Senden artıķ raħm ider kim var baña
- 49 Hem şefī[‘] eyle yārin peyġamberi
 Çünkü oldur iki ‘ālem serveri
- 50 Āliniñ etbā[‘] ınıñ aşķābınıñ
 Kıl muħibbi bendeyi aħbābınıñ
- 51 Bā-ħuşūş ol menba[‘] -i şıdķu’ş-şafā
 Yār-i ġār-i maħrem-i ķurb-i Ĥudā
- 52 Kim Ebū Bekre hezār olsun selām
 Ehl-i şıdķıñ şıdķına oldur imām
- 53 Hem daħi ol āftāb-i mülk-i dīn
 Nūr-i ‘ayn-i zümre-i ehlü’l-yaķīn
- 54 Ol şecā[‘] at mülkünüñ serdārıdır

Hem sa‘ âdet kaşrınıñ hünkârıdır

55 Āşkār itdi bu dīn-i Aḥmedi (72a)

Faḥr-i ‘ âlem aña yār meded didi

56 Ḥaḳḳ budur kim ol ‘ Ömerdir yār-i ğār

Faḥr-i ‘ âlem ile oldı nām-dār

57 Şad selām olsun o zāt-i pāke tā

Kim bu dīn-i Aḥmede virdi ziyā

58 Hem daḥi ‘ Osmān-i zū’n-nūreyn-i zāt

Nūr-i ‘ ilm-i ḥilm ile tutdı şebāt

59 Ol idi dīn içre bir kenz-i ḥayā

Yār-i ğār itdi ḥabībine Ḥudā

60 Cümle aşḥāb-i resūle şad selām

Añlar ile fetḥ olur her bir merām

61 Gel ‘ azīzim bulmaḳ istersen necāt

Rūḥ-i pāk-i Muştafā’ya kıl şalāt

Ḥazret-i İmām ‘ Alī

62 Ey ‘ azīzim sırr-i Ḥaḳ ya‘ nī ‘ Alī

Ḥazretidir şehr-i ‘ ilmiñ a‘ lemi

- 63 Feth̃ ider müşkilleri ol pāk zāt
Çünkü oldur fātih-i ‘aynū’l-ḥayāt
- 64 Sākī-i ‘atşān-i dildir bī-gümān
Nūş iden şurbun bulur şad tāze cān
- 65 Hem şeci‘ hem seḥi şāḥib-i kerem
Hem künūz-i gevher-i mülkü’l-himem
- 66 Hem daḥi damad-i şāh-i enbiyā
Oldı anıñçün cihānda müntehā
- 67 Kibriyā vü enbiyānıñ ḥaydarı
Olduğıçün oldı ‘ālem serveri
- 68 Şehr-i ‘ilm ü ḥikmete ol oldı bāb
Böyle şerḥ eyler anıñ şānın kitāb
- 69 Lā-fetā illā ‘Alīdir āşkār
Hem daḥi lā-seyfe illā zū’l-fikār
- 70 Kıl tefekkür Ḥayberi ey ehl-i dīn
Kuvve-i bāzūsuna şad-āferīn

Ḥazret-i İmām Ḥasan

- 71 Hem daḥi ol ma‘den-i dürrü’l-‘aden (72b)

Gevher-i kenzi'l-nebiyy ya' nî Ḥasan

- 72 Ḥazretidir nūr-i ' ayn-i Murtaẓā
 Naḳd-i pāk-i Muṣṭafā āl-i ' abā
- 73 Ah kim oldur şehīd ü hem sa' id
 Anı tesmīm itdi ol ḥā'in Yezīd
- 74 Oldur şem' -i şebistān-i Ḥudā
 Hem daḥi düşen çerāğ-i Murtaẓā
- 75 Mātem eyler anıñiçün dü-cihān
 ' Ākil iseñ sen daḥi ḳan ağla ḳan
- 76 Gel ' azizim ister iseñ ru' yeti
 Ḥānedāna eyle dā'im ḥürmeti

Ḥazret-i İmām Ḥüseyn

- 77 Bā-ḥuşuş ol merdüm-i çeşmü'n-nebī
 Burc-i ehlu'l-lāhıñ ' ālī kevkebi
- 78 Tāli' -i iḳbāl-i ehlu'l-lāhdır
 Ehl-i ' aşḳa bir ' aṭā'u'l-lāhdır
- 79 Ya' nî ol sulṭān ' ālī'ü'n-neseb
 Pāk ṭīnet cāmi' -i ' ilm-i edeb

- 80 Yādgār-i ḥazret-i Zehrādır
Şeb-çerāğ-i dünye vü ‘uḳbādır
- 81 Añlar iledir dü ‘ālem zīneti
Añlar iledir dü-‘ālem ‘izzeti
- 82 Ḥazret-i şāh-i şehīd-i Kerbelā
Ol Ḥüseyn ibn-i ‘Alīyyu’l-Murtażā
- 83 Kim bulardır mescid-i miḥrāb-i dīn
Eyle añları baña ya Rab mu‘īn
- 84 La‘net ol cān-i Yezīde şad hezār
Teşne-leb kıldı Ḥüseyni bī-medār
- 85 Kıldı şefkat o māh ‘āleme
Koydı ‘aşḳ ehliñ hezār māteme
- 86 ‘Ākıbet kıldı şehīd Şāh Yezīd
Ol pelīd ibn-i pelīd-i nā-bedīd
- 87 Gel ‘azīzim ister iseñ şān u nām
İktidā kıl ḥānedāna şubḥ u şām

Ḥazret-i İmām Zeyne’l-‘Ābidīn (73a)

- 88 Gonçe-i gülşen-serāy-i enbiyā

Nūr-i çeşm-i Muştafā vü Murtaẓā

89 Ya‘nî ol ser-çeşme-i merd-i Hudā
Nām-i pākidir anıñ zeyne’l-‘abā

90 Oldur çün mübtedā-yi kāf u nūn
Oldur hem vākıf-i sırr-i fūnūn

91 Oldur ‘aşk ilinin dūr-dānesi
Ehl-i ‘aşkıñ hem odur bir dānesi

92 Oldur hem āftāb-i nūh felek
Oldur ser-levḥa-i ins ü melek

93 Gel ‘azîzim ol anıñla āşnā
Kim bülend itsün seniñ nāmın Hudā

Ḥazret-i İmām Muḥammedü’l-Bākır

94 Hem imām Bākır ol şāhü’l-ḥarem
Rāh-i ‘aşk içre odur pîrü’l-himem

95 Oldılar añlar bu dīniñ serveri
Çünki añlardır dü-‘alem reh-beri

96 Ca‘ferü’ş-şādıkdır ol şıdķu’ş-şafā
Oldurur sırr-i rumūz-ı evliyā

- 97 Hem imām Kāzım ol şeh-bāz-i dīn
Ka‘be-i hācāt-i aşhābü’l-yaqīn
- 98 Hem Rızādır nūr-i ‘ayn-i ‘āşıkān
Ya‘nī kim ser-meclis-i ‘uşşāq-i cān
- 99 Hem Taqī vü hem Naqīdir pür-himem
Şāhib-i keşf ü kerāmātü’l-kerem
- 100 ‘Askerīdir evliyānın kemmili
Kıldı anı Hāq cihānıñ ekmeli
- 101 Ol Muḥammed Mehdi-i şāhib-‘alem
Ḥātem-i mülk-i imāmetdir o hem
- 102 Şāhib-i seyf-i sa‘ādetdir o şāh
Oldur her bī-kese dā’im penāh
- 103 Pādşāh-i zāhir ü bātındır ol
Cümle ‘ālem Halkı şeksiz aña kıl
- 104 On iki zātın İlāhī hürmeti (73b)
Luṭf u ihsānıñla eyle rahmeti
- 105 Çār deh ma‘şūm u pākin ‘izzeti
Bī-kes ü bī-çāreye kıl şefkati

- 106 Pür-zünūbum ben ġarībim ya İlāh
Senden artık yok baña dā'im penāh
- 107 Zerre luṭfuñ deġmez ise baña ger
Nār-i ṭamudur baña dā'im maḡar
- 108 Çünkü Ġaffāru'z-zünūb ismiñ seniñ
Raḡm ider ya Rab kimi var bendeniñ
- 109 Saña lāyık gerçi yok bende 'amel
Līk luṭfuñ kıl bu nā-çāre maḡal
- 110 Ben güneh-kār u za'ife kıl meded
Senden ister her güneh-kārān meded
- 111 'Aşka maḡrem eyle bu ben mücrimi
Sırr-i 'aşkıñ eyle pür it göñlümi
- 112 'Aşkıñı vir baña 'aşk ola nedīm
Ey kerem ıssı 'aṭā kânı kerīm
- 113 Çünkü 'aşqdır küll-i şey'e ibtidā
'Aşkı kıldıñ 'arş u kürsden müntehā
- 114 'Aşkıñıñ men ṭalibiyim her seḡer
'Aşkıñ ile kıl beni şāḡib-hüner

- 115 ‘Aşka yandır gide dilden māsivā
Her ne kim var ola her varum hebā
- 116 ‘Aşk ile geldi veliyy-i mürselīn
‘Aşk ile irdi vişāle kāmīlīn
- 117 ‘Aşkīñ ile cān u dil pūr-nūr ola
Şevkīñ ile mülk-i dil ma‘mūr ola
- 118 Kimki ‘āşıkdır seni ma‘şūk ider
‘Aşkīñ āḥīr ‘āşıkı pūr-şevk ider
- 119 Olmayınca ‘āşıkīñ ‘aşk māyesi
Yapılır mı cān u dil vīrānesi
- 120 Her kimiñ kim ‘aşk olupdur hem-demi
Ol olur bezm-i vişālīñ maḥremi
- 121 Kıl tecellī bu dil-i nā-çārına
Lāyık it ‘aşkīñ eyle dīdārına
- 122 Bu risālem okuyan ‘uşşākı (74a)
Eyle ya Rabbī vişālīñ lāyıkı
- 123 Diñdi ‘aşkıyye diyü bu nazma nām
Eyle manzūrını yā Rab pūr-merām

- 124 Sırr-i ‘aşkıñ ile dā’im mükrım it
Meclis-i rūḥ-i resūle hem-dem it
- 125 Yād iden rūḥumı ḥayra ya İlāh
Āstān-i ‘aşk içinde ola şāh
- 126 Ola mihr-āsā cemālī āftāb
Feth ola her bir cihetden ḥayra bāb
- 127 Cezbī-i bī-çārene sen kııl ‘atā
Tā ki varub luṭfuna ola sezā
- 128 Kııl münācātım İlāhī müstecāb
Kim seniñ nāmıñla bede’ oldı kitāb
- 129 Ey şeref-baḥşende-i aşḥāb-ı ḥāl
Nazm olundı ‘āşıka işbu maḳāl
- 130 ‘Āşık iseñ ‘aşka ey merdān-i Ḥaḳ
Derd-i ‘aşka düş olupen ḥāle baḳ
- 131 ‘Aşḳ ile ülfet it ol hem-demi
Gel mürūr itdirme aldığın demi
- 132 Remz-i Ḥaḳdır ‘āşıkıñ her bir sözi
Añlayugör Ḥaḳ u Ḥaḳḳānī gözi

- 133 Açılıb görür nice esrârı
Gösterir sırran dile her varı
- 134 Var odur ki Hakkı özler özleri
Anıñıçün sırr-i Hakkdır sözleri
- 135 Kendülerden geçüben mahv oldılar
‘Aşk u şevk-i Hazretiyle toldılar
- 136 Gel ‘azîzim baħr-i ‘aşka şal özüñ
Görmek isterse eger didār gözün
- 137 Vâsıl-i cânân olan bî-cân olur
‘Aşk ile dil hânesi vîân olur
- 138 Añlamaz nâ-ehl olan ol hâleti
Çün görünmez aña ‘aşkıñ lezzeti
- 139 Cāhilin alub yanın hār-i hayāl (74b)
Yanlarında hîç olur küllî kemāl
- 140 ‘Aşkla hem-pā olan dīvānedir
Añlaşılmaz sözleri mestānedir
- 141 Kim ki nūş itmişdürür ‘aşk cāmını
Çāk ider ol cāme-i ‘unvānını

- 142 Yād elinden kim içer yek cür‘a cām
Anuñ olur cümle ‘ālem bi’t-temām
- 143 Yād olunca ‘āşıkıñ dūr-dānesi
Anuñ olmazmı cihān kāşānesi
- 144 Kime kim ma‘ şūk ide ref‘-i niķāb
Çāk olur mir‘at-i göñlünden hicāb
- 145 Maḥv ider dilden kamu aḡyārı
Gösterir āyīñeden dīdārı
- 146 Çünkü ol āyīnedür mir‘at-i zāt
Görinür āyīneden ‘aynü’l-ḡayāt
- 147 Kendi zātın gördi ol āyīneden
Gösterir kendiñ yine āyīneye
- 148 Gel ‘azīzim sende ol mir‘atı bul
Bulmaķ istersen eger dergāha yol
- 149 Ey özünden bi-ḡaber şūfī-i dūn
Diñle bu nuṭķum olasın pūr-fünūn
- 150 Gel beri gel ‘ākıl iseñ ādem ol
Cidd ü sa‘y it neş‘e-yāb-i pūr-dem ol

- 151 Ȳalmaya tȳ sende senlikden eşer
 Tȳ olasın ‘ind-i ȲaȲda mu‘teber
- 152 ‘ĀřıȲa olur beğim Ȳayret niřȳn
 MaȲv olup zȳtın ola cȳnȳn ‘ȳyȳn
- 153 Keşf ola tȳ kim saȳa her vȳridȳt
 OlıcaȲ ol ‘ȳřıȲ-i dȳdȳr-i zȳt
- 154 ‘Ārif olmaz baȲr-i ‘ařȲa girmeyen
 ‘ĀřıȲ olmaz sırr-i ‘ařȲı bilmeyen
- 155 Her kimiȳn kim ‘ařȲa irer menzili
 Ȳriřȳr dergȳh-i cȳnȳna eli
- 156 ‘AřȲa yȳr ol ‘ȳȲil iseȳn gel beri
 Gezme gel Ȳayvȳn-ȳsȳ serseri
- 157 Aȳlayugȳr niye geldiȳn ‘ȳleme (75a)
 ‘ȳlem iȲre niye geldin bu deme
- 158 Sen seni bil zȳtını neyden aya
 Sen seni var sende bul her dȳ‘imȳ
- 159 On sekiz biȳn ‘ȳlemi kendinde bil
 ZȳȲir ũ bȳtın ne var zȳtında bil

- 160 ‘Ārif ol zātına gūş it pendimi
Nüşa-i kübrāsın añla kendini
- 161 Gezme gel bî-hüde dā’im gezme gel
İrmeden dāmānına gelüp ecel
- 162 Gel ‘azîzim ‘aşka dūş ol āşkār
Küllî şey’in Hālîkînde kıl qarār
- 163 Daḥî sırr-ı min ‘arefdan al sebaḳ
Anı nazm eyler ne kim var her varaḳ
- 164 Didi Fişāgürşe Süleymān nebî
‘Aşḳ ne dir kim yandırır cān u teni
- 165 Yā nedendir ‘aşḳ olup āteş-mişāl
Yandırub ‘aşḳ ehliñ eyler pāy-māl
- 166 Var mıdır ‘aşḳıñ eyā bir şūreti
Bî-mecāl eyler nice bî-heybeti
- 167 Her kime kim bir nazār kılsa ḳatı
Ditredir iḳlîm-i cānı dehşeti
- 168 Her kime kim kıla ‘aşḳ birden hücūm
Eridüp cismiñ ider mānend-i mūm

- 169 Yek nazarda şoldurub gül-ruhları
Dāl ider şad-kāmeti dil-cūları
- 170 Ne mişillüdür bu ‘aşk hāşıl-i kelām
Rāh-i rāst üzre baña viren peyām
- 171 Didi Fişāgürş eyā ey şāf-dil
‘Ömrüñ efzūn eylesün dā’im celīl
- 172 Üç nev‘ dir ‘aşk ey pādşāh
Biri hayvānīdir bī-iştibāh
- 173 Biriniñ nāmı mecāz ‘aşk-i mecāz
Tā haqīkatden açar ‘uşşāka rāz

El-Mecāzi Muḵnāṭiretu’l-Haḵīḵati

- 174 ‘Aşk-i Haḵḵāniyye ḵantardır mecāz (75b)
İdegör ez-cān u dil cānāne nāz
- 175 Līk ‘aşka öz vücūduñ ḵıl maḵal
İtme gel bī-hūdeye lücc ü cedel
- 176 ‘Aşk-ı hayvānī odur kim bā-gulām
Yā zenāna meyl ider hāşıl kelām

- 177 Ğālib olup fi‘l-i nefsāniyyesi
Kārına ma‘kūl ider kim māyesi
- 178 Nefsine olmuşdur ol zāğın zebūn
Lāşe-i fi‘li ider anı cünūn
- 179 Gerçi yanar yaqılur Mecnūn-vār
‘Aşk-i hayvānīdir ol itmez qarār
- 180 Olmaz anıñ fā’idesi dü-cihān
Nār-i tamudur verāsı nāgehān
- 181 Bilmiş ol hem daği ey sālār-i dīn
Bu söze taḥsīn ide ehlü’l-yaqīn
- 182 ‘Aşk-i hayvānī ile olmaz kemāl
Kim cünūna eyler ‘aşkı intikāl
- 183 Varmıdır gör kim cünūnda kār-i Ḥaḳ
Okumuşdur nefsi-şūmundan varaq
- 184 ‘Aşk-i hayvānī ile olan deli
Bağlanur zencir ile ser-pā eli
- 185 Kuvve-i nefsiyyesi idüp gūlū
Olur ol nefsiñe şeytānın kulu

- 186 Gerçi çokdur bunda akvālū's-sühan
İhtisār itdiñ bilür aşhāb-i fen
- 187 'Aşq-i hayvānī budur kār-ı saķīm
Olmaz ol 'aşq ile kārı mustaķīm
- 188 'Aşī-ī hayvānīden eyle ihtirāz
Vāşıl-ı 'aşq ol olur ise mecāz
- 189 Gel 'azizim 'aşq-i Hāķķaāniye var
Olmaķ istersen dü-'ālem nām-dārd
- 190 Ey tarīķ-i 'aşķa sā'ī merd-i pāk
Ey reh-i 'aşq içre dā'im sīne-çāk
- 191 Ey özün 'aşq ile sūzān eyleyen
Menzilin ol beytū'l-aķzān eyleyen
- 192 Derd ile dil Yūsufuñ nālān iden (76a)
Öz vücūduñ dār-i der-zindān iden
- 193 Neydiğın 'aşķıñ Zeliḥādan gözet
Kıl nazar Mecnūn u Leylādan gözet
- 194 Diñle kim 'aşq-i mecāz olan kişı
Yanuben yaķılmadır dā'im işi

- 195 Ah kim ol ‘āşık kim ‘aşk-i Hāk ola
Çeker ‘aşkı ‘ākıbet anı yola
- 196 ‘Āşıkıñ her bir demi şad zār olur
Sīnesi yanub derūnı nār olur
- 197 Rūz ü şeb durmaz dili feryād ider
Nām-ı cānānı hemān-dem yād ider
- 198 Yāde gelse gūyanıñda nām-i yār
Maḥv olur külli elinden iḥtiyār
- 199 ‘Aşk-i cānān ile olup bī-mecāl
Her neye baksa irer aña cemāl
- 200 Gāh ḥayā-i yār ile gāhice zār
Görinür gözine gūyiyā vech-i yār
- 201 Olsa dünyālarca ger maḥbūb-i cān
Olmaz aşlā gözine anıñ ‘iyān
- 202 Kālib-i bī-rūḥa beñzer ehl-i ‘aşk
Eylemişdir ‘aşk anı ‘ummān-ı gārķ
- 203 Bī-ķa‘rdır yā da şan bī-cāndır
İn temūtvā sırrına sulṭāndır

- 204 ‘Aşk almışdır şu‘ūruñ bî-şu‘ūr
Kimseye olur mı seyrengehde dūr
- 205 Ol ‘aceb dīvānedir kim lāubāl
Ki cemālidir gehī ol pūr-celāl
- 206 Böyledir de’b-i ehl-i istiğrākda
Hīç taḥallūf eylemez ‘uṣṣākda
- 207 Kiplamışdır cān u cismiñ ‘aşk-i yār
Ġayrıya dil viremi ‘uṣṣāk-i zār
- 208 Kime kim ‘aşkıñ tecellisi ire
Rāh-i ‘aşk içre muḥakkaḳ cān vire
- 209 Kime kim ‘aşk āteşi birden irer
Kendisinden olıserdir bî-ḥaber
- 210 Mübtelā-yi ‘aşk olan bî-cān olur
Cümle varından geçüp ‘üryān olur
- 211 Kimi eyler kendözin yekden helāk (76b)
Kimi olur ‘aşk-i yārde sine-çāk
- 212 Kimisi dir vāşıl-i cānān olam
Kimisi dir ‘aşkla her ān olam

- 213 Rāh-i ‘aşkda kimki terk-i cān ider
Özini ‘ālemlere sultān ider
- 214 Mā-ḥaşal her ‘āşıkıñ bir ḥālī var
Birbirine beñzemez aḥvālī var
- 215 ‘Aşkdır bu tende gūyā gizli cān
Olmayınca ‘aşk olur cism-i nihān
- 216 Esb-i ‘aşka gel süvār sende gel
Gel ‘azizim müşkilātın eyle ḥal
- 217 Ey tarīkat pūtesinde ḳall olan
Ey ḥaḳīkatda özi pā-māl olan
- 218 Gūş-i cānın tut bu naḳl-i mu‘teber
Eyler ‘aşk ehlin ‘aceb şāḥib-hüner
- 219 Var idi ‘ālemde bir Mecnūn-i zār
Ḳays idi namı anıñ ol nām-dār
- 220 Şöyle kim ‘aşk iline sultān idi
‘Aşk içinde ol bī-aḳrānidi
- 221 Naḳl iderler ḳışsasıñ anıñ o zāt
‘Aşk içinde şöyle bulmuşdur şebāt

- 222 Levḥ-i cāna yazub ‘aşkıñ āyetin
Bāde virdi mecma‘ -i māhiyyetin
- 223 ‘Aql u fikriñ mā-ḥaşal virüp yele
Şaldı Mecnūn adımı dilden dile
- 224 Tağ u şahrā idi dā’im meskeni
Mār u mūr hoş olurdu hem-demi
- 225 Kimse ile ülfet itmez ol cünūn
Çünkü ‘aşk cān u dilin itmişdi hūn
- 226 Gülmez aşlā yüzi giryān olmada
Yanuben ‘aşkile püryān olmada
- 227 ‘Aql u fikri dā’imā Leylādadır
Andan artık bilmez ol a‘lānedir
- 228 Nām-ı Leylāyı hemān-dem yād ider
Sīnesin döğüp dilin nā-şād ider
- 229 Re’s üzere āşiyān-i mār u mūr (77a)
Bī-ḥaber vādī-i ‘aşk üzre o nūr
- 230 Olup ol müstağrağ-i ‘aşk-i nigār
Durmayub feryād ider leyl u nehār

- 231 Lîk var idi hem-civârı bir emîr
Rüstem-âsâ pehlevân-i bî-naẓîr
- 232 Olmışıdi dilde nāmı dāstān
Mişlini görmüş değil çeşm-i cihān
- 233 İşidirdi hālet-i Mecnūnı gāh
Eyler idi yanub özi āh u vāh
- 234 Bî-ḥuzūr idi çü Ḳays içün özi
Gözler idi dā'imā Ḳaysı gözi
- 235 Dir idi yañılamı Mecnūn 'aceb
Cümleden varım şarf ideyim aña heb
- 236 Alayum Leylāsını anıñ aña
Ber-murād ola o Mecnūn-i Ḥudā
- 237 Dir iken bir gün o mîr-i muḥterem
'Āzim-i şayd u şikār itdi o dem
- 238 Gördi bir vādide ol Mecnūn-i zār
Āşiyān itmiş sırrın heb mūr u mār
- 239 Şöyle 'üryān eylemiş kendin o er
Güyyā bî-rūḥ u ḳalbden beter

- 240 Zıkr ü fikri dā'imā Leylāsıdır
Şanki Leylāsı anıñ Mevlāsıdır
- 241 Dūd-i āhından çıkar bī-ḥad şerār
Şöyle kim dıtrer o vādī-i şikār
- 242 Didi Mecnūna o mīr-i pūr-kerem
Çünkü sensin 'aşk içinde muḥterem
- 243 Daḥi ser-bāzısın 'aşkıñ gel beri
Diñle pendim gezme böyle serseri
- 244 Gel ferāḡat kııl bu sevdādan hele
Virme gel bī-hūdeye 'ömrüñ yele
- 245 Bī-vefādır yok cihāndan fā'ide
İtme gel dil milketin āteş-gede
- 246 Tāḡ u şahrāyı yeter itdiñ mekān
Gitdi Qays adıñ cünün oldun hemān
- 247 Dāderim ol gül eyā ey baḡrı ḥūn
'Āqıl ol kim gide nāmından cünün
- 248 'Āqıl ol dīvānelikden fāriḡ ol
'Aşk-i Leylādan geçüp bul 'aqla yol

- 249 ‘ Āķīl olan dil virirmi hīç aña (77b)
Kim vefāsı olmaya fānī ola
- 250 Hāliķe dil vir ki bāķidir cemāl
Heb cemāddır gördiğin bulur zevāl
- 251 Ɛanı Yūsuf u Züleyhā-yi cihān
Ɛani yā bunca güzellerden nişān
- 252 Kimseler bu dünyede nām almadı
Gitdi maḥv oldu biri kām almadı
- 253 Ol güzel yüzler kemān ebrūları
Ejder-āsā yuddı yer yok hīç biri
- 254 Gūşa mengūş it sözüm Mecnūn-i zār
Olmayasıñ ‘ālem içre şerm-sār
- 255 Kim o Leylā eşmer zişt-rū imiş
Ɛadr u kıymet bilmeyen dil-cū imiş
- 256 Ger bileydi Ɛadrin ol Leylasınıñ
Ɛormı idi elde iken dāmeniñ
- 257 Ɛavmim içre bulayım gel saña kıız
Leyladan biñ Ɛat ola ḥüsni temīz

- 258 Didi Mecnûn aña ey mecnûn-i Hâk
Nice mümkün kim ola Leylâm ırak
- 259 Ben anıñ bir çākeriyim kim o şāh
Luṭf ile eyler baña dā'im nigāh
- 260 Ölme var ayrılma yoḡdur ey emīr
Milket-i dilde odur şāhib-serīr
- 261 Yūsufıym ol Züleyḡādur baña
Arada yoḡ kimse ancaḡ ol ola
- 262 Görinür ḡayrıya zişt-rū ol melek
Mişlini görmüş anıñ felek⁴⁹²
- 263 Gel benim gözümle baḡ bir Leylime
Ṭa' n idermiydin göreydin meylime
- 264 Sendeki gözle görölmez vech-i yār
Gösterirmi ḡayrıya Perverdigār
- 265 İrmez isem ger vişāl-i yāre ben
Bil muḡaḡḡaḡ maḡv olur iḡlīm-i ten
- 266 Deyüben bir āh idüp düşdi yere

⁴⁹² Vezne göre mısra da hece sayısı eksik.

Geldi şan ansız cihāne velvele

267 Şöyle bî-hūş oldu ol çālāk-i yār (78a)
Gūyiyā şundı aña dārū nigār

268 Gel ‘azîzim anla ‘aşkıñ hālını
Nā-ḥalef fehm idemi aḥvālını

269 ‘Aşqdır ser-māye-i kenz-i Ḥudā
Gel beri ‘aşkile yār ol da’imā

270 Cezbe-i ‘aşkile ol dā’im ḥarāb
Yāre ger itmek dilerseñ intisāb

271 Bunda bî-ḥaddır rivāyāt-i nuḡl
Eyle gel ez-cān u dil ‘aşka duḡl

272 Bulmaḡ isterseñ eger cānāne rāh
Cezbe-i ‘aşka düşüp kıl āh vāh

El-Ḥadīṣ Cezbetun min Cezābātu’r-Raḥmān Tuvāzī ‘Amele’s-Şekaleyn

273 Cezbe-i ‘aşka düşen dīvāne gel
Şem‘e-i ‘aşka yanan pervāne gel

274 Bulalım sultān-i ‘aşka doḡrı yol
Bulalım ez-cān u dil sultāna ḡl

- 275 ‘Aşk imiş ‘âlemde bir ‘âlî güher
Dinle bu kavlimi münşifsen eger
- 276 Çünkü bî-hûş oldu ol Mecnûn-i zâr
Neyledi gör kim aña ‘aşk-i nigâr
- 277 Lîk ‘aşkıñ şiddetinden gâh gâh
Şanki âteşden giyer vâdî külâh
- 278 Göricek hâlini ol mîr-i kibâr
İndi esbinden o dem bî-ihtiyâr
- 279 Ağlayu geldi Kaysın yanına
Aldı re’siñ vaz‘ idüp zânūsuna
- 280 Didi ol mîr ey cünûn-i şâf-dîl
Aç gözin ma‘şûkañı kendinde bil
- 281 Cümle şarf idüben idüben râhına
Konduram şeh-bâz ol hem-râhına
- 282 Çünkü hem-râhıñdır Leylâ seniñ
Eyleyem hem-râhını ben hem-demiñ
- 283 Virmez ise vâlidî Leylâyı ger
Tâ-be-maḥşer söylene koyam eşer

- 284 Bir zemān dillerde nāmım ola yād (78b)
İtmeye andan girü kimse ‘ inād
- 285 Ey gözüm nūrı gözin açub uyan
Yoluna ‘ ahdin bu itdim terk-i cān
- 286 Cem‘ ideyim nice yüz biñ leşkeri
Şīr-mānend ola tā her bir eri
- 287 Ger baña fırsat virir ise Hudā
Alurum ma‘ şūķunı elbet saña
- 288 Deyüben Mecnūnı rām eyledi
Nuş u pendān ile ibrām eyledi
- 289 Hāşılı Mecnūnı alub yanına
Tepdi esbin döndi vardı kānına
- 290 Geldi sür‘ atle serāya mīr-i şāb
Cāmeler bahş itdi Qaysa bī-hisāb
- 291 Nice müddet itdiler kesb-i şafā
Līk olur idi şafā aña cefā
- 292 Şūretā var idi Qaysın cünbişi
Sīretinde āh u zār idi işi

- 293 Didi bir gün ̖ays aña ey pāk-zāt
 ̖anı va‘ din yokmı va‘ dinden şebāt
- 294 Muẓtaribdir dil onulmaz yāreler
 Tağ u şahrāda olur āvāreler
- 295 Çün gelür cānān ilinden būy-i yār
 Sevgilüdür baña deşt-i kūh-sār
- 296 Eyler idim göñlümi ben gāh gāh
 Cānib-i Leylāya eylerken nigāh
- 297 Çün görünmez oldı kūy-i yār
 İdemem şimdengirü ansız ̖arār
- 298 Deyüben bir rütbe feryād eyledi
 ‘ Aşk elinden şöyle kim dād eyledi
- 299 Didi ol mīr ey ̖arındaşım yeter
 Ğamıma yazdım cihāne nāmeler
- 300 İdelim añlarile varun şavaş
 Şöyle kim taḥsīn itsün tağ u taş
- 301 Bī-te’essüf ol yeter ey mübtelā
 Alayım Leylañ seniñ cebren saña

- 302 Geldi leşker her tarafından bî-şümār
 Qalmadı yer doldı deşt u kūh-sār
- 303 Emr idüben göçdi leşker bî-hisāb (79a)
 Vardılar Leylāya toğrı bā-şitāb
- 304 Çün kuruldı ol maḥalle ordu-gāh
 Tağ u şahrā giydi şan rengin külāh
- 305 Qavm-i Leylā gördi çün ol leşkeri
 Didiler āyā ne yerden bu çeri
- 306 Didiler sālārına ey bî-ḥaber
 Qondı uş bu vādīye bil nice er
- 307 Her biri mānend-i Sām u Qahramān
 Nīze-i cānsızları bilmez emān
- 308 Her biri biñ olur bil bedel
 Gösteriş añlar ile olmaz cedel
- 309 Biñlerin dirsen eger bir şehreyār
 Hāşıl olmaz darbelerine kūh-sār
- 310 ‘Askeri merdāne kendi merd-i pāk
 Sīne-i düşmānı eyler çāk çāk

- 311 Bize bir cāsūs gerek varub gele
Ne içün geldiklerin birden bile
- 312 İçlerinden der-‘ aķab bir yek-süvār
Didi bu bendeñizin olsun bu kār
- 313 Hāşılı şāfī peyāmıyla gelem
Ne ise doğrusunu görüp bilem
- 314 Tīz-reftār ‘azm idüp ol peyk-i tīz
Neydiğin maṭlablarıñ kılub temīz
- 315 Kimse vāķıf olmadan hey’ātına
‘Avdet itdi geldi Leylā ķatına
- 316 Ƙavm-i Leylāya virüp ḥālī ḥaber
Nidelim āyā bu kāra didiler
- 317 Ƙīl u ķāl eyler iken ḥāşıl bular
Elci-i Mecnūn geldi didiler
- 318 Çıķdı istiķbāle çünki nice er
Ḥoş telaṭṭuflarla ta‘ zīm itdiler
- 319 Elçidür virüp vuķū‘ ātı ḥaber
Leylāyı Mecnūna ‘aķd itmek diler

- 320 Oldı ol dem içre bir haylî kelâm
Cenge taḥṣîṣ oldı ol ma‘nâ-yi tâm
- 321 Şaf çeküp iki taraıdan bî-şümâr
Leşkeriyle añladı vâdî-i zâr
- 322 Cenge bünyâd urdılar ḥaşıl katı
Ditredirdi çerḥi cengin dehşeti
- 323 Çün kuruldı anda bir bâzâr-i cân
Ḥabṭ olurdı görse Sām u Ḳahramân
- 324 Devr-i Âdemden beri olmuş değil
Mişlini bir kimseler görmüş değil
- 325 Leş u baş ile ṭolup vâdî-i dūn
Oldı ol vâdî şan ṭūfân-i ḥūn
- 326 Âferîn ol merd-i meydân-i ‘aṭâ
‘Ahdine şâbit olup kıldı vefâ
- 327 Cân u başile hemân ol merd-i dîn
Himmetin Mecnūn içün kıldı metîn
- 328 Böyle merdi ol Ḥudâvend-i cihân
İki ‘âlem içre virsün ‘izz ü şân

- 329 Mā-ḥaṣal ol leşkerīn-i ser-keşān
Virüben hem aldılar çok baş u cān
- 330 Līk Leylādan olur olsa şehīd
Ġamlanuben Ḳays olur idi ḳadīd
- 331 Ḳorur idi tende cānı gūyiyā
Cānib-i Leylā bulur olsa fenā
- 332 Ağlayu du‘ā ider idi o dem
Ruḥṣatı Leylāya idi dem-be-dem
- 333 Kendü leşkerinden olsa bir kişi
Şād olup artar idi her cünbişi
- 334 ‘Asker-i Mecnūn oldu çün zebūn
Gördi Leylā oldu Mecnūndan cünūn
- 335 İster iken nuşret-i Mecnūnı ol
‘Aks olunca oldu ol Leylā melūl
- 336 Ḥāşılı bu kışşada bī-ḥadd suḥan
Muḥtaşar kıldık bilür erbāb-i fen
- 337 Evc-i meşāf oldu hele rezm ü şavaş
Ḳana ġark oldu zemīn ü ṭağ u ṭāş

- 338 Var idi Mecnūniyānda şīr-dil
Zūr-bāzū her biri mānend-i mīl
- 339 Ceng gününde her biri bir qahramān
Biri biñ ādeme bes idi hemān
- 340 Līk du‘ā-yi Qaysı Hāq kıldı qabūl
Oldı ol leşker anıñ içün melūl
- 341 Didiler Mecnūna ey dīvāne gel (80a)
Bed-du‘ā ile bize virdin hālel
- 342 Biz seninçün eyleriz rezm ü şavaş
N’oldıkim yoluna virdiñ cān u baş
- 343 Biz saña yārenleriz sen dūnsun
Bilmez eylik bir dīl-i Mecnūnsun
- 344 Bizler içün ya nedür bu bed-du‘ā
Leşker-i a‘ dāya qılub iktidā
- 345 Didi Mecnūn añlara kim ey sipāh
Bilürüm sızsiz baña pāyende-gāh
- 346 Līk ol Leylā ki cānānımdır ol
Hānmān-ı dilde mihmāndır ol

- 347 Şolamı cānānımıñ nev-ğonçesi
İricek ağıyārıñ aña pençesi
- 348 Cānib-i Leylāya ger kıonsa ğubār
Ĥātırām pejmürde eyler rūzgār
- 349 Nice kıābil göz göre ol gül-‘ izār
Āteş-i ağıyāra yansun āşkār
- 350 Gel kerem kııl mīr-i meydān-i kerem
Rezmi terk it geç bu ma‘ nādan bu dem
- 351 Ben cūnūna ıağ u şahrādır mekān
Nice mümkün kim bulam ‘ aşkıdan emān
- 352 Diyūben ıtıdı reh-i şahrāyı ol
İttifāk bir kārbanā çıkıdı yol
- 353 Kıāfile-sālārıa ol mübtelā
Oldı varub bī-tekellūf āšnā
- 354 Kıāfile-sālārıa Mecnūn dil
Rāh-i beytu’l-lāha ‘ āzim oldı bil
- 355 Çünkü beytu’l-lāha vardı nāgehān
Vechini ‘ aşkı eyleyüpb mişl-i ĥazān

- 356 Ȑaddi dāl olup derūnı ȓolı nār
 Yaȓuben külli kül itmiş ‘aşȓ-i yār
- 357 Gözleri yaşın ȓılub bārān-veş
 Vechini ȓılub zemīn-i beyte ferş
- 358 Hāȓa-i bāb-i büyūta urub el
 Dir idi ey pādşāh-i lem-yezel
- 359 Biñ ismiñ ħurmetiçün yā İlāh
 Luţfuñ ile ȓıl bu ednāya nigāh
- 360 Dergehinde bu niyāzım ȓıl ȓabūl (80b)
 Ȑılma bu bī-çāreni ya Rab melūl
- 361 ‘Aşȓımı dā’im İlāhī ȓıl ziyād
 Tā güle vīrāne dil luţfuñla şād
- 362 ‘Aşȓıma virme ħalel yā Rabbenā
 Kim ola luţfuñ sezāsı mübtelā
- 363 Sākin olur ise ger ‘aşȓım benim
 Yıȓılur zīrā iȓlīm-i tenim
- 364 ‘Aşȓla memlū ola dil-ħānesi
 Yapıla her gūşe-i vīrānesi

- 365 Ol Muḥammed kim urur mir'at-i zāt
Ḥaḳḳıçün 'aşkıma virgil şebāt
- 366 Bu niyāzile o Ḳays-i pür-elem
'Aşk-i Mevlā ile oldu muğtenem
- 367 'Aşk-i Mevlā idi Ḳaysın māyesi
Kim mecāz oldu anıñ ser-māyesi
- 368 'Aşk yolunda virdi ḥāşıl baş u cān
İremez cānāne cāna kıymayan
- 369 Armağanı 'āşıkıñ bir cān olur
Cān u başa kıymayan nā-dān olur
- 370 Ger idersen 'aşk içinde terk-i cān
Āşkār olur saña cümle nihān
- 371 Gör o Mecnūnı mecāz iken daḥi
'Aşk-ı Ḥaḳḳāniniñ oldu maḥremi
- 372 'Aşk-i Ḥaḳḳāniye sa'y it bī-riyā
Eyleme gayrile gel 'ömrin hebā
- 373 'Aşk-i Mevlāyı dem-ā-dem kıl taleb
Ākil-ı cidd ü sa'y it rüz u şeb

- 374 ‘Āşık oldur ola ‘aşkı bî-kuşūr
Olmaya ‘aşk-i Hudādan zerre dūr
- 375 Her neye baksa görine vech-i yār
Konmaya dağ-i dile ğayrı ğubār
- 376 ‘Aşk-i Hākdır cümleñiñ ser-çeşmesi
Eyler ihyā ‘ālemi bir şemmesi
- 377 Gel ‘azîzim ‘aşkı eyle ilticā
Görine tā kim saña vech-i Hudā
- 378 Naql olunsun yine hoş dāstān (81a)
Güş idersin ol şafāda nāgehān
- 379 Leyla-i pür-zār bir gün āh vāh
İdüben eylerdi şahrāya nigāh
- 380 Var idi lîk böyle birkaç duhterān
Her biri maḥbūbe-i vaqt u zemān
- 381 Gördiler bir ‘āşık- bî-çāreyi
‘Aşkla cān u dili pür-yāreyi
- 382 Leyla ‘aşkıñdan ol Mecnūn-vār
Dām-i ‘aşka eylemiş kendin şikār

- 383 Didi ol şahşı ‘ acebmi pür-kemāl
Yandı gönlüm mülki kaldım bî-mecāl
- 384 Bir ğarībim bende bir Mecnūnīyim
Dağ-ı ‘ aşkıında dil-i pür-ḥūnīm
- 385 Baña raḥm it Leyla-i mergūb-i cān
Kim seniñ ‘ aşkıından öldüm nā-tüvān
- 386 Āh kim bir nīm nigāh itseñ ne var
Ḥātır-i ğam-ġinim olsa neş’e-dār
- 387 Dir iken ol duḡterān-i ḥūb-rū
Didiler Leylāya Leylā gel berü
- 388 Bu ğarībe kıl nigāhü’l-iltifāt
Kim bula mürde dili bir dem ḥayāt
- 389 Rāh-i ‘ aşka ol ‘ aceb lāyıkımıdır
Vaşl-i cānāne hele lāyıkımıdır
- 390 Didi Leylā dinleyin ey duḡterān
‘ Āşıka lāzımıdır ‘ aşkıından nişān
- 391 Gerçek ‘ āşıḳ ise bürhān eylesün
Kaṭ‘ idüp destin berg-i ḳan eylesün

- 392 Didiler ol ‘āşık-ı bî-çāreye
Baħrı yanık derdile āvāreye
- 393 Gel berü ey ‘āşık-i bīmār-i cān
‘Āşıkā ‘aşqdan gerekdir bir nişān
- 394 ‘Āşık-i Leylā iseñ taħkīk sen
Cān fidā itmek gerekdir tā ki sen
- 395 Kaṭ‘ idersin ger ‘ūzvunın birisin
Bilüriz Leylānın meftūnısın
- 396 Kim ki ‘aşkıñ ola yāri bî-gümān
Terk-i cān idüp aķıda bunda ķan
- 397 Dir dimez ol ‘āşık-i bî-çāre-dil (81b)
Göz yaşın aķıtdı şan mānend-i Nîl
- 398 Seyfiñ ‘üryān eyleyüp kesdi elin
Şöyle kim dermek içün Leylā gülin
- 399 Nāķış oldu cümle a‘ zādan beri
Vaśl-ı Leylādan yine oldu beri
- 400 Olmadı Leylā yine ol şaħşa yār
Açdı pūşīde-i vechiñ nigār

- 401 Didiler Leylāya ḥaylī duḥterān
İşbu gün aldın bu ‘āşıkdan nişān
- 402 İşde ‘āşık ulu bürhān eyledi
Yoluna şıdkın nümāyān eyledi
- 403 Buña luṭf it eyle luṭfīnla nazār
‘Āşıkın āhı nice yollar keser
- 404 Korkarız kim cān u dilden diye āh
Maḥv ide bu ‘ālemi dūd-i siyāh
- 405 Dir iken Kays oldu ol dem āşkār
Ditredi endām-i cism-i kūh-sār
- 406 Lerze-nāk oldu enīninden semā
Didi Leylā veyletā vāveyletā
- 407 Duḥterāna didi Kaysımdır görün
‘Aşk nedir tā ḥālet-i ‘aşkdan sorun
- 408 Vire size ‘aşk u ma‘şūkdan ḥaber
Bilesiz aḥvāl-i ‘aşkı ser-te-ser
- 409 İsteyen Mecnūnum ‘aşkından nişān
Neyler ol görün size eyler beyān

- 410 Duḡterān eytdi eyā Mecnūn-i zār
Gerçi ‘āşık sını seniñçün yok qarār
- 411 Gök gibi durmaz dönersin rüz u şeb
Dā’imā Leylāyı eylersin taleb
- 412 ‘Āşık-i Leylā iseñ gerçek müdām
‘Āşıkā bürhān gerekdir şubḡ u şām
- 413 Didi Qays işde size bürhān ola
Ya nesi var ‘āşıkıñ bir cān ola
- 414 Deyüben şak itdi bāzūsın cünūn
Oldı Leylā ile Qays ālūde-ḡūn
- 415 İki bāzūdan bir olup aqdı qan
Bir vücūd olmuş meger ol iki cān
- 416 Añlaşıldı cism-i vāḡidden nişān (82a)
Böyledir bunda uşul-i ‘āşıkān
- 417 Böyledir de’b-i tarīk-i resm-i Hāq
‘Āşık iseñ sende sīnen eyle şak
- 418 Añla bu mazmūnı ‘āşık cān ile

Ƙıl nazār ‘āşıklara im‘ān ile

- 419 ‘Āşık-i şādık olanlar bī-riyā
Terk-i cān eyler aña olmaz bahā
- 420 Her kim ‘āşıkdır ‘aceb dīvānedir
Cān u başa bakmayan merdānedir
- 421 ‘Āşıkıñ yoǵdur elinde ihtiyār
Her ne var ma‘şūka kılmışdır şikār
- 422 Cām-i ‘aşkı tā ezel içmişdir ol
Cān u başından daḡi geçmişdir ol
- 423 Külli şey’in yerciu‘dur mā-verā
Evveliñ yoǵ yine yoǵsun intihā
- 424 ‘Āşık olan maḡv olur bilmez özün
‘Aşq-i muṭlaǵdan yaña döndür yüzün
- 425 Geç mecāzı ber-ṭaraf ƙıl dā’imā
‘Āşık iseñ sende sālİK bī-riyā
- 426 Saña besdir ‘aşq-i Ḥaǵǵānī hemān
‘Aşq-i Ḥaǵdan ġayrı yoǵ dārü’l-emān
- 427 ‘Aşq-ı Ḥaǵdan gel ayırma kendini

Kendine kār itme nefsin fendini

- 428 Cezbiyā gel rūz u şeb kıl āh āh
Yüz tuta ta kim saña ‘aşk-i İlāh

Der-Kıssa-i Hazīne-dār-i Sultān-i Mısr-i Qāhire

- 429 Ey fidā iden bu yolda cān u ser
Rāz-i ‘aşkdan diñle ‘āşıkdan haber
- 430 Var idi bir merd-i pāk-i pür-hüner
‘Ālem içre bir ‘aziz-i mu‘teber
- 431 Mısr içinde bir ulu sultān idi
Ehl-i dil idi ‘azizü’ş-şān idi
- 432 ‘Ārif idi her ‘ulūma ser-te-ser
İstese virirdi hikmetden haber
- 433 ‘Ādil idi pür-terahhum idi şāh (82b)
‘Āleme luṭfile eylerdi nigāh
- 434 Ol ‘aziz melik-i mısr-i Qāhire
Hükmi cārī olmuş idi her yerde
- 435 Nāmı olmuş idi dillerde ‘aziz
Her işi her nuṭkī sükkerden leziz

- 436 Şağ vuşûlden aldılar eṭrāfını
Şaldılar efsāneye dāmānını
- 437 Dā'imā ḥayr iken ol şāhıñ işi
Şaşırub nā-ḥayra döndi cünbişi
- 438 Ol şeh-i nāşi' a icmāl itdiler
Ḥubb-i dünyā ile pā-māl itdiler
- 439 Didiler bir gün aña ey şāhımız
Cān u dilde bedr olan bir māhımız
- 440 Şāhlara elbet gerekdir genc ü māl
Māl olmaz pādişāhım bī-me'al
- 441 Derc olsun nice māl nice zer
Feth olur māl ile cümle baḡlu der
- 442 Açılur bāb-ı fütūḥ-i salṭanat
Yapılup ma' mūr olur her memleket
- 443 Bir ṭarafdan itse ger düşmen zuhūr
Çāre-i feth-i 'adūnıñ māl olur
- 444 Diyüben ol şāhı meyyāl itdiler
'Aksi üzre nice aḳvāl itdiler

- 445 Derc-i mālā düşdi mısr-ı Qāhire
Tutdı sem‘ iñ çün füsün-i zāhire
- 446 Az zemān içre idüp derc-i künūz
Oldı ma‘ nen aña ol māl nār-i sūz
- 447 Nice eytāmıñ alub emlākini
Qodı Hakkı mahv idüp idrākini
- 448 Bilmedi kim māl oldı māl-i mūr
Devlet-i ‘izzine ‘aks itdi zuhūr
- 449 Ol ‘aziziñ devleti encām-i kār
Der-be-der oldı vü aldı rūzgār
- 450 ‘Adl idi bir pādişāhıñ ‘ādeti
Anıñçün Mısra itdi ğāreti
- 451 Mısrı teşhīr eyleyüp aldı ele
Şaldı ‘adliyle cihāna velvele
- 452 Māl-i eytāma kim itdi dest-rāz (83a)
Devletine qondı şon encām-i bāz
- 453 Böyledir ğaddar olan encām-i kār
Zulmi eyler mülk-i çeşmi tārūmār

- 454 Mâ-ḥaṣal ol kıṣṣa-ārāy-i süḥan
Böyle nakl eyler kim ol şāh-i fiten
- 455 Doldurub her gūṣe-i enbārını
Aldı ḥalkıñ zulmle her varını
- 456 Līk didiler kim eyā şāh-i güzīn
Māl-i envār ile pürdür mülk-i dīn
- 457 Qaldı bir noḳşān daḥī bil nāgehān
Ol tedārik olsa tam olur ‘iyān
- 458 Didi nedir nā-temām idin beyān
Devletimde olsun nāḳıṣ hemān
- 459 Ol daḥi gele vücūda bī-ḳuṣūr
Kim dil ü cānım ide dā’im ḥuzūr
- 460 Didiler ey pādşāh-i pür-‘aṭā
Semdir kenzīne-i şāha sezā
- 461 Şāhlara elzemdir elbet zehr-i tīz
Düşmeni bir zerresi eyler temīz
- 462 Qahramān-āsā nice düşmān ise
Şāhib-i leşker olup pür-şān ise

- 463 Sem ider bir laḫẓada anı helāk
Vay aña kim olmaya ol sīne-çāk
- 464 İşidicek pādşāh-ı ğadr-kār
Yapdılar emri ile bir zehr-i mār
- 465 Şarf olundı ḥāşılı çok keşr-i māl
Şöyle kim ol zehr idi zehr-i kıtāl
- 466 Dürr-i ḥazīne itdiler ol zehri tā
Vaḫt ola eyler diyü semm-i iḫtizā
- 467 Var idi yanında līk bir nām-dār
Olmuş idi pādşāha kenz-dār
- 468 Naẓarında pādşāhın ḥūbdı
Cümle etbā‘ından ol merġūbdı
- 469 Her umūr anınla olurdı temām
Ḥatm olurdı ḥāşıl anda her merām
- 470 Cān u dilden bende-i sulṭān idi
Mışr içinde Yūsuf-i Ken‘ān idi
- 471 Şākır idi cümle andan ḥās u ‘ām (83b)
Ḥalk anın re’yiyle tutmuşdı nizām

- 472 Z̤ulmle dest ursa eger kim pādşāh
Gösterirdi cānib-i ‘adl üzre rāh
- 473 Ger dise ol şāha ey şāh-i cihān
Tāc u tahtın vir baña sen dur hemān
- 474 Sen benim ol hādīmim ben pādşāh
Tā ola hükmünde cümle taht-gāh
- 475 Red olunmazdı yanında hīç sözi
Rūh idi şān kālīb idi kendisi
- 476 Bir gün ol kenze varub ol nām-dār
Eyledi servi mişāl anda qarār
- 477 Ya‘nī kim defter ide her varı ol
Bildire şāha ne var enbārını
- 478 Deftere alur iken her varı ol
Harem-i şāh itdi ansızdan duḥūl
- 479 Nice cāriyye vü hādīm hāşılı
Ol derūn-i kenzin oldı vāşılı
- 480 Görmediler kenz-dārı kenz-dār
Gizlenüp bir gūşede kıldı qarār

- 481 Havf u dehşet ile ol müşğīn hemān
 Cān gibi öz cānını kıldı nihān
- 482 Gezdiler her birin seyr itdiler
 Gülüşüp oynaşub ‘avdet itdiler
- 483 Var idi līk içlerinde bir zenān
 Gūyā tāvūs-i cennetdir hemān
- 484 Vechini ger görse şems-i tāb-dār
 Kendi vechiñ maḥv idüp eylerdi zār
- 485 Dīdeler mecmū‘ -i necm-i āsmān
 Gūyiyā olmuş cemī‘ a āşiyān
- 486 Her ne deñlü var ise necm-i semā
 Ol iki ‘ayna iderler iktidā
- 487 Ol hilāl ebrūlar ālāyim gibi
 Şayd ider her bir cihetden kevkebi
- 488 Elde ḥançer gösterir Mirriḥ-vār
 Ġamzeler eyler nigāh ehlin şikār
- 489 Ruḥları şan gonçe-i bāğ-i cinān
 Resm olunmuş şun‘ -i kudretdir hemān

- 490 La‘l leb hoḳḳa dehen dūr dişleri (84a)
Pür-edeb ḥūrī gibi cünbişleri
- 491 Sözleri sükker gibi te’şīr-i cān
Remz ile cümle kelāmı nükte-dān
- 492 Cevher-i ḥarfī mufaşşal hem faşīḥ
Ḳametīn tūbā daḥī dirsem şaḥīḥ
- 493 Her bir eṭvārında ḥāşıl yok ḳuşūr
Anı ḥalk itmiş Ḥudā mānend-i nūr
- 494 Ḥüsn içinde bī-naẓīr ü bī-bedel
Mişlin az virmiş cihānda lem-yezel
- 495 Gördi çün ol nāzenīni kenz-dār
Gıtdi külliyyen elinden iḥtiyār
- 496 Yaḳuben mülk-i vücūdı mübtelā
Muḥtarik arşāya döndi gūyiyā
- 497 Şararub şad-berg-i rūyı nā-tüvān
Oldı bir an içre bir pır-i cihān
- 498 Ḥaste-i cānān olup Mecnūn-vār
Gıtdi mahv oldı şu‘ūr-i kenz-dār

- 499 Her kimiñ dāmānına des ursa ‘aşk
Deryā-yi ‘aşka eyler anı ğarķ
- 500 Kāmet-i mevzūn ise bir kimse ger
Dest urunca ‘aşk anıñ kaddin eĝer
- 501 Her kime ‘aşk eylese bir kez nigāh
Şūretin taĝyīr ider bī- iştibāh
- 502 Her kimin kim ‘aşk irişse cānına
‘Arz ider cānın o dem cānānına
- 503 Gel ‘azīzim sende terk-i cān kıl
Özini ‘ālemlere sulţān kıl
- 504 Kāf-i ‘aşka ey özin ‘anķā kılan
Vey vücūd iķlimini kīmyā kılan
- 505 ‘Aşk ile pāk it nüḥās-i varını
Ġayra şarf itme şaķın efkārını
- 506 Zīkr-i Mevlā ile dā’im hem-dem ol
‘Ālem-i ma‘nāda sende ādem ol
- 507 Ālet-i ‘aşk zīkr-i Ḥaķdır zīkr-i Ḥaķ
Ġāfil olma mīḥ-i ‘āşkı cāna kaķ

- 508 Ṭut elin bir mürşidiñ kıl hıdmeti (84b)
 Anlayım dırsen eger kim hikmeti
- 509 Gice gündüz durma tevḥīd eylegil
 Cān u dilden ẓikr-i temcīd eylegil
- 510 Tā ki dilden gide naḳṣ-i māsivā
 Bula yol cān u dile ‘aşḳ-i Ḥudā
- 511 İbtidā tevḥīde kıl dā’im devām
 Şāf olup olsun dil ü cānın temām
- 512 Daḫi kıl ism-i celāle sa‘y-i tām
 Cem‘ ola cümle şıfāt kıl ihtimām
- 513 Çünkü ‘aşḳı şevḳ u zevḳe kāndır
 Bu maḳām ehline ‘izz ü şāndır
- 514 Seyri anıñ çünkü seyru’l-lāh olur
 Bil ki ol kimse dil-i āgāh olur
- 515 Daḫi ism-i Hū vü Ḥaḳḳa kıl sülūk
 İtmek istersen eger kendin mülūk
- 516 ‘Aşḳ-i Ḥaḳ ol kimsede leme‘ān ider
 ‘İnd-i Ḥaḳda zātını seyrān ider

- 517 Ma' rifet tıflı tūlū' idüp aña
İrgürür özin maḳām-i şıdḳa ta
- 518 Ṭavr-i rābī' dir maḳām-i Muṣṭafā
İsm-i Ḥaḳḳa eyle dā'im iḳtidā
- 519 Vāşıl-i rūḥ-ı Muḥammedīdir ol
Menzil-i esrār-i Aḥmedīdir ol
- 520 Ṭavr-i rābī' dir maḳām-i 'aşḳ sürūr
Bunda eyler ehl-i 'aşḳa 'aşḳ zuhūr
- 521 Gel ki iḥyā ola rūḥuñ şubḥ u şām
İsm-i Ḥayy ola seniñ zıkrıñ müdām
- 522 Hem maḳāmıñ ola dir iseñ rızā
İr serīr-i sırr-i Ḥayya muṭlaḳā
- 523 Bunda esrār-i İlāhī āşkār
Vaḥdet ü tevhīde varub ḳıl ḳarār
- 524 Hem şuhūduñ dir iseñ bula kemāl
Durma sa'y it tā olunca bī-mecāl
- 525 Ṭavr-i sādīs ism-i Ḳayyūmdur yūri
Sür o Ḳayyūm ismiñ olma serseri

- 526 Ger ölem dersen taşarruf ehli sen
Tavr-i sâdis ile yapılsun beden
- 527 Feth ola Hâkķe'l-yakīnen tılsımı (85a)
Maḥv ola küllī derūnun mübhemi
- 528 Çün fenā-ender-fenādır bu maḳām
Bul beḳā nūrını eyle ihtimām
- 529 Nefsin ola nefs-i marziyyesiniñ
Daḫi şāfiyye ide gör hem-demiñ
- 530 Muṭma'in rāziyye-i marziyyede
Pehlevān ol tā varub şāfiyyede
- 531 Bunlarıñ ḫaḳķında var āyāt-i Ḥaḳ
Gel sülūkile derūnın nāra yak

Yā Eyyuḫe'n-Nefsi'l-Muṭma'inne İrci'ī ilā Rabbike Rāziyeten Marziyye

- 532 Ey 'azīzim hem nefs-i şāfiye
Şāf ider ehlin irince şāfiye
- 533 İsm-i Ḳahhāra devām it durma gel
Kim vire ol seyr-i bi'l-lāh saña el
- 534 Bunda ḡālibdir cemāl hem celāl
Gösterir yüz 'āşıķa küllī kemāl

- 535 Nefs-i kāmildir bu nefsiñ şāhibi
Yücedir ‘ind-i Hudāda kevkebi
- 536 Bunda olmaz ehl-i hāle kıl ü kāl
İremez bu menzile her bir ricāl
- 537 Bunda hātın olur velāyet menzili
İrişür Hakkıñ aña kudret eli
- 538 Hüküm ider mülk-i serîr devlete
Yakışur iklim-i taht-i ‘izzete
- 539 Kudret-i Hakkıñ olur ser-mesti ol
Kim tecellî-gāh olur ol zāta yol
- 540 Olur ol kenz-i tecellî dānesi
Hem hakikat şem‘ in pervānesi
- 541 Hem tarikat hem hakikat ma‘ rifet
Cem‘ olup bulur maqām-i menzilet
- 542 Gel ‘azîzim gel sülûk ehlinden ol
Bulmak istersen eger dergāha yol
- 543 Cedvel-i etvār-i seb‘a kıl nigāh

Açıla tā kim saña esrāra rāh

544 Bu sülūkile olursun derd-mend (85b)

Gerdenine bend olur ‘ālī kemend

545 ‘Aşq-i Mevlā olur andan āşkār

Der-geh-i cānāna idince qarār

546 Līk bir mürşid elin almağdadır

Hidmetinde şıdqla kalmağdadır

547 Cān u dil teslīm olupen hidmete

Tā irince hānķāh-i Hāzrete

548 Sırr-i sırr-i sırrın ol gel ekmeli

Açıla ta kim saña hayret gūli

549 Yüz tuta tā kim saña her vāridāt

Olasın zātın gibi ‘aynū’l-hayāt

550 Tā bilesin bu derūnī cedveli

Olasın ehl-i sülūkın ekmeli

ṭavr-i	emmāre	seyr-i	‘ālem-i	maḥall-	zıkr-i		vārid-i	nūr-i	ḥāl	meyl	Ma‘den	h
evvel		illā’l-lāh	şehādet	i şadr	tevḥīd		şerī‘at	ezrak	ī		ī	
ṭavr-i	levvāme	seyr-i	berzah	qalb	ism-i		ṭarīķat	ezfer	ḥāl	muḥabbe	M	f

şānī		seyru'l-lāh			celāl				ī	t		
ṭavr-i	mülhime	seyr-i	ervāḥ	rūḥ	Hū	yā	ma'rifet	aḥmer	ḥāl	‘aşk	Ma'den	z
şālîş		‘alau'l-lāh				Raḥmān			ī		ī	
rābi‘	muṭma'inne	ma' u'l-lāh	ḥaḳīḳat	sırr	Ḥaḳ	yā	ḥaḳīḳat	ebyaz	ḥāl	vuşlat	Ma'den	l
						Raḥīm			ī		ī	
ḥāmis	rāziyye	fī'l-lāh	lāhūt	sırru's-sırr	Ḥayy	yā		aşfer	ḥāl	fenā	Ma'den	g
						Cemīl			ī		ī	
sādis	marziyye	‘inu'l-lāh	şehādet	ḥafā	Ḳayyūm	yā	şerī‘at	esved	ḥāl	ḥayret	Ma'den	n
	e					‘Azīm			ī		ī	
sābi‘	şāfiye	seyr-i	keşretde	sırr-i	Ḳahhār	yā	cem' u'l-cem'		ḥāl	beḳā	maẓhar	e
		bi'l-lāh	vaḥdet	aḥfā		Eḥad			i	ba' de'l-beḳā		h

‘Ālem-i mülk ‘unşur-ı cism-i Meşārib-i ba‘z-i meşāyiḥ-i Bayramiyye ve
emmāre Ḥalvetiyye ‘ālem-i berzahı nefsi
‘Ālem-i melekūt ‘aḳl-i ‘Ālem-i ṭabī‘at ṭab‘-i levvāme ‘ālem-i
muṭma’inne ceberrūt
Rūḥ-i rāziyye ‘ālem-i amā sırru’s-sırr-i
kāmile

‘ālem-i berzahı nefsi
mülhime ‘ālem-i lāhūt
sırr-i marziyye

551 Añladınsa işbu cedvelden şebāt

Bu uşūlile virür ḳayd-i ḥayāt

- 552 Olmak istersen eger insān-i tām
Bir ere teslīm olup ol ‘aşka rām
- 553 Līk ‘aşka t̄alib iseñ ‘aşk eri (86a)
Şıdkile gir rāh-i ‘aşka gel beri
- 554 Rāh-i ‘aşka evveli gel kıl vuzū
Olmayasın ‘aşk yolunda kaygılı
- 555 Kim vuzū’-i ‘aşkı dirsən nāgehān
Dü-cihāndan çekmedir destin hemān
- 556 Zerre deñlü gelse ārzū-yi sivā
Gider ābdestin gerek tekrār tā
- 557 Hem bu rāhıñ gusli vardır şanma lāf
Haqla ola derūnın tā ki şāf
- 558 Qalbini pāk eyle gitsün māsivā
Qala ancak dilde hubb-i Kibriyā
- 559 Ger ola zerre derūnunda ğubār
Eyler ol cünbi haqıkatde qarār
- 560 Bu cünüblükden eyā ‘uşşāk-i zār
Mā’-i cārī ile yunsan yok medār

- 561 Hıyr u şerden hem ne gelse gönlüne
Şöyle bil kim olamaz řāf āyine
- 562 Çekdiğin cümle emekler lağv olur
Hem i‘āde-i ğusl lāzım gelür
- 563 Sa‘y idüp tekrār sülūkı tāma tā
Kim ola sa‘yin şabül-i Kibriya
- 564 İki destin kim yemīn ü hem yesār
Best olup dīvān-ı Hāķķa kıl řarār
- 565 Bağlana hem zāhir u bātın elin
Māsivādan kim ola şalbin emīn
- 566 Şāđ āhiret şol dünyā destidir
Bağlayan destini ‘aşķ-i sermetīdir
- 567 Mü’miniñ şalbi yüzidir řalb-gāh
Gel hāķīķat rūyın idüp secde-gāh
- 568 ‘Aşķ-i Hāķķı kıluben dā’im imām
İķtidā kıl aña hāşıl şubh u şām
- 569 Ya‘nī sen Hāķķa teveccüh idesin
Kim şalāt-i dā’imūna iresin

- 570 Gel şürû‘ it zāhir ü bāṭın hemān
Böyledir Ḥaḳḳe’l-yāḳīne yār olan

Vā‘budu Rabbike Ḥatta Ye’tiyeke’l-Yaḳīn

- 571 Kim zebānı gūş çeşmiñ ehl-i Ḥaḳ (86b)
Ḥaḳ kelāmı işidüp tutsun kulaḳ
- 572 Böyledir ‘āşıqlara şavm-i şalāt
Diñle pendim kim bula cānın ḥayāt
- 573 ‘Āşıḳıñ ḥaccı daḥi ey şāf-dil
‘Aşḳ-i Ḥaḳḳı ide her dā’im delīl
- 574 Ol sebīl-i ḥacca tütüb rüyunı
Maḥv ide her bir cihetden kendini
- 575 Ḳalb-i mü’min çünki beytu’l-lāhdır
Var aña kim bir ulu der-gāhdır
- 576 Dik gözin ol beyte kim pür-nūr olur
Cān u dil ol nūrla mesrūr olur
- 577 ‘Āşıḳıñ ḥaccı daḥi ey ‘aşḳ eri
Dü cihāndan olmadır dā’im berī
- 578 İşbu vech üzre gidersen ḥacca ger

Haccıñ olur ‘ind-i Hakkda mu‘teber

579 Kim ki terk-i cān ider ol hācıdır

Dār-i ‘aşk ‘āşıqların mi‘rācıdır

580 Gel özün manşūr idüp meydānda

Hīç ‘alākan kalmaya bu cānda

581 Hūn-i cān u cismle gel kıl vuzū

Rāhın içre kalmayasın kaygulu

582 Açıla dirsən eger kim gizli rāz

Sende kıl varun Nesīmī-veş nemāz⁴⁹³

583 Rāh-ı ‘aşkıñ kim olursa mahḥremi

Ol olur sulṭān-i ‘aşkıñ hem-demi

584 Yedi kez ol beyt-i Hakkı sīne şāf

Ādem iseñ eyle var dā’im ṭavāf

585 Ol ṭavāf-i heft ‘adedden var merām

Ger disem taṭvīl olur ḥāşıl-i kelām

586 Çün zekātı ehl-i ‘aşkıñ cān olur

Cān o kim ma‘şūka armağan olur

⁴⁹³ Yazmada mısraın sol tarafında bu mısra yerine “Sende kıl manşūr-veş dā’im nemāz” mısraının kullanılabileceği belirtilmektedir.

- 587 Kim bu resmile eger ‘uṣṣāk ola
Şöyle bil ‘uṣṣāk aña müştāk ola
- 588 Gel ‘azîzim sende bu meydāna gel
İrmeden dāmānına dest-i ecel
- 589 Gelelim evvel söze ol kenz-dār (87a)
‘Ayş u nūşı olmuşidi fikr-i yār
- 590 Lîk gördi çāresiz bir yārededir
Bir onulmaz derddir bî-çāredir
- 591 Çāresi oldur kim aın bi’z-zarūr
Terk-i cān u ser ide andan zuhūr
- 592 Deyüben ‘azm itdi bir gün nāgehān
Genc-i şāhiye varub oldı nihān
- 593 Zehr-i kâṭı‘ a urub destin o dem
Ejder-āsā nūş-i zehre çekdi dem
- 594 Bi’t-temām ol zehr-i tîzi mübtelā
Eyledi bî-cür‘ a nūşile ğıdā
- 595 Lîk te’şîr itmedi bir zerre sem
Tāzelendi şiddet-i ālām-i ğam

- 596 Pāy-māl-i ‘aşk olup ol bī-mecāl
‘Aşk yaratmış idi çün haste-ḥāl
- 597 Rūz u şeb kārı anıñ giryān idi
‘Aşk-i cānānıyla bī-dermān idi
- 598 Oldı çün ma‘lūm şāhī ḥāleti
Selb olup şāhıñ şafā-yi rāḥati
- 599 Kenz-dār içün anı alub elem
Çāresin isterdi anıñ dem-be-dem
- 600 Cem‘ idüp nice eṭṭbbāyı hemān
Didi bunun derdine bulun emān
- 601 Kim benim ol şem‘-i baḥt u devletim
Söyünüp daḡlamaya cem‘ iyyetim
- 602 Çün benim cānım gibidir kenz-dār
Cān gidicek ḡala mı ten pāy-dār
- 603 Görinüz ayā nedendir ‘illeti
Gün-be-gün artmaḡda zīrā zaḥmeti
- 604 Kılıñız ol derd-mende tīz ‘ilāc
Ol ‘ilācile ola ‘ālī-mizāc

- 605 Āb-i rūyıdır serîr-i devletin
Dānişidir mecma‘ -i cemi‘yyetin
- 606 Ger irer ise aña bî-şek zevāl
Pāy-māl olur bu devlet pāy-māl
- 607 İl-i Mısrıñ Yūsufi Ken‘ânıdır
Milket-i ‘aqlın yüce sulṭânıdır
- 608 Eyleyin aña ‘ilâcile revā
Kim bula şıḥḥat o derdden mübtelā (87b)
- 609 İtdiler ol dem aña nice ‘ilâc
Lîk itmedi ‘ilâcân imtizâc
- 610 ‘Âciz oldu mā-ḥaşāl hep tıbb-ḥ‘ân
Didiler ey şehreyâr-i mısr-i cân
- 611 Añlaşılmaz bir ‘aceb derddir o kim
Olsa ger bulmaz devā Loḫmân Ḥakīm
- 612 Lîk eyā ey pādşāh-i pür-hüner
Def‘ ola dirsın bu müşkil kār eger
- 613 Mısr içinde münzevî vahdet-nişîn
Vardır bir ḥāzık-i rūy-i zemîn

- 614 Şöyle kim her fennle yektā imiş
Bî-mişl bir kāmīl-i dānā imiş
- 615 Ger olunsa zerre deñlü ilticā
Zannımız ol kim ola andan devā
- 616 Da‘vet olundu huzūr-i şāha ol
Çok recā itdi ricāl-i pūr-uşūl
- 617 Didiler ey mazhar-i ‘ālem-i ilāh
Çün cenābından ricā eyler bu şāh
- 618 Bî-devā bir derde olmuşdur dūçār
Terk-i cān itmek diler bu nām-dār
- 619 Tīz yerinden durdı ol hikmet-şināz
Kondı re’s-i hasteye mānend-i bāz
- 620 Tutdı nabzın gördi kim ol āftāb
Āteş-i ‘aşķile olmuşdur harāb
- 621 ‘İlleti ‘aşķ ‘illetidir bî-devā
Eylemiş kenz-i dilin dām-i belā
- 622 Keşf idüp ol merd-i pāk-i ma‘nevī
Rāz-i ‘aşķı itdi şāha meşnevī

- 623 Olmuş ‘aşkıñ haste-i bî-çāresi
Āftāb-i vech-i yār āvāresi
- 624 Kenz-dāra didi ey ser-bāz-i ‘aşk
‘Aşk-i fāniden geçüp dīdāra bak
- 625 Aç gözün semt-i cemāl-i Allāhı gör
Kānda baksañ ‘aşk-i şevk-i Allāhı gör
- 626 ‘Aşk-ī Hakkı kıl saña dā’im taleb
Ru’yetu’l-lāha odur zīrā sebeb
- 627 Gerçi cān-gāh olmuş ol ‘aşk-i nigār (88a)
Saña olmaz ‘aşk-i fāniden medār
- 628 Ol cemāl kim gördüñ ol ra‘nāda sen
Bürinür encām-i kār aña kefen
- 629 Maḥv olup küllī tūrāb olur vücūd
Līk bākīdir medām ‘aşk-i Vedūd
- 630 Geç mecāzı gel gönül tut Hakkā gel
Urmadan destin saña encām ecel
- 631 Dil viren maḥlūka dīvānedir
Āhirī bu ‘ālemiñ vīrānedir

- 632 Cümle eşyā maḥv olur bulmaz şebāb
Evvel ü āḥirde bākīdir ‘aşk-i zāt⁴⁹⁴
- 633 Bī-bedeldir Ḥālīk ü Ḥayy-i ebed
Zāt-ī pākinden irer ḥalkā meded
- 634 ‘Aşk-i Ḥaḳḳa rabṭ it ez-dil cānını
Kim bulam dırsen eger dermānını
- 635 Gel ‘azīzim ‘āşıkı ol ‘āşıkı
Olmaḳ isterseñ vişāl-i lāyıkı
- 636 Kenz-dāra mā-ḥaşal ‘aşk-i İlāh
Tutdı yüz kıldı Ḥudā ‘aşkı nigāh
- 637 ‘Aşk-i Ḥaḳ aldı hemān her yanını
Şakladı ‘aşk-i Ḥudā miḥmānını
- 638 Der-‘aḳab geçdi mecāziden yüzi
Ḥaḳḳa döndi oldı yā Allāh sözi
- 639 ‘Aşk-i Mevlā ile ol ser-bāz-i ‘aşk
Eyledi öz cānını ol nūra ğarḳ
- 640 Nūr imiş ol gevherin pāk māyesi
‘Aşk-i Ḥaḳ oldı anıñ ser-māyesi

⁴⁹⁴ Vezne göre mısra da hece sayısı fazla.

- 641 Kāmla her kim ki tutsa yüzini
 ‘Aşq-i Mevlā ile tıyalar özini
- 642 Mürşid ister kim seni insān ide
 Rāh-ī ‘aşkı gösterüp āsān ide
- 643 Bir nazar kıl dīde-i inşāfla
 Herkesin kārı değıldir lāfla
- 644 Gerçi var mürīd-i kıābil gerek
 Her sözünde şıdqla ‘amel gerek
- 645 Nuşh-i pīr ile velī ol kenz-dār (88b)
 Māye-i pūr-nūrun itdi āşkār
- 646 Tayy idüp vādī-i fānīyi hemān
 Per açub vardı beķāya atdı cān
- 647 Ey ‘azīzim böyledir bu dehr-i dūn
 Diyelim innā ileyhi raci‘ūn
- 648 Did şāh ol pīre ey dānā-yi dīn
 Ey tabīb-i haste-i mülk-i zemīn
- 649 Bu ‘acībdir kim bu şahşı zehr-nāk
 İtmedi āyā n’ola birden helāk

- 650 Didi baña āyā ne ola hikmeti
Bāde virdi şīşe-i cem‘ iyyeti
- 651 Şarf olundu işbu zehre nice māl
Şemm iden bir zerresin bulmaz mecāl
- 652 Bu ise bir kāse memlū zehr idi
Zerresi zehrin helāk-i dehr idi
- 653 Bu ne seyrāndır ki seyrān oynadı
Semm-i kâṭı‘ ile bürhān oynadı
- 654 Olmadı andan helāk ol mübtelā
‘ İllet-i āḫirle cān itdi fidā
- 655 Didi ol pīr ey şeh-i iklīm-i çār
Kaṭ‘ ider te’şīr-i zehri ‘ aşk-i yār
- 656 Şöyle kim ‘ aşk āteşi şāhım hezār
Şīşe-i zehr olsa eyler tārūmār
- 657 Vaşfa gelmez nār-i ‘ aşkıñ şiddeti
Bī-taḥammüldür ol ‘ aşkıñ dehşeti
- 658 Kimde kim ‘ aşk olsa ol ‘ aşkın eri
Zehre ḥācet yok ider cāndan berī

- 659 Dönderir ‘uqbāya rūy-i dil-beri
Gösterir semt-i reh-i peygamberi
- 660 Böyledir bil āteş-i ruḥsār-i yār
Yandırub eyler vücūdı tārūmār
- 661 ‘Āşık-i Ḥaḳ olsa bir kimse hele
Virmez anıñ sa‘yini Mevlā yele
- 662 Dergeh-i pākinde çalab idüp anı
Cümleden eyler anı Rabbi ġanī
- 663 ‘Arz ider aña cemāl-i ru’yetin (89a)
Ru’yetiyle artırır hem rütbetin
- 664 ‘Āşık olan cümle varından geçer
Cān u cismi ḥānmānından geçer
- 665 ‘Āşık-i şādık gerek bu yolda tā
Kim ide cānān içün cānın fedā
- 666 Gel ‘azizim ‘aşk-i Mevlā ile ol
Bulmaḳ istersin cemālu’l-lāha yol

Der-Kıssa-i ‘Utbe-i Ġulām Ḳuddise Sırrehu

- 667 Ey fidā-yi cān iden ‘aşkıñ eri

Cāne cān-baḥṣ it bulasın dil-beri

668 Diñle gel bu cān u dilden pendimi
Añla ādemsen bu ke's-i ḳandimi

669 Baḳ ne deñlü ol lezīz-i bī-menend
Ġıbṭa eyler aña her bir la' l-i ḳand

670 Diñle bu kilik-i mu' anberden peyām
Saña taḥsīn ide tā kim ḥāṣ u 'ām

671 Var idi Bağdādiyāndan bir kişi
Dā'imā zevḳ u şafā idi işi

672 İtmişidi ni' metin mebzūl ü tām
Pür-tena' um idi andan ḥāṣ u 'ām

673 Līk şūrīde-meşreb merd idi
Mā'il-i ehl-i hevā hem-derd idi

674 Bir gün ol şūrīde gördi bir zenān
Baḥṣ ider her cünbişi ' uşşāḳa cān

675 Gūyiyā ḥūrī perīdir ol melek
Mişlini görmüş deġil çeşm-i felek

676 Şan Züleyḥā-yi zemāndır bī-şek ol

Çeşm-i āhūsı ider ‘ uşşākı kıl

677 Reşk ider hüsnine ħurşīd-i kāmēr
Her bir a‘ zāsı nice dil-ber değēr

678 Şayd ider ‘ uşşākı tīr-i ġamzeler
Ol iki ebrūsı çifte deşneler

679 Dārb ider nīm nıghele sīneyi
Öldürür birden nice pūr-vāyesi

680 Şem‘ -i ruḥsārı anıñ āteş-gede (89b)
Yandırır āşıqları şayd itmede

681 Böyle şayyād-ı cihān ol nāzenīn
Şayd olup Yūsuf daḥi dir āferīn

682 Vaşf-i ta‘ rīfīnde ‘ ācizdir kalem
Kāmet-i bālāsı bir nūrdan ‘ alem

683 Gūyiyā şāf āyīnedir āyine
Şayd-i şalā eyler cihānın āyine

684 Nūr-i vechinden alur ay nūrunı
Göz ider her bende-i Mecnūnı

685 Her ne değildir ise nūr issi nūr

Rūy-i ‘arza andan itmişdir zuhūr

686 Böyle dir kim görse vechiñ lāubāl
Yer yüzünde bī-bedel şāhib-cemāl

687 Beyne’l-ebr ü istivā sırrını Hāk
Āşkār itmiş kemālu’l-lāha bak

688 Her ‘uzuv tekmīl-i hāşıl bī-kuşūr
Şanki cennetden tulū‘ itmiş o nūr

689 Göricek ol duḡteri hāşıl gulām
Kıldı dil murḡın o dem ol māha rām

690 Bāb-i ‘aşkı çünki ol daḡ eyledi
Şīşe-i ‘ārı urub şaḡ eyledi

691 Geldi düşdi mışr-i cāna şā‘ iḡa
Lerzeler geldi vücūd-i maşrıḡa

692 Didi olmada gulām ey mihr-i Hāk
Gel benim aḡvālime şefḡatle bak

693 Ben gulāmım sensin şāh-i zebān
Şāh olan ednāyı eyler şādmān

694 Hüsni içinde bī-bedelsin bī-naẓīr

Bāb-i luṭfunda n'ola olsam esīr

695 Çünkü dest urdum teẓellül bābına
Yüz sürigeldim seniñ dāmānına

696 Sensin ey meh-pāre sultān-i zenān
İster iseñ kim fidā yoluna cān

697 Raḥm idüp bu bendene ey nāzenīn
Vaşlın iḥsānıyla kıl göñlüm emīn

698 Ey güzeller āftābı ḥūb-rū
Kıl sezā-vārı vişālin gel berü

699 Eyle inşāf ey şeh-i iqlīm-i dil (90a)
Yandı iqlīm-i göñül 'aşkıñla bil

700 Gel benim ey cānımıñ cān pāresi
Gülşen-i 'aşkıñ bu dil āvāresi

701 Nice ben ḳan ağlayam ben zār zār
Baña raḥm it ey gül-i Perverdigār

702 Başın içün ey perī ṭal'at-i nigār
Raḥm idüp ḳılsın mürüvvet yāne vār

703 Diyicek ol ḡonçe-i bāḡ-i çemen

Nuṭḡa geldi gūyiyā ṭuṭī-sūḡan

704 Didi ey bī-çāre benden fāriğ ol
Dāmen-i vaşlıma bulmaz kimse yol

705 Gelmemişdir bizden aşlā fāḡiše
‘Āḡıbet endiše olur ‘āḡıl işe

706 Aşlımız arıdır arıyım hele
Dāmenim gelmiş değil aşlā ele

707 Ger ümīd-i vaşl ise ḡāşıl-i merām
Biñ ḡulām olsa baña yok olma rām

708 Bir oñulmaz derde olmuşsın duçār
‘Āḡıl ise gel devā-yi ḡayre var

709 Geç bu sevdādan ferāḡat beni
Yaḡma gel bī-hūdeye cān u teni

710 ‘Āḡıl olan ‘aşḡ-i Ḥaḡḡa yār olur
Andan artık cümlesi aḡyār olur

711 Dil viren maḡlūḡa hem dīvānedir
Āḡiri bu ‘ālemiñ vīrānedir

712 ‘Aşḡ-i Mevlā ile tezyīn it özün

Görmek isterse eger didār gözün

713 Ben ġarībde gördiġin ħüsn-i kemāl
Taht-i ħāke düşünüp bulur zevāl

714 Kānı Yūsuf u Züleyhā āşkār
N’oldı añlar neyledi gör rūzgār

715 Pāy-dār olmaz cihān-i bī-vefā
Böyledir aĥvāl-i ‘ālem ħāliyā

716 Gel ‘azīzim añla fānīdir cihān
Kimseye bāķī degildir bu mekān

717 Çünkü ġüş itdi ġulām bu şöġbeti
Zā’id oldı daĥi derd ü miĥneti

718 Didi Allāh ‘aşķına kılma ezā (90b)
Çünkü oldum derd-i ‘aşķa mübtelā

719 Ben ġarīb-i bi-kes ü bī-çāreyim
‘Āşıķ-i dil-ĥasteyim āvāreyim

720 Sen devā kânısın ey sulţān-i zen
Sendedir bī-şek marīz-i ‘aşķa fen

721 Kim tábīb-i ħāzıkımsın kıl ‘ilāc

Merhem-i vaşlındadır ‘ālī mizāc

722 Bendeden ey pādşāh-i ḥüsn ü ān
Şerbet-i vaşlıñ meded kılma nihān

723 Didi bir cāriyyeye ol gül cemāl
Şol ğulāmdan varuben kılıñ su’āl

724 Ne meh-i ‘āşıkdır ‘aceb ol pür-elem
Kılmış her yanını şad derd-i ğam

725 Ḥaylī nuş itdim aña kılmaz eşer
Durmayub feryād idüp vaşlım iver

726 Geldi cāddeye didi ey mübtelā
Bā‘ış-i ‘aşkıñ nedir bildir baña

727 Didi zīrā ol perī -ṭal‘at nigār
Didi maṭlūbı nedir kıl āşkār

728 Gizleme derdin nedir kılğıl beyān
Maṭlabın bulmağ diler iseñ hemān

729 Gūş idüp cāriyyeniñ sözün ğulām
Şandı ol bī-çāre kim yār oldu rām

730 Didi ey cāriyye-i ḥāşşu’l-haram

Bu peyāmıñ ile mündefi‘ oldı ğam

731 Gitdi göñlümden küdüret oldı şād
Hak kılsun dü ‘ālem ber-murād

732 Ola tā āyine-i kalbin cilā
Bulasın Hāqdan tecellī muṭlaqā

733 Hāq budur kim sen beni şād eylediñ
Bu dil-i virānı ābād eylediñ

734 Mürde iken baḥş idüp bir tāze cān
Müjde-i cānānla buldum emān

735 Eylemişdi derd-i ‘aşk gönlüm zebûn
Olmışidi dīdeler ālūde-ḥûn

736 Āh kim ol maḥbūbeniñ çeşm-i zeni
Gūyiyā ilqā-i nār itdi beni

737 Nīm-nigehle şanki düşdi cāne nār (91a)
N’olduğūñ bildirmemişdi ‘aşk-i yār

738 Olmaz ise baña ger semt-i vişāl
Terk-i cān itmek bu yolda ihtimāl

739 Var ḥaber vir böylece cānāne sen

Tîġ-i ‘aşkıdır ser-i şabrım kesen

740 Geldi çün cāriyye cāy-i dil-bere
Kıldı taķrır-i kelām ol duġtere

741 Didi ey ‘uşşāķı ġayrān eyleyen
Öldürüp ‘āşık-ları ġan eyleyen

742 Nīm nigāhıñ ġūyiyā mirrīġ-i cān
Müjgeninden kimse yok bulmuş emān

743 Bu ġulām-ı bī-kes ü bī-çāre-dil
Nīm nigāhıñ ile olmuştur ‘alīl

744 Peyken-i tır-i müjen kılub eşer
Sīne-i mecrūhı itmiş der-be-der

745 Ķahramānī ġözlerin cellād-i dil
Öldürür bir kez ġören insānı bil

746 Şöyle bil kim ol ġulām-i nā-tüvān
‘Āşık-i çeşm-i siyāhındır hemān

747 ‘Aşķın ucundan seniñ ol sīne-çāk
Dem-be-dem itmek diler kendin helāk

748 Böyledir aġvāl-i derd-i mübtelā

Kim cenābıñdan ider vaşlın recā

749 İşidicek bu sözi ol dem nigār

Ağlayub tutdı elin yüze hezār

750 Didi bu çeşmim İlāhī ʿālemi

Yağuben mağv eyler imiş ādemi

751 Neyleyem bu çeşmi kim nā-mağreme

Düş olupen kıya halkı māteme

752 Neyleyem bu çeşmi kim pūr-zār ide

Göreni bī-derd iken āzār ide

753 Ah idüp hem-dem itdi dü çeşmiñ o māh

Ağlayub çeşm-i felek dir idi āh

754 Hāyf idüp ins ü melek cinn ü perī

Söyleşürlerdi bu necm ü aḡteri

755 Ağlayu feryād idüp arz u semā

Dirler idi āh vā vāveyletā

756 Mā-ḡaşal sīm tepsı üzre ol hemīn (91b)

Vāz ʿ idüp iki güzīn-i nāzenīn

757 Didi benden var ḡulāma kıl selām

Armğhanımdır kabûl itsün gulâm

758 Çünkü çeşmim ‘âşıkı imiş murād
Bu ise bulub murādın ola şād

759 İki göz kim aña ‘âşıkımış o er
Armağan olsun aña çeşmim yeter

760 Āferīn ol gevher-i pākīzeye
Dāmenin göstermedi bir kimseye

761 Şaklayub dīni vü ‘ırzıñ ol hümā
Kıldı nehyinden anı Mevlā cüdā

762 Her kim hıfz ide ol Rabbü’r-Raḥīm
Uramaz destin aña dīv ü racīm

763 Māye-i aşliyyesi taṭhīr imiş
‘Ākile vü şāḥib-i tedbīr imiş

764 Māye-i zātiyyesi pür-nūr olan
Zulmet-i ğafletde kalmaz nāgehān

765 Gel ‘azīzim sende taṭhīr it özün
Nūrla pür-nūr ola yarın yüzün

766 Gördi çün cāriyyeyi gelür gulām

Şandı kim fetḥ oldu her bāb-i merām

767 Didi kim gel peyk-i cānānım benim
Gel beri gel ey devā kânım benim

768 Çünkü ben bir ‘āşık-i bī-çāreyim
Nār-i ‘aşk içre dil-i āvāreyim

769 Vir baña ol nāzenīnemden peyām
Ol efendim ben aña ednā ğulām

770 Ne ḥaber eyā nigārimdan baña
Hoş peyāmıñla bula cānım şafā

771 Didi cāriyye aña ey bağırı ḥūn
Vādī-i ‘aşk içre ey olan cünūn

772 Bilmiş ol maḥbūbe-i zemān
Şad selām itdi saña kim armağan

773 İki gevher kim anıñ maṭlūbıdur
Kim anıñ maḥşūdı hem merġūbıdur

774 İsteği bu ise ger öñden şoña (92a)
Bundan a‘lā armağan olmaz aña

775 Deyüben şandı ğulāma gözleri

Güş idüp aňladı cümle sözleri

- 776 Başladı feryāda şöyle ağıladı
Derdle āh eyleyüp dil dāğıladı
- 777 Bir iken derdi aña biñ oldı derd
Yüz tutub Hakkā didi yā Rab meded
- 778 Didi ey Mevlā ki ben bī-çāreyim
Pür-kīne ‘āşī vü yüzi қarayım
- 779 Uyuben nefis-i ḥabişe yā İlāh
‘Afv olunmaz işbu dem kıldım günāh
- 780 Nādim olup itdi istiğfār-i tām
Çāk çāk itdi girībānın gulām
- 781 Başını taşdan taşā urub hemān
Yalvarub dir idi ya Rabbü’l-emān
- 782 Ben sebeb oldum o nāz-i perveri
Eyledim ol iki çeşminden berī
- 783 Neyleyem yā nideyim kim bī-devā
Derde dūçārım kerem ya Rabbenā
- 784 Deyüben niyāz iderdi bī-riyā

Sırrına irdi hemān-dem bir nidā

785 Şöyle bil kim ey maḳarr-i cürm olan
Oldı maḳbül niyāzın bī-gümān

786 Yönelüp dergāhıma çün şıdḳ-i tām
Cürmüñ ‘afv itdüm muḳaḳḳaḳ yā ḡulām

787 Līk mecāzı ḳo yūri bizden yaña
‘Aşḳımı iste saña bāḳī ola

788 Ol nidādan cānına irüp sürūr
‘Aşḳ-i Ḥaḳ itdi aña ol dem zuhūr

789 Gitdi külliyeñ mecāz u māsivā
Ḳıldı her cānibin ‘aşḳ-i Ḥudā

790 Var idi evvel ṭarīḳat māyesi
Anıñıçün oldı ‘aşḳ ser-māyesi

791 Bağlamışdı mā-taḳaddüm pīre bel
Kim zuhūr itdi aña ‘ālem-i ezel

792 Gör mecāz iken o zātın cünbişi
‘Aşḳ-i Ḥaḳḳaniyye döndi her işi

793 Ḳuṭb olup oldı ‘azīz-i nām-dār (92b)

Ḳaldı andan ehl-i ‘aşka yādgār

794 Bā-ḥuşūş ol duḥter-i pākīze-dil
Oldı iḥlāşı anıñ Ḥaḳḳa delīl

795 ‘Ābide vü zāhide idi o nūr
Ḳıldı Mevlāsı anı nūr üzre nūr

796 Kim ki ‘aşḳdan bī-ḥaber ü bī-ḥaber
Şöyle bil kim anı ḥayvāndan beter

797 Kim ki bunda şāliḥü’l-‘amāl olur
Ru’yetü’l-lāha dem-ā-dem yol bulur

798 Gel ‘azizim ‘aşḳ-i Ḥaḳḳı kıl ḳabūl
Bulmaḳ istersen eger Allāha yol

799 Diñle bu ednādan ey ‘uşşāḳ-i zār
Bir ḥikāyet-i ġarīb-i dil-şikār

800 Bu faḳīr-i derd-mend-i nā-tüvān
Biñ iki yüz iki sāl idi o an

801 Ol zemān Sultān Ḥamīd Ḥān idi
Ḳuṭb idi hem server-i bürhān idi

802 Līk Moskov Nemçelü idüp sefer

Ehl-i dīne gūyiyā kıla zafer

- 803 Çünkü Hāḫ İslāma virdi nuşreti
Nemçelünün döndi baht u devleti
- 804 Hāşılı bu bende-i aḫker o ān
Cānib-i Şūmnıda tutmuşdum mekān
- 805 Anda ārām eyler iken nāgehān
Na‘ ra ile tıldı arz u āsmān
- 806 Aldı dehşet bu faḫiri mā-ḫaşal
Dāmenime şanki dest urdu ecel
- 807 Didim āyā ne ola bu na‘ ralar
Şiddetinden şaḫ olur şad zehreler
- 808 Kim ola bu na‘ ranın yā şāḫibi
Lerz-nāk itdi bürüc-i kevkebi
- 809 Bu tefekkürde iken bu nā-tüvān
Geldi bir şaḫş-i ‘ acīb oldu ‘ iyyān
- 810 Gördüm ol şaḫş-i mecāzib şūreti
Gitmiş elden mecma‘ -i cem‘ iyyeti
- 811 Şararub beñzi bükülmüş kāmeti (93a)

Bāde virmiş zevk-i ẖāb u rāhatı

812 Cāme-i ‘aqlın yitirmiş sāde-rū
Bī-kefen mevtāya dönmüş ol ölü

813 Añlaşılmaz bir ‘acīb dīvānedir
Āb-i engürile şan mestānedir

814 Sīnesin döğer gehi bir sengle
Gösterir her bir yüzün biñ rengle

815 Kāf-i meczūbānıñ ‘anķā-rūsıdur
Āsmān-i ‘aşkıñ meh-rūsıdur

816 Bir nazarda cezb ider şad dilleri
Şīşe-i cezbe çeker sünbülleri

817 Şūretā görsen anı meczūbdur
Seyr-i tende ‘ākıl ü merğūbdur

818 Didim ey meczūb-i şūret ehl-i hāl
Görinür mir’at-i vechinden kemāl

819 Bu ne keyfiyyet nice aḥvāl olur
‘Ākıl olan böylemi pā-māl olur

820 Özünü şalub diyār-i miḥnete

Ėarķ idüp keşti-i cānın ĥayrete

821 Gice gündüz durmayub sūzānsın
Dā'imā ĥiç gülmeyüp giryānsın

822 Bu ne kār-ī nā-sāzdır kıl beyān
Eyleme sırrın bu aĥķerden nihān

823 Āšnā-yi remz-i esrārın olam
Rūšenā-yi çeřm-i dīdārın olam

824 Diyicek didi baña dīvāneyim
‘Ařķla yanmış ‘aceb pervāneyim

825 Cezbe-i ‘ařķa çeküp dil-dār beni
Yakdı ‘ařķ odına iķlīm-i teni

826 Taĥ-i ‘ařķıñ ben bugün Ferhādıyım
Hem viřāl iķlīminiñ nā-şadıyım

827 Ger görünse çeşm-i cāne vech-i yār
Kim fidā cānım daĥi her nem ki var

828 Diyüben bir ah idüp ol sīne-çāk
şanki düşdi dehre bir nār-i helāk

829 Düşüben bī-huş oldu ol cünün

Şan ecel destini urub kıldı zebûn

830 Didiler ey mübtelâ-yi derd-i yâr (93b)

Aç gözin kaldır başın cânın uyar

831 Bir nazar kıl geldi cânânın seniñ

Sînede derdin ü dermânın seniñ

832 ‘Aqlını başına cem’ it ‘âkıl ol

Ço cünûniyyeti gel kâmil ol

833 ‘Âşıkıñ hâli şabr yâ terk-i cân

Eylemekden ğayr yol yokdur hemân

834 ‘Âşık-i şâdık olanlar âşkâr

Eylemişler iki vechi ihtiyâr

835 Her biri bir nev’e güftâr eyledi

Ol cünûnı ya’ nî âzâr eyledi

836 Ne bilür ahvâl-i ‘aşkı bî-ğaber

Bî-ğaberdir belki hayvândan beter

837 Mâ-ğaşal gördüm anıñ dil-dârını

Reng-i rengî ile gül ruhsârını

838 Nîm-nigâhı bahş ider ‘uşşâka cân

La‘l –i kandı ‘āşıkā cān içre cān

839 Şöyle ra‘ nādır kim ol nāzik teni
Yūsuf-ı şāni yaratmışdır ġanī

840 Hüsni hulkı bī-bedeldir bī-bedel
Mişlin az virmiş Hudāy-i lem-yazel

841 Hem gedā vü bāy-i dehrīñ şāhıdır
Āsmān-ı ehl-i ‘aşkıñ māhıdır

842 Her gören hüsniñ anıñ Mecnūn-vār
‘Ankā-yi gönlüñi eyler şikār

843 Ger nazar kılsa göz-i mestānesi
Eyler elbet ‘ālemi dīvānesi

844 Her ne deñlü ise cemāle mübtelā
Tekye-i ‘aşkıñda cān eyler fidā

845 Pādşāh ise görenler hüsniñi
‘Abd ider bābında dā’im kendini

846 Her kim ‘āşıkdır ola ma‘ şūka rām
Kim ola ‘aşkı anıñ dāru’s-selām

847 Her kim ‘āşıkdır ola bağı dü nīm

Böyledir bunda uşûl Allāh ‘alīm

- 848 Kim ki ‘aşqdan yoğ ise bir māyesi
 Āдемиyyetde bulunmaz pāyesi
- 849 Ādem iseñ ādeme bir kıl naẓar (94a)
 Nuşḥa-i vechinde āyetler yazar
- 850 Gör ki kerremnā deñildi ādeme
 Sende ādemsin gelince bu deme
- 851 Ādeme baş eymedi iblīs-i dūn
 Oldı la‘n-i kaḫla dā’im zebūn
- 852 Ādem iseñ ‘aşkı peydā eyle gel
 Sen seni aşḥāb-i ma‘nā eyle gel
- 853 Ādem oldur kim seni sulṭān ide
 Cismiñ içre cānını cānān ide
- 854 Aḥsen-i taḫvīmı bil ne cānsın
 Sende ol cānlarda bir cānānsın
- 855 Sen seni bilmez iseñ vāveyletā
 Olamazsın āдемиyle āşnā
- 856 Her kim ādemdir gelüp ‘āşık olur

‘ Āşık olan vuşlata lāyık olur

857 ‘ Āşık olmaz ise ey vā bir kişi
Zāhir ü bātında yok anıñ işi

858 Söz uzandı mā-ḥaşal ey ādemī
Diñle tekrār ile ‘ āşıkdan daḥi

859 Aḥub çeşmiñ görüp cānānını
Nār-i ‘ aşka atdı kuşca cānını

860 Didi kim ey taht-ı dilde pādşāh
Dā’imā ‘ aşkıñ elinden āh āh

861 Dār elinden ‘ aşkıñ ey şāḥib-cemāl
Kim saña şundum meded kıl ‘ arz-i ḥāl

862 ‘ Arz-i ḥālīm gör baña dermān it
Bī-mecālīm gel baña iḥsān it

863 Sen eḳālīm-i cemālde ḥānsın
Ḥūblar içre mişli yok sultānsın

864 Ben seniñ ‘ āşık-i bī-çārenim
Bağrı yanmış āteşe āvārenim

865 Ey bürüc-i dilde bedr olmuş hilāl

N'olur itseñ gāh gāh ʿarz-i cemāl

866 Yaķışur sen şāhiñ ihsān şānına
Ser-furūʿ eyler göñül fermānına

867 İster iseñ şāha lāyık armağan
Ėayrı ne var armağanım işte cān

868 Ol daħi olsun fidā şāhım saña (94b)
Kim seniñ kurbānın olsun bu gedā

869 Kim ki ʿāşıkdır fidā-yi cān ider
ʿAşķ içinde kendin ʿālī-şān ider

870 Āh o nādān kim urub ʿaşķdan demi
Yaķuben maħv eylemez cān u teni

871 Vādī-i ʿaşķıñ bugün Manşūruyum
Çünkü ʿaşķıñ cān ile mecbūruyum

872 Ey kılan bu bendeyi Mecnūn-ħāl
El-vedāʿ sağ ol ey şāhib-cemāl

873 Nusħa-i vechinde ĥatt-i istivā
Olmuşidi kıble-ġāh-i mübtelā

874 Līk idelden bendeyi senden baʿīd

Ben dahî oldum bu cāndan nā-ümid

875 Lîk cenābından şehā budur recā
İdesin rūḥum için dā'im du'ā

876 Diyüben yā hū cihāndan çekdi el
Dāmenin tutmuş idi dest-i ecel

877 Virdi cānānı ne cānın bî-riyā
Almışidi çün anı 'aşk-i Hudā

878 Şûretā 'aşk-i mecāz imiş müdām
'Aşk-i Hakkānî imiş seyret temām

879 'Āşık-i Hāk olsa bir kimse hele
Virmez anıñ 'aşkını Mevlā ele

880 Dergeh-i pākine kılub da'veti
'İzz ü ikrāmıyla eyler ragbeti

881 'Arz ider aña cemāl-i ru'yetin
Ru'yetiyle arturur hem rütbetin

882 'Āşık-i şādık gerek bu yolda tā
Kim ide cānānına cānın fidā

883 Gel 'azîzim 'aşk-i Hākka kıl duḥûl

Ḳıl mecāzı ber-ṭaraf bul Ḥaḳḳa yol

884 Ey ṭarīḳ-i ‘aşḳa cevḻān eyleyen
‘Aşḳ içinde āh u efḡān eyleyen

885 Diñle gel bu bendeden bir ḥoş kelām
Açıla dil revzeni her şubḥ u şām

886 Rūşenā ola gönül kāşānesi (95a)
Şevḳle ma‘mūr ola vīrānesi

887 Aşma‘ī virir bu gūna bir ḥaber
‘Āzim-i vādī-i deşt idem seḥer

888 Yazalı bir beyt tā fevḳe’l-ḥacer
Cān-gāh-i sīneme itdi eṣer

889 Oḳuyub ḳıldım o beyte āferīn
Şöyle gördüm kim o beyti kemmilīn

890 Añladım kim ‘āşıḳ-i cānān imiş
‘Aşḳ vādīsinde bir sulṭān imiş

891 ‘Aşḳla yazmış bu beyti ḳıl nigāh
Ehl-i ‘aşḳa olur ancaḳ cān-gāh

892 Yā ma‘şere’l-‘uşşāḳ bi’l-lāh ḥaberrū

İzā eḥellu ‘aşk bi’l-fetâ keyfe yeşneu

- 893 Ya‘nî Allāh için ey ‘uşşāk baña
Bir ḥaber virin bu yüzden ḥāliyā
- 894 Şöyle kim bir şābbe ‘aşk itse ḥulūl
Neyleyüben nide şābbı melūl
- 895 Aşma‘î dir bende yazam beyt-i fer
Şöyle kim beytim kıla aña eşer
- 896 Bu idi mefhūm-ı beyti ḥāliyā
Añlaya mefhūm-i beyti mübtelā
- 897 Şāhib-i beyte ola beytim medār
Eyleye şabr-i ḥuşū‘ ı ihtiyār
- 898 Yedārî hevāhu şümme yektum sirre
Ve yeşber fî kulli umūr ve yahşe‘
- 899 Ya‘nî kim ‘aşka müdārā ketm-i ser
İdüben kıla ḥuşū‘ ile şabr
- 900 Aşma‘î eydir yine ferdā-yi rûz
Beytimiñ tahtında beyt-i cān-sûz
- 901 Yazılı gördüm yine kıldım nazar

Şöyle yazmış budur ol beyt-i güher

902 Fe keyfe yedâri ve'l-hevâ

Ḳâtîlî'l-fetâ fefa

Kulli yevmin rūhî yetekatta'

903 Nice kılam ben müdārâ kim hevâ

Ḳâtil-i fetâdurur bil bi-behâ

904 Külli yevmin rūhı eyler katl-i tām

Şöyle kim ârām yok her şubḥ u şām

905 Aşma'î dir yine yazdım bir suḥan

Añlaya mefhūmunı ol merd-i fen

906 Budur ol mefhūm-î beyt-i sūz-î cān

Eyleye cānın fidā kim bula cān

907 İzâ lem yuṭṭke şabren ve kitmāne sirrihu

Feleyse lehu şeyen seve'l-mevte enfa'

908 Budur ol mazmūn-i beyt-i pür-eşer

Ketm-i sırra yoğ ise şabriñ eger

909 Terk-i cān itmek gerekdir terk-i cān

Andan a' lā ehl-i ' aşka yok nişān

- 910 Aşma‘ î dir ba‘ dehu vardum o cā
Üzre serpilmiş yatur bir cān-fidā
- 911 Rūḥunı teslīm-i Ḥaḳ itmiş o er
Şöyle kim yatur özünden bî-ḥaber
- 912 ‘Āşık-i şādık imiş taḥkīḳ o zāt
‘Aşk içinde eylemiş kayd-i ḥayāt
- 913 Yine gördüm beytimiñ taḥtında ben
Şöyle yazmış ‘aşkla beytü’l-ḥasen
- 914 Budur ol taḥrīr-i beyt-i buḳlemūn
Diyelim innā ileyhi rāci‘ ūn
- 915 Sem‘en ve eṭe‘nā şümme metnā febliḡu
Selāmi ela men kāne yemne‘ u
- 916 Rāh-ı ‘aşkıñ sālīk ü ṭālibleri
Bezm-i ‘aşkıñ pīr ü cāzibleri
- 917 Naḳl olunsun diñle şol beyt-i firāk
Ne imiş ma‘ nā-yi dāğ-ı iḥtirāk
- 918 Ya‘ nī kim dimiş o ser-bāz su‘āl (96a)
Eyledim ma‘ nā beyte imtişāl

- 919 Terk-i cism-i cān idüp bu yolda
Eyledim cānān içün cānım fidā
- 920 Līk teblīġ-i selām iden aña
Kim beni ‘aşķına kıldım mübtelā
- 921 Diyesiz ol bī-mecāl ü nā-tüvān
Derd-i ‘aşķın ile kıldı terk-i cān
- 922 Terk-i cān itdi reh-i ‘aşķ içre ol
Gösterir ‘uşşaka ‘aşķı böyle yol
- 923 ‘Āşķ olan cümle varından geçer
Ḥānmān-i cism-i cānından geçer
- 924 Baḥr-i ‘aşķa olmak istersen garīķ
Bilmiş ol ‘āşķ budur de’b-i ṭarīķ
- 925 İster iseñ ger sa‘ādet menzilin
Māsivādan kaṭ‘ ola ma‘nā elin
- 926 Ger olam dirsten bu yolda nām-dār
‘Aşķ-i Mevlā ile cān şem‘iñ uyar
- 927 Zikr ü fikrin dā’imā Allāh ola
Cümle varıñ dilde ḥubbu’l-lāh ola

- 928 Olupen bir mürşid-i teslīm-i tām
Senliğin senden gide tā kim temām
- 929 Ref^ʿ ola dilden cem^ʿ ī-i māsivā
Senliğin senden gidüp tā kıla Hudā
- 930 Açıla gönlün güli gül-zār-vār
Görine tā kim saña didār-i yār
- 931 Gel ʿazizim terk-i cism-i cān kıl
Özüni ʿālemlere sultān kıl
- 932 Yā İlāhī ʿāşık-i şādıkların
ʿAşk içinde sinesi yanıkların
- 933 Hürmetiçün eyle ʿaşkın mahremi
Mazhar-i luṭf idüpen bu mücrimi
- 934 ʿĀşıkāne şādıkāne hem-dem it
Bezm-i ʿaşkın içre kārım pür-dem it
- 935 Eyle bu ʿaşkıyyemi yā Rab bülend
Kim tesellī bula bundan derd-mend
- 936 Okıyanı yazanı hem yā İlāh
Milket-i ʿaşk içre eyle pādşāh

- 937 Raḥmetin deryāsına ğarķ it anı
Kim oķursa bu risālem yā Ğanī
- 938 Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilāt
Ola her bir mışra‘ ı ‘ aynü’l-ḥayāt
- 939 Gel ‘ azīzim eyle sen de ihtimām
İregör ‘ aşķ-i Hudāya bi’t-temām
- Temmetü’r-risāle-i ‘ aşķıyye

SONUÇ

Onsekizinci yüzyılın sonlarında dünyaya geldiğini tahmin ettiğimiz Ahmet Cezbî hakkında sınırlı bilgiler vardır. Köprülü Mehmet Paşa'nın damadı, baba tarafından Himmetilik tarikatının müessisi Bolulu Himmet Efendi'nin anne tarafından Siyavuş Paşa'nın torunu olduğunu söyleyebiliriz. Kaynaklarda tarikaten Nakşibendi ve Bayrami olduğu ifade edilmektedir. 1245 (m.1829)'te vefat ederek Aksaray civarındaki Taşkasap'taki Nakşibendi dergahına defnedilmiştir.

Genel olarak şiirlerinde tasavvuf ve ilahi aşk hakimdir. Gerek kasidelerinde gerekse gazel, murabba, mesnevi gibi diğer nazım şekillerinde hemen hemen aynı üslubu korumuş, şiirlerinde sade bir dil kullanmıştır. Şiirlerinde atasözü ve deyimlere yer vermiş, Arapça ve Farsça unsurları sıklıkla şiirlerinde kullanmıştır.

Hacimli sayılabilecek divanında 85 gazel, 44 muhammes, 25 kaside, 15 murabba, 5 müseddes, 5 mesnevi, 4 nazım, 2'şer adet tarih ve beyit, 4 adet koşma ve 3 adet destan yer almaktadır. Şiirlerinde redif kullanımına önem vermiştir.

Ahmet Cezbî Divanı'nda dikkati çeken unsurlardan biri de Himmetiliğin yanı sıra Halvetilik, Melamilik ve Hayderilik gibi tarikatlara da yer vermesidir. Şair şiirlerinde aşkı, tasavvufu coşkunun en iyi şekilde ifade etmeye çalışmıştır.

KAYNAKÇA

- BAYRAMOĞLU, Fuat, **Hacı Bayram-ı Velî, Yaşamı, Soyu, Vakfı**, (I-II), T.T.K. Basımevi, Ankara, 1983.
- BOLULU HİMMETİ, **Divan-ı Himmet**, Millet Ktp., Ali Emirî Nüs., vr. 5a.
- BÜYÜK LÜGÂT ve ANSİKLOPEDİ, C. II, İstanbul, s. 894.
- CEBECİOĞLU, Ethem, **Hacı Bayram Velî**, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1.Baskı, Ankara, 1991.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Aydın Kitabevi Yayınları, 19.Baskı, Ankara, 2002.
- ERGÜN, Sadeddin Nüzhet, **Türk Şairleri**, (I-III), İstanbul, t.y., C. III, 1576.
- HİMMETZÂDE Ahmet Cezbî**, Süleymaniyye Kütüphanesi, **No: 00486-001**
- Divançe**, 1b., Topkapı Sarayı Müzesi, Fatih, No: 34122.
- HÜSEYİN VASSÂF (OSMAN-ZÂDE), **Sefîne-i Evliyâ**, C.II, 595, (Haz.: Mehmet Akkuş, Ali Yılmaz), Sehâ Neşriyât, İstanbul, 1999.
- MEHMED ŞÜKRÎ, **Silsilenâme**, (El yazması), Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, Hüdâyi Efendi Koleksiyonu, No:1098.
- MEYDAN LAROUSSE**, “Himmetiye”, (Komisyon), (I-XII), V/862, İstanbul, 1971.
- MÜSTAKÎMZÂDE SÜLEYMAN SADEDDİN, **Mecelletü’n-Nisâb fi’n-Neseb ve’l-Künâ ve’l-Elkâb**, (Tıpkı Basım), Ankara, 2000.
- ÖNGÖREN, Reşat, **Osmanlılarda Tasavvuf**, İz Yayıncılık, İstanbul, 2000.
- ÖZKIRIMLI, Atilla, **Türk Edebiyatı Ansiklopedisi**, (I-V), Cem Yayınevi, İstanbul, 1984.
- PAKALIN, Mehmet Zeki, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, (I-III), Milli Eğitim Basımevi, 3.Baskı, İstanbul, 1983, I, 842.
- TANMAN, M.Baha, “Himmet Efendi Tekkesi”, **D.İ.A.**, C. XVIII/58,59, İstanbul, 1998.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, “Cezbî Ahmed Efendi”, (Komisyon), (I-VIII), V/862, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1977.

ÖZET

ROOHI MALEKY, Mahnaz. Himmetzâde Ahmet Cezbî Divanı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012.

Hazırlanan tez on dokuzuncu yüzyılda yaşayan tanınmış şairlerinden biri olan Hemmetzade Ahmet Cezbî'ye ait bir kaç eserin incelemesinden ibarettir. İnceleme sırasında şairin farklı üç eserini ele aldığımız için bu çalışma üç ana bölümden oluşmuştur.

Birinci Bölüm:

Hemmetzade Ahmet Cezbî'nin genel tanıtımı: kendi manzum eserlerinden faydalanarak edebi ve dini şahsiyetini tanıtmak.

Divan içerisindenki nazım biçimlerinin şekillerini incelenmesi. Aruz vezinleri, vezin ve şaire has uslup ve dil özellikleri.

Tertiplenmiş divan ve transkripsiyonlu metin.

İkinci bölüm:

Her üç eser de aynı şairin olduğu için bu bölümde eserler ve ortak dil özelliklerini incelemeye çalışılmıştır.

Ahmet Cezbî'nin divançesindeki nazım biçimlerinin incelenmesi. Aruz vezini ve rediflerin incelenmesi.

Tertiplenmiş divan ve transkripsiyonlu metin.

Üçüncü bölüm:

Aşkiyye risalesi

Masnevi şeklinde yazılmış olan bu risalenin son bölümünde Ahmet Cezbî'nin kendi divanı yer almaktadır ve eldeki kaynaklara göre ayrı bir eser olarak değerlendirilmektedir. Bu bölümde risalenin de transkripsiyonu verilmiştir.

Anahtar Sözcükler

1. Cezbi Divanı
2. Divan Edebiyatı
3. Himmetzade Ahmet Cezbi
4. Himmeti
5. Himmetiyye
6. Gazel
7. Divan Şiiri
8. Metin

ABSTRACT

ROOHI MALEKY, Mahnaz Himmetzade Ahmet Jezbi's Divan, Master of Arts Thesis, Ankara, 2012.

prepared thesis is a study of some poetical works of "Hemmatzadeh Ahmad Jazbi" that he is one of the faces and symbols of the early nineteenth century. Where of during the investigation we deal with three different poetry effect, we clasified this prepared thesis in three different sections:

First Section:

1. Knowing "Hemmatzadeh Ahmad Jazbi" and his literary and religious character with using resources obtained and studying of his poetical works.
2. Review order forms of he poetry, prosodic templates, lyrics row and also review the special style and linguistic mode of the poet.
3. Sorted and transkrypted poetry of "hemmad zadeh ahmad Jazbi"

Second Section:

Where of the effects of all three poetry effect is one person and the effects have the same linguistic mode, so in this part these discussion is intendesi;

1. Discussion order forms in incomplete concise collection "A hmad Jazbi", discussion prosodic templates and lyrics row
2. The sorted and transkrypted Ahmad Jazbi's incomplete concise collection

Third Section:

This metricall dissertation that is written in masnavi form, is locatedat at the last secton of "Ahmad Jazbi's order form" as for the resources obtained

this poetic works is separate and independent. In this part of the verse is to provide Transkryp.

Key Words

1. Himmetzade Ahmed Jazbi Divanı
2. Himmeti
3. Himmetiyye
4. Classical Otoman Poetry
5. Lyric Poem
6. Classical Ottoman Poem
7. Text